

OZALJSKI GOVOR

UVOD

Idiom obuhvaćen nazivom *ozaljski govor* pripada Ozlju i okolnim selima, a to su: Podgraj (Pogrāje), Gorščaki (Goršaki), Lukšići (Lükšičko Selo), Soldatići (Soldatićevac), Boševac (Böšefci), Donji Oštri Vrh (Dolička Drāga), Vini Vrh (Vini Vřh), Novaki (Novaki), Dvorišće (Dvoriše), Fratrovac (Frātrofci), Goli Vrh (Goli Vřh) i Ilovac (Jilofci) na desnoj obali Kupe te Požun (Pöžum), Sopot (Söpot), Zajačko Selo (Zäječko Selo), Podbrežje (Pobriže), Vrhovac (Vrhöfci), Škaljevica (Škalevica), Grandići (Grāndićki Brik), Ferenci (Ferēnci) i Zaluka (Zäluka) na lijevoj obali te rijeke. Zanimarivši neke sitnije, uglavnom leksičke, a tek tu i tamo akcenatske razlike, u ozaljski bi se govor mogli svrstati i govori ovih sela na desnoj obali Kupe: Slapno (Slapnö), Mali Erjavec (Hrjāfci), Levkuše (Lėkuše), Jaškovo (Jäškovo), Gornje Pokuplje (Görnje Pökuplje), Veliki Erjavec (Svetice), Breznik (Briznik), Gornji Oštri Vrh (Öštri Vřh), Polica (Polica), Bratovanci (Brätovanci) i Rujevo (Röjevo).

To su sela na lijevoj i desnoj strani sjeveroistočne izbočine luka rijeke Kupe, brdskog su tipa, izuzevši Zajačko Selo, Podbrežje i Levkuše, i uglavnom malena (većinom dvadesetak do tridesetak kuća). Najveća su Podbrežje, Fratrovac, Vrhovac i Podgraj (koji sve više postaje sastavni dio Ozlja). I sam Ozalj ima tek nekoliko stotina žitelja.

Mjesto Ozalj razvilo se oko staroga zrnsko-frankopanskog grada. Kad je Karlo Robert oduzeo Babonićima sve njihove gradove, a među njima i Ozalj, ban Mikac Prodavić preselio je žiteljstvo slobodnoga ozaljskog sela na poluotok Ključ radi lakše obrane od njemačkih provala. Tako je 1329. nastalo današnje selo Trg, koje se razvijalo pod sasvim drukčijim uvjetima nego ostala ozaljska sela te se to odrazilo i na govor, pa trški govor ne mogu prihvatiti ni kao varijantu ozaljskoga govora. Opustjela »libera villa« pod gradom Ozljem kasnije se opet počela raz-

vijati te su se formirala tri sela: Ozalj i Podgraj (libera villa ciscolapiana) i Požun (libera villa transcolapiana), zvan najprije Varoš, zatim Požun-Varoš (do 1945).¹

Stanovništvo ozaljskoga slobodnog sela često se mijenjalo jer su Zrinski za turskih provala na svoja imanja naseljavali mnoge bjegunce iz naših južnijih krajeva. Prezimana današnjega stanovništva pokazuju da ti doseljenici nisu ostavili znatnijih tragova. Tako Mogorovićima, Gušićima, Jankovićima, Dešićima, Oršićima, Vojkovićima, Delišimunovićima, Krušićima i drugim prebjezima iz Bosne i Like danas nema u ozaljskom kraju ni traga iako su sačuvani autentični podaci o njihovu naseljavanju na ozaljska imanja. Prema urbaru iz 1642. može se zaključiti da otada nije bilo značajnijih migracija koje bi bitno izmijenile karakter stanovništva. Prezimana Bakarić, Brajković, Benković, Čulig, Jagunić, Janžetić, Kurpis, Lipšinić, Marković, Mihalić, Osoja, Puljak, Šegina, Šut, Težak, Valčić, Vrbečić i druga dominantna su u ozaljskim selima jednako u 17. kao i u 20. stoljeću.²

Veće promjene doživljavalo je samo »slobodno selo«. U spomenutom urbaru navodi se »varoš ozaljski pod gradom« (Ozalj i vjerojatno dio Podgraja) i »varoš ozaljski preko Kupe« (Požun i vjerojatno Sopot). Usporedba prezimana iz 1642. s prezimenima iz *Popisa podanika vlastelinstva Ozalj* iz 1750. pokazuje da se žiteljstvo »slobodnoga sela« u tom razdoblju stubokom promijenilo. Vjerojatno su najveće promjene nastale nakon neuspjele zrinsko-frankopanske urote, što je i razumljivo kada se zna da su stanovnici »slobodne varoši« bili gradski stražari, glasnici, pratilci u lovu, sluge, brodari, trgovci, obrtnici i slično. Današnja prezimana Podgraja i Požuna pokazuju da su se u ta sela doseljavali uglavnom ljudi iz susjednih sela, jedino se u sam Ozalj, osobito u novije vrijeme, stjecalo mnogo heterogenije stanovništvo.³

Pisani dokumenti nastali u Ozlju i okolici u toku 16, 17. i 18. stoljeća ne mogu biti sasvim vjerodostojni svjedoci o razvoju ozaljskoga govora jer su ih najčešće pisali došljaci čakavci, kajkavci i štokavci. Spisi ozaljskoga arhiva uglavnom su čakavsko-kajkavski, ikavsko-ekavski:

¹ Vidi o tom: Radoslav Lopašić, *Oko Kupe i Korane*, dopunio Emilij Laszowski, Matica hrvatska, Zagreb, 1895; — E. Laszowski, *Grad Ozalj i njegova okolina*, Zagreb, 1929.

² Radoslav Lopašić, *Hrvatski urbari I*, Zagreb, 1894; — *Conscriptio Dominii Ozall subditorum Cis et Trans Collapiam tam hactenus Dicatorum quam non Dicatorum sub authentico de anno 1750*. Popis je sastavio Nikola Skerlec de Lomnica, Arhiv grada Ozlja; — Rudolf Horvat, *Župljena Zrinskih imanja*, »Hrvatsko kolo«, 1908.

³ O Požunu E. Laszowski piše: »Preko Kupe na brijegu raskrililo se je selo Požun-varoš. Bila je predaja, da je grof Nikola Zrinski ovamo naselio neke Hrvate iz Požuna.« (*Grad Ozalj*, str. 33). Iako neka prezimana iz Požuna i Sopota (Fember, Siladi) kao da podupiru tu predaju, nema nikakvih povijesnih pouzdanih podataka o tom. Spomenuta prezimana ne spominju se prije navedenog popisa iz 1750 (*Conscriptio Dominii Ozall*), a i sam naziv sela Požun-Varoš (Poson Varas) pojavljuje se u ozaljskom arhivu tek potkraj 18. st., točnije 1783 (Fasciculus 6) i 1792 (Fasciculus 7).

»Ja Krištof Soldatić dajem na znanje vsim i vsakomu, vsake verste vrednem poglavitem i plemenitem ljudem pred kojih lice ali obraz primirilo bi se dojtj ovomu momu otvorenomu listu, ali se s njim svidočiti, kripiti i braniti, a navlastito pred našu milostivu gospodu i njih gostva oficiale grada Ozlja sadašnje i vu napridak buduće, kako se meni pripeti z moje dobre volje prodati jedan falat zemlje moga grunta plemenitoga za vsum plemenšćinom i dohodkom, a ta zemlja leži gruntom na Smukavićevom selu med mejaši: z jedne strani je zemlja Mikota Listara, kovača, a z druge strani Iveta Lukića, s trete strani je moj plemeniti grunt, poštovanim ljudem i bratimcem Mikotu, Ivetu i Peretu Škrakom. [...] A to pred moju plemenitu slobodnu pečat pisan na mojem čerdaku vu Škotovici leta 1706, 13 novembra meseca. Ne znajući pisat z lastovitom rukom napravih križ.«⁴

⁴ *Arhiv grada Ozlja*

Radi potpunije ilustracije dodajem još dva spisa iz ozaljskog arhiva u cjelini:

»Ja Gašpar Sinković dajem na znanje vsim i vsakomu komu se dostoji, navlastito gospode officialom Ozlja grada, kako ja imejući jedno moje imenje, postat vinograda v gore brezničkoj polag Šimeta Posernjaka pri jalve, imence spotrebi v mojoj nevolji da morah prodati tu postat i postavih ju na prodaju i oklicavah po zakonu gorskom i purgarskom, ako bi ki volnejši kupiti da kupi to imenje. I nigdor se ne javi ni suproti sta ki bi z manum cenu učinil tomu vinogradu, nego Ive Kusavić svojem ocom Fabetom i bi cena mej nimi svetlo beli danno tomu vinogradu, na krajcare fr 5 i jedna ral. I tu istu rečenu cenu i plačuje plati meni podpunoma Ive Kusavić svojem ocom. I preplati sverhu vse te rečene cene zoldina dva. I likof mi da po zakonu purgarskom na lice tega imenja jedno vedro vina. I to opet birič toga leta Ive Pozernijak oklicava da se ta likof daje, ako bi ki potle hotiv zato imenje govoriti sada se javi. I nigdor se ne javi, nego rečeni Ive Kusavić svojem ocom likof pismo. I dobri ljudi biše na njem. Pervi be Jandre Valić, riktar budući toga leta, ki zagovor meju nami postavi, ki u tom ne bude stal, da zapada grivan 25, dug da gubi. Drugo be Šime Pozernjak, 3 Pere Pozernijak, 4. Ive Posernijak, 5. Petar Jerešić, 6. Stipe Jarešić, 7. Marko Posernijak, 8. Bariša Kusanić, 9. Martin Banić, 10. Ive Kusanić, 11. Gerga Kostelac, 12. Bariša Orljačić. I ja njim opeljah to tersie rečenomu Ivete i Fabete po zakonu gorskom i purgarskom. I dah im ta list pod pečat purgarski večije tverdine. Pisan i dan na lice toga imenja prvo nedelju po Mikulinji. Ja Blaž dijak Kurpes, Leta 1591.

Još izgovorih, ako bi to rečeno tersje pošlo na odaju da se ima meni najprvo ponuditi.«

»Ja pop Gergur Supanich moga Milustvoga i uzmožnoga Gdina grofa Zrinskoga Petra etc. sluga i praefectus grada Ozlja i Ribnika etc. na znanje dajem po ovom mojem otvorenom listu, koim dostojno bude, kako ja imajući zapovied od zgora imenovanoga moga Gospodina, da imam pojti na lice nikih zemalj i loz vu sučiji Pokupskoj, a vu ladanju grada Ozlja, koje loze bil je za se uzet i obrnul Knez Dešić Miklouš i z materjum i bratom, za koje prvo toga bile su pravde obsaditi vnoga svidočanstva. Sada pako našlo se je i posvidočilo pred nih Gosp. Zr.: i pred strankum jednum i drugum, da se te loze vsih skupa pristoje tojeto Babonožić Baltazara i Zmajlović Krištofa i Dešićev, kako je to starem i kladernami i legistrumi posvidočeno. I tako budući da se nisu mogli vu lozah imenovanih med sobom pogajati polag zapoviedi nih Gostva izaidoh na lice tih zemalj ali loz i razdilih med zgora imenovane. Najprvo zavjeh jedan falat te loze za grad Nih Gostva počamši od nikih kerčev Verbančićevih i po

Ako se izuzmu administrativni frazeologizmi, utjecaji pisara koji nisu bili s ovog područja, ipak se u osnovi takvih spisa nazire narječje ovoga kraja (Ozlja, Ribnika, Bosiljeva), kao što sam to utvrdio i za jezik Frankopanske poezije.⁵ Iako bi usporedno proučavanje današnjega ozaljskog govora s jezikom spisa iz Arhiva grada Ozlja moglo uroditi zanimljivim i korisnim rezultatima, ne upuštam se u to jer dijakronija u tom opsegu ne ulazi u moju temu.

niko Brezov germ, po polovice tih loz do kraja zorkovačkoga, kako sam križe postavil, a od polovice tih loz do dvora Dešičeva i od sela Leukuškoga do nikoga zdenca, ki je oberh gaja Zmajlovičeva suprot nikoj verbi. Kad sam križe postavil prik čeza te loze do velikih poljan na niku zemlju oratju Verbančičev, izručih i razdelih Dešičem i njegovim kmetom, odtud pak do konca tih loz do Pogoriške Zmajloviću Krištofu i Babonožić Baltazarom skupa, tojeto z jedne strane od toga zdenca i verbe prik čez lozu na proljane i zemlju Verbančičev opeljah i izručih. Za većega verovanja radi uzel sam k sebi vnogo poštovanoga patra fra Nicolousa Sztrasaszraka i knza Matthiasa Ferderbara iz Metlike i knza Gašpara Krušića vu to doba vice dvorskoga ozaljskoga na 2. dan po Trih Kralih, a pisan vu Ozlju drugi dan po obsodu leta 1651. P. Gergur Supanich (Županić), Mathias Ferderbar.«

⁵ *Dijalekatska osnovica u jeziku Frana Krste Frankopana*, Filologija 8, Zagreb, 1978. — Zajednička osnovica ozaljskoga govora i jezika kojim su pisali njegovi feudalni gospodari može se nazrijeti i u proglasu Bernardina Frankopana kojim on potiče ponovo naseljavanje raseljenog podozaljskog sela:

»Mi knez Bernardin Frankopan, krčki, senski, modruški i pročaja, damo viditi vsim i vsakomu komuse pristoi i pred kih obraz ta naš list pride kako mi dopustimo vsim purgarom ozalskim i ladancem i vsakomu našem čoviku, da ki koli učinil i otel učiniti hiže v drazi pod gradom Ozlom dae te iste hiše i blago ko vnih malo i veliko volan uživati i prodati i zadužiti i darovati i za dušu dati i činiti od nih čamue drago i dati je komu nemu drago i zato zapovidamo vsim graščakom i oficialom našim ki su sada i ki naprvo budu, da ih imete v tom uzdržati i ino neučinite kako dobite našu milost i na to im dasmo ta naš list otvoren po naš pečat navadni na ljat gdnih 1479. dva v Ozli maja prvi dan.« (Prijepis glagolske listine sačuvane u Trgu), R. Lopašić, n. d., str. 202.

To potvrđuje i pismo Katarine Zrinske pisano u Čakovcu na samom početku zrinško-frankopanske katastrofe:

»1670. leta vu Čakovcu, dan 13. junia. Dajem veru(va)nie plemenitomu i viteškemu k. Jurju Dešiču, da sem od njega milosti prijela gotovih pinez vu škudah jezero raniškov vu Ozlu gradu na 28. aprila, a da sam dala onda list moj za quietantiu, da sam ih priela kot ih i jesam vu moj bečki put koji je bil vu Beč i za Beča do moje drage Gos. kćere Hung. Hercegice Rakocice 1669. leta. Na kojih jezero raniškov sam bila vu mojem danom listu, obečala od moga dragoga Gos. list škudi i da se se vu jednu sumu vu imanje k. Jurja Dešića Leukuši zapisati ima. Budući pako nas ova nesrića tako dohitila da nisam od moga Gos. toga lista nepotribovala znadući da ga ne bi zakratili taki dati, nego sam ga vu mojoj skerbi i betegu spozabila vzeti, zato prosim pače i zaklinjem mojega dragoga Gos. i mojega dragoga jedinoga sina Ivana Antona Zrinskoga nimaju drugo vučiniti kada im G. Bog da imanje ozaljsko zospeta prijeti k rukam ni samo ovu sumu pinez ka je za imanje i ovih jezero raniškov koje su meni dane na moj gori rečeni put bečki na imanje zapisati. Nego još i to prosim i zaklinam, ovako vu teškom vrimeiu budući, da imaju na vike nebanuvati gori rečenoga k. Jurja Dešića nit njegova ostanka za to imanje, niti z nijednom milošćum k njemu dojtí kaje mene vu mojoj žalosti i betegu teškom

Govor navedenih sela proučavao sam u toku posljednjih 30 godina. Nazvao sam ga ozaljskim jer je Ozalj zemljopisno, upravno, političko, kulturno, gospodarsko i povijesno središte tih sela. Razumije se, ima i razlika u govoru unutar određenog okvira, ali one su sitne i malobrojne te ne narušuju jedinstvenost glasovnog, akcenatskog, morfološkog ili sintaktičkog sustava i ne umanjuju onaj ukupni akustični dojam zbog kojega govor nabrojanih sela smatram jedinstvenim, jer »osjećaj jezične srodnosti ne upravlja se prema pojedinim točkama komparativne gramatike, već prema ukupnom dojmu svih pojava jezične, kulturne i čak političke prirode«. ⁶

Ipak, ozaljski govor — uzet unutar označenih međa — sadrži i neke značajnije akcenatske razlike koje donekle remete sklad cjelokupnog akustičnog dojma. To je u prvom redu nejednaka dosljednost u pomicanju kratkosilaznog akcenta i provođenje odnosno neprovođenje kajkavske metatonije u ženskom rodu radnog pridjeva. Polazeći od tih kriterija, ozaljski govor dijelim u tri varijante: požunsku, podgrajsku i podbrešku. Uzeo sam kao nominalne i stvarne nosioce tih triju govornih varijanata Požun, Podgraj i Podbrežje jer sam govor tih sela najviše istraživao i jer su tu spomenute osobine najizrazitije. Nisam izabrao Ozalj kao nosioca varijante jer se u njemu stječu sve tri, čak gdjekad u istoj kući, već prema tome iz kojega je sela koji ukućanin podrijetlom. Osim toga, među starosjediocima Ozlja ima ih koji, potječući iz drugih kajkavskih krajeva, ne razlikuju npr. *č* i *ć* pa njihov izgovor afrikata prihvaćaju i oni članovi obitelji koji su u djetinjstvu savršeno razlikovali *č* i *ć*. Najnoviji doseljenici, koji su i najbrojniji, unose sve više crta standardnoga jezika ili pak suvremene urbanizirane kajkavštine karakteristične za Karlovac pa i Zagreb.

U požunsku varijantu ubrajam: Požun, Ilovac, Boševac, Goli Vrh, Fratrovac, Novake, Dvorišće, Vini Vrh i Donji Oštri Vrh. Podgrajskoj varijanti pripadaju: Podgraj, Gorščaki, Lukšići, i Soldatići (pa ako se zanemare sitnije razlike, npr. *osnić* # *ošnić*, još i Slapno, Mali Erjavec i Jaškovo, a ne razlikuje se mnogo podgrajska varijanta ni od govora u Levkušu, Gornjem Pokuplju i Mahićnu). Podbreška varijanta obuhvaća: Podbrežje, Zajačko Selo, Sopot, Vrhovac, Škaljevicu, Grandić, Ference

jako prigledal i sam vernostjum služil, služil, za koju vernu službu nimamu šta drugo daruvati nego ovi moj list za svidočanstvo njegove vernosti i službe koju meni vučinil i dvoril vu mojih potriboćah. Zato se ufam da kamo godi dojde ovi moj list vu ruke, da ga potribno bude pokazati, da ga nijedna Gospoda vu napridak za ovega imanjica nete vu ničem bantuvati, njega ni njegova ostanka ili komu goder ovi ostavi imanje ili sumu toga imanja po njihovoj i njihove dice smerti da mirano ladaju i vživaju kot pravo svoje vikovično imanje. Za vekšega veruvanja radi vas ovi list sama napisala i zapečatila. Gos. marg. Frangiepan Catharina Zrinska, manu propria.«

Arhiv grada Ozlja

Usporedi i jezik isprava u knjizi: E. Laszowski, *Izbor velikih feuda Zrinskih i Frankopana*, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske, JAZU, XXVII, 530, Zagreb, 1951.

⁶ Vatroslav Jagić, »Archiv für slavische Philologie«, XXVII, str. 580.

i Zaluku. Ta se varijanta prostire unutar međa župe Vrhovac, a požunska i podgrajska obuhvaća tzv. gornji, brdski dio župe Ozalj (donji dio je ravničarski, i to ekavski: Trg, Zorkovac, Polje i Mirkopolje, s akcentuacijom podbreške varijante).

Pregled osnovnih razlika u ozaljskim govornim varijantama

Pomicanje kratkosilaznog naglaska u navedenim tipovima		Naglasak u ženskom rodu radnih glagolskih pridjeva		
Podbrežje (sa završnog sloga)	Požun—Podgraj (dosljedno)	Podbrežje—Požun		Podgraj
lópof-lopöva	lópof-lópova	prëla		prëla
cúrce-curčëta	cúrce-cúrčeta	opäla		opäla
técef-tečëva	técef-téčeva	dignala		dignala
pítal-pitäti	pítal-pítati	pítala		pítala
kósi-kosíte	kósi-kósite	kosíla		kösila
u enklizi:		pokosíla		pökosila
ocä je	óca je	nösíla		nosíla
lipä je	lípa je	Podbrežje	Požun	Podgraj
vudri ga	vúdri ga	kupovála	kupövala	kupovála

Premda u radu i na priloženoj karti točno određujem varijantske međe, moram napomenuti da ih valja shvatiti u duhu Ramovševe misli da svaka jezična pojava ima svoju površinu i da se od mnogih jedva dvije-tri potpuno podudaraju, a možda ni toliko.⁷ U tom smislu može se očekivati da sela s ruba varijante ne pripadaju toj varijanti baš po svim crtama, nego po golemoj većini najvažnijih i najizrazitijih.

Tako, na primjer, Donji Oštri Vrh stavljam u požunsku varijantu iako su u tom selu u nekih glagola prevladali naglasci Podgraja, a u drugih opet naglasci koje to selo s Gornjim Oštrim Vrhom približava govoru Hrašća. No kako su to malobrojni glagoli u mnoštvu onih koji se naglašuju kao u Požunu, svrstao sam i to selo u požunsku varijantu.

Ozaljski govor graniči na sjeverozapadu s vivodinskim govorom (Furjanići, Gorniki, Donji Lović — na rubu podbreške varijante). To je kajkavski ekavski govor goranskoga tipa, bliži govoru Vukmanića i Knez-Gorice južno od Karlovca nego govoru neposrednih ozaljskih susjeda.⁸ Na sjeveru se ozaljski govor dotiče prekriškoga, čakavsko-kajkavskog, ikavsko-ekavskog (s očuvanim prednaglasnim dužinama i oksitonezom),

⁷ Fran Ramovš, *Karta slavenskih narečij*, Ljubljana, 1935, str. 11.

⁸ Vidi: S. Težak, *O rezultatu dijalektoloških istraživanja u okolici Karlovca*. Letopis JAZU, knj. 62, str. 418—424, Zagreb, 1957.

bliskog žumberačkim govovima opisanima u radovima P. Skoka.⁹ Na sjeveroistoku se podbreška varijanta dodiruje s krašićkim govorom, kajkavskom ekavštinom prigorskoga tipa, opisanom u radu V. Rožića.¹⁰ Na istoku je trški govor, blizak također prigorskom tipu (kajkavski, ekavski, ali akcenatski gotovo jednak podbreškoj varijanti). Na jugoistoku, preko Levkuša, Slapna, Malog Erjavca i Gornjeg Pokuplja na ozaljski se govor nastavlja mahićanski, također čakavsko-kajkavski, ikavsko-ekavski, troakcenatski, veoma blizak ozaljskomu. Govori Velikog Erjavca, Breznika i Gornjeg Oštrog Vrha povezuju podgrajsku varijantu s hraščanskim (rastovljânskîm) govorom, kajkavsko-čakavskim, ikavsko-ekavskim i troakcenatskim, ali s dosta crta netretičko-ribničkoga govora (diftongizacija samoglasnika *i*, *u*, i manje zatvorenosti u vokalizmu). Polica, Rujevo i Bratovanci prijelaz su s požunske varijante na kamanjski govor čakavsko-kajkavski, ikavsko-ekavski, s više crta karakterističnih za govor ribničkog sjeverozapada (zamjena *o* > *u* na kraju riječi).

Ozaljski je govor opisivao R. Strohal u svom radu *Jezične osobine u kotaru karlovačkom*. Kako je Strohal obuhvatio vrlo široko područje, a u dijalektološkom smislu vrlo šaroliko (Ladešić-Draga, Netretić, Ozalj, Draganić), to njegov rad prilično oskudijeva preciznijim podacima za niz mjesta, naročito tamo gdje je kajkavština izrazitija od čakavštine. Iako Strohal izričito spominje i Draganić i Šišljavić, treba ustanoviti da kajkavski govori tih mjesta uopće nisu obrađeni u njegovu radu. Malo je i podataka o govoru Mahićna, Erjavca i Ozlja, premda ih autor nominalno češće spominje. Budući da Strohal nije dosljedno locirao jezične pojave koje iznosi, njegova radnja nije pouzdan vodič ni za jugoistočni dio tadašnjega karlovačkog kotara, a kamoli za sjeveroistočni njegov dio, kamo pripada i Ozalj. U odnosu na Ozalj, npr., Strohal propušta zabilježiti glasove *š* i *ž*, specifičan refleks starih poluglasova, otvoreni i zatvoreni izgovor samoglasnika te pojednostavljuje problem refleksa jata i akcentuacije. Neprihvatljiva je njegova tvrdnja o postojanju dužine iza naglašenih slogova, i to ne samo za Ozalj nego i za cjelokupno područje koje je opisivao. Ni u morfologiji, gdje je inače najpouzdaniji, Strohal nije iscrpio osobine ozaljskoga govora niti je točno fiksirao gdje koji oblici žive, a gdje ih nema. Tvorbe, sintakse i rječnika u njegovu radu nema.¹¹

Nešto podataka o ozaljskom govoru objavio sam dosad u nekoliko kraćih radova, upozorivši u prvom redu na različita proturječna razgraničavanja kajkavskoga i čakavskog narječja na ovom području.¹² Stariji filolozi, počevši od Antuna Mažuranića preko Jagića do Lukjanenka,

⁹ Petar Skok, *Mundartliches aus Žumberak (Sichelburg)*, AsIPh, Berlin, 1912. i *Novi prilozi proučavanju govora žumberačkih čakavaca*, Hrvatski dijalektološki zbornik, 1, Zagreb, 1956.

¹⁰ Vatroslav Rožić, *Kajkavački dijalekt u Prigorju*, Rad JAZU, knj. 115, 116, 118, Zagreb, 1893/4.

¹¹ Rudolf Strohal, *Jezične osobine u kotaru karlovačkom*, Rad JAZU, knj. 146, 148, Zagreb, 1901/2.

¹² Stjepko Težak, *Kajkavsko-čakavsko razmeđe*, Kajkavski zbornik, str. 44, Zlatar, 1974; *Kajkavci na razmeđu*, »Kaj«, br. 6, lipanj 1970.

prikazuju Ozalj kao čakavsko područje, očito smatrajući da kajkavski nanos nije tolik te bi ozbiljnije narušio čakavsku strukturu govora na ovom tlu. Na Lukjanenkovoj karti, koja je rezultat svega što su iznijeli Mažuranić i Jagić, čakavsko-kajkavska međa teče od Karlovca preko Draganića, Jastrebarskoga i Krašića na Žumberak. Time je ozaljski teritorij, bez ikakve sumnje, određen kao čakavski.¹³ Slično određuje čakavsko-kajkavsku granicu Rešetar, držeći se Jagića, ali u daljem tekstu ipak ističe relativnost svog razgraničenja: »Der kaj-Dialekt, oder wenigstens seine, möchte ich sagen, Avant-garde, nämlich das kaj selbst, weit tiefer nach Süden dringt, als man bisher annahm.«¹⁴

Premoć kajkavskoga narječja u Ozlju i okolici utvrdio je Strohal, navodeći da se tu »govori kajkavštinom ili bolje nekom smjesom kajkavštine i čakavštine« u kojoj je kajkavština (?) jača. Uglavnom, nakon Strohalova rada *Jezične osobine u kotaru karlovačkom* autori dijalektoloških karata pomiču granicu kajkavskoga narječja južnije i zapadnije od Ozlja, proglašujući tako kajkavskim i neke ribničko-netretičke govore, u kojima je znatno više čakavskih crta nego u ozaljskomu. Takve su otprilike granice na karti uz Ivšićevu studiju u Ljetopisu JAZU za 1934/35,¹⁵ zatim na *Karti dijalekata hrvatskoga ili srpskoga jezika* M. Hraste¹⁶ i u knjizi P. Ivića.¹⁷ Novije dijalektološke karte unijele su nekoliko bitnih izmjena na ovo razmeđe. U školskom leksikonu *Jezič* S. Babića uertava B. Finka na kartu čakavskoga narječja posebnu varijantu: čakavsko-kajkavske govore, koji se prostiru od Prilišća na desnoj obali Kupe do Žumberka. Na karti pak kajkavskoga narječja D. Brozović ne prihvaća to razmeđe kao mješoviti čakavsko-kajkavski govor, nego ga dijeli, slično kao Ivšić, Ivić i Hraste, s tom razlikom što kajkavsko područje pripaja Rožićevu prigorskom dijalektu.¹⁸ Toj podjeli Brozović ostaje dosljedan i u svom radu *O početku hrvatskog jezičnog standarda*.¹⁹ U *Pregledu gramatike hrvatskosrpskog jezika* ja sam prihvatio Finkin u kartu, jer nije lako ozaljsku kajkavštinu izjednačiti s draganićkom i krašićkom, a kamoli sa svetojanskom, a još je teže proglasiti govore Kamanja, Bubnjaraca, Jurovskoga Broda, Žakanja, Jugovca, Zaluke, Pravitine, Velike i Male Pake, Hrašća i Vrbanske Drage kajkavskim prigorskim dijalektom nasuprot gotovo jednakim govorima Ribnika ili Netrećića, koji bi po navedenom razgraničenju morali biti čakavski.²⁰

¹³ A. M. Lukjanenko, *Kajkavskoe narečie*, Kijev, 1905.

¹⁴ Milan Rešetar, *Die Čakavština und deren einstige und jetzige Grenzen*, AslPh, 1899, str. 178.

¹⁵ Stjepan Ivšić, *Jezič Hrvata kajkvaca*, Ljetopis JAZU, Zagreb 1936.

¹⁶ Mate Hraste, dijalektalne karte prilozi *Bibliografije radova iz dijalektologije, antroponimije, toponimije i hidronimije na području hrvatskoga ili srpskog jezika*, HDZ, 1, Zagreb, 1956.

¹⁷ Pavle Ivić, *Die serbokroatischen Dialekte, Ihre Struktur und Entwicklung*, 'S-Gravenhage, 1958.

¹⁸ Božidar Finka, *Karta čakavskog narječja*, Dalibor Brozović, *Karta kajkavskog narječja*, u knjizi Stjepana Babića *Jezič*, Zagreb, 1965.

¹⁹ Dalibor Brozović, *O početku hrvatskog jezičnog standarda*, *Kritika*, br. 10, Zagreb 1970.

²⁰ Težak—Babić, *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1966.

Očito je da su stariji dijalektolozi ovom problemu pristupali dijakronijski, temeljeći svoje zaključke na arhivskoj građi i drugim pisanim dokumentima, a vrlo malo na tadašnjem govoru Ozlja i susjednih mjesta. Ako je i bilo u njihovo vrijeme više čakavskih elemenata u ozaljskom govoru, kasniji adstratski i superstratski utjecaji znatno su izmijenili strukturu toga govora pa je sasvim opravdano u novijim kartama Ozalj označen kao područje kajkavskoga dijalekta. Međutim opis svih relevantnih jezičnih činjenica pokazat će da pri utvrđivanju dijalekatske pripadnosti ozaljskoga govora problem nije tako jednostavan i da se u preciznijem određivanju kajkavsko-čakavskih granica ne bi smjela mimoći prisutnost čakavskih crta u ovom danas kajkavskom govoru. Zato i iznosim veće obilje jezičnih činjenica.

V O K A L I Z A M

Vokalni sustav ozaljskoga govora ima ove foneme: *a, e, i, o, u, ə* (poluvokal, šva). Svi oni mogu biti kratki (*ǎ, ě, ĭ, ǒ, ŭ, ǝ*) i dugi (*ā, ē, ī, ō, ū, ǝ̄*).

S a m o g l a s n i k a

U nenaglašenim i kratkim naglašenim slogovima izgovara se *a* kao *i* u štokavskom književnom izgovoru:²¹ *āko, branjūk (branjug), čās, drāga, halabūra, kǎča, mǎk, plāvati, šāčica, sīta, tām, žāba*.

U dugim naglašenim slogovima (nenaglašenih dužina u ovom govoru nema) izgovara se vrlo zatvoreno *a*, i to tako da je zatvorenost izrazitija na početku vokala: *brāda, dān, gājba, jājce, krbāč, lāmpa, māla, opānjak, skākati, tācem, zāpuh, žār*.²²

S a m o g l a s n i k e

U nenaglašenim slogovima *i* i svima kratkima izgovara se otvoreno *e*: *betǝžǝn, cǝdǝn, dǝt (ded), glǝdīm, grǝdica, mǝlǝm, ǝtprǝm, rǝdi, splǝsti, tǝbe, vǝtǝr, žǝlǝzo, žǝp*. Ta je otvorenost još izrazitija u dugim slogovima, ali tu se javlja pod određenim uvjetima. Naime *e* može biti samo pod dugouzlaznim naglaskom u sekundarno produljenim slogovima (*žǝnǝ > žǝna*) i u onima nekoć dugim slogovima koji su se u jednoj razvojnoj fazi ozaljskoga govora pokratili, a u drugoj produljili jer se s pomicanjem kratkosilaznog naglaska sa srednjih i posljednjih slogova

²¹ Vidi: S. Ivšić — M. Kravar, *Srpsko-hrvatski jezik na pločama*, Institut za fonetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1955, str. 20.

²² Podaci o izgovoru samoglasnika temelje se u prvom redu na slušnim zapažanjima, ali za izgovor zatvorenih *a, q, ǝ* imam i nekoliko potvrda u sonagramima snimljenima na Institutu za fonetiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu (klāka, vōda, kǝga).

na njima našao dugouzlazni akcent: **dobrĕgā* > **dobrĕgā* > *dobrĕga*.²³ Za taj proces nalazimo osobitu potvrdu u dativu i lokativu množine imenica tipa: (*grĕda čĕla, pĕta, stĕna*). U prvom slogu *e* je otvoreno samo u padežima gdje na tom slogu nema akcenta (*grĕdĕ Gsg, grĕdŭm, Isg, grĕdāmi, Ipl*) i kad je na njem dugouzlazni akcent iz kasnije razvojne faze (*grĕdam, Dpl, grĕda, Lpl*). U svim ostalim padežima to je *e* zatvoreno bez obzira na to da li je pod dugosilaznim (*grĕdi, Dsg, grĕdu, Asg, grĕt 'gred', Gpl, grĕde, NAVpl*) ili dugouzlaznim akcentom (*grĕda, Nsg, grĕdi, Lsg*). U nominativu i lokativu jednine *e* je zatvoreno jer je tu pomicanje akcenta (*grĕdā* > *grĕda*) izvršeno vrlo rano, dok je još *e* bilo zbog prednaglasne dužine zatvoreno. Nestankom prednaglasnih dužina slog *gre-* je uslijed kraćenja promijenio kvalitetu vokala *e*, tj. *e* se počelo izgovarati otvoreno. Kad je, nakon pomicanja kratkosilaznog akcenta i na kratke slogove, došlo do ponovnog duljenja sloga, kvaliteta se vokala *e* više nije mijenjala pa je otvoreno *e* ostalo i pod dugouzlaznim akcentom. Pretpostavljam dakle ovaj proces: **grĕdām* > **grĕdām* > *grĕdam*. To se može potvrditi i na primjeru imenice *či*: NAVpl — *čĕri, Dpl* — *čĕram, Lpl* — *čĕra, Ipl* — *čĕrāmi (čĕrmī)*. Za ilustraciju čestoće ove pojave iznosim više primjera:

imenice: *čĕpi, četver, četvĕra (Gsg), dĕčko, flĕki, jĕlĕn, jĕšen, pĕlin, rĕmen, na škrpĕlu, žĕpi, jagnjĕda, kĕlja, lĕtva, mĕtla, sĕstra, tĕta, zĕmlja, žĕna; bĕdro, čĕlo, rĕbro, rešĕto, vrĕtĕno, sĕlo, sĕdlo, žvĕplo.*

pridjevi (u neodređenom obliku): *betĕžlif, flĕtna, klĕpna, krĕpnat, oplĕtĕn, oplĕtĕna, oplĕtĕno, pĕrnat, poštĕna, poštĕno, poštĕni, vĕlik; padežni nastavci -ega, -emu: dobrĕga — dobrĕmu, lipĕga — lipĕmu, žutĕga — žutĕmu.*

zamjenice: *kĕga, kĕmu (gdŏ), čĕsa, čĕmu, njĕgof, njĕgva, njĕgvo, njĕgvĕga, njĕgvĕmu, tĕga, tĕmu, unĕga, unĕmu, sĕga, sĕmu, unakvĕga* itd.

brojevi (glavni): *jĕdĕn, jĕdna, jĕdno, jĕdnĕmu, jĕdnĕga, jĕdni, pĕtim, šĕstim, sĕdmim, devĕtim, dešĕtim, tridesĕtim* itd. (Dpl glavnih brojeva).

glagoli: *bĕrem, jĕsam, pĕrĕm, tkĕmu, vužgĕmu; otprĕmu; bĕri, očĕsni, otklĕni, pĕljaj, pĕri, sĕdlaj, sĕli, žĕli, žĕni; kušĕval, mašĕval, otklĕnal, pĕljaj, sĕdlaj, sĕlil, žĕlil, žĕnil; kušĕvat, mašĕvat, pĕljat, sĕdlat, sĕlit, žĕlit, žĕnit (supin).*

prilozi: *sĕgli, sĕno, šĕĕra, vĕčĕras*.²⁴

²³ Da je u ozaljskom govoru mogao u jednoj razvojnoj fazi naglasak biti na posljednjem slogu genitivnog ili dativnog morfema pridjevske deklinacije (*dobrĕgā*), dokazuje i današnje stanje u slovenskom jeziku (*vseĕgā, vseĕmŭ; temnegā, temnemŭ, tenkegā, tenkemŭ*). Vidi: A. Bajec—R. Kolarič—M. Rupel, *Slovenska slovnica*, str. 122 i 149, Ljubljana, 1956.

²⁴ Radi lakšeg tiskanja u daljem tekstu u pravilu neću posebno obilježavati zatvorene vokale jer je svako dugo *a, e* i *o* zatvoreno (*ā = ā, á = á, ē = ē, é = é*) osim

Mnoštvo drugih primjera vidjet će se u daljem tekstu ovog rada i u rječniku.²⁵

U dugim slogovima pod dugosilaznim akcentom kao i pod dugouzlaznim, izuzevši sve ono što je navedeno o otvorenomu *ę* pod dugouzlaznim akcentom, samoglasnik *e* se izgovara vrlo zatvoreno. Zatvorenost je veća na početku izgovora: *bĕli, ĉĕri, dĕlam, glĕ, ježĕra, lĕdarica, mĕso, nĕst, pĕt, pĕć, prĕdĕm, rĕsa, sprĕvot 'sprevod', svĕzati, tĕpka, tĕtĕc, zĕti, žĕtva.*

Samoglasnik i

I se uglavnom izgovara kao i u književnom štokavskom izgovoru:²⁶ *biti, čist, čistiti, izmi, Jivanj, krivo, lipa, oblaci, pijem, stric, strina, tisən, zidam, živina, župnik.*

U podbreškoj varijanti, a djelomično i u požunskoj osobito u starijih ljudi, može se čuti i otvoreniji izgovor toga samoglasnika u kratkim slogovima i sekundarno produljenima, tj. u svim onakvim primjerima kako je navedeno za otvoreno *ę* pod dugouzlaznim akcentom. Evo takvih primjera:

imenice: *dica, dilba, igla, Migan, vidro*

pridjevi: *čista, friška, kmična, niska, pična, sitna, svitla, zmisna*

glagoli: *imaj, izdaj, izjamičaj, ispijen, miven, svidok, zijaj.*

Samoglasnik o

U nenaglašenim i kratko naglašenim slogovima *o* se izgovara kao i u štokavskom književnom jeziku:²⁷ *brōdi, dōbār, godovnjāk, kōnj, klokočĕvina, ōlovo, podbrīti, škropīti, tlō, vōl, zālogaj, život.*

Vrlo zatvoreno, i to tako da je zatvorenost veća na početku, izgovara se *o* u dugim slogovima bez obzira na podrijetlo i kvalitetu naglaska: *bōk 'bog', bōgoc, dōm, domōf, flōki, flokōf, jōda, klopōčak, kōnac, kōnac (Gpl), lōza, v lōzu, mōkra, nōva, ōri(h), prōbati, sōva, sōmić, trōpati, vōda, vōža, zōblji, žōhar.*

navedenih slučajeva otvorenoga *ǫ* koje ću dosljedno obilježavati uobičajenim znakom (*ǫ*). Prema tome *sĕno, dĕlam, tĕtĕc, vĕzati* valja čitati sa zatvorenim *ę*, a *zĕmlja, vĕćgrās*, kako je označeno, tj. s otvorenim *ę*. Otvorenost samoglasnika *e* u kratkom slogu posebno ne naznačujem.

²⁵ Zatvoreno *ę* je u ozaljskom govoru, pogotovo u starijih ljudi, gotovo diftonško, pa se može čuti i: *mĕso, kiĕga*, što je bez sumnje čakavska osobina, kako to utvrđuju Ivšić i Kravar u već citiranom *Srpsko-hrvatskom jeziku* na str. 20.

²⁶ Ivšić—Kravar, *n. d.*, str. 19.

²⁷ I zatvoreno *ǫ* gdjekad je diftonško: *duōm, muōre*, kako Ivšić i Kravar navode za čakavske govore u navedenom djelu na str. 21. U daljem tekstu u pravilu zatvorenost obilježavam samo akcentom.

Samoglasnik u

U se u svim položajima izgovara kao i u štokavskom književnom jeziku:²⁸ *būdem, būča, cūkati, grūda, dūk 'dug', dūša, grūda, hībaju, hřvackum, kupovāti, lūk, ovūlik, ovūm, pustiti, pūsati, pūt, rūho, tūp, tūpa, tūplji, ūn, vūra, vūk, ženūm, žūfok, žūt, žūta, požutila.*

Poluvokal (šva) ə

Značajna je osobitost ozaljskoga govora reducirani vokal, koji zovem poluvokalom, a bilježim uobičajenim znakom za šva: ə. U golemoj većini riječi to je refleks starih poluglasova: ъ, ь > ə. Već je Vuk zabilježio da u Dobroti mjesto starih poluglasova »ne govore nikakvoga čistoga samoglasna slova, nego kao pola njega (da se ne može razlikovati koje je) npr. *mъč, kъd, čъst.*«²⁹ Aleksandar Belić tvrdi na osnovi podataka Luke Zore, Ivana Broza i Milana Rešetara da je zetski tip izgovora starih poluglasova *reda e* nasuprot govorima prizrensko-timočkog tipa gdje je reducirani vokal različita nijansa — ali *tipa a.*³⁰ Franjo Fancev u svom poznatom radu navodi da su se u podravskim kajkavskim govorima poluglasi u sufikslnim slogovima reflektirali »als ein sehr reduzierter e«. Izuzima primjere u kojima je poluglas bio pred suglasnicima *r, l, n*, tvrdeći da tu mjesto vrlo reduciranog *e* s navedenim konsonantima dolazi slogotvorno *r, l, n.*³¹ Prema Franu Ramovšu »osrednji belokrajinski govor« u kratkim slogovima za stari *ь* i *ъ* ima »velaren. temen srednjejezični gla: *dənəs, dəš, pəs, cvəl, səm, skədən, prasəc.*«³²

Uspoređujući sve to s ozaljskim izgovorom ustanovio sam da bi ozaljskom poluvokalu najviše odgovarao Ramovšev opis reduciranog vokala u belokrajinskom dijalektu. Čini mi se značajnim i ono što Fancev kaže o vokalizaciji sonanata *r, l, n*. Po njegovoj stilizaciji izlazi da se u Virju mjesto vrlo reduciranog *e* sa suglasnikom *r*, na primjer, izgovaralo samo slogotvorno *r* (*rъ > r*). U Ozlju, međutim, nema razlike između poluvokala koji se čuju u riječima *dōbər, tōpəl, rāmən* i onih koji se izgovaraju u riječima *hábət, krátək, ótəc, Vúzəm*. I dalje, u riječi *dōbər* izgovorno je ə istovjetno s prizvukom koji se čuje ispred *r* u riječima *břza, gřm, vřba, přsti, žřt*. Očito je stoga da je riječ o tako jakoj redukciji vokala zbog koje Ivan Goran Kovačić u svojim kajkavskim pjesmama mjesto svakoga drugog znaka za reducirani vokal u svom zavičajnom govoru stavlja apostrof (koji obično znači gubljenje vokala): *proš'l, tan'c, s'm, p'k'l, m'gla, d'ska.*³³

²⁸ Ivšić—Kravar, *n. d.*, str. 21.

²⁹ Vuk Karadžić, *Srpski rječnik*, Beč 1852, s. v. Dobrota.

³⁰ Aleksandar Belić, *Osnovi istorije srpskohrvatskog jezika, I, Fonetika*, str. 82, Beograd, 1960.

³¹ Franjo Fancev, *Beiträge zur serbokroatischen Dialektologie, Der kaj-Dialekt von Virje*, str. 312, Wien, 1907.

³² Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika, VIII, Dialekti, Belokrajinski dialekti*, Ljubljana, 1935.

³³ Ivan Goran Kovačić, *Izabrana djela, Glas rada, Zagreb, 1951 str. 455—504.*

Bliskost ozaljskog izgovora poluvokala s onim belokrajinskim i lukovdolskim potvrdila mi je i analiza sonograma dobivenog u Fonet-skom institutu Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje mi je izgovor ozaljskoga ə snimio dr Ivo Škarić. Analizirajući sonagram utvrdio sam da je ozaljski poluvokal srednjejezičnog reda: srednji je jednako u od-nosu na horizontalno kao i na vertikalno gibanje jezika. U nekim pozi-cijama može se iz sredine pomaknuti u blagoj dijagonali prema nižim vokalima stražnjega reda.³⁴ To se slaže i s onim što je Stjepan Ivšić napisao o krašićkom poluglasu, tj. da je reduciran vokal velarne ni-janse«. ³⁵

Ozaljski je poluvokal (ə):

a) kontinuanta starih poluglasova: *dəhnāti, dəhnem, dəhnal, gənāti, gənem, gənal, jədən, kətəc, obləstiti, mənje, sən, sənja, sət 'sad', vūtəl.*

b) mjesto *a* u riječi *bət* (i njezinim izvedenicama).

c) umetnut između dva suglasnika zbog strukture sloga (-KS>-KəS): *dəbər, jəsəm, ógən, əsəm, sədəm;*

d) rezultat redukcije vokala *a* i *e* u tuđicama: *cvībək (Zwieback), rüsək (Rucksack), ströžək (Strohsack); fədər (Feder), fəštər (Förster), fütər (Futter), kəbər (Käfer), kläftər (Klafter), pütər (Butter), šüdər (Schotter).*

e) prizvuk vokalomu *r* bez obzira na akcent i podrijetlo riječi: *bərzo, dərva, fərtəl (Viertel), gərlīca, hərdəsən, kərt, krtarəvīna. mərgovāti, pərsi, f pərsi, pərst, sərbīti, sərbēšica, tərt 'tvrđ', vərba, vər-mūhar 'Uhrmacher', vərt, vərtən, Zərkəfci 'Zorkovci', žərt.*

Da bi se vidjelo koliko je još danas sačuvan ozaljski reducirani vo-kal (ə), iznosim veći broj primjera:

1. ə u korijenskom slogu

a) pod kratkosilaznim akcentom

imenice: *bət, pəs, sən*

pridjevi: *dəlji, mənji, sənen*

glagoli: *bəhnem, dəhnem, gənem, ləskati, ləzgati, mədīm, mək-nem, otpəcnem, pəhnem, səm, səhnem, səgnem se, tək-nem, zabləsnem, žəknem se*

prilozi: *sət (sad)*

³⁴ Takav izgovor potvrđuje i pojava slobodne alofonije u ovim primjerima: *o — ə: Javərsāk i Javərsak, modənjak i mädenjak, morgovāti i mərgovāti, mózəl i mózəl, Zərkəfci i Zərkəfci; u — fərmāgati se i fərmāgen (njem. vermögen), Šəbuk i Šəbək, vurmūhar i vərmūhar, žučkūti i žəčkūti.*

³⁵ Stjepan Ivšić, *Jezik Hrvata kajkavaca*, str. 39, vidi fusnotu 36.

b) u slogu s dugosilaznim akcentom

imenice: *bádanj, bátvo, bázgva, dáska, mádac, pásak, pázdac, sánja, zálva*

pridjevi: *bázgof*

glagoli: *báhnal, bázgal, dáhnal, gónal, mádil, máncal, namógnal, omáglil, osáhnal se, otásal se, pomónjal se, páckal, páhnal, pázdil, ságnal se, ságnal, zatáknal, zmáknal, žáknal; báhni, bázgaj, dáhni, góni, módi, máncaj, namógni, omágli, osáhni se, otásaj se, pomónjaj se, pázdi, páhni, sógni se, ságni, zatákni, zmákni, žákni se*

c) ə u nenaglašenom slogu

imenice: *bádnjicák, bátáfce, bátávlje, báticák, bəzɡəvina, dášica*

pridjevi: *zəlvín*

glagoli: *báhnāti, bátkāti, bəzɡāti, dáhnāti, gənāti, máđiti, mən-
cāti, naməgnāti, oməgliti, osəhnāti se, otásāti se, páckāti, pomənjāti se,
pəsikāti, pəzđiti, páhnāti, səgnāti se, ságnāti, zatəknāti, zməknāti, žək-
nāti se* i drugi oblici tih glagola koji nisu naglašeni na samom poluvo-
kalu: *bəhnāli, bátkām, məncāli, osəhnālo se* itd.

prilozi: *sədəkej* (sada)

2. ə u prefiksalsnom slogu

a) u kratkom naglašenom slogu: *izəšəl, izətkała, nadəšla, obəšli, səbrəl, səgnjil, səžgal*

b) pod dugouzlaznim akcentom: *izəkləl, izətkał, obəstał, odəgril, podəgril, razəsləl, sətkał*

c) u nenaglašenom slogu: *izəklələ, izəkləli, obəstələ, obəstəli, po-
dəgrila, podəgrili, razəslələ, razəsləli, səbrələ, səžgala.*

3. ə u sufiksalsnom slogu

a) pod kratkosilaznim naglaskom: *danəšnji, nocəšnji*

b) pod dugouzlaznim naglaskom:

-ce: *gnjizdəce, jajčəce*

-əc (u zavisnim padežima): *Kranjčəca, məđəca, zvončəca*

-ək (u zavisnim padežima): *grozdəka, tropəka*

c) u nenaglašenom slogu

imenice:

-əc: *bógəc, dəčəc, gúbəc, jāzbəc, káčəc, Kārlovəc, lānəc, mīsəc, rúbəc, súdəc, špāravəc, túkəc, žábəc*

-ək: *brizánjək, četítək, fāšinək, gutánjək, kaménək, őžuljək, pé-
tək, svétək, tórək, vrútək, žutánjək*

-əl: *cigəl, čävəl, kábəl, kótəl, ósəl, pákəl, Pāvəl, pósəl, vītəl, vügəl, vüzəl*

-əlj: čěšəlj, hùkəlj, krágəlj, krìgəlj, krámpəlj, krměžəlj, mǎšəlj, Ózəl, pùkəl, rǎtəl, rěcəl, rìgəl, Stúbəl (toponim), zùbəl, žákəl

-əm: járəm, Kúzəm, Vúzəm

-ən: čěsən, čědən, hrděsən, rújən, tǔrən

-ənj: bádənj, fősənj, glěžənj, lǐpənj, lǔcənj, ógənj, rázənj, sícənj, sřpənj, svíbənj, trávənj

-ər: frátər, kǔfər, lǐtər, měštər, mětər, Pětər, svěkər, svídər, věpər, větər

-ət: hábət, hřbət, lākət, nǒfət

Mjesto nepostojanog *a* u Gpl imenice ž. i sr. roda imaju nepostojani *ə*: kùkəl, klětəf, krósən, rěbər, věsəl itd.

pridjevi:

-ək: gládək, gǒrək, krátək, krǐpək, lǎfək, mějək, nǔzək, rídək, sládek, tǎnək, tějək, vǔfək, vúzək, žǔfək

əl: nágəl, fráhəl, svítəl, špítəl, šúpəl, tǒpəl, vútəl

-ən: bélən, čāsən, dúžən, flětən, gǎdən, gládən, hǎbən, jǔžən, kǎlən, mítən, mútən, nǎstorən, náredən, ōporedən, pravíčən, rǒsən, slíčən, slǒžən, šeničən, špárən, tǒčən, tǔžən, vřídən, zlátən

-ər: bǐstər, dǒbər, hǐtər, mǒkər, mǒdər, múdər, ōštər, vějər

Tako i radni glagolski pridjevi sa sufiksom *-əl*: dosěgəl, dúbəl, grěbəl, grǐzəl, išəl, istěgəl, lěgəl, pāsəl, rāsəl, rěkəl, túkəl, vlikəl i dr.

4. ə u ostalim primjerima:

imenice: Bǒgəc — Bǒgəca, cvǐbək — cvǐbəka, grǒzdek — grǒzdəka, kǒstənj — kǒstənja, Šěbək — Šěbəka (prezime), zǎjčəc — zǎjčəca, zvónčəc — zvónčəca

pridjevi: bědəst — bědəsta

glagoli: mǎrgovǎti — mǎrgǔjem — mǎrgóval (pored morgovǎti morgǔjem, morgóval)

brojevi: obədvi, obədvi, obədvoje, obədvojica, ōsəm, sědəm, sědəmnǎjst, sědəmděšět itd.

prilozi: ōbər, stǒpər

veznici: mǎkər

Kako se iz tih primjera vidi, na ozaljskom poluvokalu ne može biti dugosilazni akcent. Pod dugosilaznim akcentom *ə* se vokalizirao (*dān*) ili se slog pokratio (*čěrn, těrn*).³⁶

Vokalizacija je pod dugosilaznim akcentom dosljedno provedena: čāst, dān, lǎf — lǎva, lǎvlji, lǎfki (odred. oblik), lǎži (komparativ, pored dublete lǎglji), lǎš — lǎži, mǎh, tǎmni, tǎnki, tǎnji (pored tǎnji) tǎst, vǎn, vǎnjski,

³⁶ Iz razloga ekonomičnosti ne pišem poluvokal uz slogotvorno *r* iako bi to, dosljedno prema izgovoru, valjalo pisati. Bilježim poluvokal samo pred sufikslnim *r* i gdje je zamijenio koji drugi samoglasnik: dǒbər, těr, Zěrkǒfci.

Po analogiji je onda *a* i u ostalim oblicima i riječima istoga korijena bez obzira na naglasak: *částiti, počast, počásen, dánas, danšnji, lāvica, lāfək, lāfka, lagāti, lāžem, lažitōrba, lāžljif, mašina, tāmən, tamnica, tånək, tånka, stānjiti, vāni*.

U novije doba sve se češće poluvokal zamjenjuje sa *a* u slogovima pod dugouzlaznim akcentom pa pored već stabiliziranog *māgla* (ali *oməgliti*) i *snāha* (*snašica*) sve je frekventnije *dāska* (uz *dōska*), *stāza* (uz *stōza*), *bādənj* (uz *bōdənj*), *zālva* (uz *zōlva*).

Taj proces sve jače zahvaća i slogove s kratkosilaznim naglaskom pa se uz *bət, məknem, pəs, sət* sve više govori *bāt, məknem, pās, sāt* (*sad*).

Najotporniji je poluvokal u slabom položaju i u riječima kojih nema u standardnom jeziku kao npr. *mədəc, pəhnāti, səgnāti, žəknāti* se i dr.

Nije refleks poluglasa, nego sekundarno *u* u riječi *dūdenik* (daždvnjak), kako je pokazao Stjepan Ivšić (*dʒžd- > džd- > dužd*).³⁷

Ozalski konsonantski sustav ima 26 fonema:

Konsonanti	Okluzivi	Afrikate	Spiranti	Nazali	Likvide
Labijali	b, p		f, v	m	
Dentali	d, t	c	s, z	n	l, r
Palatali		č, ć, đ	j, š, ś, ž, ź	nj	lj
Velari	g, k		h		

U takozvanim sandhi pojavama čuju se još dva konsonanta: *dz* (ž) i *dž* (ž), kao zvučni parovi bezvučnih *c* i *č*. *Dz* dolazi i u tepanju.

Gubitak zvučnosti

Na cijelom području ozalskoga govora zvučni suglasnici pred izgovornom stankom postaju bezvučni. To se obezvučenje provodi dosljedno:

³⁷ »Ja bih rekao, da je i u s-h. *duždėvńak* i dijao. *dužjevka* (mj. *duždėvka*) sekundarno, razvijeno u konsonantskom skupu *džd-* (*džd-*). Za razvitak glasa u tim primjerima mislim da bi se možda mogla tražiti dalja paralela i u češkom *um* < *η* u primjerima kao *sedum* (v. Gebauer, HMI. I, 301³).

Stjepan Ivšić, *Lik duždėvń pored dʒždėvń u Supr. i s-h. duždėvńak 'salamandra maculosa'*, *Prace lingwistyczne ofiarowane Janowi Baudouinowi De Courtenay*, Kraków, 1921, str. 68—78.

b > *p*: *bõp* — *bõba*, *zũp* — *zũba*
d > *t*: *rõt* — *rõda*, *zõt* — *zõda*
d̃ > *ć*: *rić* — *riđa*, *tũć* — *tũđa*
g > *k*: *rõk* — *rõga*, *tẽk* — *tẽga*
z > *s*: *gãs* — *gãza*, *matvũs* — *matvũza*
ž > *š*: *nõš* — *nõža*, *hřš* — *hřži*

Pred izgovornom stankom se i sonant *v* ponaša kao zvučni konsonant, tj. zamjenjuje se sa bezzvučnim *f*. Stoga se suglasnik *f* javlja u svim riječima i oblicima koje završavaju na *v*:

imenice — Nsg, m. i ž. r.: *břf*, *ćif*, *čřf*, *kõf*, *křf*, *lõf*, *ljúbav*, *ózof*, *rõf*, *Židof*

— Gpl, m. r.: *borõf*, *čovikof*, *dřf*, *grihõf*, *krovõf*, *nožẽf*, *orihof*, *repõf*, *rukãvof*, *tatõf*, *zãjcef*

pridjevi — Nsg, m. r.: *Bẽgof*, *fiflaf*, *jãlof*, *kĩlaf*, *lũpof*, *nõf*, *prãf*, *rẽbaf*, *šẽpaf*, *trãljaf*, *žif*

zamjenice: *njẽgof*, *njũhof*, *õf* (*ovaj*), *kãkof*, *ovãkof*, *tãkof*, *unãkof*, *sãkakof*, *nĩkakof*

Labijalni spiranti

Zbog asimilacije suglasnik *f* dolazi:

a) mjesto *v* pred bezzvučnim suglasnicima: *kãfka*, *lõfci*, *nõfci*, *õfca*, *Sifko*, *zõfte*, *Žifko*

b) pred bezzvučnim konsonantom u sredini riječi mjesto *u* koje je dalo *v*: *bãfkati* (*baukati* > *bavkati* > *bãfkati*), *jãfkati*, *mrnjãfkati*, *nãfčiti*, *prifčiti* se

c) prema početnom *u* i starom *vъ*: *fkaniti*, *f Kãrlovac*, *fpěci* se, *ftěgnati*, *ftopiti*, *f tĩnje*, *ftãknãti*

d) nakon suglasničkih promjena izazvanih strukturom sloga:

f ãlju (*v halju* > *f halju* > *f alju*); tako i *f ládu* (*v hladu*), *f řji* (*v hrji*)

— *dõftor* (*doktor* > *dohtor* > *doftor*), *gĩfka* (*gibka* > *gipka* > *gĩfka*), *zĩfka* (*zĩpka*), *kõfčica* (*kopčica*), *zakõfčiti* (*zakopčiti*), *plãfta* (*plah-ta*); tako i *nõfti* (*nokti* > *nohti* > *nofti*), *lãfko* (*lako*), *přfko* (*prhko*), *vũfko* (*vuhko*), odakle je po analogiji *f* ušlo i u Nsg imenice *nõfãt* i pridjeva *lãfãk*, *mẽfãk*, *přfãk*, *vũfãk*, *žũfãk*.

— *fãla* (*hvala* > *hfala* > *fala*); tako i *fãt* (*hvat*). *fãtiti* (*uhvatiti*); *ofãjati* (*obhajati* > *ophajati* > *ofhajati*); *ũfati* se (*upvati* > *upfati* > *ufati*).³⁸

³⁸ I ti ozaljski primjeri potvrđuju postavku »da fonem postaje sastavni dio nekog fonološkog sustava onda kad nastane u granicama samoga sustava« i da »posuđenice mogu samo pospješiti njegovo učvršćivanje, ali jamačno nisu odlučujući faktor

Suglasnik č izgovara se kao u standardnom jeziku.³⁹ Dolazi prema starom *č* (*čast*, *číslo*, *čovik*, *čün*) zatim u skupu *čr* (*čřf*, *čřn*, arh. *čřta*, danas pod utjecajem standardnog jezika — *cřta*), u starijim tuđicama (*čäbrica*, *čävəl*), kao rezultat različitih glasovnih promjena (*jäči*, *očef*, *řibnički*, *ručica*) i u sufiksima (*kováč*, *pometäča*, *ženjačica*, *Pogräjčan*, *Požunčák*).

Suglasnik ć izgovara se kao u standardnom jeziku.⁴⁰ Dolazi prema starom *tj* i *ťj*: *bräća*, *cviče*, *čäća*, *čėdän*, *grgüće*, *kräci*, *lačė*, *mėćem*, *omläčen*, *pläća*, *trėći* i kao rezultat drugih suglasničkih promjena (*rička*, *rėći*). *Ć* dolazi i mjesto *č*:

a) u domaćim riječima: *dėčko*, *gonić*, *očuh*, *očin*, *očinstvo*, *řibić*, *vodić*

b) u tuđicama: *čankř*, *čėk*, *čikati*, *čukoläda*, *čütora*, *radić*⁴¹

Na imenice *gonić*, *řibić*, *vodić* utjecale su riječi gdje po pravilu dolazi sufiks *-ić*; analogija je bila odlučna i za *cigäršpić* i *radić*. Riječi koje su unesene u ozaljski govor posredstvom administracije ili trgovine (činovnika i trgovaca kajkavaca ili u novije doba poštokavljenih kajkavaca koji izgovaraju srednje *č*) redovito imaju mjesto *č* glas *ć* (*ček* > *ćek*, *očali* > *očali*). To potvrđuju posuđenice iz mađarskog jezika. *Ć* u riječima *faćuk*, *faćurica*, i *faćurče* približno odgovara mađarskom izgovoru (*fattyu*), a riječ *čiga* ne odgovara (*csiga*). Mađarsko *čiga* moglo je ući u takvu liku i u ozaljski govor, a ipak nije jer ga prenosnici očito nisu tako izgovarali, nego *čiga*. To vrijedi i za riječi preuzete iz hrvatske ili slovenske kajkavštine: *dėčko*, *hudić*

Nije provedena metateza, pa onda ni jotovanje, u infinitivu glagola složenih sa *iti*: *döjti*, *izäjti*, *näjti* itd.

Suglasnik dž čuje se samo u sandhi pozicijama: *Kolädž bi jıl*. *Kovädž ga je vüdril*. Tu je izgovor kao i u standardnom jeziku.⁴²

Tamo gdje bismo *dž* očekivali zbog jednačenja po zvučnosti zamjenjuje se sa *ž*: *näružba*, *svėdožba*, *žbänja* (*čřbanъ* > *čřban* > *džban* > *žban*). *Ž* mjesto *dž* dolazi i u riječima tuđeg podrijetla: *žėp*, *žepićak*, *žėpni*, *žėpak*, *žigerice*.

da se fonem primi u sustav.« Milan Moguš, *Gubljenje poluglasa kao uzrok nekim posljedicama u hrvatskosrpskom konsonantizmu*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, sv. 9, str. 37—42, Zagreb, 1967.

³⁹ Vidi: Ivšić—Kravar, n. d., str. 27; Stjepan Babić, *Jezik*, Školski leksikon, str. 294, Panorama, Zagreb, 1965.

⁴⁰ Vidi: Ivšić—Kravar, n. d., str. 27; S. Babić, n. d., str. 294.

⁴¹ *Ć* mjesto *č* u riječi *očuh* (*otc-juh*) i u tuđicama tipa *čukolada* poznate su i u drugim čakavskim govorima, npr. u senjskom. Vidi: Milan Moguš, *Današnji senjski govor*, *Senjski zbornik* II, Senj, 1966, očuh, str. 109, čikulata, str. 120.

⁴² Vidi: Ivšić—Kravar, n. d., str. 27; S. Babić, n. d., str. 294.

Suglasnik đ izgovara se kao u književnom jeziku,⁴³ a dolazi:

— kao refleks skupova *zdj, zgj: drôde, drođenka, dūdenik, grôde, grôdace, mīditi, mīdan, mōdeni, mādenjāk, rôde, rođika, rūditi, (luzgiti > luzđiti > lužđiti > luđiti)*;

— kao posljedica sekundarnog jotovanja: *glāđum, grūde, jagôde, lāda, mladē, posudē, rodāk, sadē, Sporēde* (toponim), *spovidūm, ži-vađūm*. Među starijim ljudima, naročito u podbreškoj i požunskoj varijanti, moglo se čuti: *posudjē i sadjē*.

— u sandhi zbog jednačenja po zvučnosti: *Nôđ ga bu zafātila*.

— u riječima: *kōđi rōk* (kukrika), *kōđi cīcki* (odlika grožda), *kōđi lūk* ili *kōđak* (odlika luka), gdje je *đ* očito prema *zj*, iako danas taj pridjev u ozaljskom govoru glasi: *kōzl(j)i* (*kōzlje mlīko, kōzlja brada, kōzlji brabōnjki*). Može se pretpostaviti ovaj proces: *kozji > koži > kodi*, pri čem je zaboravljena i semantička veza između *kozji* i *kodi*.

— u starijim posuđenicama: *đak, đāvol, dēderan, đipati, đikerica* (vrsta plesa, prema glagolu *đikati* koji se u ozaljskom govoru nije sačuvao), *Madār, mādarški, odipāvati*

— u novijim posuđenicama mjesto *dž: dāmija, đēm, đip*.

Primarno *dj* je dalo *j: brēja, dohājati, glāji, glōjem, grāja, grji, hōja, hřja, hūji, mlāj, mlāji, navājen, ocījati, pogājati se, prēja, prikājen, rājše, riži, sāje, vōjka, žēja*. U novije vrijeme pored *mlāji, rōjen* i *iūji* čuje se *mlādi, rōden* i *tūdi*, a glagol *gādati* i komparativ *lūdi* govori se samo sa *đ* (nasuprot: *nagājati, vgājati*). To su zapravo primljenice iz standardnog jezika jer se inače u izvornom ozaljskom govoru mjesto njih upotrebljavaju riječi: *cūljati, bedōstiji, noriji* i dr.

Nema metateze pa prema tomu ni jotovanja u prezentu: *dōjdem, izājdem, nājdem, obājdem, vūjdem* itd.

Palatalni spiranti ś, ž

Suglasnik ś izgovara se kao znatno umekšano *š*, tako da se tjesnac tvori u sredini između tjesnaca za *s* i *š*, pa je to konstriktivni zubuo-alveolarni konsonant. Bezvučan je a zvučni mu je par *ž*. Fonem *ś* povezuje ozaljski govor s prigorskim dijalektom (Krašić, Trg), a djelomice se proteže i na područje susjednih čakavsko-kajkavskih govora na jugu i zapadu (Hrašće, Mahićno, Rujevo, Polica).

U ozaljskom govoru *ś* najčešće potječe od skupa *skj (išem)* i *stj (liše)*. Razvojna linija mogla je ovako teći: *skj, stj > sc > śc > śś > ś*.

Zbog čestote toga fonema iznosim širi pregled riječi u kojima se on nalazi.

Ozaljsko *ś* dolazi:

1. na mjestu štokavskoga *št* i *šč* (odnosno kajkavskoga *šč* i *stj* te čakavskoga *šč*):

⁴³ Vidi: Ivšić—Kravar, n. d., str. 27; S. Babić, n. d., str. 294.

a) u osnovi riječi: *glěš, güšer, (h)rúš, priš, šáp, šetīne, šípati, šūcati se, šūka, šūnac, šagnāti*

b) u Isg imenica ž. r. na -st: *košūm, krīpošum, mašūm, rādošum, žalošum* i dr.

c) u imenicama sred. roda sa sufiksom -še (-šte): *debeliše, dniše, Hižiše* (toponim), *klīša, košiše, kotariše, kupališe, nāpojališe, nāsadiše, rogliše, Seliše* (toponim), *vuliše*

d) u zbirnim imenicama sred. r.: *liše, rašē, tiše, triše*

e) u imenicama sa završecima -šćak, -šćan, -šće, -šćenac, -šćenka, -šćenje, -šćica, -šćina:

— *jakofšāk* (svibanj), *Javoršāk* (prezime), *košāk, miholjšāk, vój-šāk; Pišan, Réšan* (antroponimi); *pišēnka, vojšēnka; prošēnje; Brigofšica* (prema *Brigovac*), *dolīnšica, dāšica, katarīnšica, lādīnšica, prikānjšica, zrīnšica, grofōfšina, prašina, tišina*

f) u glagolima III, IV i V vrste: *blīšati, izvoišati, kréšati, prášati, tíšati, vrīšati, lājšiti, pājšiti, vōjšiti, spūšati*.

2. umjesto skupa sj:

a) u zbirnim imenicama *klašē* i *třše*

b) u imenicama *lišāk, ošāk, pajšāk*

c) u pridjevu *pājši*

U tim slučajevima vjerojatno se ne radi o jotovanju nego o analogiji. Prema *hrašće, lišće* itd. došlo je *tršće* (kako se i danas govori u Loviću Prekriškom), a onda i *trše*. *Lišak* je po svojoj prilici rezultat kontaminacije osnove *lis* i sufiksa -šćak: *lis + šćak > lišćak > lišak*. Tako i *pajšak* (*pasćak > pašak*). Pridjev *pājši* mogao je nastati prema imenici *pajšāk*, ali je još vjerojatniji ovaj proces: *pas + ċi > pasći > pašći > paši > pājši* (-ċi je sufiks kao u *janjeći*).

3. mjesto š u riječima *šōc, šōca* (*Schatz*), *šic* (uzvik kojim se tjera mačka), *šickati* (*schiessen*)

4. mjesto s zbog asimilacije: *iščūskati, šćāpiti, šćūsnati se*

5. u sandhi: *Dōšāl bu vūjče ś čukoladūm*.

Suglasnik ž izgovara se kao znatno umekšano *ž*, s tjesnacem u sredini između tjesnaca za *z* i *ž*. Takav izgovor poznat je i u govorima Žumberka i Korduna.⁴⁴ U ozaljском govoru čuvaju ga još samo dvije riječi: *želiže* (zbirna imenica, kajkavski: železje) i *želižōca* (gvozđa, stupica). Izgovara se i u složenicama zbog jednačenja: *izđīpnati, ražđīpati se*.

⁴⁴ Palatalni spiranti *š* i *ž*, ali druge provenijencije, (*š < sj, ž < zj*) čuju se i u južnohercegovačkim govorima Srba u obližnjem Kordunu. Vidi: Bogdan Nišević, *Oso-bine govora vrgomskog kraja* u knjizi *Simpozij o Petrovoj gori*, JAZU, Zagreb, 1972.

Ž se čuje i u sandhi: *Glěž ga je kúpil* (*Gleš* = prezime). *Òdi ź đāvolum! Kěj ću ź đákum kī se ne vući?*

Palatali *lj* i *nj*

Lj se u pravilu izgovara kao i u književnom jeziku. U govoru starijih ljudi, naročito na području podbreške varijante, a od požunske samo u Požunu, ima dosta tragova kajkavske depalitalizacije toga suglasnika, i to samo ispred prednjojezičnih samoglasnika. *Lje* i *lji* izgovaraju kao *le* i *li*: *bōli* (*bōlji*), *dāle* (*dālje*), *kōle* (*kōlje*), *kōlem* (*kōljem*), *mēli* (*mēlji*), *napelivati* (*napeljivati*), *nasalēvati* (*nasaljēvati*), *pōle* (*pōlje*), *stēle* (*stēlje*), *šēlite* (*šēljite*), *vūglen*, *vūle* (*vūlje*), *zemlē* (*zemlje*), *zēmli* (*zēmlji*), *žvāle* (*žvālje*). Kako ta pojava iščezava i na označenom teritoriju, jer se i najstariji kolebaju npr. između *zemlē* i *zemljē*, sve te oblike bilježim uglavnom sa *lj*. Odstupam od toga samo ako i mlađi, osim na prekokupskom dijelu požunske varijante, dosljedno izgovaraju *le*, *li* mjesto *lje*, *lji*. Obično su to riječi kojih nema u standardnom jeziku (*vāle*) ili ih bar nema s likom kakav je u ožaljskom govoru (*čřlen*). Palatalizirano, ali ne sasvim palatalno *l* izgovara se često u pridjevima na *-lij* (*-ljiv*): *krmězlij*, *lāzlij*, *snūlij*, *zabēlij* i na *-li* (*-lji*): *būhli*, *krāvli*, *tīčli*. Dakako, to se proteže i na izvedenice: *lažlijfka*, *zabetlivac*. Tako je i u infinitivu, supinu i glagolskim pridjevima glagola VI vrste na *-livati* (*-ljivati*): *ispelivati* (*ispelivat*, *ispelival*, *ispelivan*), *navalivati*, *prekelivati se*, *prepalivati*, *prežulivati*.

U riječima *mūl* i *mūlnat* (*mulъ*) nije došlo do muljiranja likvide *l*, kao ni u *šūpāl* (*šupлъ*), gdje je *l* mjesto očekivanoga *lj* po analogiji s pridjevom *vūtāl* (*otълъ*).

U svim selima požunske varijante na desnoj strani Kupe (a to znači da se izuzima samo Požun) izgovara se *lj* pred *i*, *e* kad je to etimološki i tvorbeno opravdano: *bōlji*, *dālje*, *kōlje*, *lāzlijf*, *navaljivati*, *nasaljēvati*, *pōlje*, *šēljite*, *zabetljifka*, ali se slogovi *le*, *li* muljiraju i u sljedećim primjerima:

a) kad je ispred njih eksplozivno *g*, *k*, *d* ili *t*: *dōklje*, *dōtlje*, *lādlijn*, *pāntljik*, *pēgljin*, *pōtlje*, *rāndljik*. Tako i *vālje* (prema starijem *vudlje*) i *sve tudice sa sufiksanim -ljin* (*-lin*) bez obzira na prethodni fonem: *māšljin*, *mītrljin*, *šetōfljin*.⁴⁵

b) u riječima *čřljen*, *mēljen* (*mēljin*), *ljē*. Vidi: *Uzvic*.

c) u svim oblicima glagola III i IV vrste na *-liti*: *bīljiti* (*bīljim*, *bīljil*, *bīljit*), *dīljiti*, *krūljiti*, *nākoljiti*, *pāljiti*, *pēnguljiti se*, *željiti*, *žūljiti*.

Lj je mjesto *l* u sufiksu *-alj* u tudicama: *krāgāl*, *māntāl*, *mébāl*, *rātāl*, *špēgāl*, *štāgāl*, *štrīgāl*, *štrūkāl*, *žākāl*. To je uvjetovano analogijom prema sufiksu u domaćim riječima (*čđšāl*, *krměžāl*).

⁴⁵ Mulirani sufiks *-ljin* veoma je čest u čakavsko-kajkavskim govorima karlovačkoga područja. Vidi: Božidar Finka — Antun Šojat, *Karlovački govor*, Hrvatski dijalektološki zbornik knj. 3, Zagreb 1973, str. 83.

Suglasnik nj u pravilu se izgovara kao u standardnom jeziku. Na području podbreške varijante, osobito među starijima, čuje se *ij* mjesto *nj* ispred *c*, *k*, *g* i *sk*:

njc > *ijc*: *jâijci*, *Slapâijci*

njg > *ijg*: *bâijgeri*, *Šrâijga* (toponim), *štrâijga*

njk > *ijk*: *cvâijka*, *plâijka*, *Slapâijka*

njisk > *ijisk*: *kôijiski*, *krâijiski*, *lâijiski*, *prikâijiski*, *vâijiski*

Nj umjesto *n* dolazi:

a) u nekim glagolima IV vrste: *brînjiti se*, *cinjiti*, *činjiti*, — *minjiti*, *plinjiti*

Pretpostavljam da je tu djelovala analogija: prema *zabrinjêvati se*, *precinjêvati*, *opčinjati*, *začinjati*, *preminjêvati*, *zaminjêvati*, *zaplinjêvati* *n* se palataliziralo i u drugim glagolima istoga korijena (*precinjiti*, *zabrinjiti se*, *opčinjiti*, *zaminjiti*, *zaplinjiti*).

b) u skupovima *ang*, *ank* u tuđicama: *bânjger*, *cvânjka* (*Zwang*), *plânjka*, *štânjga*, *štrânjga*

c) u imenicama: *bradišnjik*, *glamnjica*, *njičálnice*, *njît*, *lišnjik* (pored *lišnik*), *pešnjica*, *šnĵita*, *štrinja*, *terminj*, *vûprošnjik*, *záčinj*

Ne dolazi *nj* u riječi *mekĵne*, *nĵati*, *nĵâlĵka*, *opominati*. U prvom i četvrtom primjeru imamo zamjenu sufikasa (*-a*>*-ja*), a u drugom i trećem je *n* (*nĵati*) etimološki opravdano.⁴⁶

V e l a r h

Suglasnik *h* čuje se u sve tri ozaljske govorne varijante, iako u podbreškoj nešto rjeđe: *hoditi*, *krûha*, *pûhi*, *snâha*, *suhóta*, *vûho*, *zĵhati*.

U skupu *hrK h* se dosljedno izgovara, pa i u riječima gdje mu po etimologiji nije mjesto: *hrdâti*, *hrdêsân*, *hĵga*, *hĵja*, *hrkâti*, *hĵbât*, *hrptenĵâca*, *hĵskavica*, *hĵvacki*, *Hrvâti*, *hĵvati se*, *hĵzati*. Mjesto *hĵpa*, kako je u požunskoj i podgrajskoj varijanti, u Podbrežju se čuje i *vĵpa*.

Osim protetskog *h* pred vokalnim *r* (*hĵja*, *hĵvati se*, *hĵzati* i dr.), što je veoma stara i raširena pojava ne samo u dijalektima nego i u hrvatskom književnom jeziku, kako je pokazao Milan Moguš,⁴⁷ u ozaljskom se govoru protetsko *h* čuje i pred vokalima *a* i *e*: *Hâdam*, *Hâlić* (*Aleksandar*), *hârija*, *hĵroplan* (*aeroplan*), *hĵvo*. Protetsko *h* pred samoglasnikom arhaična je pojava. Čuje se još samo u starih osoba.

Sporadično se čuje *h* mjesto početnog *u*, odnosno *v*: *hdâti*, *hmĵti*, *hmrĵti* (pored običnijeg: *vdâti*, *mĵti*, *mrĵti*).

Ne izgovara se *h*:

a) u nastavcima za GLpl (*-ah*, *-ih* > *-a*, *-i*): *Na nâši nĵiva ĵma dôsta bûĵ. Hôdimu po sĵli, po brigĵi, po lôza. Īma nas sakoĵâki, i dôbri i zloĵĵsti*.

⁴⁶ F. Miklosich, *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*, str. 218, natuknica *nch*., Wien, 1886.

⁴⁷ Milan Moguš, *O protetskom h*, *Jezik* 1972—3, br. 3.

b) u skupovima *hlV*, *hrV* i *htV*: *lāče*, *lāčice*, *lāt* — *lāda*, *ladetīna*, *lāpati*, *lāpiti*, *libāča*, *libāc*, *līp* — *lība*, *rāna*, *rāniti*, *rāst*, *rašē*, *rēn*, *rūs*, *tīl*, *tīla*, *tīlo*, *tīli*, *tīle*. U novije doba čuje se i *hlāče*, *hrāna*, *hrāst*, *hrēn*. U riječima *óhlip* i *ohlípnati* *h* se uvijek čuje.

c) u složenim glagolima: *isítati* (*ishitati*), *ofájati* (*ophajati*), *otájati* (*othajati*), *sájati se* (čuje se i *shájati se* kao leksička opozicija).

Kolebljiv je izgovor velara *h* na kraju riječi. Čuje se: *bāh* i *bū*, *krūh* i *krū*, *māh* i *mā*, *órih* i *óri*, *potepūh* i *potepū*. Ali samo: *odmā!*

U podbreškoj varijanti, gdje kad i u ostalima, gubi se početno *h* pred samoglasnikom: *abiti* (*habiti*), *ábət* (*habət*), *ěkljati* (*hěkljati*), *ítati* (*hitati*), *īža* (*hiža*), *oditi* (*hoditi*). Takav je izgovor tipičan za starije osobe, žene i djecu. Imperativ: *ōdi* i *ōte* čest je na cijelom području bez obzira na dob i spol.

Samo u podbreškoj varijanti, i to sporadično, ispušta se intervokalno *h*, a zijeve se rješava slabim, jedva čujnim *j* iza vokala *i* (*orīja*, *Mīja*, *smīja*), sa *v* iza vokala *u* (*kūvati*, *mūva*, *sūva*), a katkad ostaje i neriješen zijeve, osobito iza *a* (*snāa*). I taj je izgovor češći u starijih osoba.

Refleksi starih glasova

J a t

Po odrazu staroga jata ozaljski govor pripada ikavsko-ekavskoj skupini čakavskih i čakavsko-kajkavskih govora koji se prostiru od zadarskih i sjevernojadranskih otoka preko sjevernohrvatskog primorja, Like Gorskoga kotara, srednjeg Pokuplja i Žumberka do Bregane i Otoka na Savi. Ekavizmi, uz određeni broj izuzetaka, potvrđuju pravilo koje je prvi iznio L. Jakubinskij, a zatim nezavisno od njega utvrdio Karl H. Meyer. Kako su Meyerove teze o metafoniji kao uzroku ekavizma u ikavskim govorima prihvaćene u najznačajnijim dijalektološkim djelima koja dotiču taj problem, pokazat ću na primjerima koliko su njegove postavke potvrđene i ozaljskim govorom:⁴⁸

Prema *ě* u ozaljskom govoru je *i*:

1. na kraju riječi: *dōli*, *drūgdi*, *dvī*, *gdī*, *gōri*, *īgdi*, *jūtri*, *kādi*, *nakli*, *nāpri*, *nīgdi*, *nūtri*, *odnāpri*, *ōvdi*, *pōjutri*, *rēdi*, *sāgdi*, *sīgdi*, *srīdi*, *ūndi*, *vāni*.

2. na početku riječi (s protetskim *j*): *jīsti*, *jīm*, *jīl*.

3. ispred velara *k*, *g*, *h*: *brigóvit*, *brīk* — *brīga*, *būbrik* — *būbrika*, *čovik*, *čovikof*, *dīkla*, *dīklica*, *dīklēce*, *grī(h)*, *grihodělnik*, *kolosīk*, *mīh*, *mihūnja*, *mihūr*, *mlīko*, *nāprik*, *navik*, *nīgda*, *nīgdo*, *nīkakof*, *nīkej*, *nīki*, *nīkulīko*, *oblīka*, *oblīkəl*, *odbīgnati*, *óri(h)*, *orīhof*, *orīhōvīna*, *pobīgnati*,

⁴⁸ L. Jakubinski, *Die Vertretung des urslavischen ě im Čakavischen*, »Zeitschrift für slavische Philologie«, I, str. 381—396, 1925; Karl H. Meyer, *Untersuchungen zur Čakavština der Insel Krk (Veglia)*, Leipzig, 1928.

posikū, posikəl, prik, prikänja, prikänjsica, prikänjəc, sikū, sikəl, smi(h) — smiha, snik — sniga, striha, uvik, vavik, vikovičən, vlikū, vlikəl, vūprik, zabignati, zbignati, zihati, zihal, zvlikū, zvlikəl;

4. ispred palatala č, ć, dž, đ, j, lj, nj, š, š, ś, ž: biljāča, biljātva, biljəc, bīzati, blišati, brižánjək, cinjīti, cinjəc, cúce, čerīšnja, čerīšnjevac, čovičina, čovičəc, čovičən, dičica, dičinski, dičinjiti, dovlīcem, dovlīci, dopovijem, dugovičən, grījem, grīšiti, grīšnik, grīšən, klištriti, kliša, lišnik, mīditi, mīdən, mīnjati, mīšati, mīšina, mlīčnica, mlīčnik, mlīčən, nādijati se, nāstinj, nedilja, nīčega (nečega), nīčiji (nečiji), običem, obliči, ocijati, odvlīci, opšici, orišək, pandiljək, pišice, plišif — plišivi, povijem, prebīzati, preminjīti, prōlice, rasići, rič, rišiti, rižem, sička, sičənj, sići, sijati, sličem, smijāti se, smišica, smišən, snižicək, srīš — srīža, stīnj, stīšnjen, strīljati, strīšina, sūprička, supričevati, svića, svičkati, Svičnica, svičnik, svičək, tišnja, tiše, triše, trišica, višalo, vlići, vrīća, vrīčica, vrijevati, vriža, zīšem

5. ispred c: dīca, glīce

6. ispred labijala b, m, p, v: brīme, brimēšce, cip, cipika, cipiti, čerifce, čerip, čeripljē, čerivo, dīver, drifce, drīm, drīmati, drīvo, grībla (prema iter. grebati), krīpiti, krīpost, krīpək, libāča, libəc lip — liba, lip, lipóta, nādif — nādiva, nīm, nīmək, oslīpiti, plīva, plīvica, podrīmanost, popīfka, popīvati, pōtriba, potribōća, potribən, rīpa, rīpni, sīme, simenski, sīvati, slīme, slīp, slīpica, slīpč, slīpiti, slīpōća, slīpəc, tīme, tīmenica, timēšce, trība, tribiti, vrīme, vrīmēšce, zanīmiti, ždribe, ždribəc, žliba, žlip — žliba.

Primjeri *dobim*, *rāzmim*, *smīm* vjerojatno su rezultat analogije prema *zgbūm*, *spīm*, *grmīm* itd.

7. ispred d, l, n, r, s, t, z — ako prethode vokalima prednjega reda (ili refleksima tih vokala): bilīca, Bilīčić, bilīna (odlika grožđa), bilīti (krečiti, guliti), bisən, cidīna, cidīti, cilīna, cilīti, ciləc, cīrti se, cvīliti, cvrtiti, dilīti, dīte, ditēce, ditēći, dīti, drīti, dospīti, grīti, iskrīsiti se, izmīriti, kīpiti, kosīr, leūti, linīti se, mēdvit — medvīdi, midēnka, mīrica, mīriti, mīsečina, mīsečən, mīsiti, mīsəc, mīzivo, mlīti, nadīti, namīriti, namlīti, naspīti, natrīti, obīsiti, ocidīti, ogrīti, ostrilīti, otpīti, ozlidīti se, pīniti se, plīti, pobīliti, pobīsiti, poblīditi, pōsvit, prispīti, sidīti, smīti, snīt, spocūtiti, srīdi, srididancē, strīlica, strilīti, svītiti (svijetliti), svītəl, svrīti, tīrjati, tīsən, trīzən, vīsiti, vridən, zamīriti, zmīrjati, zaspīti, zmīs, zmīsən, želīti, želīzən, živīti.

Prema *ě* u ozaljskom govoru je *e*:

1. ispred d, l, n, r, s, t, z — ako prethode vokalima stražnjega reda:

a) dēda, dēdoj, dēt-dēda, obēdvati, obet — obēda, sūseda, sūsedoaj, sūset — sūseda

b) bēl, belánjək, beloglāvəc, dēlati, dēlavəc, dēlavən, dēlo, grihodēlnica, grihodēlnik, nedēlavəc, prédel, predēlati, tēlo, Tēlovo, zádel, zadēlati, zrēl

c) *dlèn, gūsenka, (h)rèn, kōcen, kolèno, polèno, sèno, sležèna, stèna, šklènək (člènɔ)*

d) *vèra, vèrovati, zvèr*

e) *brèst, brèstof, cèsta, cèstar, lès, lèsa, mestánce, mèsto, mèstoriti se, pèstovati, sèsti*

f) *lèto, vetróvit, vètər. U Podbrežju se kao arhaično može čuti lito.*

g) *brèza, brèzast, brèzof, Brežóvlje (toponim), čes (čez), pret (pred), pres (prez), slès (slez)*

2. u složenicama sa *pre-* : *pregoriti, prekípiti* itd.

U većem dijelu požunske varijante (desna obala Kupe) govori se *nevèsta* i *želèzo*, na ostalom području *nevìsta, želìzo*.

U ozaljskom govoru ima mnogo ikavizama koji izmiču pravilima Jakubinskoga i Meyera, ali se mogu objasniti analogijom iz deklinacijskog i konjugacijskog sustava, jer su »refleksi u temeljnim i frekventnijim oblicima prodrli i u sporednije likove analogijom koja je u jeziku sasvim razumljiva«,⁴⁹ kako pokazuju i radovi o drugim ikavsko-ekavskim govorima.⁵⁰ Evo tih ikavizama: *besida (besiditi, beside, besidi)*, *blit — blida (bliditi, blidi, blide)*, *čil, čilčea (čiliti, čile, čilina)*, *čina (činjiti, čine, čini)*, *cvit, cvitək (cviti, cviče)*, *dil (diliti, dili)*, *drīta (drīte, drīti, drītica)*, *glīto (prema starijem dlētē i dlētōce, glīce)*, *klīn (klīni, klīne)*, *lin, linost, linoba (liniti se, lini, line)*, *mīna (mīne, mīni, minjati, minjēvati)*, *mīra (mīri, mīre, mīriti)*, *mīzgva (prema st. mēzggē i mīditi, mīdōn)*, *nāpridək, nāpridovati (prema nāpri, odnāpri, nāpridōn)*, *povīdati, povīdal (prema povijem, povij < povidjem, povidj)*, *óplīn (óplini, óplīne)*, *pīna (pīniti se, pīni, pīne)*, *rīs — rīza, rīzlo, rīzati (rīzi, rīze, rīži, rīžem, rīžōn < rēžɔnɔ)*, *podbil (prema st. podbělē)*, *ridək (rīji, razrīditi, razrījēvati)*, *sīt-sīda, sīdalo (sīditi)*, *sridānja, osrīdək (sridi, sridnji < sridɔnjɔ)*, *strīla (strīle, strīli, strīliti, strīljati)*, *svītlo, svītlost (svītiti, pōsvit, svīca)*, *vidro (prema st. vēdrē, vidrēni)*, *zvīrat — zvīradj (zvīr < zverɔ, zvīrina)*, *želīzo (želīžōn, želīže, želīžōca)*.

Imenice *drīnək* i *vīsək* nastale su od *drin* i *vris*, kojih danas u ozaljskom govoru nema, ali su se vjerojatno nekoć i tu upotrebljavale. Lok. *drēnē* i *vrēsē* mogao je djelovati na poikavljenje tih imenica. Za priloge *mīsto* i *namīsto* može se prihvatiti Skokova pretpostavka: »Prilog *namīsto* zamijenio je očigledno stariji lokativni prilog *mēštē* očuvan u štokavskim narječjima mješte.«⁵¹ Međutim, samo se djelomično mogu

⁴⁹ Milan Moguš, *Današnji senjski govor*, str. 35.

⁵⁰ J. Hamm, M. Hraste, P. Guberina, *Govor otoka Suska*, HDZb, knj. 1, str. 71—75, Zagreb, 1956; Petar Skok, *Novi prilozi proučavanju govora žumberačkih čakavaca*, HDZb, 1, str. 223—226, 232—233; Jelka Ivšić, *Ā u senjskom govoru*, Južnoslovenski filolog, X, Beograd, 1931; Milan Moguš, *Današnji senjski govor*, *Glas ě*, str. 31—36, Senj, 1966; Vesna Jakić-Cestarić, *Refleks jata na sjeverodalmatinskim otocima*, Radovi JAZU, III, Zagreb, 1957; B. Finka — A. Šojat, *Karlovački govor*, HDZb, 3, Zagreb, 1973, str. 84—85.

⁵¹ P. Skok, *n. d.*, str. 226.

analogijom iz deklinacijskog sustava i frekventnijih oblika objašnjavati ozaljski ikavizmi u skupovima *esK* i *ezK*: *bliskati, blisnati, brška* (pored *bršква*), *gnjizdo* (*gnjizdōce, gnjizditi se*), *liška, liškova* (*lišnjik*), *mizgva* (*miditi, midan*), *nězvist* (*nězvesti*), *povismo, povisámce, povis-men, povrislo, povrisálce, tisto* (*tíše*), *trška, trškati, tršnati* (*tríše, (tríšica), zvizdica*), *žlízdra*. Ti ikavizmi odstupaju i od stanja u većini ikavsko-ekavskih govora, pa i onih u neposrednom susjedstvu (rihnički i prekriški govori: *gnjezda, nevesta, treska, zvezda*).

Izuzevši imenicu *sinakōša*, koja je leksički ikavizam, nejasno je $\check{e} > i$ još u ovim primjerima: *Briznik* (domaći naziv za selo *Breznik*), *imitak* (danas arhaizam), *svidok, svidokinja, svidočiti*.

Kao i u drugim govorima s ovakvim refleksom jata, i u ozaljskomu ima dosta ekavizama mimo pravila. To su:

1. analogijski ekavizmi:

a) izvedenice od riječi gdje *e* dolazi po pravilu: *bržica, dēdica, dēdinstvo, dēnem, dēneš* itd. (*deno, denot*) *gūsenica* (prema *gūsenka*, ali i stsl. *ošēnica* pored *gōsenica*); *kocēnje, lēšica, lētina, obdelivati, predelivati* itd., *senik, sēdem* itd., *stenica, sūsedica, sūsedin, vērən, zrēliti*

b) prema antonimu *dēsni — lēvi*

2. dubletni ekavizmi: *drugdē* (pored *drúgdi*), *nutrē* (pored *nútri*), *ovdē* (*óvdi*), *undē* (*úndi*)

3. disimilacijski ekavizmi: *brēja* (*izbrējati*), *obečāti*,⁵² *jēverica* (tu je *j* nastalo disimilacijom, a ne kao refleks \check{e} ; potkrepljuje to i činjenica da se u ozaljskim selima može čuti i lik *īverica* (*vēverica > veverica > jeverica*).

4. opozicijski ekavizmi

bēliti (*bijeljeti*) — *biliti* (*bijeliti, krečiti*) *vrēditi* (*vrijediti*) — *vrīditi* (*uvrijediti, povrijediti*)

5. ekavizmi izazvani pučkom etimologijom: *senica* (Meise). Ta riječ ima vokal *i* čak i u staroslavenskom i slovenskom jeziku (*sinica, sinji*). Kada se izgubila semantička veza sa *sinji*, dovedeno je ime ptice u vezu sa sijenom (*sēno*).

6. superstratski i adstratski ekavizmi

a) starije riječi: *děčko, děčkac, prístrešak, starešina, starēšiti se*

b) novije riječi: *devōjka* (pored običnijeg *cūra*), *lēčiti, lēk* (pored sve arhaičnijeg *vrāčiti, vrāštvo*), *Nemačka, nemački* (pored arhaičnog *Nimško, nīmški*), *pēvati* (pored *popīvati* i *pjēvati*), *prīmer, Réka, sēcāti se, sētiti se, dosēcāti se, dosētiti se* itd., *vēšt, vēžba, vēžbati se*

⁵² P. Skok, *n. d.*, str. 224.

7. leksički ekavizmi: *krměžalj* (*grměždb*), *krměžljif* *krmežljifka*, *krmežljivac*

8. nejasni ekavizmi: *kūdelja*, *kūdeljni*, *mrěža*, *mrěžica* (samo u Podbrežju: *mrīža*, *Mrīžar* — prezime), *vreténo*. Za *vénac* se može prihvatiti Skokova hipoteza da je taj ekavizam uvjetovan starom i već iščezlom riječju *věno*.⁵³

Očito je da neke ikavizme odnosno ekavizme koji nisu u skladu s pravilima Jakubinskoga nije lako objasniti. Tu se nameće i problem neslaganja ozaljskoga govora sa susjednim ikavsko-ekavskim govorima, gdje je sukladnost refleksa jata s navedenim pravilima veća: na zapadu Kamanje: *cena*, *cenim*, *testo*, *tesan*, ali — *sinik* pored *seno*; na jugozapadu Jugovac: *beseda*, *klešća*, *trešće*, *zvezda*; na jugu Hrašće: *celi*, *kleše*, *retko*, *železo*; na jugoistoku Mahično: *blet* — *bleda*, *klešta*, *pesak*; na sjeveru Jezerine, Prekrižje: *celi*, *del*, *delba*, *krešcat*, *tesan*, *testo*, *treba*, *trešće*, ali — *kudilja*, *vitnica*, *vitrovit* pored *vetar*. Zanimljivo je da je više ikavizama na samom rubu kajkavske ekavštine (Podbrežje: *lito*, *mriža*, *nevista*, *želizo* u neposrednom susjedstvu ekavskih sela Brezarić, Mirkopolje i Trg, nego u južnim i jugozapadnim rubnim selima koja su najudaljenija od pravih ekavaca i govore: *letu*, *mreža*, *nevesta*, *železo* (Fratrovac, Dvorište). Zasad mi se čini najbliže objašnjenje te pojave u Moguševu tumačenju senjskih ikavizama (*svidok*) i dubletnih ekavizama (*ovde* — *ovdi*) kao ostataka nepobijeđenog refleksa *i* iz najstarijih vremena, kada su se i na ovom području sudarale dvije migracijske struje ikavska (savsko-dinarska) i ekavska (panonska).⁵⁴

Vežu s čakavskom osnovicom u ozaljskom govoru pokazuje i refleks *ě* > *ja*, a u riječima *jadrāti se*, *nādra* i *grnjāzditi se*. Da potonja riječ ima podrijetlo u imenici *gnijezdo*, dokazuje i primjer iz rapskoga govora koji donosi Kušar: *gnjazdit se* = *komešati se*.⁵⁵ U Ozlju *grnjazditi se* danas znači *biti nemiran*, *komešati se*, *igrati se u krevetu*: *Dica, ne grnjazdite se f pōsteli!* Semantički razvoj *gnijezditi se* > *komešati se u krevetu* > *komešati se uopće* sasvim je logičan.

Stari nazalni vokali

Stari *ę* je dao *e*: *brīme*, *děvet*, *děset*, *glědati*, *grėznati*, *ižěti*, *jětra*, *jězik*, *klětva*, *měfak*, *měso*, *mětica*, *mīsec* (pored *mīsac*), *objěti*, *otėgnati*, *pět*, *péta*, *počěti*, *prěsti*, *prisěći*, *rět* — *rěda*, *sėknati se*, *svět*, *těle*, *těžak*, *vězati*, *vėznati*, *zaprěći*, *zět*, *zěti*, *žěti* itd.

Zamjena *ę* > *ja* u riječima *jādrka*, *jādrčica*, *jáčmen*, *jačmēni*, *jačmenīše*, *jačmēnka*, *jačmēnac* ostatak je čakavske osnovice ovoga govora.

⁵³ P. Skok, n. d., str. 224.

⁵⁴ M. Moguš, n. d., str. 36.

⁵⁵ Marcel Kušar, *Rapski dijalekt*, Rad JAZU 118, 1894.

Promjenu $\epsilon > e > i$ nalazim u imenicama *đitelj, đitelja, đitelina, srčica* (i *srčēn* pored *srētēn*), a $\epsilon > e > \emptyset$ u riječima *mīšac* i *zājoc*.

Staro *o* dalo je u: *blūditi, būdem, dūbrava, grūbo, gūba, gūsle, halūga, kudāj, kupīna, kūt, Lūk — Lūga* (toponim), *lūka, mūčiti, mūdār, mūtiti, mūži, nājdeju, nūditi, nūtər, odlūčiti, ōrudalje, otājaju, pūt, rūka, sūditi, sūk, sūseda, tūga, vūdica, vūgəl, zūbi, žēnu* itd.

Vjerojatno su rezultat adstratskih utjecaja riječi sa *o* mjesto u: *glōbok, globošīna, gōlop — gōloba, golobīca* (pored običnijeg *gōlup* itd.).

Vokal *a* u infinitivnoj osnovi glagola II vrste (*čēpnati, dīgnati, mīnati, nīknati* itd.) nije fonološkog, nego morfološkog podrijetla, jer je u infinitiv glagola te vrste došao analogijom prema glagolima V i VI vrste (*kopāti, smijāti se, znāti, brāti, kupovāti*). Analogija je dalje djelovala i na ove glagole IV vrste: *naslonāti, oslonāti se, prislonāti, zaslonāti* (prezent: *naslōnem se* i rec. *naslōnim se*).⁵⁶

Vokalno l i r

Vokalno *l* dalo je u: *būha, čūn, dūgi, Humička* (toponim), *jābuka, kūk, mučāti, pūn, pūzati, stūp, sūnce, tūst, vūga, žūč*. Jedini je izuzetak *kočnī* u izrazu *kočnā kōst* (kućna kost, kost u kuku, slov. *kolčna kost*).

Vokalno *r* ima u ozaljском govoru refleks *ər*, tj. ispred *r* se uvijek čuje poluvokal: *b̄rstim, č̄rlen, ḡrdo, h̄rja* itd. Zato i ne može na takvu slogu biti dugosilazni naglasak. Zbog ekonomičnosti i tradicije u pisanju taj poluglas u ovom radu grafički posebno ne označujem: *b̄rstim, č̄rlen, ḡrdo, h̄rja* itd.

L na kraju sloga

U ozaljском govoru *l* na kraju sloga ostaje nepromijenjeno: *bēl, čēlni, kábəl, kadīlnica, nākol, pōlnočka, sēlski, vūgəl, zrēl, zōlva, žīvil* itd.

Palatalno r

Palatalno *r* se depalataliziralo (*pastīr — pastīra*) osim u položaju Vr³V, gdje je dalo rj: *būrja, cūrji, gōrje, izbūrji, izūrjati se, izmūrjen, kūrji, mōrje* (pred rec. *mōre*), *ōrjem, podvārjati, podvōrjen, preārjati, prigovārjati, primūrjati, pūrji, rasparjēvati, skōrjen, skūrjen, stvōrjen, šīrji, škārje, tīrjati, zapūrji, zamūrjati* itd.

⁵⁶ Infiks *-na-* u glagola II vrste imaju i neki istarski govori, ali u njima ima i drugih primjera takva odraza staroga nazala (*maka, v rake, obrač, zmatit*), kako je pokazao Mate Hraste u svom radu *Refleks nazala a u bužetskom kraju*, Ivšičev zbornik Zagreb 1963, str. 129—135.

Zamjene

1. Zamjene samoglasnika

a < e: jálva (jela), jášva (jelbha > jelša > ješva > jašva)

a < o: mǎrem, mǎreš itd. (pored mǒrem, mǒreš itd.), mǎret, barôvica (pored borôvica), nebǎre (pored nebǒre), pandiljǎk (pored pondiljǎk)

e < a: ispred j: čēkej, čēkejte (pored čēkaj, čēkajte), dēj, dējte (ali samo — nē daj, pódaj, pródaj), kěj, nīkej (pored kǎj, nīkaj), navesci: gǒrikej, dǒlikej, ovdékej itd. (prema navescima susjednih govora: dolika, gorika, ovdika)

iza j: jegnjéda (pored jagnjéda), Jendrâš, Jentôn, Jevrśák (pored Jandrâš, Jantôn, Javrśák), jésen, nēprijetelj, nēprijeteljica, prijetelj, prijeteljica (pored nēprijetelj itd.)

u riječi nēgla, i to samo u psovci: Od nēgle kŭge krēpala!

u prefiksu raz-: rezgovárati se, rezǒstǎti se, rezmǎknǎti se itd. (uglavnom u starijih ljudi i u podbreškoj varijanti).

e < o: u prefiksu pro-: prebīti, prebǒsti, precinjīti, precúriti, predrīti, prēpast, prepīknati, prēpuh, prerēci, prēti, sprévot (pored sprovoť)

o < u: čǒp, Jǎgonić, torīca, Bǒševci, Korīlovac⁵⁷

u < o: instr. jedn. i dat. množ.: čovīkum, kǒlum, sīrum itd. Teško je utvrditi da li se tu radi o fonetskoj promjeni tipa: om > om > um, kao što je u imenicama sred. r. (selo > selu, veslo > veslu) u susjednim govorima na zapadu (Kamanje, Pravutina, Paka, Zaluka, Ribnik), ili je to u rezultat analogije prema ženskom rodu (ženum), gdje je opet m analoška pojava (prema muškom rodu). S obzirom na brojnost primjera zamjene samoglasnika o samoglasnikom u mogli bismo prihvatiti pretpostavku Florinskoga da je nastavak -um samo dijalektalni izgovor raširenijeg nastavka -om.⁵⁸

ispred »n« u zamjenicama i priložima: ūn, unāj, unūlik, ūnda, unūt, ūnam, unākot, undē

u zamjenicama: kŭlik, tŭlik, ovŭlik, unŭlik

u priložima: lētus

u imenicama: Kušāvić (Košavić), lāluka, zubēnka (prema zob)

⁵⁷ U arhivskoj građi i starim urbarima ti se toponimi navode kao *Buševci* i *Kurilovac*. Prvo je selo zapadno od Ozlja, a drugo je istočni dio gdje se danas razvija novi Ozalj, zapravo dio sela Podgraj. Vidi: Radoslav Lopašić, *Hrvatski urbari I, Urbar grada Ozlja 1642, Zagreb, 1894.*

⁵⁸ A. M. Lukjanenko, *n. d.*, str. 176.

2. Prijevoj

Prijevojni lik u ozaljskom govoru za neke riječi nije uvijek isti kao i u književnom govoru: *lōtiti se* (latiti se), *voljāti* (valjati), a ima i riječi koje su nastale prijevojem, ali ih književni jezik ne pozna: *tākati se* (valjati se, korijen isti kao u *točiti*), *politi* (nagorijevati, korijen kao u *paliti*).

Vrlo je čest prijevoj u imperfektivnih glagola.

I vrsta: E — I, Ø — I

tēpsti — *otīpati*; *sēsti* — *posīdati*; *plēsti* — *oplītati*; *mēsti* — *po-mītati*; *pēci* — *ispīkati*; *tēci* — *natīkati*; *žēti* — *ižinjati*; *mīti* — *na-mīljati*; *triti* — *zatīrati*; *zapīti* — *zapīrati*; *otprīti* — *otpīrati*; *odvrīti* — *odvīrati*, *zacvrīti* — *zacvīrati*, *drīti* — *izdīrati*

II vrsta: Ø — I, E — I, Ъ — I

grnāti — *izgrīnjati*; *otklenāti* — *otklīpati*; *zaklenāti* — *zaklīpati*; *dāhnāti* — *dīhati*; *gōnāti* — *gībati*; *māknāti* — *mīkati*; *tāknāti* — *natīkati*

III vrsta: E — I

letīti — *izlītati*

IV vrsta: O — A

dojīti — *odājati*; *drobīti* — *predrābljati*; *godīti* — *nagājati*; *gonīti* — *nagānjati*; *hodīti* — *dohājati*; *močiti* — *izmākati*; *molīti* — *pomāljati se*; *nočiti* — *zanácati se*; *nosīti* — *donášati*; *polovīti* — *prepolávljati*; *sadīti* — *nasājati*; *točiti* — *istākati*; *vozīti* — *dovázquezati*; *zvonīti* — *od-zvānjati*

V vrsta: O — A, E — I, Ø — I

kopāti — *iskápati*; *orāti* — *preárjati*; *zobāti* — *ozábati*; *metāti* — *izmítati*; *obećāti* — *obītati*; *brāti* — *zbrīrati*; *slāti* — *pošīljati*; *žgāti* — *nažīgati*

Katkad se zbog prijevoja imperfektivi u nekim oblicima razlikuju samo akcenatski ili nikako. Glagoli *ispīkati* (*peći*) i *ispīkati* (*pikati*) u infinitivu uopće nemaju fonološke opozicije, a u prezentu mogu imati dvojaku: akcenatsku (*ispīčem* : *ispīčem*) i morfološku (*ispīčem* : *ispīkam*). U infinitivu i prezentu nemaju opozicije *natīkati*, *natīčem* (*natječati* — *teći*) i *natīkati*, *natīčem* (*naticati* — *taknuti*); *prepīrati*, *prepīram* (*propīrati* — *prati*) i *prepīrati*, *prepīram* (ponovo zatvoriti, istjerati, na primjer, živad iz jednog kokošinjca i zatvoriti je u drugi) Akcenatsku opoziciju u infinitivu imaju *zamītati*, *zamīčem* (*zamesti*) i *zamītati*, *zamīčem* (*zametati*).

3. Prijeglas

U pravilu prijeglas se u ozaljskom govoru provodi, ali ima stanovite kolebljivosti. Imenice s palatalnim krajnim osnovnim konsonantom

imaju nastavak *-um* u Isg i Dpl m. i sr. roda (*konjem*, *poljem*), ali se može čuti i nastavak *-um* (*konjum*, *poljum*), osobito u starijih ljudi. Čini se da ima izvjesne zakonitosti u tom kolebanju:

1. u Dpl prevladava *-um*: *Idem Králjum òrat*. Za Isg teško je utvrditi koji je lik češći.

2. U imenicama s osnovom na *-c* Isg je običniji sa *-em*, a Dpl sa *-um*: *Idem z òcem* (rjeđe: *z òcum*). *Ši ðál ðitelje zájcum* (rijetko: *záj-cem*)?

3. Imenice na *r* u pravilu imaju *-um*: *Īdem z řibarum*. *Põj únim žábarum*. Izuzetak je prezime *Cār*, gdje je Isg *Cārem* i *Cārum*, a Dpl samo *Cārum*. U imenicama sr. r. dolazi *-em*: *Tīce letiju nad mōrjem (mōrem)*.

4. Posvojni pridjevi izvedeni od imenica s palatalnim osnovnim završetkom mogu imati samo *-ef* (*-eva*, *-evo*): *Gléšef*, *Grgícéf*, *jákšef*, *Králjef*, *mužévlji*, *Osòjef* (*Osòja*), *zájčef*. To vrijedi i za imenice izvedene sufiksom *-evina*: *glážévina*, *jakšévina* i dr.

Imenice na *r* imaju pridjeve samo sa sufiksom *-of* (*-ova*, *-ovo*): *Cārof*, *Mrīžarof*, *řibarof*, *težákof* itd.

4. Asimilacije

a) Jednačenje po zvučnosti

Prefiksally s sonorizira se u složenim riječima pred sonantima i vokallima: *nězvíst*, *zjáčati*, *zjáhati*, *zjāriti*, *zlěci se*, *zlivati se*, *zломiti*, *zmá-gati*, *zmírjati*, *zmīs*, *zmišati*, *zmdći*, *zmřkalo*, *zmřznati se*, *znášati*, *zněsti*, *znoriti*, *znošiti*, *zračunāti*, *zrāsti se*, *zrěpiti se*, *zřibati*, *zřizati*, *zrositi*, *zrūšiti*, *zvěčera*, *zvlknati se*, *zvlíci*, *zvrći*. Tako i u sandhi: *z Ānkum*, *z ěroplanum*, *z jájcem*, *z māterum*, *z mīrum*, *z nēduhum*, *z nōsum*, *z orihum*, *z répum*, *z unim*, *z vilicum*, *z vodūm*, *z vudičcum*.

U ozaljskom se govoru javlja suglasnička promjena na koju je upozorio P. Skok.⁵⁹ Naime, asimilacija *d > t*, *z > s* provodi se i pred samoglasnicima ispred kojih se izgubilo *h*: *isabiti*, *isájati* (pored *ishájati*), *isítati*, *isláditi*, *islápiti*, *isřvati*, *otájati*, *otrániti*, *rasájati se*, *sájati se*, *sřvati*. Tako i u sandhi: *is iže*, *pot ižum*.

Velar *g* u prijedlozima *polok*, *zbok* i *zlok* pojavljuje se samo pred zvučnim suglasnicima: *Pðlog ðřf se mōramu zmrzāvati*. *Zbog blāga su se povādili*. Ispred vokala i sonanata ostaje bezvučno *k*: *Polok orīha je jálva*. *Nikega ni bilo zlok njēga*. *Zbog mēne ne mōrate čekati*.

b) Jednačenje po mjestu izgovora

Jednačenje *znj > žnj* provodi se i onda kada su prijedlozi *čez*, *iz*, *prez*, *vuz* pred suglasnikom *nj*: *čēž njēga*, *iž nřve*, *prež njē*, *vūž nju*, *ž njūm*. Danas se sve češće čuje i: *čēz njēga*, *iz nřve* itd. Tako se pored *ž njum* govori *z njum* pa i *š njum*.

⁵⁹ P. Skok, n. d., str. 246.

c) Dilacija

Tu vrstu jednačenja nalazim u riječima *brbrāti, frfrāti, mrmrāti, przder*.

5. Disimilacija

Rezultatom disimilacije mogu se smatrati promjene u ovim riječima: *apetik* (i *opetik* prema *apetit*), *dělimit* (*dinamit*), *rôl*, *rölica* (*Rohr*), *slakôper* (*svrakoper* > *srakoper* > *slakoper*).

6. Ostale zamjene suglasnika na osnovi asimilacije i disimilacije

a) Zamjene suglasnika

g > *k*: *Kūdasić* (službeno *Gudasić*) *křč* (*grč*)

n > *m*: *vam äko* (*van ako* = *nego ako, osim ako*), *strâmica* (*stranica*, pobočna daska na čameu ili krevetu)

l > *r*: *rúđiti* (*luzgđiti*)

s > *š*: *oškoruš* (*oskoruša*), *trušļikovina* (*truslikovina*; vjerojatno preko izgovora *trušļikovina*). *S* u riječima *čūska* i *čūsnaťi* etimološki je opravdano (prema grč. *kossos*, *kossizō*), ali može biti rezultat analogije prema *pljūska*, *pljūsnaťi*.

b) promjene u skupovima

Poznata čakavska asimilacija *čnj* > *šnj* ostala je samo u reliktima: *bradišnjik*, *pešnjâk*, *pešnjica*.

Promjena *dl* > *gl* također je u iščezavanju jer se uz *glâka* sve češće čuje *dlâka*, ali je dosljedno *glito* i *glíce*. Obrnuta pojava nalazi se u riječi *dlen*, koja se tako govori iako je po etimologiji *gl* (*glēnъ*, *flegma*, *Schleim*).⁶⁰

Md > *nd*: *sedândesět*, *osândesět*

Ml > *mn*: *mnáčân*, *mnâda*, *mnâka*, *mnâtiti*, *mníčâk*, *mníčân* *mnîko*, *mnînar*, *mnîti*. Danas je sve češće *mláčân*, *mlâda*, *mličân* itd.

Mlj > *mnj*: *zěmnja*, *zemnjâk*, *žěmnja*, *žěmnjica* (pored *zěmlja*, *žěmlja* itd.). Obrnut je proces u riječima *dômljati* se i *sûmljati* (pored *dôm-njati* se i *sûmnjati*).

Sfr > *svr*: *svrkâti*, *svrkêvati*, *svrknâti* (prema *frkâti*). Nema te zamjene u glagola *sfrfrâti*.

Zamjenu *tl* > *kl*, *tm* > *km* nalazim samo u ovim riječima: *kiklja*, *kiklica*, *klâk*, *klâka*, *kmîca*, *kmîčiti se*, *kmîčân*, *pókle* (*posle* > *potle* > *pokle*). *Pókle* se rjeđe čuje, a češće je *pôtle*, pa čak i *pôsle*.

Zamjena *vn* > *mn*, *vnj* > *mnj* nije dosljedno provedena pa se čuju oba lika: *glâvnja* i *glâmnja*, *glavnjica* i *glamnjica*, *gúvno* i *gúmno*, *izdâvna* i *izdâmnna*, *mladôvna* i *mladômnna*, *obravnjêvati* i *obramnjêvati*, *pivnîca* i *pîmnîca*, *ravnâti* i *ramnâti*. Ipak češće je *glâmnja*, *glamnjica*, *mladômnna* i *pîmnîca*, ali i *izdâvna*. Analogijom se *v* zamjenjuje i u Nsg m. r.: *râmân*. Nema takve promjene u riječima *glâvni*, *oprâvno*, *poprâvno*,

⁶⁰ F. Miklosich, n. d., str. 65, natuknica *glenu*.

postavno i dr. Obrnut je proces: *lākovnica, plāvun, pōvna, povnica*. Prema *lakomica* sufiksom *-nica* najprije je dobiveno *lakomnica*, a zatim obrnutom analogijom prema *ravnica* > *ramnica* počelo se govoriti i *lakovnica*, jer se izgubila semantička veza s pridjevom *lakom*. U riječi *plāvun* razvoj je tekao ovako: *plamen* > *plamna* > *plavna* > *plavēn* > *plavun*. Tako i pramen > pramna > pravna > pravēn.

7. Kontaminacija

Pretpostavljam da je kontaminacijom njemačkoga »*Wie geht es?*« (vi *gec*) i domaćega korijena u riječima *bižati, pobignati* nastao uzvik *bigēc* u značenju *bjež!*

Prema domaćem pridjevu *jak* i slovenskom *jeklen* nastao je *jáklen*, što ne znači »kao čelik jak«, nego ublaženo: *pojak*, prilično *jak*.

Glagol *mīksati* mogao bi biti rezultat kontaminacije *mikati* + *mucksen*, ako s nije domaći infiks za augmentaciju.

Glagol *peljuskāti* nastao je križanjem glagola *perūckati* i *pljūskati*.

Riječ *sidičēn* stvorili su povratnici iz Amerike križanjem domaćega glagola *siditi* i engleske riječi *citizen* (*sitizn*).

8. Metateza

Prema *prenehati* ima *prehénjati*. Metatezom je mogla nastati i riječ *žgvórəc* (prema *zvogrc* < *svogrc*. U dijelu podbreške varijante ta imenica glasi *vugórəc*, u čijem je razvitku očito imala udjela i pučka etimologija.) Nije provedena metateza u riječi *razbašūriti* (*razbarušiti*). Metateza je česta u tuđicama: *fānj* (*fein*), *frālja* (*Fräulein*), *lāfra* (*Larve*), *marēla* (*češće ambrēla*) (*prošēcija* (*processio*), *tālj* (*Teil*), *trājvan* (uz novije *trānvaj* i *trāmvaj*).

Gubljenje glasova

1. Nepostojani poluvokal

Ozalski govor ima mjesto nepostojanog *a* nepostojani poluvokal. U Gpl ako je na ultimim dugosilazni naglasak, mjesto poluvokala dolazi *a*: *dəsāk, smokâf, rozgâf* (ali *mâčək, rûšək* itd.). Inače se nepostojani poluvokal ponaša kao i nepostojano *a* u štokavskim govorima.

2. Pokretni vokali

Nema pokretnih samoglasnika u pridjevskoj deklinaciji: *dobrega, dobremu, dobrim*.

U priložima i veznicima kao pokretni vokali dolaze:

a: *kāt — kâda, kūt — kudāj* (samo s naveskom), *škūp — škūpa, šət — sādākej* (s naveskom). *Něk* dolazi samo bez pokretnog vokala.

e: *jāč — jāče*

i: döl — dōli, gōr — gōri (samo požunska varijanta bez sela Požun), *al — ali, il — ili, nit-niti*

o: āk — āko, sām — sāmo, zabādaf — zabādavo

3. Afereza

Vrlo je česta čakavska afereza u pokaznim zamjenicama iza prijedloga: *nā vu, na véga, med vīmi, ód vi* (na ovu, na ovoga, među ovima, od ovih), *nā nu, na néga, med nīmi* (na onu itd.). *Prédi nā n vřt. Nédi pó vi stāzi.*

4. Sinkopa

U slaboj poziciji gdje kad ispada *e*: *pandīljək, dđčəkati, pččkati, prič-kati, idmu, dōjdmu, nājdmu, nēdmu, pōjdmu* (ali *izājdemu, obājdemu, razājdemu se*). U prilogu *dalko* možda i nije *e* sinkopirano, nego je taj lik plod tvorbe po analogiji s prilogom *málko*.

U slaboj poziciji gubi se i samoglasnik *i*, ali samo u 2. mn. imperativa nekih glagola I, IV i V vrste ako im osnova završava na *c, č, lj, m, n, r, s, š, v, z, ž*: *pęcte, múcte, kóljte, zámte, divánte, bérte, nóste, púšte, zófte, vóste, slóšte*. Toga nema u podbreškoj varijanti jer je drukčija akcenatska situacija: *pecíte, mučíte, koljíte* itd.

I samoglasnik *u* se gubi u slaboj poziciji u priložima *ovdāj, undāj*. Nije sinkopa nepostojanje tog vokala u glagolima *blāzniti* (stsl. *blazniti*) i *strgāti* (stsl. *stręgati*).

5. Apokopa

O se gubi u priložima: *óvak, tāk, únak, sīm, tām, óvam, únam, jednāk, nek* (nego) i u svim složenicama priloga *kāk i kām*.

I se gubi u imperativu *biš* (*bježi*).

Neće biti gubitak samoglasnika *a* nego staroga jora u Asg pokaznih zamjenica kada se nađu iza prijedloga *na, po, vu* ili *za*: *Kād buš dđšla pō v lónęc? Sędi nā t pānj! Škrīl se vū n gřm. Zā t pósęl ti nī trība dohájati sīm*. U takvu položaju zamjenice *ovāj i unāj* imaju i aferezu: *Kād buš dđšla pō f prđtvon? Stāni nā n kāmēn!*

6. Kontrakcija

Kao primjere kontrakcije u ozaljskom govoru navodim:

i m e n i c e: gospā, góspon, svāk, Vājnić (Vđjanić)

z a m j e n i c e: kī, kā, kō, mā, tvā, svā

b r o j e v i: jēn, dvājset, dvajstjēn, dvajzdvdā, tristjēn itd.

p r i l o z i: bđjnda (bojim se da), māret (mare bit), nāpək (napako)

g l a g o l i: dđjdem > dđm (Ako jā dđm...), pōjdem > pōm (Jūtri pōm v lōzu.), ali samo: *pōjdeš, pōjde* itd.

U govornom lancu, osobito u brzu govoru, dolazi češće do stezanja glagola *bum* s drugim riječima: *jā bum > jām, da ga bum > dām, da ju bum > da jum*.

7. Gubljenje suglasnika

a) na početku riječi

Zbog strukture sloga gubi se *g*, naročito u govoru djece i žena (*gdô > dō, gdī > dī*), a *p* uvijek u riječima *čela, šenica, tica* i njihovim izvedenicama.

Onomu što je već rečeno o gubljenju velara *h*, dodajem još primjer *rūška, (rūškica, rūškvić, rūškoř, rūškovača)*, gdje se, kako pokazuje kajkavska *hruška*, izgubilo *h*, a ne *k*.

Nestalo je početno *v* (*u*) u riječima: *bogica, bōgac, dovica, dōvac, nūk, nūka, nūtri, nūtrnji, Nūtrnjica, tōrək, zglāvlje, znōžlje, zorāti, zrāsti (uzrasti, a drugo je zrāsti prema srasti), zrōk*. Ali: *vubiti, vudriti, vdāti se, hdāti se, vūdavək*.

Gubi se *v* u početnom skupu *vl* u riječima: *Lādo* (pored *Vlādo*), *lākno, lās, lāsac, lačē, lāt*. Ali: *vlāčiti, Vlā(h), vlāški, vlēci se (uleknuti se), vliči (vuči), vloviti*. *V* je nestalo i u neodređenoj zamjenici *sā, sē (sav, sve)* i svim njezinim složenicama.

U govoru djece i žena rado se gubi *m* iz skupa *mn*: *nāčən < mnāčən < mlāčən, nāda < mnāda < mlāda, nāka < mnāka < mlāka, nīko < mnīko < mlīko, mīnar < mnīnar < mlīnar, nōgi < mnōgi*.

b) u sredini riječi

D se gubi u imenicama *nāzornik, Pobrīže, Pogrāje (nadzornik, Podbrežje, Podgraj)*, u broju *jěno, jěna, jěno* (pored *jédən, jédna, jédno*), i u glagolima *izírjati se, izrl se (izdirati se, izderao se), žěрати, žřiti (žderati, ždrijeti)*. U brzu se govoru čuje *dōjem (dōjdem) pōjem* (pored *pōjdem i pōm*).

Nastavačno *j* gubi se iza palatala *ć, š i ž*: *Grmīće* (toponim), *noćūm, pečūm, pomoćūm, perūše, Lėkuše, Mekūše* (toponimi), *bōži, Pobrīže, Prėkriže* (toponimi), *vrāži*. *J* se gubi u Gpl imenica *būrja, mōrje, škārje: būr, mōr, škār*.

V se gubi u skupovima *bvl, svl, svr, tvr*: *oblāčiti, oblīci, slačīka, slāčiti, slakōper, sliči, Srāčić, srāka, srbešica, srbīti: četřti, četřtək, střdnati, třt (tvrd), trđiti, trđək; razmīti (razumiti > razvmīti > razmīti)*. Nema *v* ni u riječi *tōrəc* (*tvor*).

Gubi se *s* u infinitivima *cvāti, ocvāti, rascvāti se*.

c) na kraju riječi

U prilogu *stōpr* (*stoprvo*) izgubilo se *v*, a u imenicama *drōs-drōza (drozd)* i *dšš (dažd, arhaizam)* otpalo je *d*.

8. Gubljenje samoglasnika u govornom lancu

U govornom lancu gubi se uvijek jedan od *dva ista suglasnika* ako među njima nema izgovorne pauze:

Zū bum dāl vāditi (Zub bum . . .) Nédi vān, Jōže, nō će te (Noć će te). Kē je bilo? (Kej je . . .) Mā me je zgrābil (Mam me je . . .). Mā rēci odmā (Mar reci . . .). Žēnjemu sřpum (s srpum). Tā ti ga je zēl (Tat ti ga je . . .). Obōdi ga vōdu (v vodu). Pre zāmiri, kī ste vī? (Prez zamiri . . .)

Do gubljenja suglasnika na granici riječi dolazi i nakon jednačenja po zvučnosti i po mjestu izgovora:

Pre tēbum je (Pred tebum . . .). Fērtunu donēsi čerišnje (V fertunu . . .). Iši ga do ga ne nājdeš (. . . dok ga . . .). Naprāvi to ka gō čēs (. . . kak god češ).

Tako se prijedlog *s* ne gubi samo ispred riječi koje počinju sa *s* nego i ispred *š*, *s*, *z* i *ž*:

Idem Štēfum (s Štefum). Dōšal je šócum (s šocum). Kēj ću zdēlum (s zdelum)? Ni živūm glavūm nēdem tām (Ni s živum . . .).

Na granici riječi gubi se *t* (*i d*) ispred *c*, *č*, *c*:

Dēni křpu po cēker (pod ceker). Me čāvli je bila brūkvica (Med čavli . . .). Ne rēci to pre cācum (pred cācum).

Skupovi *st* (*zd*) i *št* u takvu položaju gube krajnje *t*: *Mōs poprāv-ljaju. Mōz budu rūšili. (Most) — Mōš pijū. Mōž budu pīli. (Mošt . . .) — Grōs ti dām. Grōz bi ti dāl. Pūre grōš čōfaju. (Grozd . . .) T* ne mora ispasti ako iza njega ne slijedi zvučni dental, a *d* se ne mora izgubiti ako iza njega ne slijedi bezvučni dental, pa se može čuti i: *Mōst poprāv-ljaju. Mōžd budu pīli.* Međutim, u određenim slučajevima mogu ispasti oba završna suglasnika: *Mō su zrūšili. Ovāje grō zā tebe. (Ovaj je grozd . . .)* To je osobito često u brzu govoru, u hitnji.

Slivanje suglasnika u izgovornoj cjelini

Ne gube se, nego se slivaju dentali *t* i *d* sa spirantima *s*, *š*, *ś*, *z*, *ž* u afrikate *c*, *č*, *ć*, *dz* (*ž*), *dž* (*ž*) na granici morfema i riječi u izgovornom skupu: *grācki, hřvacki, ljūcki, pōcik, prēcednik, poclivum (pod slivum), očepāsati (odšepasati), nāčumar (nadšumar), mečōljami (med šoljami), očišnati (odšipnati), počūncem (pod šūncem), ozād (odzad), pozīdum (pod zidum), naživiti (nadživiti), prežicum (pred žicum).* Što se tiče slivanja *ts* > *c*, to je redovita pojava, dok su svi ostali primjeri redoviti samo u brzu govoru. U mirnijem govoru čuje se i: *otšepāsati, nātšumar, metšōljami, otšipnati, potsūncem, odzād, podzīdum.* Zato u daljnjem tekstu fonetski pišem samo riječi s promjenom *ts* > *c* na granici morfema.

Dodavanje glasova

1. Proteza

Osim *h* (*Hádam, hrja*), o čem je već bilo riječi, kao proteze pred riječima s početnim vokalom dolaze *j* i *v*.

j: *Jága, jalba, Jánča, Jándra, Jánža, Jentôn, jesénac (esenc), Léva, jilováča, jilováč, Jilofci, Jiva, Jivanj, Jivica, jiver, jöpica, jópac*. Među starijima se moglo čuti *jígla* i *jigräti*.

v: *vučiti, vudícak, vudriti, vüglen, vügäl, vüho, vüjna, vülica, vülje, vüra, vüsnica, vütroba, vütäl, vüzak*. Tako i u složenicama: *navúmiti, navúrjati, odvúrjati, odvüriti, prevüriti, privöjsiti*.

2. Interpozicija

Prema stsl. *čr* dolazi *čer* u riječima *čerip, čerišnja, čerivo*.

Između vokala *a*, *o* i konstriktivnih alveolara dolazi epentetsko *j* u ovim riječima: *bäjs, dräjsati, globöjsina, gospöjsina, koköjsica, Käjzič (Kazimir), läjsiti, löjš, lojšina, möjzäk, päjsi, päjsiti se, privöj-šiti, räjspa, siröjsina, sloböjsina, šträjsa, vöjsati, vöjsäk, vojšénka, vöj-šäk*. Glagol *glöjsati* nastao je od prezentske osnove glagola *glodäti (glöj-em)* i pejorativnog infiksa *-sa-* (*glöj-sa-ti*). Imenica *globöjsina* ima i svoju nešto učestaliju dubletu *globošina*.

N je umetnuto u riječima *brëncati* i *brenkülja*.

Prema imenicama iz nekadašnje *v*-promjene (*búkva*) *v* je i u ovim primjerima: *bözgva, jalva, jášva, lískva, mízgva, mörva, rözgva, rüškva* (pored rec. *rüška*), *smrékva*. Ta je analogija vjerojatno djelovala i na imenicu *čikva* iako bi se za to *v* moglo naći opravdanja i u etimologiji (*seukla, cvekla*).

Kao rezultat uklanjanja *z*ijeva *v* dolazi u riječima *Davütović* (prezime), *pävučina, pävuk*.

3. Navesci

Kao navesci dodaju se imenicama, priložima i glagolima:

-*j* *Märej, Zörej* (vidi o vokativu u sintaktičkom dijelu ovoga rada), *kudâj, ovdâj*

-*kej*: *dölikej, ovdékej, šimukej*

-*te*: *tutê*

Ta dva se naveska mogu i povezati: *tutékej, undékej*.

-*r* (prema starom *že*): *bögdär, nigdär, nigdor (netko)*

-*da*: *dëjda, kôda, nüda*

S tim se naveskom povezuje i *li*: *dëjdali, kôdali*.

-*ka*: *domöfka*. Taj navezak ima hipokoristično značenje, a riječ se upotrebljava samo u razgovoru s djecom.

N A G L A S A K

Ozaljski govor ima tri naglasaka: 1. kratkosilazni (˘), 2. dugouzlazni (˘˘) i 3. dugouzlazni (˘˘˘).

Na nenaglašenim slogovima *nema dužina*.

Kratkosilazni naglasak

Kratkosilazni je i silazan i kratak, iako katkad tromiji od štokavskog. Na ovom se području dodiruje čakavska i kajkavska varijanta brzog akcenta pa se u podbreškoj varijanti, a djelomično i u požunskoj, može čuti i nešto tromiji izgovor kratkosilaznog naglasaka, ali nikada izrazito tromi kako ga je S. Ivšić opisao u *Jeziku Hrvata kajkavaca*.

Kratkosilazni može stajati na bilo kojem slogu riječi (*sīr*, *zelenkāst*, *šenīca*, *nēprijatelj*), na iskonskom mjestu (*vēselo*, *gotōvo*) ili nakon metatakse na novom (*pōkosil*, *nāprik*). Novije primljenice s dugim akcentom na propenultimi ili još dalje od kraja u ozaljskom govoru često skraćuju naglašeni slog: prema *rādio* u Ozlju je *rādio*, prema *televīzija* — *televīzija*.

Dugosilazni naglasak

Dugosilazni ima silaznu intonaciju kao i u štokavskom, ali mu kvantiteta varira. Uvijek je ponešto kraći od štokavskoga dugosilaznog akcenta, kojemu se po dužini najviše približava kada se nalazi na penultimi ili propenultimi višesložnih riječi (*dōbri*, *nēduha*), na slogovima pokrivenima sa dva ili više konsonanta (*mōst*, *pūst*, *kīštra*) i na vokalu *a* (*plāf*, *rāst*, *zvonār*). Najkraći je na obličnim nastavcima (*rastōf*, *ženūm*), i to naročito na otvorenim slogovima (*kopā*, *ženē*, *zubī*). I tu se može reći da dužina naglasaka ovisi o samoglasniku. Na *a* je najduži, a na *i* najkraći, pa linija skraćivanja dugosilaznog naglasaka ide ovako: a — o — u — e — i.

Dugosilazni naglasak može stajati na bilo kojem slogu riječi (*sām*, *vodē*, *težakinja*, *vōžica*, *obetēžati*, *mrēhoriti se*). Po postanju je iskonski (*mēso*) i metatonijski, i to:

- a) prema novom praslavenskom akutu (*čūvam*, *žen*, *desēti*)
- b) prema sadašnjem kratkosilaznom akcentu (*vidim*, *lēta*, *opāla*)

Metatonija ˘ < ˘

Metatonijski dugosilazni mjesto kratkosilaznog dolazi u ozaljskom govoru uglavnom prema pravilima koja je iznio S. Ivšić u »Jeziku Hrvata kajkavaca«. ⁶¹ Dajem više primjera:

⁶¹ S. Ivšić, *n. d.*, str. 72.

I m e n i c e

1. Neke imenice gdje iza naglaska dolazi iskonski dug sufiks:

-ar: *cēstar, kēfar, koritar, kūhar, māšar, mišar, ribar, rūhar, sītar, tīčar, žābar, žēpar* itd.

-iē: *Dōrić* (žensko ime), *jāmić, jārić, kāpić, mlādić, māhić, pūrić, ribić, sōmić*, itd.

-ik: *bradišnjik, drvėnik, glāsNIK, grīšnik, kablėnik, lišnik, novomāšnik*

Tako ĩ imenice *gāvran, pāvuk, pāzulj* i dr. Vidi tip 4 b. Izvedenice od imenica toga tipa također zadržavaju metatonijski akcent: *cēstarica, cēstarof, cēstarski, Dōrićef, jāmićok*.

-ina: *govėdina, haptōvina, jesenōvina, telėtina, topolōvina* i dr. Vidi tip 3 c (ž).

2. U zatvorenim slogovima

— imenica m. r. gdje je dugosilazni analogijom iz zavisnih padeža prešao i u nominativ: *brātēc, gūbēc, jārēc, jānjēc, želūdēc* i dr. Vidi tip 4 c. I tu neke izvedenice zadržavaju ĩ: *gūpčēc, jārčef, jānjčēc, klinčanica, želūčēc* i dr.

— imenica ženskog roda: *čerišnja, gūska, komūška, krāsta, kvōčka, māčka, plāfta, sītva, tēpka, vėžba, žėtva* i dr. Vidi tip 3 b. — *božićnica, grīšnica, lāstavica, mītnica, plāftica, pōdnica, rītnica, vūsница, vūsničica, vūtropa, žītnica*, a vjerojatno i *mėtica (metvica > metica)*. Vidi tip 3 b, c.

3. Neki oblici gdje je ' u štokavskomu ispred dugoga vokala starijeg ili mlađeg postanja:

— u Asg ž. r. ako je pred njim prijedlog *v*: *v lōzu, v rōsu, v nōgu, v zėmlju*. Vidi tip 6 c.

— u primjeru: *v ōko*

— u Isg ž. r.: *bābum, cūricum, kobīlum, lopāticum, žābum*. Vidi tip 2 a, c, d.

— u Lsg m. r.: *f čāsu, v dīmu, v grāhu, op krūhu*. Vidi tip 2 b i 9 a (*na potōku*).

— u NAVpl sr. r.: *dāna, dvoriša, jezēra, kolēna, lėtā, mēsta, vratīla*. Vidi tip: 3 a, b, c, d.

— u LIpl m. i sr. r.: *brāti, dēdi, dvoriši, kolēni, lėti, miši, orihi, slōgi*. Vidi tip: 2 a, 3 b i 9 a, b.

— u Ipl ž. r.: *čelāmi, kozāmi, petāmi, rukāmi, ženāmi*. Vidi tip: 4 a, b, c, 5 6 a, b, c.

4. Neke imenice ženskog roda: *kōra, košāra, kōža, mēlja, opāra, otāva, pokōra, ponūda, slōga, spodōba, spōnja, stēlja, svōra, večēra, vrstakīnja*. Vidi tip: 3 b.

Deminutivi tih imenica imaju također metatonijski ĩ: *košārīca, kōžīca, otāvīca, večērīca*. Vidi tip 3 c.

5. Neke složene imenice ž. r. s akcentom na prefiksu: *dôsada*, *nêpravda*, *pôtriba*, *prêgrada*, *prêhlada*, *prêhrana*, *prêluka*, *prêstava*, *pri-sega*, *prîspodoba*, *râstava*, *zâfala*. Vidi tip 3 c, d.

P r i d j e v i

a) određeni u pozitivu (jer je iza naglašenoga sloga dolazio dug sufiks)

-*áci*: *brijáci*, *kupáci*, *oráci*. Vidi tip 5 a.

-*i*: *bogâti*, *dûgi*, *nôvi*, *slâbi*, *vêliki*.

-*in*: *bâbin*, *ćâcin*, *Jivin*, *kobilin*, *krâvin*, *Mârin*, *nevistin*, *ribin*, *Štêfin*, *zêbin*, *žâbin*. Vidi tip 5 b.

-(*j*)*i*: *bâblji*, *cûrji*, *kâčlji*, *kôdi*, *kûrji*, *kûzi*, *mâčlji*, *pâjsi*, *pûrji*, *žâblji*. Vidi tip 5 a.

-*ni*: *betêžni*, *božićni*, *hižni*, *kîšni*, *krûšni*, *lêtni*, *žêpni*. Vidi tip 5 a.

b) u komparativu i superlativu: *beliji* — *najbeliji*, *bôlji* — *najbôlji*, *črnîji* — *najčrnîji*, *glâji* — *najglâji*, *noviji* — *najnoviji*, *tânji* — *najtânji*, *vêci* — *najvêci* (pored *bôlji*, *glâji*, *nôviji*, *tânji*, *vêci* — što je novija pojava). Nema metatonije na poluvokalu: *čôrni*, *dêlji*, *mânji*, ali *mânji*.

Z a m j e n i c e

1. u Isg: *mênum*, *têbum*, *sêbum*

2. Ipl: *nâmi*, *vâmi*, *njîmi*

3. *niki*, *sâki*

B r o j e v i

trêci (i *trêti*)

G l a g o l i

1. u prezentu: *brîjem*, *čûjem*, *ćûsnem*, *darûjem*, *dêlam*, *gînem*, *kûham*, *lâjam*, *mîslim*, *plâčem*, *rîžem*, *sîjam*, *šîjem*. Vidi tip: 2 a, b, c, d, 3 a, b, 4.

2. u radnom pridjevu, ženski r. jedn.: *brîla*, *cvâla*, *čûla*, *ćûsnala*, *dêlala*, *gînala*, *kûhala*, *lâjala*, *mîslila*, *rîzala*, *šîla*. To vrijedi samo za požunsku i podbrešku varijantu.

3. u trpnom pridjevu: *dêlan*, *fâćen*, *izgâžen*, *izmîšljen*, *kûhan*, *mućen*, *obrisan*, *porînjen*, *rîzan*, *zrûšen*. Vidi tip 2, 3 i 4.

Kako se upravo na području ozaljskoga govora kajkavska metatonija u nekim primjerima znatnije gubi (podgrajska varijanta uopće nema metatonije u radnom pridjevu, a i u požunskoj varijanti je neki glagoli nemaju), to ima dosta kolebanja:

1. U komparaciji ^ sve više ustupa mjesto ^, naročito u podgrajskoj i požunskoj varijanti (*vêci* i *vêći*).

2. U imenicama *oprâva* i *ðprava*, *opâra* i *ðpara*, *trgôvâc* i *třgovâc*.

Na cijelom ozaljskom teritoriju nema metatonijskog akcenta u ovim primjerima:

1. imenice: *mĹinar*, *rĹbnik*, *svâdba*
2. pridjevi: *rĹpni*, *sridnji*, *ŝeniĉni*, *želizni*, *žitni*
3. u muškom rodu radnog pridjeva: *grĹzâl*, *dĹgnal*, *posĹkâl*, vidi tip 15.
4. u rednim brojevima: *přvi*, *drĹgi*
5. u priloškima izrazima: *fĹži* (*v hiži*), *jĹtro* (*v jutro*) *vĹĉer* (*v veĉer*)

Dugouzlazni naglasak

Dugouzlazni odgovara ŝtokavskom po uzlaznoj intonaciji, ali se od njega razlikuje kvantitetom. Naime, ozaljски dugouzlazni akcent je nešto kraći od ŝtokavskoga dugouzlaznoga. Kvantiteta mu može biti varijabilna, ali je ne uvjetuju ni fonološki ni morfološki razlozi, nego zavisi od govorne situacije, afekta i temperamenta onoga tko govori. Jedino se može reći da je u pravilu kraći na poluvokalu (*bôdânj*, *ĉôrna*, *dôska*, *zôlva*) nego na vokalima (*brâda*, *ôtac*, *rĹka*, *pĹta*, *pĹla*). Ima i primjera stilistiĉke naravi. Dvosložne imenice ženskoga roda s kratkosilaznim na prvom slogu, mogu u vokativu imati naglasak koji potpuno odgovara ŝtokavskome kratkouzlaznom. Takav akcent znaĉi da dozivaĉ nije u jaĉem afektu, ali ŝeli svoj doziv osjeĉajno obojiti i naglasiti da ĉe razgovor biti ozbiljan, dajući tako svojim rijeĉima stanovitu teŝinu ili izazivajući radoznalost sugovornika.

Primjeri:

Obiĉan govor: LjĹba, dôjdĹ domôf! Mâra, kâm Ĺdeŝ?

Opisana stilska situacija: LjĹba, znâŝ kej nôvega? Mâra, kej tĹ nĹ znaŝ kâm môraŝ Ĺti?

Dugouzlazni može stajati na svakom slogu osim na jedinomu i na ultimima (*rĹka*, *seljâki*, *ŝiviti*, *tĹĉevega*, *ŝtĹfotovega*).

Iz stilskih razloga može se kratkosilazni zamijeniti dugouzlaznim u jednosložnim rijeĉima. Takvom zamjenom gdje se izražava pojaĉana zainteresiranost za predmet razgovora, a gdje kad zadivljenost, ĉuđenje, poruga, sumnja i sliĉno.

— *BĹl sêm v Zâgrebu.*

— *Gđi?*

U tom sluĉaju dugouzlazni na prilogu znaĉi da pitatelj nije dobro ĉuo izjavu.

— *KĹj, v Zâgrebu si bĹl?*

Ovdje *kej* može znaĉiti sumnju, ironiju ili iznenađenje. Ŝto je od toga izraženo, pokazuje govorna situacija ili reĉeniĉna intonacija. Odatle je jasno da dugouzlazni istiĉe afektivnost, ali ne određuje vrstu afektivnosti.

— *ĈĹŝ bombôna, ĉĹŝ?*

To pitanje bez posljednjega *ćeš* bilo bi sasvim obično, neutralno pitanje. Ponovljeni prezent *ćeš* s normalnim akcentom nešto bi pojačao pitanje i eventualno naglasio nestrpljivost s kojom pitatelj čeka odgovor. Ali kada je taj ponovljeni glagol s neuobičajenim akcentom, rečenica postaje afektivno jaka negacija i znači: Nećeš dobiti bombona! Izrečena je u svrhu izazivanja, draženja. Gotovo da bi se mjesto onoga ponovljenoga *ćeš* mogla upotrijebiti pomalo bezobrazna, ali u ovakvim prilikama uobičajena fraza: *Ćeš bombóna? Brūs buš dobil!*

Evo još nekoliko primjera:

- *Nédi k cúcku, bi te grìznal.*
- *Bí? Kéga je još grìznal?* (Smisao: *Ne vjerujem ti.*)
- *Búm i ja kópal?*
- *Nék! Búš zijáke prodával po tršú?* (*Kako smiješ i pitati!*)

Dugouzlazni naglasak može biti postanja kao i u novoštokavskim govorima (*mlíko, pítatí, težáki*), ali se pojavljuje i kao takozvani kanovački akcent (*ótac, vóda*).

Kanovački naglasak

Primjeri kanovačkog naglasaka u ozaljskom govoru potvrđuju postavke koje je o tom problemu iznio Mate Hraste.⁶² Pomicanje kratkosilaznog akcenta na kratki slog i u ozaljskom govoru rezultira dugouzlaznim akcentom. Iako se to može vidjeti iz pregleda akcenatskih tipova u poglavlju o oblicima, iznosim ovdje pregled riječi s kanovačkim akcentom u ozaljskom govoru:

Kanovački naglasak imaju:

i m e n i c e

- a) tipa *stól* — *stóla* (3)
- b) tipa (*ótac* — *óca* (7 a, 8)
- c) tipa *pótok* — *potòka*, (9 a, b), *téle* — *telèta* (6)
- d) tipa *vúrok* — *vúroka* (7 b)
- e) tipa *žéna* — *ženè* (4 a, b)
- f) tipa *sélo* — *séla* (5 a)

p r i d j e v i :

- a) u sva tri roda: *óčef*, *óčeva*, *óčevo*, (vidi tip 8 a) *póšten*, *pošténa*, *pošténo*, *bóži*, *bóža*, *bóže* (vidi tip 9 b)
- b) u svim rodovima osim u l. jedn. m. r.: *dòbær*, *dóbra*, *dóbro*
- c) u ženskom r. jedn.: *gòl*, *góla*, *gòlo*, *čřlen*, *čřlèna*, *čřleno*, *těžak*, *těška*, *těško*
- d) u muškom r. jedn.: *bógat*, *bogäta*, *bogäto*, *vèlik*, *velíka*, *velíko*

⁶² Mate Hraste, *O kanovačkom akcentu u Hrvatskoj*, »Filologija« I, Zagreb 1957, str. 59—76.

z a m j e n i c e :

- a) lične: *úna*, množ. *úni*, *úne*, *úna*
- b) posvojne i povratno-posvojna: *mója*, *móje*, *móji* itd. *tvója*, *svója* itd. *njégof*, *njégva*, *njégvo*, *njégvi* itd. (pored *njégof*, *njégva*)
- c) pokazne zamjenice: *óva*, *óve*, *óvi* itd., *ovákvi*, *tákva*, *unákvo* (pored *ovákva*, *unákvo*)

b r o j e v i

jédan, *jédna*, *jédno* itd., *dvóji*, *dvója*, *dvóje* itd., *tróji*, *četvéri*, *petéri* itd.,

g l a g o l i

a) u prezentu (*plétem*) imperativu (*pléti*), trpnom pridjevu (*opléten*) i u muškom r. radnog pridjeva složenih glagola na prefiksu (*óplél*). Vidi tip 16.

b) u prezentu (*nésem*), imperativu (*nési*) i trpnom pridjevu (*do-něšen*). Vidi tip 15 i 26 (*driti*).

c) u prezentu (*bérem*) i imperativu (*béri*). Vidi tip 18.

d) u prezentu i trpnom pridjevu (*píjem*, *ispíjen*). Tip 17.

e) u prezentu (*smíjem se*, *jěsam*). Tip 8 i pom. gl. *bíti*.

f) u imperativu (*nósi*), u m. r. sg. radnog pridjeva (*nósil*) i u supinu (*nósit*). Vidi tip 11, 12 i 13.

g) u imperativu (*mákni*) i m. r. sg. radnog pridjeva prostih (*mákнал*) i složenih glagola na prefiksu (*póji*, *póžil*). Vidi tip 11 b i 19.

h) u imperativu (*mélji*) i u m. r. sg. radnih pridjeva s akc. na prefiksu (*sómlil*). Vidi tip 6.

i) u imperativu (*vrzi*, *zápni*). Vidi tip 5, 6, 9, 23, 24 i 26.

j) u 2. l. jednine imperativa (*kópaj* — *kopájte*). Tip 13.

k) u supinu (*kupóvat*) i radnom pridjevu (*kupóval*). Vidi tip 14.

l) u m. r. sg. radnog pridjeva na prefiksu složenih glagola (*sóšil*). Vidi tip 2 d, 3 b, 26.

m) u infinitivu i radnom pridjevu (*préstati*, *préstal*).

p r i l o z i

dánəs, *drúgdi*, *káda*, *kádi*, *nóćəs*, *pótle*, *préveć*, *sejěno*, *ščěra*, *táda*, *većěrəs*

p r i j e d l o z i

U proklizi: *Nédi ná to drvo! Kěj mi dāš zá to? Vú to se ne pústi. Ne pěnguli se pó ti slivi. Óp tim se ne dā živiti. Pri kim si bíl?*

Nema pomicanja kratkosilaznog akcenta s ultime na penultimu, pa prema tome ni kanovačkoga akcenta:

a) u složenim imenicama tipa: *mefkolüp* — *mefkolüpa* i u novijim posuđenicama: *komuníst* — *komunísta*. Vidi tip 1 c.

b) u pridjevima tipa: *zelenkàst* — *zelenkàsta*. Vidi tip 2 a.

c) u nekim složenim priložima (*pos̄tm, setàk*) i u dvosložnim onomatopejskim uzvicima (*fučik, trljòs*).

To vrijedi za cijelo područje ozaljskoga govora, a u *podbreškoj varijanti ne pomiče* se kratkosilazni akcent s ultime na penultimu ako iza imenice s oksitonezom dolazi enklitika, i to uglavnom kad je posljednji slog otvoren:

Bobà si nabèri. Ocà su mu otpeljàli. Ženà mu je dõma. Višinà je tõ. Kadì si? Dobrò tì je. Kegà buš zvàl? Drvà bi dopeljàli. Donesì ga.

Na zatvorenom slogu zadržava se taj akcent rijetko: *Opàl je. Mæk-nàl tì se bùm. Sègrìl se je.*

Ta pojava u *podbreškoj varijanti* odumire. Mlađi svijet sve više napušta oksitonezu u toj poziciji, a i u starijih se rijetko čuje: *našà je, črlenà je, golà je.*

Pored *prèstar, prèmal, prèslap*, i u podgrajskoj i u požunskoj varijanti govori se *prèstàr, prèməl, prèslàp* ako iza tih složenih pridjeva slijedi enklitika: *Un je prèstar. Prèstàr sì tì zá me.*

Na cijelom području čuje se u psovci: *mrdàl ga, jahàl te, grebàl vas, delàl ju.*

U *podbreškoj varijanti* nema pomicanja kratkosil. akc. s penultime na propenultimu u fleksiji:

a) u imenicama tipa *vúrok* — *vuròka* (prema požunsko-podgrajskom: *vúrok* — *vúroka*), vidi 7 b;

b) u pridjevima tipa *ócef* — *očèva* (prema pož. podg. *ócef* — *óčeva*) i *ótužən* — *ótužna* (prema: *otùžən* — *otùžna*), vidi 8 a, b;

c) u 2. l. množ. imperativa: *berìte, naredìte, nesìte, vrzìte, zemìte, zovìte* (mjesto *bèrite, narèdite, nèsite* itd.)

Na osnovi toga pregleda može se zaključiti:

1. Za kanovački akcent u ozaljskom govoru vrijedi postavka M. Hraste: »Prilikom prijelaza akcenta s kraja riječi na prethodni slog u govorima, u kojima danas imamo kanovački akcent, kratkosilazni se akcent (˘) u njima ne samo pomakao na prethodni slog nego se i produljio, što se svakako dogodilo pod utjecajem onih primjera, kada je ispred naglašenog sloga bila dužina uzlazne prirode...«⁶³

2. Pomicanje kratkosil. akc., s ultime izvršeno je na cijelom ozaljskom području. Izuzeci su samo neke složenice i strane riječi te primjeri s enklitikom iza oksitoneze u *podbreškoj varijanti*. U sredini riječi kratkosilazni obično se ne pomiče ako je prethodni slog kratak. U *podbr. var.* ima izuzetaka u imperativu.

Dosta je česta metatonija * > ' : *búkva, rózgva, smókva, vrhnja, zòlva; náša, váša* (pored *nàša, vâša*).

⁶³ M. Hraste, n. d., str. 72.

Grafički prikaz akcenatskog sistema u ozaljskom govoru

Slog	Jedini	4. itd. od kraja	prope- nultima	penultima	ultima zatvorena	ultima otvorena
˘	+	+	+	+	--(+)	—
˘˘	+	+	+	+	+	+
˘˘˘	—	+	+	+	—	—

E n k l i z a

Osim poznatih zamjeničkih i glagolskih enklitika u ozaljskom govoru mogu biti atonične i fiksne riječi *le* i *se* o kojima govorim u »Sintaksi«.

- *Le gđi si bił?*
- *Se znāš, kěj me pītaš!*

Tako i glagolske enklitike mogu stajati na početku rečenice:

- *Si ti to napravil? Češ jīsti? Bi jābuk?*

Tu su glagolski oblici *si*, *ćeš*, *bi* nenaglašeni zato što je na riječi koja ih slijedi rečenični naglasak, a inače glagolske enklitike, čim se nađu na početku rečenice, dobivaju naglasak:

- *Sī bił dōma? Būš napravil čūn? Čēš īti z mēnum?*

P r o k l i z a

Naglasak se redovito prenosi kada se jednosložni prijedlog nađe pred zamjenicom koja ima kratkosilazni akcent na prvom slogu:

g e n i t i v : *dō tebe, dō nas, īs tebe, īz vas, prēs tebe, zbōk tebe, zbōk nas*

a k u z a t i v : *čēz me, čēz nas, čēž njega, mēd nas, nād me, nād mene, nād nas, pō me, pō mene, pō nas, pōd nju, pōd njega, pōd vas, prēd nje, prēd njega, prēd nas, vū te, vū tebe, vū vas, vūz me, vūz mene, vūz nas, zā nju, zā njega, zā nas*

l o k a t i v : *nā tebi, nā nji, ō meni, ō nji, pō sebi, pō nji, prī tebi, prī nji, vū njemu, vū nji*

Na prijedloge *spram* i *zlok* naglasak se nikad ne pomiče. Tako ni u instrumentalu *med nji*.

Na nabrojene prijedloge naglasak prelazi i kad za njima slijedi jednosložna pokazna zamjenica:

ovāj: Dójdj si pō vo. Ne dā mi se ĩti pō tim vrĭmenu.

tāj: Dō ide prē(d) to díte? Kěj si napravĭl ĩs ti kōl?

unāj: Prēdi pō ne ljūde! Kāk si dōšəl dō ti mūzik?

Kolebljiva je intonacija na prijedlozima *na, po, vu, za* u Asg: *pō me* i *pō me, zá te i zá te, ná to i nā to, vū se i vū se.*

Prenesen je naglasak na prijedlog, odnosno prefiks ili negaciju još i u ovim primjerima:

a) u prezentu: *nē znam* itd., *nē smim* itd. (pored *ne smĭm*), *néću, něćeš, něće* itd.

b) u glagolskim pridjevima: *sōšil, nágnal, pōkosil; sōšit, nāgnjen, prēvzet.* Vidi u pregledu glagolskih akcentatskih tipova.

c) u nekim priložima i priloškim oznakama

— *dōdomi, dōpol, dōvraga*

— *ĭspol, ĭspola, ĭzdomi, ĭznova, ĭzō sna*

— *nābok (Zákej nābok ležĭš?), nā cilo (Kūhamu krumpĭr nā cilo), ná dnu, nā glavu (Vōdu se skāče nā glavu.), nāgusto, nākla, nākoso, nākrivo, nākriž (Un nākriž gledĭ.), nā misəl, nā noge (Skōčil je vōdu nā noge.), nānovo, nā peto — nā šesto (na brzĭnu, površno), nāprik, nárit (natraške), nā ruke (ručno: Sōšĭ mi tō nā ruke.), nā ruku (Ŭn mi ĩde nā ruku.), nā vodu (Sāmo blāgo ĩde nā vodu.)*

— *Nād brigum* (toponim)

— *ōbnoć*

— *ōdne — dōdne* (povremeno, pokatkad), *ōdomi*

— *pōpol, pōprik, pō vodu (Vodarĭce ĩdu pō vodu.), pō vragu, pō švu (Lāče su mi pūknale pō švu.)*

— *pōd niš (Sē je prēšlo pōd niš — Sve je uništeno.), Pōt sopotum* (toponim)

— *prēgusto* (ali *premālo, prejāko* itd.)

— *pri dnu*

— *vū cilo (Si vidila lāče i lājbak vū cilo?)*

— *zá niš* (ni za šta)

Očito ti primjeri pokazuju ostatke starijeg prenošenja akcenta (*nā misəl*) i novije pomicanje kratkosilaznog akcenta s ultime (*ná dnu*).

OBLICI

Današnji ozaljski govor morfološki se mnogo ne razlikuje od govora koje su krajem prošlog i početkom ovog stoljeća istraživali i opisali Rudolf Strohal i Vatroslav Rožić. Štoviše, razlike koje nalazim više su fonološke nego morfološke prirode (u Strohala je nastavak za instr.

jedn. i dat. množ. *-om*, a danas u Ozlju *-um*), a neke tvrdnje tih dijalektologa i onako valja uzeti s rezervom.⁶⁴ Zajedničko je ozaljskom govoru i govorima koje su opisali Rožić i Strohal — među ostalim — ono što je karakteristično za kajkavski dijalekt uopće: nepostojanje aorista, imperfekta i glagolskoga priloga prošlog. U akcentu ima mnogo podudarnosti i mnogo razlika, ali se ovdje ne mogu upuštati u tako opširno uspoređivanje, to više što Strohalova akcentuacija niti je potpuna niti pouzdana.

I M E N I C E

M u š k i r o d

Padežni nastavci

a) u imenicama s jednakom osnovom (*dôm, krāl̄j*)

Padež	N	G	D	A	V	L	I
Sg	-ø	-a	-u	-a (zǎ živ.) -ø (zǎ neživ.)	-ø	-u	-um (ne- pal.) -em (pal.)
Pl	-i	of (ne- pal.) -ef (pal.)	-um (nepal.) -em (pal.)	-e	-i	-i	-i (-imi)

Tako se mijenjaju imenice koje u Nsg završavaju na suglasnik.

⁶⁴ Tako se, npr., prema Strohalu, u cijelom karlovačkom kotaru u njegovo vrijeme čulo *-h* u lokativnom nastavku za množinu (*suncih, fantičkih, ženah, lipih, naših*), a danas se takvo *h* ne čuje ni u Ozlju ni u mnogim drugim mjestima koja je Strohal naveo u svom radu. Nadalje, Strohal nalazi u govorima koje opisuje i nominalnu deklinaciju pridjeva, a danas joj u kosim padežima nema ni traga na cijelom tom području. Sklon sam vjerovati da je Strohal u svoj rad unio niz osobina respektirajući više prošlost jezika nego trenutačno činjenično stanje. Teško je naime prihvatiti drukčiji zaključak: da su se te osobine netragom izgubile za ciglo pola stoljeća (na primjer zanaglasne dužine).

Sumnjiva je i Rožićeva konstatacija: »Futur I i II pozna prigorski dijalekat po oblicima, ali ih ne razlikuje značenjem. Já ć u dojt̄i i b ū m d ě š a l mogu imati jednako značenje.« Oblik »*ja ću dojt̄i*« u ovim govorima upotrebljava se samo kada je naglašena voljnost radnje (u smislu: *ja oću dojt̄i*) pa ga vjerojatno ni u Rožićevu kraju u ono doba nije bilo u običnom futurskom značenju. Periferni govori prigorskog narječja (Draganić, Krašić, Trg) nemaju futura I iako su bliže govorima koji ga imaju. Simptomatično je i to da se ni sam Rožić ne upušta u potanje raspravljanje tog problema. Već je S. Ivšić upozorio na nepouzdanost nekih Rožićevih podataka u *Kajkavačkom dijalektu* iznalazeći joj uzroke u autorovoj težnji da jezik »udari u sistemske kalupe« (*Jezik Hrvata kajkavaca*, Ljetopis 48, 1936).

b) u imenica s nejednakom osnovom (*pìso* — *pìsota*; *kùme* — *kùmeta*; *pis-*, *kum-* u NVsg *pisot-*, *kumet-* u svim ostalim padežima)

Padež	N	G	D	A	V	L	I
Sg	-o/-e	-a	-u	-a	-o/-e	-u	-um
Pl	-i	-of	-umi	-e	-i	-i	-i

Tako se mijenjaju imenice m. r. koje u Nsg završavaju na *-o* i *-e*:

a) prezimena: *Bakále*, *Bède*, *Bène*, *Cále*, *Hājko*, *Jiváčko*, *Mūže*, *Pāve*, *Ráde*, *Željko*. Prezimena *Hājko*, *Jiváčko* i *Željko* imaju dubletnu promjenu: pored Gsg *Hājkota*, *Jiváčkota*, *Željkota* čuje se i *Hājka*, *Jiváčka*, *Željka*. U novije doba to je i običnije.

b) nekoliko imena na *-e* (*Jive*, *Míle*, *Tòne*) i vrlo brojna na *-o*: *Brānko*, *Drāgo*, *Jānko*, *Júro*, *Kārlo*, *Mārko*, *Míko*, *Mírko*, *Míško*, *Péro*, *Róko*, *Slājko*, *Slávo*, *Stěvo*, *Štěfo*, *Tómo*, *Vínko*, *Vlādo*, *Zlātko* (Imena s dva suglasnika pred nastavkom *-o* mogu imati jednaku osnovu: *Zlātko* — *Zlātka*),

c) imena domaćih životinja na *-e* i *-o*: *Būndo*, *Cāmpo*, *Gāro*, *Lisko*, *Něro*, *Ričko*, *Róge*, *Šārko*, *Trūko*, *Žučko*

d) hipokoristici na *-o* i *-e*: *bícko*, *bríco*, *kùme*, *pájco*, *pìso*, *sínko*, *striče*, *těče*, *vūjče*.

S nejednakom je osnovom i prezime: *Siládi* — *Siládija*, *Siládiju* itd.

Prezimana nastala od posvojnih pridjeva mijenjaju se dosljedno po pridjevskoj deklinaciji: *Zrinski* — *Zrinskega*, *Jivānof* — *Jivānovega*.

Hipokoristici *kùme*, *striče*, *vūjče*, *těče* zapravo su ostaci nekadašnjeg vokativa. Ta nominativizacija vokativa ima vrlo jednostavno psihološko opravdanje. Sve te riječi upotrebljavaju se u razgovoru s djecom. Dijete svom rođaku treba da se obraća vokativom *striče*, *vūjče*, *těče*, a da bi to što bolje upamtilo, roditelji mu vokativni oblik često ponavljaju bez obzira na sintaktičku situaciju: *Dōšal ti bu striče*. Korak dalje od toga je onda i promjena u ostalim padežima: *Rěci stričetu da buš dōbār*. Budući da *stričeva* i *ujaka* obično ima više, a strogo se pazi da se ne zanemari rođacka titula ni najdaljim rođacima (u Požunu, na primjer, nitko nikomu ne kaže *súset*, svi su *kūmi*, *těci*, *vūjci*, *strici*, iako u većini

Od ostalih razlika između Rožićeva prigorškoga ekavskog i moga ozaljskoga ikavskog-ekavskog govora napominjem ove: Rožić za dativ mn. sr. r. navodi samo *-am*, dok je ozaljski govor koleba između *-am* i *-um*. Ni Rožić ni Strohal ne bilježe posebni oblik za supin. Rožiću infinitiv svršava samo na *-ti* ili *-ći*, Strohalu pak samo na *-t* ili *-ć*. Obojici je krajnji samoglasnik u nastavku za 1. mn. prez. *-o*, a u Ozlju samo *-u*.

slučajeva ne znaju u kojem koljenu), imenice se upotrebljavaju i u množini: *Jūtri budu dōšli tvōji strīčeti. Ni tvōji vūjčetoſ dōma.* Naročito se često čuje u množini riječ *kūme*, koja u dječjem rječniku osim svog osnovnog značenja ima još jedno: *kūme* je svaki strani, nepoznati čovjek koji nije rođak: *Češ iti s tīmi kūmeti?* Među djecom sam čuo i ove rečenice: *Mōj brāte je nājjači. Būdeš ti dōbil od mōga brāteta!*

Od ostalih imenica vokativni oblik čuvaju još samo *bōk (bōga)* i *vrāk (vraga)*, i to uglavnom u deprekativnim frazama: *Bōže, pomōzi.* Inače je vokativ izjednačen s nominativom. U nekih imenica vokativ se od nominativa može razlikovati akcentom: *Rōge, kām ideš!* (Umjesto: *Rōge...*).

Neke imenice u Gpl mogu biti i bez nastavka: (*čūda*)*dān, kōnj, kōnēc, lōnēc, novēc, pišenēc.*

Ōstal je pres kōnj i prez novēc. Pēt dān sēm iskal klūpko kōnēc.

Nastavak *-i* u Gpl imaju *ljudi (Bīlo je čūda ljudi)* i sve imenice koje znače kakvu mjeru: *cēt, dān, dīnar, dōlar, dūkat, fāt, fōrint, fūnt, kōmāt, klūftār, krājcer, kubīk, lākət, litār, mētār, pālēc, pār, rēt, vōgan.* *Posūdi mi pēt cēnti, dīnari, fūnti, mētri, vōgāni* itd. Mogu se čuti i nastavci *-of, -ef*: *Natūkəl sēm pēt kubikof šūdra. Oprāšil sēm pēt redōf tīša.*

Od *ljūdi* dativ je *ljudēm.*

Lpl i Ipl u većine su imenica izjednačeni. Razlikovnu vrijednost u nizu imenica može imati naglasak ali i to se sve više izjednačuje. Imenica *ljūdi* ima nastavak *-mī* u Ipl (*z ljudmī*), a taj nastavak kao dubletni mogu imati i mnoge jednosložne imenice: *brāt (brāti i bratmī), čřf (čřvi i čřvmī), grōp (grōbī i grobmī), kōnj (kōnji i konjmī), krōf (krovī i krovīmī), noš (noži i nožmī), pānj (panji i panjmī), rōk (rogī i rogmī), sřp (sřpi i sřpmī), stōk (stōgi i stogmī), vōs (vozi i vozmi), vřh (vrhī i vrhmī), zūp (zubī i zubmī).*

Imenica *čōvik* pored supletiva *ljūdi* može imati i množinu *čōviki*, ali samo u značenju *muškarci, muževi.*

Imenica *brāt* ima množinu *brāti*, ali i zbirnu imenicu *brāća.*

Osim u imenica *Tūrčin* i *Sřbin* nema sufiksa *-in* u imenima naroda: *Ārap, Būgar, Cīgan,* kao ni u etnicima *Kārlofčan, Ōzəljan, Pogrājčan, Zāgrepčan.*

Pregled akcenatskih tipova imenica m. roda

I. Imenice s kratkosilaznim akcentom u Nsg

Tip I — bez metatonije (postojani °)

a) *sřp* — *sřpa* — Gpl *sřpof*

brk, cēr, čřf — *čřva, dlēn, fēs, frēnt, hārc, jūk* — *jūga, křt, lāk, ljūft, mřt* — *mřda, přst, přt, pēs, rōk, sřp, škrīc, šūst, šōc, třn, vřt, zōrt*

Domaće riječi, osobito među starijima, mogu se čuti i s dugosilaznim naglaskom na nastavcima za G, L, I pl.: *sřpōf, sřpi.* Ovamo se mogu

ubrojiti i imenice *göst* i *zët*, u kojima je dugosilazni naglasak u G, L, I pl. češći nego kratkosilazni. Pored *göstof*, *gösti*, *zëtof*, *zëti* čuje se *gostôf*, *gostî*, *zetôf*, *zetî* (i vrlo rijetko: *zëtof*, *zëti*).

b) *sən* — *snä*⁶⁵ — Gpl *sənof*

Osim u Nsg naglasak je u ostalim padežima na nastavku. U G, L, I sg. mogao bi biti dugosilazni (*sənôf*, *səni*, *sənmî*), ali nisam siguran jer se ta riječ upravo u tim padežima gotovo i ne upotrebljava, a čuo sam: *Bojîm se grđî sənof*. Frekventnija je imenica ž. r. *sənja*.

U imenici *šəf* u pl. prevladala je novija varijanta: *šáf*: *šavi*, *šavof* itd.

c) *mefkolüp* — *mefkolüpa* — Gpl *mefkolüpo*

Ovamo pripadaju domaće složenice i novije tuđice: *blatotëp*, *drekojît* — *drekojîda*, *fašîst*, *globožër*, *golorît*, *grdoglët* — *grdoglëda*, *karabît*, *komunîst*, *koromáč*, *Malorît*, *masloküs*, *mašinîst*, *muzikānt*, *potepüh*, *požderüh*, *prevarānt*, *samonîk*, *samotök*, *študënt*, *traktorîst*, *zabušānt*, *zafrkānt*

U G, L, I pl. složenice mogu imati i dugosilazni naglasak: *mefkolüpo*, *mefkolüpi*.

Nadimak *Malorit* u Nsg može biti i s kanovačkim akcentom: *Malórit*.

d) *čëšəl* — *čëšlja* — Gpl *čëšlje* (pretposlj. slog, nepost. ə) *čësən*, *čëdən*, *hākəl*, *kāšəl*, *kîšəl*, *lākət*, *lānəc*, *mëštər*, *mîsəc*, *möjzək* — *möjzga*, *nöfət*, *pākəl*, *plāvən*, *prāvən*, *svëkər*, *svîdər*, *šmṛkəl*, *škrnëcəl*, *štëm-pəl*, *türən*, *vëtər*, *vîtəl*, *vügəl*, *vüzəl*.

U podbreškoj varijanti, a i drugdje u starijih ljudi, čuje se akcent na naglasku u G, L, I pl.: *čëdnôf*, *čëdnî*. Lsg imenica *čavəl*, *čëdən*, *gānək* i *lānəc* može imati dugosilazni naglasak: *na čavlû* i *na čavlu*, *f čëdnû*, *na gānku*, *na lāncu*.

e) *dîver* — *dîvera* — Gpl *dîverof* (pretposlj. slog, bez nepost. ə)

āndel, *báčvar*, *bārjak*, *blagājnik*, (i *blāgajnik*), *bübrik*, *cëker*, *Cigan*, *cükor*, *fārof*, *früštik*, *gāvan*, *gövor*, *grëben*, *jiver*, *kāmen*, *kapëtan*, *kökot*, *kören*, *kündək*, *lökot*, *lönčić*, *lükəc*, *öblak*, *öbruč*, *pëpel*, *prödaj*, *profësor* (i *pröfesor*), *pṛsten*, *pṛstəc*, *sāpun*, *sṛšen*, *Šikić*, *Štëfić*, *tëkut*, *vṛšaj*, *vučitelj*, *vüglen*, *žüpnik*.

Ovamo idu i mnoge imenice s nejednakom osnovom: *Bëde*, *Bëne*, *Brānko*, *Bündo*, *Cāmpo*, *Gāro*, *Jive*, *küme*, *Müže*, *Pāve*, *striče*, *vüjče*.

f) *dökončək* — *dökončka* (3. slog od kraja, nepostojani ə)

cëndravəc, *čubavəc*, *čükljavəc*, *dëlavəc*, *fāflavəc*, *grîntavəc*, *Korîlovəc* (toponim), *māgarəc*, *nepočësanəc*, *öžuljək*, *pāstorək*, *pîsenci*, *po-pîšanəc*, *pösrānəc*, *Rākovəc* (toponim), *šmṛkavəc*, *tṛgovəc*, *žvālavəc*.

Imenica *pîsenci* u podbreškoj i požunskoj varijanti u G, L, I pl. ima akcenatsku dubletu (u G i morfološku); G *pîsencef*, *pîsencëf* i *pîsenāc*; L, I *pîsenci* i *pîsenci*.

g) *zalogaj* — *zalogaja* (3. slog od kraja, bez nepostoj. ə)

Brājковиć, ěroplan, Frãtrofčan, hřšenik, izgovor, hõbõljpank, jõrgovan, kãžiput, kõlodvor, kõlomas, křšenik, lĩstopat, õpasaj, Őzõljčan, põručnik, prijatelj, rãsporet, řecipis, rõditelj, rũkopis.

h) *ĩspašinac* — *ĩspašınca* (4. slog od kraja, nepostojani ə)

centimetar, kĩlometar, Kõkotovac (toponim), *prẽtrgovac, Vãlukovac* (toponim).

Govori se i *centimẽtar, kilomẽtar.*

i) *nẽprijatelj* — *nẽprijatelja* (4. slog od kraja, bez nepost. ə)

nãtporučnik, põtporučnik, põtpukovnik.

Imena pod točkama e i g mogu imati kratkouzlazni naglasak u vokativu jednine:

Frãnjĩc, da me čũješ? Brãjković, ĩdeš domõf?

U oba vokativa kratkouzlaznim se naglaskom ističe intimnost, simpatija.

Tip 2 — s metatonijom u GLIpl

a) *brãt* — Gpl *brãtof*, L, I pl *brãti*

bãk, cãr, dẽt — *dẽda, gãt* — *gãda, krãmp, lãjt, lĩp* — *lĩba, mãk, mĩš, mrãs* — *mrãza, nũk, pãnt, plũk* — *plũga, pũh, rãk, rãt, ris, sĩr, svãt, slõk* — *slõga, štrĩk, Vlãh, zrõk.*

Imenice *brãt, dẽt, lãjt, lĩp, slõk* i *zrõk* mogu imati akc. i na nastavku u G, L, I pl.: *brãtof, dedõf, lajtõf, libõf, slogõf, zrokõf, brãti, dedi, lajtĩ* itd.

b) *kũp*, Lsg *kũpu*, Gpl *kũpof*, L, I pl *kũpi*

cãjt, cũk — *cũga, cãs, đĩm, dlãn, glãš* — *glãza, grãh, grũnt, krãj, krũh, lũk, plãc, prãk* — *prãga, žmãh*

Među mlađima sve se više gubi metatonija u Lsg pa se te imenice sasvim izjednačuju s onima iz točke a.

Tip 3 — s ^ˆ samo u Nsg

stõl, Gsg *stõla* — Gpl *stolõf*, L, I pl. *stoli*

U svim ostalim padežima je dugouzl.: *stõlu, stõlum, stõli.*

bõp — *bõba, bõr, bãt, cẽp, cẽk, drẽk, glõt, gřm, grõf, grõm, grõp* — *grõba, grõst* — *grõzda, grõš, Klẽk, klõp, krõf* — *krõva, křst* (baptisma), *plãc, põp, põst, põt* — *põda, slõn, snõp, sõm, stvõr, špẽh, štõf, tõp, trõp, vřh, žẽp.*

Imenice *bãt* i *gřm* mjesto ^ˆ na nastavku mogu imati ^ˆ na osnovnom slogu: *bãtof, gřmof*. Tako govore mlađi ljudi, osobito na području podgrajske varijante.

Imenice *võl* i *kõnj* razlikuju se od ostalih ovoga tipa samo time što u L i I pl. imaju ^ˆ na osnovnom slogu: *võli, kõnji.*

II. Imenice s dugosilaznim akcentom u Nsg

Tip 4 — s postojanim $\hat{}$

a) *kûm* — Gpl *kûmof*, L, I pl. *kûmi*

bâl, bik, brîk — *brîga, cîn, cvît, çûn, éûk, dâñ, dâr, dif* — *dîva, drôs* — *drôza, dûh, dûk* — *dûga, fât, glât* — *glâda, gnjûs, grât* — *grâda, gûš* — *gûža, hâm, jât* — *jâda, kâl, kât, klâs, klîn, kljûn, kôs, krûk* — *krûga, kûk, lâf* — *lâva, lâs, list, ljûlj, mâh, mîh, mùl, mùš* — *mûža, pânj, pâr, pâs, pîr, plâst, plîn, sîn, slâk, smûk, snîk* — *snîga, srâm, stân, strâh, sût* — *sûda, svâk, svît, šâl, šôs, tâst, tât, vâl, vir, vlâk, vrâk* — *vrâga, zît* — *zîda, znâk, zrâk, žâr, žîr*.

Gotovo sve te imenice mogu se čuti i s $\hat{}$ na nastavku za Gpl: *brîgof, gradôf, kumôf, mužêf* itd.

Imenice *brîk* i *grât* mogu u Lsg mjesto $\hat{}$ imati $\acute{}$: *v brîgu, v grâdu*.

U gen. množ. imenica *dân* može imati ove akcente: *pêt dâñ, pêt dânof, pêt danôf, pêt dâni, pêt danî*.

b) *lišnik* — *lišnika*

Bûdinj (toponim) *Cûzliř* — *Cûzliva* (toponim), *fuzêtin, gâvran, grihodêlnik, grîšnik, jâmić, Jânić, kolôvrat, krîžac, kûhar, likof, mrtvo-zôrnîk, okôruš, oškôruš, pôštar, pûrgar, râbar, ribêzlin, slîkar, šnâjder, štrîkar, vânjkuš, žôhar*.

Ovamo idu i imenice s nejednakom osnovom: *Mârko* — *Mârkota, Tône* — *Tônetâ*.

U vokativu može se čuti: *Mârko* i *Tône* (pored običnijeg *Mârko, Tône*).

c) *bûbâñj* — *bûbnja*

beloglâvâc, boketićâk, črnoglâvâc, domorôdâc, glêžâñj, gûbâc, jâñjâc, krûšâc, lipâñj, neoprânâc, obôjâk, ocvîrâk, ogrâbâk, ogrîzâk, okrâjâk, olûpâk, opânjâk, otrîbâk, pâlâc, pêdâñj, pijânâc, Pobrîžâc, potrošâk, rûjâñ, rupčićâk, skôlâk, svîbâñj, škrîpâc, trâvâñj, trpûtâc, vrîsâk, vûjâc, zâjâc.

d) *vûprošnik* — *vûprošnika*

dûđenîk, Matâković, nâpršnik, nârednik, nârogljaj, nâručaj, nâzorîk, Pavlâković, prêtsednik, Tamñjânoviće, zâgovor

e) *mlâdenâc* — *mlâdenca*

fâšinâk, Frâtrovâc, kumpîsenâc, Lôvrenâc (m. ime), *Mârovâc* (toponim), *nûjdenâc, nâprîdâk, prîstrešâk, rîzanâc, špâravâc, Vîvodînâc, Zâdobârâc, zâslužâk*

Tip 5 — s ^ˆ u Nsg i GLpl u ostalima *

plôt — Gsg *plôta*, Gpl *plotôf*, L, I pl. *plotî*

bôk — *bôga*, *bôk*, *brôt* — *brôda*, *drôp* — *drôba*, *gnôj*, *gôt* — *gôda*,
hôt — *hôda*, *lân*, *lôj*, *lôf* — *lôva*, *mêt* — *mêda*, *môst*, *nôs*, *plôt* — *plôda*,
rôf — *rôva*, *rôk* — *rôga*, *rôt* — *rôda*, *stôk* — *stôga*, *vôs* — *vôza*, *zvôn*.

Imenice *gnôj*, *gôt*, *lân*, *plôt* mogu imati na nastavku Lsg ^ˆ: *na gnojû*, *na plotû*, *o godû*, *v lanû*, a *stôk* na osnovi: *na stôgu*. Imenica *stôk* obično ima taj akcent i na osnovi G, L, I pl.: *pêt stôgof*, *na stôgi*, *met stôgi*. To je mlađa pojava. Međutim, najmlađi, naročito u podgrajskoj varijanti, sve češće mjesto ^ˆ govore * u svim padežima osim u Nsg, i to u svim imenicama ovoga tipa: *izmet plôtof*, *na plôti*, *met plôti*.

Tip 6 — s ^ˆ u Nsg i GLIpl, u ostalima ′

a) *pût* — *pûta*, Gpl *putôf*, LIpl *putî*

brêst, *čaj*, *dîl*, *dôm*, *drîm*, *dvôr*, *đâk*, *gâj*, *grî(h)*, *jêš* — *jêza*, *kêc*,
kîp, *kljûč*, *krâlj*, *krîš* — *krîža*, *kût*, *kvâr*, *nôš* — *nôza*, *pânj*, *pôt*, *prîš*,
pûš — *pûza*, *râst*, *rêp*, *smî(h)*, *smôk*, *strîc*, *stûp*, *šâp*, *trâm*.

Riječ *pôt* (znoj) čuje se i s * u kosim padežima: *pôt*, *pôta*, *pôtu* itd., kao tip 5 (*plôt*). Riječ *krâlj* u GLIpl može imati ^ˆ na osnovnom slogu: *ot krâljej*, *o Tri krâlji*, *met krâlji*.

b) *seljâk* — *seljâka*, Gpl *seljâkof*, LIpl *seljâki*

U GLIpl naglasak nije na nastavku.

avijôn, *Balôn*, *Bakîn*, *bedâk*, *bertâš*, *bogatâš*, *cekîn*, *čelinjâk*, *četrtâk*,
dučân, *duhân*, *dvanajstâk*, *fakîn*, *glavâr*, *golubinjâk*, *gospodâr*, *Grgîc*,
Hrvât, *junâk*, *kapelân*, *kočijâš*, *kolâč*, *kopâč*, *kosîr*, *kotâč*, *kovâč*, *krizâr*,
levâk, *lugâr*, *matôr*, *mesâr*, *mučenîk*, *nosâč*, *oglavnik*, *oltâr*, *orâč*, *orgu-*
laš, *ormâr*, *osmâk*, *pajdâš*, *pakêt*, *pandûr*, *pastîr*, *pisâr*, *pistôn*, *pobož-*
njâk, *pokvarenjâk*, *purân*, *račûn*, *redâr*, *rudâr*, *siromâk*, *Sopočâk*, *sve-*
ćenîk, *šarâf*, *šurjâk*, *tanjîr*, *teretnjâk*, *težâk*, *vojnîk*, *vrbljâk*, *virgânj*,
vrstâk, *zanât*, *zidâr*, *zubâr*, *zvônâr*.

Ovamo mogu ići i imenice *svîdôk* — *svîdôka*, *talâs* — *talâsa*, ali je za cijelo ozaljsko područje ipak tipičnije: *svîdok* — *svîdôka*, *tâlas* — *talâsa*.

III. Imenice s dugouzlaznim akcentom u Nsg

Tip 7 — s ^ˆ u GLIpl a u ostalima ′

a) *ôtac* — *ôca*, Gpl *ocêf*, LIpl *oci*, *cucînkof*, *cucîнки*

bîljac, *bógac*, *cucînak*, *čêpac*, *četrtak*, *dîlac*, *dôvac*, *grábær*, *hábat*,
hřbat, *imítak*, *járak*, *járæm*, *júnac*, *kábæl*, *kaménæk*, *klepétac* *klêpæc*,
klopótac, *kólac*, *komadičæk*, *kónac*, *kótæl*, *kúpæc*, *lôvac*, *máčæk*, *matovî-*
ljæc, *Merikánæc*, *milicájæc*, *mlînci*, *ógænj*, *ósæl*, *Ózælj*, *pákæl*, *paričæk*,

pisæk, plóšæk, počétæk, pósæl, prásæc, rážænj, reménæk, réþæc, rúbæc, sámæc, slavićæk, stólæc, stúpæc, súdæc, svítæk, škánjæc, štágølj, tétæc, trúþæc, vénæc, vozićæk, vózæc, vrábæc, vrtićæk, vrúćæk, Vúzæm, zdænæc, zvónæc, žábæc, žutánjæk.

Imenica *nóvæc* akcentuira se u jednini kao *ótæc*, a u množini ide u tip *būbænj*: *nōfci*. Gpl može biti *nōfcef* i *novâc*. Bez nastavka je češći.

Neka vlastita imena ovog tipa mogu imati u vokativu trostruku akcentuaciju: *Kúzæm, Kūzæm, Kūzæm*.

b) *lópof* — Gsg *lópova*, Gpl *lópovof*, L, I, pl. *lōpovi*

Ovaj se podtip razlikuje od prethodnog samo u podbreškoj varijanti, gdje se " ne pomiče u kosim padežima, pa ove imenice u podbreškoj varijanti pripadaju tipu *pótok* — *potōka*.

bicko — *bickota* (i *bicka*), *Cúle* — *Cúleta*, *Drágo* — *Drágota* (i *Drägo*), *drimeš* — *drimeža*, *glémbo*, *izbor*, *izvor*, *káleš* — *káleža*, *křpeš* — *křpeža*, *kúkolj*, *láveš* — *láveža*, *Lóvrić* (pored *Lovrić*), *lúpeš* — *lúpeža*, *Mile*, *nábor*, *náčin*, *nádiþ* — *nádiva*, *námet*, *nápoj*, *nárot* — *národa*, *násat* — *násada*, *nátpis*, *návuk*, *názif* — *náziva*, *ókoþ* — *ókova*, *ótkup*, *ótrof* — *ótrova*, *ózof* — *ózova*, *páleš* — *páleža*, *pókroþ* — *pókrova*, *póres* — *póreza*, *pótop* — *pótopa*, *pótpis*, *prédel*, *prépis*, *prísat* — *prísada*, *rázbor*, *rázdel*, *rázðor*, *rázlok* — *rázloga*, *rázum*, *Róge*, *rógos* — *rógoza*, *Siláði* — *Siláðija*, *sprévot* — *sprévoda*, *súset* — *súseða*, *vúrok*, *záþrik* — *záþriga*, *Zágreþ* — *Zágreba*, *záhot* — *záhoda*, *zákon*, *zápor*, *zástor*.

Vsg nekih vlastitih imena može biti: *Drágo*, *Drägo* i *Drägo*.

Tip 8: — Pomični dugouzlazni i $\tilde{}$ u GLIpl

svídok — Gsg *svidóka*, Gpl *svidókof*, L, I pl *svidōki*

Bérek — *Beréga*, *bírkles* — *brkléza*, *Bílok* — *Brlóga*, *čétver*, *děč-kæc*, *dóbærc* — *dobærcæ*, *gróbæk* — *grøbæka*, *grózdæk* — *grozdæka*, *Hërcek* — *Hercéga*, *jësen*, *kërep*, *kónæk*, *kóstænj*, *Kúpres* — *Kuprēja*, *mó-zol*, *mřtvæc* — *mrtvóca*, *pléter*, *snópæk*, *snúbok*, *tálas*, *tárac*, *zdénčæc*.

U Vsg nekih prezimena može biti trostruko: *Hërcek*, *Hërcek* i *Hërcek*.

U Gpl čuje se i: *svidokōf*, *gróbækōf*, *grozdækōf*, *Hercegōf*, *jesenōf*, *kerepōf*, *kostænþef*, *snopækōf*, *zdenčæcef*. Prema *mřtvæc* Gpl je *mrtvæcev*.

Imenice s poluglasom u sufiksu (*-æc*, *-æk*) imaju dugosil. akc. na nastavku u G, L, I pl.: *gróbækōv*, *med gróbækî*, a u novije vrijeme se čuje i kratkosilazni na korijenskom slogu: *grōbækov*, *med grōbækî*. Ako $\tilde{}$ ostaje na slogu pred nastavkom, onda se $\tilde{}$ zamjenjuje vokalom *a*: *mrtvæcev*.

Tip 9 — s' samo u NAVsg, s ^ u Lsg, GLIpl i ' u ostalim padežima

a) *pótok* — *potòka*, Gpl *potòkof*, LIpl *potòki*

Bóžić, jáčmen, jézik, Jivanj, Júraj, lájtić, Miholj, óbet — *obèda, óblok* — *oblòga, óbras* — *obràza, óbroj* — *obròva, óri(h)* — *orìha, ótok, Pétrof* — *Petròva, Štétanj*.

U mladih je sve manje metatoničnih naglasaka pa navedene imenice prelaze među primjere

b) bez metatonije: *góspon* — *gospòna*, Lsg *gospònu*, Gpl *gospònof*, LIpl *gospòni*.

Bakále — *Bakalèta, čóvik, jabúčić, jávor, jèlen, Kováčić, Lisan, Lukúnić, Majcúnić, Mártn, mèdvit, Mesárić, Migan, Mihálič, Opálič* (toponim), *óplin, Péran, pèlin, Pílat, Písan, Plásaj, póplon, rèmen, Rídan, rúškvić, Svílan, Sporèdan, Šáran, Šilóbot, támňjan, Třžan, Túrcin, Vídran, Vúčić, Žúpan*.

Vsg nekih vlastitih imena može imati i druge akcente: *Póljan, Pòljan* i *Pòljan* (ime volu).

Ženski rod

Padežni nastavci imenica na -a

Padež	1	2	3	4	5	6	7
Sg	-a	-e	-i	-u	-a	-i	-um'
Pl	-e	-ø	-am	-e	-e	-a	-ami

U pravilu *vokativ* je i u ž. r. jednak *nominativu*. Ipak, ovdje se sačuvalo više *vokativnih* oblika: *čérko, kúmko, mājko, něfko* (*nevjestice*) *strínko, tètiko, vújnko*. Ti *vokativi* su *afektivno* jači kao i *vokativi* s *nastavkom -e* (*Màre, Zòre, Dràge*), koji može imati i *navezak -j* (*Màrej, Zòrej, Dràrej*). *Navezak* mogu imati samo *dvosložne imenice*.

Isg ima *nastavak -um*, a samo od *starijih ljudi u podbreškoj* varijanti, i vrlo rijetko u *požunskoj*, čuje se *nastavak -u*: *Pòj s kràvu na pàšu. Ak ti nì z vòlju, ne mòraš zèti*.

U množ. su se sačuvali *stari nastavci* u G, D, L, I pl. *Genitiv* nakon *otpadanja poluglasa* nije dobio *nastavka* pa se *naglašeni slog* uvijek *produžuje*. Pod *dugosil. akc.* poluglas se *zamjenjuje vokalom a*: *čuda stàs, snàh, dəsàk*. *Imenice* kao *gúška, pùška, rúška, tàčka, máčka, plànjka* imaju u *genitivu* množine *nepostojani poluvokal*: *gúsàk, pùšàk, rùšàk, tàč'èk, máč'èk, plànj'èk*. U *dativu* i *instrumentalu* *stari nastavci* su *postojani*, a u *lokativu* se ne *izgovara krajnje -h*.

Pregled akcenatskih tipova imenica ž. r. na -a

I. Imenice s kratkosilaznim akcentom u Nsg

Tip 1 — bez metatonije (postojani ')

a) *třta* — *třte*, Isg — *třtum*, Gpl *třt*

čřknja, čřta (rec. *čřta*), *gřba, hřga, hřpa, křnja, křpa, mřha, mřva, mřša, přnja, pđčka, střka, škřba, škřga, třba, třka, zvrka*.

b) *gřlica* — *gřlice*

*břbrafska, břkonja, břnjica, čřknjica, čřnkinja, čřtica, gřbica, hřgo-
nja, hřpica, hřžica, řstina, křpica, mřcina, đbrva, đrgulje, đtočnja, přnjaf-
ka, přnjica, řvřljonja, třlica, Třřskinja, třtica*.

c) *pđčkotina* — *pđčkotine*

*břsernica, cvřlidrita, Hřřjefčanka, řanjetina, řarmenica, řeverica, Kř-
lofčanka, lakovnica, mřlinica, mřsečina đbrubica, đkolica, Đzaljčanka,
přrřlnica, pđledica, pđvrtnica, přetržica, slřvovica, svřnjetina, řimenica,
trđpovica, vučřtelica, Zřgřepčanka, zřberine, Žřmberčanka*.

d) *přřjateljica* — *přřjateljice*

e) *něpřřjateljica* — *něpřřjateljice*

Tip 2 — s metatonijom u Isg i Gpl

a) *řřba* — Isg *řřbum*, Gpl *řřp*

*bertařica, bravřna, bręza, břha, břka, břša, cřma, cřra, ćća, ćęla,
dlřka, Dđca, drořtřna, řiga, flřša, glavřca, glavřna, glřva, gomřla, gospo-
darřca, gřba, gřda, gřba, guřara, řama, řilovřca, kabanřca, křpa, křša,
křřa, křsa, křla, křřa, klřda, křlica, kokotřna, kokořeřna, komadřna, ko-
pačřca, koprřva, kosřca, krřva, křřka, krpřša, krřna, křga, křja, Křpa,
lřče, ladetřna, řipa, lisřca, lopřta, lupřna, Mřra, meķřne, metřlica, mřra,
mlřka, mřęna, mřha, mřka, mřla, novřne, nřřva, octřka, ořřna, ozimřca,
palřca, papřřka, přra, pastřřca, pekarřca, peruřřna, přna, pisorřca, plřva,
plđča, pobožnjřca, pogřca, pokvarenjřca, polřca, polovřca, prřće, pra-
řca, prařřna, pravřca, přra, pureřna, puřara, ramřca, rřna, repřřja,
řřpa, rđba, rřca, ručřca, řapa, senřca, sijřca, sikřra, řřla, sirkovřna, slřma,
slřka, slřna, slřpřca, slřva, slđva, snařřca, solřka, sprřva, stožřna, strřna,
strřja, střpa, svetřca, řřka, řenřca, řikřra, řřnja, řlřpa, řpřca, řtřla, řřka,
tamřca, tatřca, telřca, řca, travřca, trnřla, tropřne, třca, třka, vřta,
vřra, vijřca, vrřna, vřga, vřra, zęba, zęra, zornřca, zřba, zřca, zřla, zřro-
vřna, zřca*.

U Vsg vlastita imena mogu imati i ` . Vidi Naglasak.

b) *kđcka, kđcke*, Isg *kđckum*, Gpl *kđcək*

břčka, břřkva (*břřək*), *čřzma, ćřska, řasle, křčma, lřřska, přcka,
pljřska, přcka, přřka, rřřlje, řčcka, třřka, tđčka*.

Imenica *řasle* moře imati u Gpl akcenatske dublete: *řasël* i *řasâl*.

c) *jägoda* — Isg *jägodum*, Gpl *jägot*

bugärija, cëstica, cürica, cütura, dänguba, gälica, gîtara, gräbica, gränica, gümija, jäbuka, jämica, Jugoslävija, käblica, kancelärija, kräljica, läluca, läsica, lipica, lüčica, mילוša, mišica, mōtika, müšica, nüčica, nŕivica, pälica, pëstinja, pōstelja, pōtpala, prëslica, pünica, pürica, rälica, ränica, räšljice, ripica, sličica, süšica, šäčica, šälica, štälica, tämbura, tëslica, trätina, üpalja, vilica, vüdica, vürica, zäžara, zimica, žäbica, žličica. lica, trätina, üpalja, vilica, vüdica, vürica, zäžara, zimica, žäbica, žličica

d) *bëkovic* — Gsg *bëkovic*, Isg *bëkovicum*, Gpl *bëkovic*

dobrikovina (pored *dobrikōvina*), *gäzdarica, gübanica, jägodica, jäbučica, jälovica, küharica, küpičica, mäternica, mōtičica, närukvic*, *pōstelica, slivčica, šäličica, šnŕitičica, trušlikovina* (pored *trušlikōvina*), *zänoftica, zëričica*.

Mlađi te imenice često izgovaraju bez metatonije pa se taj tip pomalo izjednačuje s tipom: *päčkotina*.

II. Imenice s dugosilaznim akcentom u Nsg

Tip 3 — s postojanim $\hat{}$

a) *kōra* — *kōre* — Gpl *kōr*, Ipl *kōrami*

bëba, bërba, bërda, bōmba, bōrba, bräjda, būnda, čistōca, cōrba, gäjba, golubica (pored *gölubica*), *gostižōna, kānta, kārta, kōrpa, krāsta, limuzīna, mārka, mārva, pištōla, pokōra, posūda, prāvda, priča, pūmpa, radižōna, rāmpa, rakija, rōža, seljakinja, sezōna, süša, šäjba, šekrestija, škōla, šōja, šterka, šünka, težakinja, tōrba, trubēnta, zajčica, zifka, žëja, žeräfka*.

b) *prōcanja* — *prōcanje*, Gpl. *prōcanj*

bëbica, borōvica, božićnica, bžgōvina, cirkvica, gospōjsina, grihodëlnica, Jänica, javorōvina, Jüdečka (toponim), *klinčärnica, prëgriha, prodikälnica, pütnica, rōžica, škräbica, vrbōvina, vüsnica, zäbava, zädruga, zävada, žitnica, žutikōvina*.

c) *lästavica* — *lästavice*, Gpl *lästavic*

cipanica, güsenica, jürjefsica, klinčanica, kräljevina, pädavica, pišanica, pürgarica, rüharica, šlogarica, vānjkušnica, Vivodinka, Zädobërka.

U tip 3 može se uvrstiti i *gospä* — *gospë*, iako je u Gpl naglasak na osnovnom slogu: *gōsp*. U novije vrijeme ta imenica sve se češće izgovara s $\hat{}$: *gōspa* — *gōspe*; tip 1 a — *trta*.

III. Imenice s dugouzlaznim akcentom u Nsg

Tip 4 — s nepomaknutim nastavačnim $\hat{}$

a) *žëna* — *ženë*, Isg *ženüm*, NAVpl *žëne*, Gpl *žën*, Lpl *žëna*, Ipl *ženämi*

*barába, belína, brázda, brigáda, bukovína, črnína, daljína, díka, do-
bróta, drobnína, drvenína, glísta, grabrovína, grána, grdóba, jóda, ka-
náda, káva, kláka, krasóta, kúma, kúna, linóba, lipóta, lobóda, marme-
láda, mašína, mefkóta, milína, mína, mučnína, nižína oteklína, pamuč-
nína, paráda, planína, posteljína, ramnína, résa, róda, rúda, saláta, si-
róta, slabína, slobóda, slúga, smóla, sóda, sóva, sramóta, strahóta, stríla,
sušína, svíba, svića, svíla, šála, šírína, šuplína, tэта, tišína, toplína, to-
póla, túga, víla, vručína, žúna.*

Imenice *góra, jóda* i *sóda* imaju u *Asg* $\hat{}$ kad je pred njima prijed-
log *v*: *v góru, v sódu*, a imenica *zóra*, i kad je prijedlog *pred*: *pred zóru*.

b) *búkva* — *bukvê*, *Isg bukâm*, *NAVpl búkve*, *Gpl bukâf*, *Lpl
búkva* (i *bukvâ*), *Ipl bukâmî* (i *bukvâmi*).

U *Gpl* akc. je na nepostojanom *a*: *liskâf, sestâr*.

bôzgva, jášva, lískva, mizgva, mórva, sêstra, plútva

c) *vřba, vrbê*, *Isg vrbâm*, *NAVpl vřbe*, *Gpl vřp*, *Lpl vřba*, (i *vrbâ*),
Ipl vrbâmi (i *vrbâmi*)

Ovaj se podtip razlikuje od prethodnog samo u *Gpl*, gdje je $\hat{}$ na
osnovnom slogu (*ðr*): *jetřf, sřn, svekřf*.

jetřva, křma, ostřva, sřna, svekřva

Tip 5 — *s* $\hat{}$ i u *Asg*, *NAVpl* na osnovnom slogu

rúka, rukê, rúki, rúku, rúka, rúki, rukâm

rúke, rúk, rúkam, rúke, rúke, rúka (rukâ), rukâmî (rukâmi)

*bráda, cína, čéla, dúša, gláva, gréda, júha, péta, srída, sténa, svi-
nja, zíma.*

Tip 6 — *s* nepomaknutim nastavčnim $\hat{}$, *s* $\hat{}$ u *DAsg*, *NAVpl*

a) *kósa, kosê, kòsi, kòsu, kósa, kósi, kosâm*

kòse, kòs, kósam, kòse, kòse, kósa (kosâ), kosâmî (kosâmi)

kmíca, kóza, méja, stáza, snáha

Imenica *díca* ima i u lok. akc. dativa: *Ostála je dõma pri dñci*.

Ovamo je vjerojatno pripadala i imenica *gospóda* — *gospodê*, ali
se s takvim akcentom čuje samo u najstarijih ljudi. Danas je kratkosi-
lazni iz dativa i akuzativa prešao u sve padeže osim u gen. i instr.:
gõspoda, gospodê, gõspodi, gõspodu, gõspoda, gõspodi, gospodûm.

b) *métla* — *metlê*, *Dsg mêtli*, *Gpl metâl*

Od prethodnog se razlikuje po nepostojanom *a* u *Gpl*: *dæsâk,
glamânj, rozgâf*.

dáska, glámnja, ígla, jálva, mágla, létva, rózgva, smókva, zálva.

Tu treba dodati i imenice *gúžva, kóšnja, prošnja, vožnja* iako se
ne upotrebljavaju u množini.

c) *lôza* — *lozê*, Dsg *lôzi*, Asg *lôzu*, Gpl *lôs*

Razlikuje se od podtipa a (*kôsa*) samo po Dsg, gdje je ' , a ne ' .
dîlba, móljba, mržnja, nôga, rôsa, vôda, vôjska, vřhnja

U Asg nekih imenica ovog akcenatskog skupa provodi se metatonijska ako je ispred njih prijedlog.

Sîcem lôzu. Idem v lôzu.

Nôgu je prelômil. Rânîl se je v nôgu.

Vôdu donési. Skóči vôdu.

Vôjsku je otslúžil. Otâja vôjsku.

Zêmlju je kúpil. Ne glê v zêmlju.

Imenica *vôda* ima takav akcent i u Dsg. ali samo u uzviku kada se stoka napaja: *K vôdi!*

U Vsg imenica ovog i prethodnih dvaju tipova (4, 5) vrlo je čest kratkosilazni: *Žêna, kâm îdes? Dîca, tîho bûdite!*

Padežni nastavci imenica na suglasnik

Padež	1	2	3	4	5	6	7
Sg	-ø	-i	-i	-ø	-ø	-i	-jum (-um)
Pl	-i	-j	-im	-i	-i	-i	-mi (-i)

I tu je vokativ jednak nominativu i tek u nekim slučajevima, uglavnom afektivnima, može doći nastavak *-i*: *O žâlosti môja vêlika!*

Padežni morfem *-i* u novije vrijeme prevladava i u Isg (*Otâj s tûm stvâri kâm çêš!*), ali je nastavak *-jum (-um)* još veoma živ: *pret pečûm, z mašûm, s kokošûm, z ljûbavljum.*

Među starijima naročito u podbreškoj varijanti, čuje se i nastavak *-u*: *Pošprîcal se z mašû. Sîdî za pečû.*

U Dpl je nastavak *-im* (*Dêj mîra tîm stvârim*), u Lpl *-i* (*Ne sîpli prašîne pó ti stvâri*), a u Ipl *-i* (*Dójdî sîmi svojîmi stvâri*) i *-mi* (*Dójdî sîmi svojîmi stvarmî*). Neke riječi mogu imati oba padežna nastavka i pri tom mijenja se samo mjesto akcenta (*z lâži — z lažmî, z rîçi — z rîçmî, z lâsi — z lasmî, z lâti — zlatmî, s cîvi — s cîvmî*).

Neke imenice u D, L, I pl. imaju padežne nastavke iz *-a* osnova: *-am*. (*Dêj kokošam zobâti. Dêj tîm sânam mîr!*), *-a* (*I pûre su pri kokoša*. Ali: *Sîdîju na sanî.*), *-ami* (*Ôdi s kokošami spât. Cûcak leži pot sanmî.*) Tu idu i imenice *klûp, strân*, koje se inače u ostalim padežima dekliniraju kao *a*-osnove.

Tako se mijenja i imenica *přsi* (*Přsi me bolîju.*), a i *jàsli*, ali samo u NALpl. (*Dêni travê krâvam v jâsli.*)

Či i māti mijenjaju se kao u standardnom jeziku, osim u Isg (*čerjūm, materjūm*) i DLlpl, gdje su nastavci preuzeti iz -a osnova (-a, -a, -ami): *Rēcite to nīhovim čēram i māteram. Bil sēm pri čēra...* (i čērā) *mātera. Došli su s čērāmi...* (čērāmi) i *māterami*. U novije doba u imenice māti prevladava Isg: *māterum*.

Pregled akcenatskih tipova imenica ž. r. na suglasnik

I. Imenice s kratkosilaznim akcentom u Nsg

Tip 1 — s postojanim *

a) *vřst* — Gsg *vřsti*, NAVpl *vřsti*

břf — *břvi*, *hřš* — *hřži*, *křf* — *křvi*, *skřb* — *skřbi*, *smrt*, *střn*, *zmīs*, *žřt*.

Imenice *ōči* i *přsi* imaju u GIpl $\hat{}$ na nastavku: *ōči* i *ōčmi*, *přsi* i *prsmi*, a imenica *ōsti* samo na instrumentalnom nastavku: *ostmi*. Ako je pred A imenice *ōči* prijedlog *v*, provodi se metatonija: *v ōči*. Kada se ta imenica upotrebljava u prenesenom značenju, npr. za lozine pupoljke, prelazi u tip s postojanim dugosilaznim: *ōči*. Na *třsu* su već *ōči* *potirāle*. U Isg mogu biti dublete: *křvljūm* i *křvljum*.

b) *mīsəl*, Gsg *mīsli*, NAVpl *mīsli*

betežlīvost, *čeljat-čeljadi*, *čeljst*, *hāsən*, *jāsli*, *jēsen*, *kōkoš*, *kōrist*, *mlādost*, *nemārnost*, *nepokōrnost*, *něžvist*, *ōpres* — *ōprezi*, *pāmet*, *po-bōžnost*, *podmūklost*, *pōmoć*, *pōšast*, *prāteš* — *prāteži*, *prēpast*, *puno-lētnost*, *rādost*, *slābost*, *spōvit* — *spōvidi*, *stārnost*, *svītlost*, *zabetlīvost*, *zvīrat* — *zvīradi*, *žālost*, *žīvat* — *žīvadi*.

Među starijima čuje se Lsg: *na mīsli* i *na misli*, a Isg imenica *čeljat*, *pōmoć*, *rādost* i *zvīrat* može imati i s nastavačnim akcentom: *čeljādūm*, *radošūm*, *pomoćūm*.

Kolebanja ima i u mijenjanju ovih imenica: *s kokošūm* i *s kōkoši*, *na pametī*, *s pamećūm* i *na pāmeti*, *s pāmećum*, *na spovidī*, i *na spōvidi*, *met čeljusmī*, *jāsli* i *met čeljusmi*, *jāsli*.

c) *připovist*, Gsg *připovisti*, NAVpl *připovisti*

dōmisəl, *īspovit* — *īspovidī*, *ōpasnost*, *prāvednost*, *rūkomet*, *sīrobət* — *sīrobəti*, *zādobit*, *zāpovit* — *zāpovidī*.

Izuzetna je imenica *řit*: Nsg — *řit*, GDL — *řiti*, Isg. — *řīćum*, NGAVLpl. — *řiti*, Ipl. — *řitmi*.

II. Imenice s dugosilaznim akcentom u Nsg

Tip 2 — u svim padežima

a) NAVsg — *stvār*, GDL — *stvāri*, Isg — *stvarjūm* — NAVL — *stvāri*, Gpl — *stvarī*, Upl — *stvarmī* (*stvarī*)

čâst, cût — cûdi, kâp, kôp, lâs, lâš — lâži, lât, nÿt, râl, rîč, sâni, sâpi, sâri, slâst, snît, stâpi, strân, svâst, vûš, žûč.

b) *zâfalnost — zâfalnosti* (postojani $\hat{}$)

Tip 3 — s $\hat{}$ u većini padeža i $\hat{}$ u Isg, GLIpl

NAVsg *kôst*, GDLsg *kôsti*, Isg *košûm*

NAVpl *kôsti*, GLpl *kostî*, Ipl *kosmî* (*kostî*)

U novije doba sve je očitija težnja za izjednačivanjem pa se Isg i GLIpl izgovaraju jednako: *kôsti*.

čif — cîvi, dôp — dôbi, klûp, mâst, môc, nôc, pêc, sôl, zôp — zôbi.

III. Imenice s dugouzlaznim akcentom u NAVsg

Tip 4 — i dugouzlaznim u ostalim padežima

vřidnost — Gsg vřidnosti, NAVpl vřidnosti, Isg vřidnošum

(*h*)*râbrost, jákost, jednákost, kripost, línost, ljúbaf — ljúbavi, náglost, nápast, náraf — nâravi, obítelj, premogućnost, prícest, rítlost, sigûrnost, zâčinj, zâmir.*

Srednji rod

1. Padežni nastavci

a) imenice s jednakom osnovom (*okn-o, polj-e*)

Padež	N	G	D	A	V	L	I
Sg	·o/-e	-a	-u	o/-e	·o/-e	-u	-um/-em
Pl	-a	-ø	-am	-a	-a	-i	-i

Nastavak *-e* u NAVsg imaju imenice čija osnova završava na palatal (*pôlje, triše, inje*). Tako je i s *-em* u Isg, iako tu gdjekad može biti i *-um* (pored *kôljem* čuje se i *kôljum*).

b) imenice s nejednakom osnovom (*im-e, imen-a, tel-e, telet-a*) imaju kraću osnovu samo u NAVsg: NAVsg *îme*, Gsg *îmena*, DLsg *îmenu*, Isg *îmenum*; NAVpl *imêna*, Gpl *imên*, Dpl *imênam*, LIpl *imêni*.

U Gpl nema nastavka. Tu je čest nepostojan poluvokal (*ôkân, rêbâr*). Pod dugosilaznim akcentom je nepostojano *a* (*stabâl*). U Gpl neke imenice mogu imati dubletne likove: *vêsâl* i *vesâl, rêbâr* i *rebâr*, a imenice s osnovom na *-st* ili *-zd* ne produljuju genitivnu osnovu ni poluvokalom ni vokalom *a*: *mêsto — mêst, gnjízdo — gnjîst*.

U Dpl sve jače prodire *-um* pa neke imenice imaju dubletne likove: *imēnam — imenum, ôknam — ôknum, sítam — sítum, lētam — lētum, ramēnam — rāmenum*. Samo *-am* mogu imati: *dr̄vo — dr̄vam, jájce — jájcam, kóla — kólam, kr̄sna — kr̄snam, p̄rsa — p̄rsam*. Čuju se samo sa *-um*: *sēlo — sēlum, sr̄ce — sr̄cum, nâpojališe — nâpojališum, pōlje — pōljum*.

Imenice *město* i *pōlje* mogu u Lpl imati *-a*: *Na mestâ je dōbra še-niça, a na mestâ nī* (pored *na mēsti*).

Imenice s infiksom *-et-* množinu nadoknađuju množinom imenica na *-ič* ili *-ac* (*ždr̄ibe — ždr̄ibiçi, j̄anje — j̄anjci*), a neke imaju i svoju normalnu množinu (*sir̄oče — sirc̄eta*).

Pregled akcenatskih tipova imenica srednjeg roda

I. Imenice s kratkosilaznim akcentom u NAVsg

Tip 1 — s postojanim $\hat{}$

a) *b̄rdo* — Gsg *b̄rda*, NAVpl *b̄rda*, Gpl *b̄rt*, Dpl *b̄rdam* (i *b̄rdum*), LIpl *b̄rdi*.

dn̄še, dr̄vlje, gr̄lce, gr̄lo, gr̄mlje, obr̄še, p̄rsa, sr̄ce, tr̄nje, tr̄še, zr̄nce, zr̄no, zr̄nje.

Brdo i *prsa* u LIpl može imati $\hat{}$ na nastavku: *br̄di, br̄dmī, pr̄si, pr̄smī*. U starijih ljudi može se čuti $\hat{}$ na pluralnom nastavku imenice *tr̄še*: *tr̄sâ*.

b) *pr̄liće*, Gsg *pr̄lića*, Gpl *pr̄lić*

Hižiše (toponim), *Mār̄kovo, m̄zivo, ml̄kace, ôlovo, r̄piše, Rōkovo, sr̄čace, Vidovo*.

c) *ōrudalje*, Gsg *ōrudalja*

To je mlađi akcent, u starijih se čuje *or̄udalje*.

Ovamo idu: *Bār̄tolovo, Šikustovo*.

Tip 2 — s $\hat{}$ u Gpl

tl̄o, Gsg. *tl̄ā*, NAVpl *tl̄ā*, Gpl *tāl*

Tako se mijenja još samo *zlo*.

Tip 3 — s metatonijom u množini

a) *dn̄o*, Gsg *dn̄ā*, NAVpl *dâna*, Gpl *dân*, Dpl *dânam*, LIpl *dâni*

Tako se mijenja još samo *podâna* (pluralia tantum).

b) *s̄ito*, Gsg *s̄ita*, NAVpl *s̄ita*, Gpl *s̄it*, LIpl *s̄iti*

bl̄ato, dvor̄iše, gnoj̄iše, govēdo, j̄ato, j̄lo, j̄utro, kl̄upko, kolēno, kōlo, kop̄ito, kor̄ito, kos̄iše, kr̄bačiše, kupal̄iše, lēto, lomot̄alo, m̄slo, mēsto, motič̄iše, obiš̄alo, ogn̄iše, ôko (*ôka* — na bilju, *ôči* — u ljudi i

životinja), *pilo*, *pokrivalo*, *põlje*, *rastilo*, *rũho*, *sũlo*, *selĩše*, *sidũlo*, *strašilo*, *strnĩše*, *sukũlo*, *sušilo*, *šilo*, *švẽlo*, *vezũlo*, *višũla*, *vulĩše*, *zupčĩše*, *želizo*.

U Dpl dugosilazni je samo ako je padežni morfem *-am*. Ako je *-um*, onda je naglasak u dativu kao u jednini.

Imenice *jũto* i *slõvo* stariji ljudi upotrebljavaju u ženskom r.: *jũta* i *slõva*. *Doletila je vẽlika jũta lãstavic. Kãkva je tõ slõva?*

Uvrstio sam tu i imenice koje se ne upotrebljavaju u množini, ali bi je teoretski mogle imati (*blãto*).

c) *ĩme* — Gsg *ĩmena*, NAVpl *imẽna*, Gpl *imẽn*, Dpl *imẽnã* (*ĩmenum*), Ipl *imẽnĩ*.

brũme, *govẽce*, *rãme*, *šĩme*, *slĩme*, *tĩme*, *vĩme*

Dodajem i *jãnje* i *pĩše* iako nemaju množine po ovoj promjeni (*jãnjci*, *pĩšenci*).

Za Dpl vrijedi što je rečeno pod a.

d) *jẽzero*, Gsg *jẽzera*, NAVpl *jezẽra*, Gpl *jezẽr*, Dpl *jezẽram* (*jẽzerum*), Ipl *jezẽri*.

II. Imenice s dugosilaznim akcentom u NAVsg

Tip 4 — u svim padežima

a) *klašẽ*, Gsg *klašã*, Isg *klašũm*

Budući da su tu samo toponimi, zbirne i glagolske imenice, nema množine osim — *raspečã*.

branjẽ, *glavljẽ*, *godovnõ*, *lačẽ*, *mladẽ*, *plavučẽ*, *pičẽ*, *posudẽ*, *pranjẽ*, *raspečẽ*, *rašẽ*, *sađẽ*, *Slapnõ*, *smečẽ*, *turje*, *vinstvõ*, *vučenje*.
turjẽ, *vinstvõ*, *vučenjẽ*.

b) *vũho*, Gsg *vũha*, NAVpl *vũha*, Gpl *vũh*, LIpl *vũhi*

Borõvlje, *brvãnje*, *batãvlje*, *cvĩce*, *drĩvo*, *drvẽce*, *fẽrje*, *grõde*, *ĩnje*, *jagõde*, *jẽtra*, *kamẽnje*, *klišã*, *kõlce*, *kõlje*, *kopãnje*, *korẽnje*, *krõsna*, *lẽce*, *ličẽ*, *lišẽ*, *mẽso*, *mõre*, *nãdra*, *oĩca*, *orãnje*, *pẽrje*, *plẽca*, *pozdravljenje*, *prasẽce*, *prošẽnje*, *prũce*, *remẽnje*, *Sporẽde* (toponim), *sũnce*, *telẽce*, *trĩše*, *vesãlce*, *vřãca*, *vřãta*, *vũlje*, *zẽlje*, *zlatõ*.

c) *sũpločẽ* — Gsg *sũpločã*

Većina imenica tog tipa nema množine. Imaju je: *pĩtanje*, *stãnjãce*, *Blãževo*, *brũndanje*, *ftãpljanje*, *ismihãvanje*, *izdelĩvanje*, *ižĩmanje*, *jãfkanje*, *Jentõnovo*, *korẽnjãce*, *kũhanje*, *mĩkanje*, *nalĩvanje*, *namũkanje*, *otãkanje*, *otĩpanje*, *ozĩvanje*, *pĩsanje*, *pĩtanje*, *plẽbanje*, *predelĩvanje*, *prekãpanje*, *prežĩvanje*, *Prĩmorje*, *rõstanje*, *skãkanje*, *stãnjãce*, *tĩrjanje*, *večẽranje*, *Žakamãnjãce* (toponim) *zẽljãce*, *želižãca*, *žõldanje*.

d) *nāsadiše* — Gsg *nāsadiša*,
Jôžefovo, krākorenje, mēstorenje, nākolenče, nākovalo, nāsrdalje, Vivodinj, Zādobarje, zāhodiše.

e) *nāpojališe* — Gsg *nāpojališa*
Izuzetna je imenica *prāse* — *prāseta*, koja ima dugosilazni u NAVsg a kratkosilazni u ostalim padežima.
U množini samo: *prāšiči* (i *prāšiči*).

III. Imenice s dugosilaznim akcentom NAVsg

Tip 5 — i s ^ˆ u množini

a) *sēlo* — Gsg *sēla* — NAVpl *sēla*, Gpl *sēl*, Dpl *sēlam* (*sēlum*)

U Dpl vrijedi što je rečeno za 2 a (*šito*).

bēdro, blāšce, čēlo, čerifce, čislo, (čislum i čislam), dānce, gnjizdo, gūmno jājce, korice, krilo (krilum i krilam), lakānce, lākno, lice, mestānce, mīto, mlīko, okānce, pīsmo, plātno, raspēlo, rebārce, rēbro, rēšeto, sēlce, srēbro, stabālce, sūkno, trūplo, túro, vāpno, vēslo, vīnce, vretēno.

b) *jajčōce* — Gsg *jajčōca*, Npl *jājčōca*, Gpl *jājčōc*
gnjizdōce, ličōce, mlīkōce

c) *cūrče* — Gsg *cūrčeta*, Npl *curčeta*

blāšče, družīnče, kōnjče, marvīnče, pūrče, svīnjče, živāšče živīnče.

Tu možemo dodati imenice *cūce, māce* i *ždrībe*, koje nemaju množine po toj promjeni (*cūcīci, mācīci, ždrībići*), a također i čeljade, koja ima umjesto množine zbirnu imenicu *čeljat*.

Podbreška varijanta mjesto dugouzlaznog akcenta na korijenskom slogu u kosim padežima jedn. ima kratkosilazni na infiksu: *cūrče* — *curčeta* — *curčetu* itd. kao tip: *sirōče*.

Izuzetna je imenica *prezīme*, nom. min. *prezīmēna*.

Ta imenica zadržava akcent nominativa u ostalim padežima, ali Dpl može imati naglasak jednine (*prezīmenum*). U starijih se čuje i: *prezīme* — *prezīmena* itd., ali množ. — *prezīmēna, prezīmēn, prezīmēnam* itd.

Tip 6 — s nepomaknutim ^ˆ u GDLIsg i s ^ˆ u množini

NAVsg *sirōče*, Gsg *siročēta*, DLsg *siročētū*, Isg *siročētum*

NAVpl *siročēta*, Gpl *siročēt*, Dpl *siročētām* (*siročētum*), Ipl *siročēti, bōkče, dite, pastōrče, tēle, tēpče.*

Imenica *pastōrče* u podgrajskoj i požunskoj var. običnija je u jedn. s naglaskom na prvom slogu: *pāstorče, pāstorčeta* itd., a čuje se i s dugouzl. akc. na 2. slogu: *pastōrče, pastōrčeta* . . .

Izuzetne su imenice s kratkosilaznim u jedini i s dugouzlaznim u množini (s dugosil. u GLIpl) — *nēbo* — *nēba* — *nebēsa* — *nebēs* i *čūdo* — *čūda* — *čudēsa, čudēs.*

U Dpl je samo nastavak *-am*: *nebēsam*.

Tip 7. — Dugouzlazni u svim padežima osim u GLIpl

(gdje je kratkosilazni ili dugouzlazni)

bätvo — Gsg *bätva*, Npl *bätva* Gpl *bätäf* LIpl *bätvi*

Tu idu još *břvno* i *dřvo*. *Gdô je na dřvi? Ne máši s bätvi. Břvno* ima u Gpl *brvân*, a *dřvo* — *dřf*. Među starijima Lpl čuje se i s dugosilaznim na nastavku: *Ne pënguli se po dřvi*. Mjesto množine imenica *břvno* i *bätvo* češće se upotrebljavaju zbirne imenice: *brvânje* i *bätüvlje*.

PRIDJEVI

Padežni nastavci u promjeni pridjeva

Padež		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Jed.:	m. r.	·ø, -i	-ega	-emu	-ega (-ø, -i)	-i	-im	-im
	ž. r.	-a	-e	-i	-u	-a	-i	-um
	sr. r.	-o	-ega	-emu	-o	-o	-im	-im
Množ.:	m. r.	-i	-i	-im	-e	-i	-i	-imi
	ž. r.	-e	-i	-im	-e	-e	-i	-imi
	sr. r.	-a	-i	-im	-a	-a	-i	-imi

Osim u NAsg m. r. za neživo (*lip* — *lipi*, *dôbær* — *dôbri*) morfoloških razlika između određenog i neodređenog oblika pridjeva u ozaljском govoru nema. Akcenatski se, međutim, ta dva oblika znatno razlikuju i svijest o njihovoj upotrebnoj vrijednosti vrlo je živa, iako se u nekih pridjeva i ona postupno gubi.

U novije vrijeme pored *-im* u lok. jedn. čuje se *-emu*: *Dojähäl je na bëlemu kónju*. Morfem Lpl katkad se čuje u instr. množ. i obratno, instrumentalni morfem uzima se i za Lpl.: *Ne pënguli se po lucki sliva. Dôšli su z vëlikimi bärjaki. Ili: Ne pënguli se po luckimi slivami. Dôšli su z vëliki bärjaki.*

Primjedbe o naglasku pridjeva

Značajke su pridjevske akcentuacije u ozaljском govoru ove:

1. Pridjevi u određenom obliku mogu imati samo postojani dugosilazni ili kratkosilazni naglasak.
2. Većina pridjeva u neodređenom obliku ima ove naglaske u promjeni:

— dugouzlazni na nastavcima *-éga, -ému* (*dobrêga, dobrêmu*), na osnovnom slogu u Lsg svih rodova, u NDAsg ž. roda (*dóbrim, dóbri; dóbra, dóbri, dóbru*);

— dugosilazni na nastavcima za Gsg ž. r. (*dobrê*) i za Isg svih rodova (*dobrîm, dobrîm, dobrîm*);

— kratkosilazni na prvom slogu nastavka za Ipl svih rodova (*dobrîmi*.)

3. U ostalim padežima obično je naglasak Nsg ž. roda. Od 2. pravila odstupaju pridjevi s postojanim naglascima i oni koji nemaju dugosilazni u Nsg ž. roda.

Iako se po naglasku dobro razlikuje određeni oblik pridjeva od neodređenog, ipak dolazi i do dubletiranja koje prouzrokuje zamjena oblika. Tako se rečenica »*Tila sòm mu se z dobrîm činjiti*« može čuti s dvostrukom akcentuacijom pridjeva u instrumentalu: *z dobrîm* (što je običnije i češće) i *z dóbrim* (što je svakako inovacija). Tendencija za izjednačivanjem naglasaka u svim padežima pridjeva u neodređenom obliku u novije vrijeme se osjeća sve više, naročito u podgrajskoj varijanti. Dva su uzroka toj pojavi: sve veći utjecaj književnog jezika i djelovanje susjednih adstrata s juga i jugozapada, gdje je čakavska podloga jača.

4. Gradivni i posvojni pridjevi, uz vrlo male izuzetke uglavnom u podbreškoj varijanti, imaju postojane akcente, i to gradivni: kratkosilazni, vrlo rijetko dugosilazni (*zlâtæn*), a posvojni: dugosilazni i kratkouzlazni. Od toga se izuzimaju pridjevi tipa *tetîn — tetîna — tetînéga — tetînê*.

Pregled akcenatskih tipova pridjeva

I. Pridjevi s kratkosilaznim akcentom u Nsg m. r. u neodređenom obliku

Tip 1 — s postojanim ´ u svim oblicima

a) *sît, sîta, sîto (sîti)*

Ovamo ide samo nekoliko jednosložnih pridjeva: *gřk, pûn, trûl, vrël, vřl* i pridjevi tipa *brdovît, kamenît, močovît*, koji se u novije vrijeme čuju češće s kanovačkim akcentom na penultimi: *brdóvît, kaménit, močovît*, pa prelaze u neodređenom obliku u tip *bógat — bogâta*.

b) *svîlæn, svîlna, svîlno (svîlni)* (drugi od kraja u sva tri roda)

čěški, dičînski, golovřski, gověcki, kukurûzæn, lûžæn, müški, nesmëræn, rûški, sjäjæn, smëræn, sřidnji, šeničæn, telěci, trřski, vinovřski, vlăški, želîzæn.

Pridjevi *nesklavöræn, nesmëræn* i *smëræn*, iako rijetko, mogu u određenom obliku imati i dugosilazni (*nesklavôrni, smêrni*).

c) *lânen, lânena, lânenno (lâneni)* (drugi od kraja samo u Njd m. r.)

Ovamo ide većina gradivnih pridjeva i velik broj posvojnih i trpnih pridjeva: *Bêdec, bêlkast, ciglen cûnjaf, čřnkast, ćoraf, frřntast, glînen, gûmen, hêraf, hřgaf, hřžen, ispîkan, iznôšen, jänjec, jezîkof, kônčen,*

Kovačičef, kōžnat, krāstaf, krnjaf, lōjen, Mesaričef, mřšaf, narīsan, papīrnaf, pāpren, pērast, plāfkast, plātnen, přnjaf, rāšljast, rūdlaf sīfkast, svīlnaf, šarast, tūpast, vāpnen, vūnen, Zvonaričef, žūčkast.

d) *pōsebān, pōsebna, pōsebno (pōsebnī)* (treći slog od kraja nepostojani ə)

dragānički, gōspocki, hřvacki, kāmānjski, krāšički, lēdičān, nedēlavān, nespōsobān, ōzāljski, pāmetān, prepāmetān, pōžunski, prēkriški, přibički, slōbodān, sōpocki, spōsobān, tūrobān, vrhōvački, zājački, zālučki, žākanjski.

Pridjev *pāmetān* u određenom obliku može imati i dugosilazni naglasak *Pamētnī bedāstega lāfko nadājde.*

Pridjevi tipa *svīlān, lānen* i *pōsebān*, osim posvojnih pridjeva s nastavkom *-ski*, mogu se čuti u neodređenom obliku s ' na nastavcima *-ēga, -ēmu* (*pametnēga, pametnēmu*) i s ^ u GIsg ž. r. (*pametnē, pametnūm*).

Stariji naglašavaju i: *sposōbān, nesposōbān*. Među mlađima nasuprot sve više prevladava u novije vrijeme: *nēsposobān*. Pridjev *hřvacki* nekad je imao naglasak na penultimi (*hrvācki*). To zaključujem iz fraza koje se još i danas mogu čuti: *Dāl sām mu hēkto vīna dobrē hrvācke mīre. Nī za hrvācku vūru nē buš vū to sēlo dōšāl.* To su jedini slučajevi gdje sam čuo takav naglasak. (Ovdje *hrvācki* znači zapravo *pošten, obilan*.)

e) *gōlubof, gōlubova, gōlubovo* (3. slog od kraja samo u Njd. m. r., bez nepost. ə).

Tu idu posvojni pridjevi: *Bāričin, bīškupof, cāričin, derēktorof, Dobrozdrāvičef, dāvolof, Fēمبرof, fēndrijin, jābukof, kōlarof, Kušāvičef, Ljūbičin, mājmunof, Māričin, māterin, ōcuhof, Pēričin, pōldanji, šēgrtof, vājslinof, Zōričin, Žgānjerof, žūpnikof.*

f) *kārlovački, kārlovačka, kārlovačko* (4. slog od kraja u sva tri roda).

Ovamo idu posvojni pridjevi, i to uglavnom ktetici: *bōševački, brēzarički, frātrovački, hřjavački, hřnetički, jūlovački, nētretički, zāgrebački, žūmberački.*

g) *přijateljef, přijateljeva, přijateljevo* (4. slog od kraja samo u Njd. m. r.)

I ovamo idu posvojni pridjevi: *Bākaričef, Brājkovičef, dōktoričin, gāzdaričin, Gōlubičef, Gōlubičkin, Lūkežičef, nādbīškupof, pōručnikof, pūkovnikof, Rībaričkin, Zōretičef.*

h) *nēprijateljef, nēprijateljeva, nēprijateljevo, pōtporučnikof, pōtpredsjednīkof, pōtpukovnikof.*

Tip 2 — s metatonijom u određenom obliku

a) *māl, māla, mālo — māli, māla, mālo*

Ovamo idu jednosložni pridjevi *dūk — dūga, mīl, nōf — nōva, prāf — prāva, stār, zdrāf — zdrāva, zrēl* i višesložni, naročito složeni, s naglaskom na ultimima: *ciglenāst, črlenkāst, dugovrāt, gologlāf, golokrāk, golorūk, golovrāt, maglēnast, podugovūt, zelenkāst*.

b) *betēžən, betēžna, betēžno — betēžni, betēžna, betēžno*.

krvomōčən, nespodōbən, osmūkəl, pobōžən, siromāšən, strāšən, vērən.

Pridjevi *nestrāšən, osmūkəl, spodōbən, strāšən* i *trdokōrən* mogu se u ž. r. jednine čuti i s ' na penultimi: *nestrāšna*. To je međutim, rijetka pojava.

c) *bṛkat, bṛkata, bṛkato — bṛkāti, bṛkāta, bṛkāto*

bēdəst (bedāsti), glāžnat, gr̄baf, plēhnat, zvr̄kast

Pridjev *bēdəst* može glasiti i *bēdast*, a u tom slučaju je i akc. u ostalim rodovima drukčiji: *bēdast, bedāsta, bedāsto*.

d) *ljūbičast, ljūbičasta, ljūbičasto — ljubičāsti, ljubičāsta, ljubičāsto, fūmičast*

Pojedini pridjevi toga tipa mogu se čuti s dugouzlaznim na nastavcima *-ēga, -ēmu zrelēga, golokrakēga, strašnēga, bedəstēga*), što znači da takva akcentuacija odumire i da nije moguće povući sigurnu granicu između pridjeva gdje je već prevladala novija akcentuacija i onih gdje je kolebanje još dosta izrazito.

Tip 3 — pridjevi s ' u Nsg ž. r. i s akcenatskim značajkama iz točke 2. Primjedaba o naglasku pridjeva. U ostalim padežima je akc. Nsg muškog roda (").

a) *gōl, gōla, gōlo — gōli, gōla, gōlo*

lōjš, nōr, plāh, slāp — slāba, spōr, vēl

b) *čṛn, čṛna, čṛno — čṛni, čṛna, čṛno*

bṛs — bṛza, čṛst, čvṛst, gr̄t — gr̄da, mṛk, tṛt — tṛda

Ovaj se podtip razlikuje u određenom obliku jer na slogotvornom *r*, točnije na *ə* koje mu prethodi, ne može biti *˘*. Čisti mj. *čṛsti* u odred. obliku svakako je inovacija, što dokazuje relik *Čṛsta sr̄ida* (blagdan).

c) *čṛlen, čṛlēna, čṛleno — čṛlēni, čṛlēna, čṛlēno*

dēbel, dṛven, gl̄ibok, gl̄ōbok, k̄isel, šṛof — šṛóva, šṛok, vēsel, vī-sok, zēlen.

Dosta je očita tendencija za izjednačivanjem naglasaka u promjeni tih pridjeva (*čṛn, gōl, čṛlen*). Tom se izjednačivanju prilično uspješno odupiru dugouzlazni na nastavcima (*čṛnēga, čṛnēmu*) i dugosilazni na ultimima (*čṛnē, čṛnīm, čṛnām*). Manje je otporan naglasak na 1. slogu instrumentalnog nastavka u množ. (*čṛnīmi — čṛnīmi*).

d) *těžak, těška, těško* — *těški, těška, těško*

Razlikuje se od prethodnog što dugouzlazni u ž. r. i u Lsg m. i sr. r. ostaje na istom slogu na kojem je u Nsg m. r.

büčən, glädək, gläsən, kälən, kāsən, lāfək, māsən, mēfək, mōdər, mōkər, nūzək, öštər, plāšən, rösən, slädək, srämən, srīcən, strāšən, svī-təl, tāmən, tōpəl, trōšən.

e) *řosən, rósna, rösno* — *rösni, rösna, rösno*

Od prethodnih primjera razlikuje se u određenom obliku, gdje je mjesto dugosilaznog kratkosilazni.

řričək, häbən, kmīčən, mřtəf — *mřtva, mřzək, mřzəl, pičən, pötən, přfək, siřək, sītən, söčən, vëdər, zmīsən.*

II. Pridjevi s dugosilaznim akc. u Nsg m. r. u odred. obliku

Tip 4 — s postojanim nastavčnim $\hat{\text{~}}$

lucki, luckā, luckō, Gsg *luckēga, luckē*

cvītni, darovni, domni (dōmni), gnojni, nočni, očni (ōčni), polovni, simenski, tacki, vozni, zubni (zūbni).

U instrumentalu se sve češće čuje kratkosilazni mjesto dugouzlaznog (*z gnojnimi rogljāmi*). Očita je i tendencija metatakse (*cvītni* > *cvītni*).

Tip 5 — s postojanim $\hat{\text{~}}$ na kojem slogu osnove

a) *sēlski, sēlska, sēlsko*, Gsg *sēlskega, sēlske*

brijāci, būhlji, cipāci, cirkvēni, dōljnji, gōrnji, jāri, jesēnski, krāsən, krāvlji, lēvi, māšni, mīšlji, mūhlji, nūmški, orāci, pobriški, pogrājski, pōljski, pōsni, rakijašni, rāni, rīblji, rītni, tičlji, tūrski, zādñji, zlatən, žēpni.

b) *vūjnin, -a, -o*

bēbin, cūrin, Ćukof, dovičin, Grgičkin, Ljūbin, mājcun, nafārbān, nedūšlif, obrīzan, opūžljaf — *opūžljava, Pērin, prihūljen, privēzan, spāšen, strīnin, Tōmin, vūkof, zājčef*

c) *nāravən, nāravna, nāravno*

dūhofski, fāšinski, nākolni, novāčanski, vāroški, zābavən, zādružni, zāgorski.

d) *rāzborit, -a, -o*

cēstarof (-ova), jāzbāčef (-eva), Ljūbičin (pored Ljubičin), Māričin (i Māričin), Pīntarof (-ova), šekūtarof (-ova), Zāgorčef (-eva), Zāgorkin.

e) *vīvodinski (-a, -o)*

zādobərski

f) *prêtsednikof* (-ova, -ovo)
nârednikof (-ova), *Vivodînčef* (-eva), *Vivodinkin*, *Zâdobərčef* (-eva),
Zâdobərkin

Tip 6 — s $\tilde{}$ u određ. obliku, s dugouzlaznim u Nsg ž. r. s pridj. akcenatskim značajkama iz t. 2 *Primjedaba*.

a) *lîp*, *lípa*, *lîpo* — *lîpi* (-a, -o)
bêl, *blâk* — *blága*, *blît* — *blîda*, *cîl*, *drâk* — *drága*, *fîn*, *glû(h)*,
gnjîl, *grûp* — *grûba*, *gûst*, *jâk*, *krîf* — *krîva*, *mlâk*, *mlât* — *mlâda*, *lîn*,
ljût, *nîm*, *plâf*, — *pláva*, *prôst*, *pûst*, *rîc* — *rîda*, *sîf* — *sîva*, *slân*, *slîp*,
sû(h), *svêt*, *tûp*, *tûst*, *vrûc*, *žîf* — *žîva*, *žût*

b) *vûtəl*, *vúttla*, *vúttlo* (*vúttli*, -a, -o)

Tip 7 — Dugosilazni u Nsg, dugouzlazni u ostalima

gorûc, *gorúca*, *gorúce* (-éga), *gorúci* (-a, -e)

Ovamo pripada mnogo posvojnih i trpnih glagolskih pridjeva.

čerîn, *dopeljân*, *gospîn*, *ispeljân*, *izdân*, *jedîn*, *kipûc*, *krvâf* — *krváva*,
mučêc, *nemogûc*, *okovân*, *otrovân*, *Pavîn*, *pojić*, *pokopân*, *prevrûc*,
prodân, *razrovân*, *sestrîn*, *snahîn*, *vîlîn*, *ženîn*.

III. Pridjevi s dugouzlaznim akc. u Nsg m. r. u određ. obliku

Tip 8 — i u svim ostalim oblicima

a) *têčef*, *têčeva*, *têčevo* (-ega)

To su sve određeni pridjevi (posvojni).

bedâkof (-ova), *bratôvlji*, *čućurînčef* (-eva), *glavárof*, *Grgíćef*, *kapelânof*,
kapetânof, *kováčef*, *pastírof*, *poljáróf*, *sinôvlji*, *stričef*, *Tržókof*,
zetôvlji, *zidárof*.

Akc. ima opozicijsku vrijednost u odnosu na Gpl imenica: *têčef* (p. pridj.) — *tečêf* (Gpl im.), *kováčef* (p. pridj.) *kováčef* (Gsg im.).

Pridjevi na -*ovlji* mogu u GDsg imati na 1. slogu nastavka: *bratôvljega* i *bratovljéga*.

b) *nâredən*, *nâredna*, *nâredno* (*nârednega*)

nâplacən, *nâstorən*, *nenâredən*, *ótužən*, *zâmorən*

U GDsg može biti taj naglasak i na nastavku: *narednéga*, *naredněmu*.

c) *smógorof*, *smógorova*, *smógorovo* (*smógorovega*)

Brânkotof (pored *Brânkotof*), *Cúletof*, *Drágotof* (pored *Drâgotof*),
Lóvríćef (pored *Lovríćef*), *Pétrof*, *Rádetof*, *Rógetof*, *Slávotof*, *Štéjotof*.

U podbreškoj varijanti naglasak se u primjerima *b* i *c* nije pomicao: *narêdèn*, *narêdna*, *narêdno*, *smogòrof*, *smogoròva*, *smogoròvo*, ali u GDsg može biti akc. i na nastavku: *smogoròvega* i *smogorovéga*, *narêd-*

nega i *narednēga*. U primjerima pod *a* (*téčef*) podbreška varijanta za-
država dugouzlazni u Nsg m. r., a u ostalim rodovima i padežima vrijedi
sve što je rečeno za *náredən*. Pridjevi *Brankotof*, *Dragotof*, *Slavotof* u
požunskoj su varijanti običniji s kratkosil. a u podgrajskoj nikako i ne
dolaze s dugouzlaznim.

Tip 9 — s dugouzlaznim i akcenatskim značajkama navedenim u
točki 2. *Primjedaba o naglasku u pridjevu*

a) *mírən*, *mírna*, *mírno* (*mírni*)

(*mírնեցա*, *mírնեմու*, *mírնե*, *mírնիմ*, *mírնում*, *mírնիմի*)

bisən, *búdən*, *čuvárən*, *gládən*, *gríšən*, *hrábər*, *krátək*, *kúžən*, *mná-
čən*, *múdər*, *mútən*, *nágəl*, *nemírən*, *okrúgel*, *plitəf*, *prášən*, *prázən*, *pre-
múdər*, *ráhəl*, *rámən*, *súšən*, *šálən*, *špájsən*, *šúpəl*, *tisən*, *trúdən*, *túžən*,
vridən, *zračən*, *žédən*.

b) *póšten*, *poštěna*, *poštěno* (*poštěni*)

Razlika je prema prethodnom samo to što je naglasak na korijenskom
slogu u Nsg m. r., a u svim ostalim padežima na formantu ili na nastavku.

Osim navedenog pridjeva i njegovih složenica tu idu trpni pridjevi
I, III i IV vrste: *isplěten*, *ispróšen*, *izmásen*, *izměten*, *napróšen*, *nepóš-
ten*, *obrásen*, *oplěten*, *poměten*, *potěpen*, *prepóšten*, *rasplěten*, *razněšen*,
stúčen, *zamásen*, *zarásen*, *zaměten* i pridjevi *bóži* i *vráži*.

Tip 10 — s dugouzlaznim u Nsg m. r. i nepomaknutim " u svim
ostalim padežima osim navedenih u t. 2. *Primjedaba o naglasku u
pridjeva*

a) *bógat*, *bogäta*, *bogäto* (*bogäti*)

bogatěga, *bogatěmu*, *bogatě*, *bogatim*, *bogatim*, *bogatim*)

črvif (-*iva*), *gízdaf* (-*äva*), *gótof* (-*öva*), *jádlif* (-*iva*) *kósmat*, *krép-
nat*, *lážlif* (-*iva*), *lišájif* (-*iva*), *párnat*, *pérnat*, *píjan*, *píšif* (-*iva*), *plísniif*
(-*iva*), *střplif* (-*iva*), *vúšif* (-*iva*).

U podgrajskoj varijanti dugouzlazni naglasak je samo Nsg m. r., a svi
ostali padeži obaju brojeva imaju naglasak kakav je u Nsg ženskog roda
(*bogätega*, *bogäte*, *bogätimi*). Ta akcentuacija sve više prodire i u po-
žunsku pa i podbrešku varijantu.

b) *vělik*, *velika*, *veliko* (*veliki*)

Razlika je prema prethodnom u tom što se i u podbreškoj varijanti
vrlo rijetko čuje stari naglasak (*velikěga*, *velikěmu*) i što je u određe-
nom obliku naglašen korijenski slog, a ne formant (*veliki*).

Tako još ide: *prevělik* i *betěžlif* — *betežliva* (*betěžlivi*).

Komparativ se tvori kao i u književnom jeziku. Razlike su samo u raspodjeli tvorbenih morfema.

Osim *lākši*, *līpši* i *mēkši* s morfemom *-ši* pojavljuju se i neki drugi pridjevi: *dūkši*, *gōrši*, *hūjši*, *jākši*, *slājši*, *šrši*, *vēkši*. To je, međutim, arhaična crta ozaljskog govora i može se još čuti samo u starijih ljudi podbreške varijante. S tim nastavkom redovito, i na cijelom ozaljskom području, dolazi prilog *rājši*, (i *rājše*): *Jā bi rājši spāl nek dēlal*.⁶⁶ Čuje se i komparativ *krāci*. U podbreškoj varijanti običniji je *krāci*, u pozunskoj se isprepleće *krāci* i *krāci*.

Pored novijeg *lākši* govori se *lāži* i *lāglji* (i *lāgli*), a uz *mēkši* čuje se *mēklji* (*mēkli*) i *mēkūji*.

Pridjevi *bēl*, *bisən*, *blit*, *črn*, *līn*, *rić*, *tisən*, *vrūc* tvore komparativ samo morfemom *-iji*: *beliji*, *bisniji*, *blidiji*, *črniji*, *liniji*, *ridiji*, *tisniji*, *vruciji*.

Komparativ pridjeva *bšs* glasi *bržiji*. Nastao je dodavanjem novog nastavka na komparativ *brži* (*brži* + *iji*). Da je nekadašnji komparativ (*brži*) izgubio svoje komparativno značenje, dokazuje i prilog *bšže*: *Dōjdī bšže k mēni!* znači samo *Dodi brzo k meni*, a rečenica *Trči bšže!* može se prevesti samo *Tęci bržije!* Takvu reduplikaciju komparativnih morfema nalazim i u primjerima: *višlji* i *nūžlji*. (U novije vrijeme prevladavaju oblici *viši* i *nīži*).

Pridjevi *čīst*, *čvrst*, *frīžok*, *gūst*, *krīf*, *ljūt*, *mřžok*, *strōk*, *tūst*, *žūt* pojavljuju se u komparativu s oba lika: *čīstūji* i *čīši*, *čvrstūji* i *čvrši*, *frīškūji* i *frīži*, *gustūji* i *gūši*, *krivūji* i *krivlji*, *ljutūji* i *ljūci*, *mrškūji* i *mřži*, *strogiji* i *strōži*, *tustiji* i *tūši*, *žutiji* i *žūci*.

U komparaciji se provodi jotovanje, a to opet dovodi do epentetskog *l* tamo gdje ga u književnom jeziku nema: *glūhlji*, *sūhlji*, *tīhlji*.

Uz *gōrji* i *šrji* u novije se vrijeme sve više govori *gōri* i *širi*.

Trpni glagolski pridjev, ako nije sasvim adjektiviziran (kao npr. *zagūljen*, *zaguljenūji*, *najzaguljenūji*), ima složeni oblik komparativa i superlativa, koji nastaju dodavanjem priloga *jāc* (*jāče*) i *nājjač* (*nājjače*):

Ūn je jāc zarāšen ōd tebe. Ūn je nājjače zarāšen med vāmi.

Katkad se takav način uspoređivanja upotrebljava i za druge pridjeve, posebno za pridjeve koji označuju boje:

Ti si jāc čřlen nek tvā sęstra. Ti si nājjače blit met šimi svojimi brāti.

⁶⁶ Za žumberačko *raši* P. Skok u navedenom radu donosi ovo tumačenje: »D se gubi pred š: raši "radije" rad + ši.« (HDZb, 1, str. 249). Čini mi se vjerojatnije da je tu ispalo *j* jer taj prilog u Skokovu govoru vuče podrijetlo iz kajkavskoga adstrata. *Rajši* u ozaljskomu i drugim govorima nastaje dodavanjem komparativnog morfema *-ši* na osnovu starijega komparativa *raje*, koji se u Ozlju još može čuti. Budući da nema drugih primjera takva gubljenja dentala *d* ispred palatala *š*, a od skupa *dš* prije bismo mogli očekivati druge glasovne promjene (*dš* > *tš* > *č*) smatram ovo svoje tumačenje ispravnijim. U tomu me podržava i Skokova tvrdnja o komparativu *kašnije*: »Ni u prilogu *kašnije* nije fonetska pojava, nego je nastavak *-je* u komparativu *kašnije* bio zamijenjen sa *-ije* prema *ranije*.« (n. d., str. 264).

Naglasak u komparativu i superlativu

Akcent je u komparativu i superlativu postojan. Naglasak Nsg m. r. ostaje nepromijenjen u svim padežima i rodovima jedn. i množ.

Komparativi na *-ši* i *-i* imaju *kratkosilazni* na 1. slogu (*lipši, tūši, dđlji*). Od toga pravila odstupaju komparativi koji u podbreškoj varijanti, a u starijih i u požunskoj, imaju *dugosilazni* na 1. slogu: *blāži, draži, dūži, glāji, jāči, jākši, lāglji, mlāji, nīži, slāglji, slāji, tānji, tēži, vėkši, višlji, vūži*.

Komparativ od *māli* je dvojak: *mēnji* i *mānji*.

U podgrajskoj varijanti prevladava kratki akc. u svim tim primjerima.

Komparativi na *-iji* imaju dosljedno *dugosilazni* naglasak na prvom slogu tog morfema: *finīji — finījega, bisnīji — bisnījega, črlenīji — črlenījega, pametnīji — pametnījega, starīji — starījega*.

U mlađih, naročito u podgrajskoj varijanti, prevladava i tu *kratkosilazni*, posebno u jednosložnih pridjeva: *čiliji, čstiji, gđliji, mlīji, pūniji, slābiji, stāriji, zdrāviji*.

U superlativu su po pravilu dva naglasaka: na prefiksu *naj-* i na komparativu: *nājbōlji, nājvėkši, nāj pametnīji*. Međutim, u novije vrijeme čuje se i samo jedan naglasak, onaj na prefiksu: *nājbolji, nājveći, nājlipši, nājdraži*.

ZAMJENICE

Lične zamjenice

Ako izuzmemo fonetske promjene i Isg, treba reći da se čuva uglavnom stara promjena. Zbog naglasaka iznosim cijelu paradigmu:

<i>jā</i>	<i>mī</i>
<i>mēne, me</i>	<i>nās, nas</i>
<i>mēni, mi</i>	<i>nām, nam</i>
<i>mēne, me</i>	<i>nās, nas</i>
—	—
<i>mēni</i>	<i>nās</i>
<i>mēnum (menūm)</i>	<i>nāmi (namī)</i>

Tako se mijenja i zamjenica *tī (tebe)*. Uz instr. *tēbum (tebūm)* govori se i *tōbum*. Noviji Lpl polako istiskuje stariji oblik, pa se u Ozlju mogu čuti i ovakva pitanja i odgovori:

— *Gđo je pri vas?* — *Pri nas je naš kūm.*

— *Gđo je pri vamī?* — *Pri namī je naš kūm.*

Naglasak na krajnjem slogu Ipl češći je u starijih, ali se može čuti i u mlađih ljudi.

<i>ũn</i>	<i>ũno</i>	<i>úna</i>	<i>úni</i>	<i>úna</i>	<i>úne</i>
<i>njěga (ga)</i>		<i>njê (je)</i>		<i>njĩ (ji)</i>	
<i>njěmu (mu)</i>		<i>njĩ (ji)</i>		<i>njĩm (jim)</i>	
<i>njěga (ga)</i>		<i>njũ (ju)</i>		<i>njê (je)</i>	
—		—		—	
<i>njĩm</i>		<i>njĩ</i>		<i>njĩ</i>	
<i>njĩm</i>		<i>njũm</i>		<i>njĩmi</i>	

I tu se uz starije oblike za lok. u oba broja čuju i mlađi: *njěmu* u jedn. i *njĩmi* (*njĩmi*) u množ. Stariji oblici čvršće se drže u množ. Mlađi se pojavljuju obično u zajednici s drugim inovacijama. Tako, na primjer, uz glagol *pripovídati* dolazi prijedlog *od*, a ne *o*: *Pripovídala je od vũka i lišice*. Tako još i danas govore stariji ljudi. Mlađi, međutim, napuštaju takvu rekciju pa će reći: *Pripovídala je o vũku i lišci*. Uz takve onda glagole dolazi i noviji oblik lokativa ličnih zamjenica: *Mãti je pripovídala o vãmi, o njěmu, o njĩmi*.

Povratna zamjenica

Povratna zamjenica mijenja se kao *tĩ* u kosim padežima (*sěbe, se, sěbi, si*). Pored *sěbum* (i *sebũm*) govori se i *sõbum*.

Povratno-posvojna zamjenica

Povratno-posvojna zamjenica (*svõj, svõja, svõje*) mijenja se kao *mõj*. Ima i stegnuti oblik u ž. r. jednine: *svã, svũ*.

Posvojne zamjenice

<i>mõj</i>	<i>mõje</i>	<i>mõja (mã)</i>	<i>mõji</i>	<i>mõja</i>	<i>mõje</i>
<i>mõga</i>		<i>mojê</i>		<i>mõji</i>	
<i>mõmu</i>		<i>mõji</i>		<i>mõjim</i>	
<i>kao 1. ili 2.</i>		<i>mõju (mũ)</i>	<i>mõje</i>	<i>mõja</i>	<i>mõje</i>
<i>kao 1.</i>			<i>mõji</i>	<i>mõja</i>	<i>mõje</i>
<i>mõjim</i>		<i>mõji</i>		<i>mõji</i>	
<i>mõjĩm</i>		<i>mõjũm</i>		<i>mõjĩmi</i>	

Uz stegnute oblike *mõga* i *mõmu* upotrebljavaju se *mõjěga* i *mõjěmu*. Stariji oblik za lok. jedn. (*mõjim*) već je rijedak. Vjerojatno pod utjecajem stegnutog oblika prevladava noviji:

Sõt si na mõjim. Sõt si na mõmu. Sõt si na mõjěmu.

Sve to vrijedi i za zamjenicu tvõj, tvõja (tvã), tvõje.

Kao nestegnuti oblik zamjenice *mõj* mijenjaju se i zamjenice *nãš, nãša, nãše; vãš, vãša, vãše* u svim padežima, ali u novije vrijeme sve

više prevladava kratki naglasak: *nāš, nāša, nāše, nāšega, nāšemu* itd. To vrijedi i za zamjenicu *njēgof, njēgva, njēgvo* (*njēgvēga, njēgvē*) koja se danas sve više čuje s ovim naglaskom: *njēgof, njēgva, njēgvo, njēgvega, njēgve*.

Zamjenice *njīhof, njīhova, njīhovo* (*njīhovega, njīhove*), *njēzin, njēzina, njēzino* (*njēzinega, njēzine*) imaju postojan naglasak u svim oblicima. Uz *njēn* govori se i *njēni* (*njēnega, njēne*). I tu je naglasak postojan.

Pokazne zamjenice

<i>tāj</i>	<i>tō</i>	<i>tā</i>	<i>tī</i>	<i>tā</i>	<i>tē</i>
	<i>tēga</i>	<i>tē</i>		<i>tī</i>	
	<i>tēmu</i>	<i>tī</i>		<i>tīm</i>	
<i>tāj (tēga)</i>	<i>tō</i>	<i>tū</i>	<i>tē</i>	<i>tā</i>	<i>tē</i>
	<i>tīm</i>	<i>tī</i>		<i>tī</i>	
	<i>tīm</i>	<i>tūm</i>		<i>tīmi</i>	

U NApl sve se češće čuje kratkosilazni mjesto dugosilaznog i u ostalim rodovima: *Pó čim su tā jājca? Kē su tē žēne?* Lok. u jedn. sve se više izjednačuje s dativom: *O tēmu vīše ni riči!*, a u množ. s instr.: *Si bil pri tīmi ljudi?*

<i>ovāj</i>	<i>ōvo</i>	<i>óva</i>	<i>óvi</i>	<i>óva</i>	<i>óve</i>
	<i>ovēga</i>	<i>ovē</i>		<i>óvi</i>	
	<i>ovēmu</i>	<i>óvi</i>		<i>óvim</i>	
<i>ovāj (ovēga),</i>	<i>ōvo</i>	<i>óvu</i>	<i>óve</i>	<i>óva</i>	<i>óve</i>
—				—	
	<i>óvim</i>			<i>óvi</i>	
	<i>óvim</i>			<i>óvimi</i>	

Tako se mijenja i zamjenica *unāj, úna, ūno* (*unēga, unē*). Pored *ovāj, tāj, unāj* stariji ljudi govore i *ōf, tā, ūn*. Već je rečeno kada se u tim zamjenicama javljaju apokopa i afereza. Kada, zahvaljujući apokopi ili aferezi, ostane samo jedan suglasnik od zamjenice, naglasak na proklitici je dugosilazni: *Jé te pītala zā nōš. Ni me brīga zā t pōsəl. Zājdi nā n órih.*

Zamjenice *ovākof, tākof, unākof* mijenjaju se kao pridjevi. Samoglasnik *o* u sufiksu *-ov* može ispasti, ali ne mora, pa se čuje i jedno i drugo podjednako: *Čēš ovākvu rūbaču? Čēš ovākovu rūbaču?* Naglasak ostaje na istom slogu u svim padežima. Sinkopirani oblici mogu imati naglasak kao pridjev *dōbər; tākof, tākva, tākvo* (*takvēga, takvē*).

Zamjenice *ovūlik, tūlik, unūlik* mijenjaju se kao pridjevi. Naglasak ostaje nepromjenjiv u svim padežima.

Od stare zamjenice *sə, sɛ, se, si* ostali su relikti u priloškim oznakama vremena uz riječi: *jěsen, zĭma, prŏlĭće, lěto, dŏba.*

Sĕga lĕta smu bĭli v Zágrebu. (Prošloga ljeta...)

Tŏ je bilo sĕ zimĕ. (... prošle zime.)

Tŏ je bilo nĭkak vŭ su dŏbu. (To je bilo nekako u ovo doba.)

Ō si dŏbi smu već znĕli ĭti spĕt. (U ovo doba smo već običavali ići spavati.)

U p i t n e i o d n o s n e z a m j e n i c e

<i>gdŏ (dŏ)</i>	<i>kĕj (kĕj)</i>
<i>kĕga</i>	<i>čĕsa (čĕga)</i>
<i>kĕmu</i>	<i>čĕmu</i>
<i>kĕga</i>	<i>kĕj (kĕj)</i>
—	—
<i>kĭm</i>	<i>čĭm</i>
<i>kĭm</i>	<i>čĭm</i>

Čĕga govore sve više mladi, ali je *čĕsa* još frekventnije. Potonji lik može biti u gen. i s kratkosilaznim akc.: *čĕsa. Čĕsa si se preplĕšil?* U dativu se čuje samo *čĕmu*: *Čĕmu se smĭješ?*

Zamjenica *koji* čuje se samo u stegnutim oblicima *kĭ, kĕ, kŏ*, i to u svim padežima:

<i>kĭ</i>	<i>kŏ</i>	<i>kĕ</i>	<i>kĭ</i>	<i>kĕ</i>	<i>kĕ</i>
	<i>kĕga</i>	<i>kĕ</i>		<i>kĭ</i>	
	<i>kĕmu</i>	<i>kĭ</i>		<i>kĭm</i>	
<i>kĕga</i>	<i>kŏ</i>	<i>kŭ</i>	<i>kĕ</i>	<i>kĕ</i>	<i>kĕ</i>
—				<i>kĭ</i>	
	<i>kĭm</i>	<i>kĭ</i>		<i>kĭmi</i>	
	<i>kĭm</i>	<i>kŭm</i>			

U GDLIpl sve češće se čuje kratkosilazni: *Ōt ki cŭr si tŏ čula? Kĭm ljudĕm da vĕrujem? Pri ki cŭra si bĭl? I ovdje se izjednačuje dativ i lokativ u jedn.: Pri kĭm čovĭku si bĭl? Pri kĕmu čovĭku si bĭl? Tako je i s LIpl: Nĕ ki nĭva buš ŕenĭcu sĭjal? Na kĭmi nĭvamĭ buš ŕenĭcu sĭjal?*

Naglasak ne prelazi na proklitiku pa se tako lok. te zamjenice razlikuje od lok. zamjenice *gdŏ*: *Pri kĭm si bĭl?* (Kod kojega si bio?) *Pri kĭm si bĭl?* (Kod kojega si bio?)

Za zamjenicu *kĕkof* pored *kĕkof* vrijedi sve što je rečeno za pokaznu zamjenicu *tĕkof*. Zamjenica *kŭlik* mijenja se kao *tŭlik*, a čiji mijenja se i naglašuje kao pridjev *bŏži*: *Čĭjĕga to vŏla peljĕš?*

Neodređene zamjenice

nigdo, nigdor (netko), *nikej* (nešto), *ničiji* (nečiji), *niki*, (neki), *nikakof* (nekakav)

nigdo (nitko), *niš* (ništa), *ničiji*, (ničiji), *nikakof* (nikakav), *nikulik* (nikolik)

igdo, ikej, ikakof

sigdo (sagdo), *sikej, sakej, sičiji, sačiji, sikakof, sakakof, saki* (svaki), *sakojäk*

gdô gõt, kêj gõt, kî gõt, kâkov gõt, čiji gõt itd.

gdô bilo, kêj bilo, kî bilo, kâkof bilo itd.

gdô mu drâgo, kî mu drâgo, kêj mu drâgo itd.

Te se zamjenice mijenjaju kao upitne (odnosne) od kojih su složene, a naglasak je postojan u svim padežima.

Zamjenica *sav* je u ozaljском govoru *sā* (*sě, sǎ*). Čuje se i *svā* (*svě, svǎ*), ali to je utjecaj književnoga govora.

<i>sā</i>	<i>sě</i>	<i>sǎ</i>	<i>sǐ</i>	<i>sǎ</i>	<i>sě</i>
	<i>séga</i>	<i>sē</i>		<i>sǐ</i>	
	<i>sěmu</i>	<i>sǐ</i>		<i>sǐm</i>	
<i>séga (sǎ)</i>	<i>sě</i>	<i>sǔ</i>	<i>sě</i>	<i>sǎ</i>	<i>sě</i>
<i>sǎ</i>	<i>sě</i>	<i>sǎ</i>	<i>sǐ</i>	<i>sǎ</i>	<i>sě</i>
	<i>sǐm</i>	<i>sǐ</i>		<i>sǐ</i>	
	<i>sǐm</i>	<i>sǔm</i>		<i>sǐmi</i>	

BROJEVI

O fonološkim osobitostima glavnih i rednih brojeva već je bilo riječi (*jèn, dvì, sèdǎm, jedǎnǎjst, dvajzdva; četrti* itd.). Iako se upotrebljavaju i brojni izrazi *dvì stòtine, pět stòtin* — u novije vrijeme mogu se jednočlani izrazi *dvìsto, pětsto* smatrati frekventnijima. Stariji su brojevi preko tisuću izražavali stoticama: *devetnǎjst stòtin*, (mjesto: *hìljadu dèvetsto*), ali je takav način brojenja gotovo iščezao. *Hìljadu* i *mìlijôn* mijenjaju se kao imenice.

Redni brojevi *přvi, drùgi, trèci (trèti), ôsmi, desèti, jedǎnǎjsti* itd. mijenjaju se kao određeni pridjevi (s postojanim akcentom).

Jèn i *jédǎn* upotrebljavaju se gotovo ravnopravno. Nešto je češći kraći lik u žena i djece. *Trèti* govore samo najstariji. *Dvadèset* mjesto *dvádèset, tridèset* mjesto *trídeset* govori se u podbreškoj varijanti. *Stegnuti oblici dvajstjèn, dvajzdva, dvajščetìri, tristrì, trišèst, tristòsǎm, trizdèvet* itd. nalaze se u sve tri varijante. *Četrdèset* govore mlađi, naročito u podgrajskoj varijanti, ali se i *četrdesèt (pedesèt, šezdesèt)* još dobro drži.

Jédən, odnosno *jèn* mijenja se kao pridjev (*jenéga, jenè*), odgovara akc. tipu pridjeva *mírən*.

Dvā, trī i *četīri* mijenjaju se ovako:

NAV	<i>dvā</i>	<i>dvī</i>	<i>trī</i>	<i>četīri</i>
GL		<i>dvī</i>	<i>trī</i>	<i>četīri</i>
D		<i>dvīm</i>	<i>trīm</i>	<i>četīrim</i>
I		<i>dvīmi</i>	<i>trīmi</i>	<i>četīrimi</i>

U skladu sa starom deklinacijom i refleksom jata u ozaljskom govoru srednji rod broja *dvā* izjednačio se sa ženskim pa glasi: *dvī*. Evo nekoliko primjera fleksije tih brojeva u rečenicama:

Kòkoš je znèsla dvī jājca. Izmet tī dvī sèl je pótok. Povī tò i nĵīm dvīm. Jè li z dvīmi ili s trīmi krāvami na pāši? O trī vūra je prèšəl izdomī. Ne mòre ün š četīrimi krāvami na krāj izājti.

I ostali glavni brojevi mogu se mijenjati po ovom obrascu:

NAV	<i>pèt</i>
GL	<i>péti</i>
D	<i>pétim</i>
I	<i>petīmi</i>

Primjeri: *Za pèt vūr si tām. Jā se sām nĵī péti ne bojīm. Ūna sáma dvadesétim odgovára. Nĵkej ju je zgrābilo i v ósmi danī je bila gotōva. Tāj tī je grād met petīmi vodāmi.*

GLAGOLI

Ozaljski govor nema futura koji se tvori pomoćnim glagolom *htjeti*, zatim imperfekta, aorista i prošloga glagolskog priloga. Uz infinitiv ima i supin.

Infinitiv i supin

Razlika između infinitiva i supina veoma je živa na cijelom ozaljskom području.

Infinitiv se tvori morfemom *-ti, -ći* (*prèsti, pèći*).

Supin se tvori morfemom *-t, -ć* (*prèst, pèć*).

Supin se razlikuje od infinitiva i naglaskom u onih glagola koji su u infinitivu kratko naglašeni, i to:

a) na korijenskom slogu glagola I vrste: *krāsti* — *krāst, nēsti* — *nēst, pèći* — *pèć, strīći* — *strīć, pīti* — *pīt, ĵisti* — *ĵist*;

b) na infinitivnom formantu glagola III, IV, V i VI vrste: *siditi* — *sídit*, *trošiti* — *trōšit*, *nositi* — *nōsit*, *kopāti* — *kópat*, *orāti* — *ōrat*, *tesāti* — *tēsāt*, *kupováti* — *kupóvat*.

Supina nemaju svršeni glagoli. Nemaju ga ni nesvršeni glagoli II vrste jer ne dolaze u sintaktičkim vezama koje zahtijevaju supin.

Prezent

Prezentski nastavci

Jednina			Množina		
1. lice	2. lice	3. lice	1. lice	2. lice	3. lice
-em	-eš	-e	-emu	-ete	-u i -eju
-im	-iš	-i	-ímu	-íte	-e i -iju
-m	-š	-ø	-mu	-te	-ju

Duži morfem za 3. lice u množini (*preděju*, *zōbljeju*, *vidiju*) nešto su rjeđi u podgrajskoj varijanti, a češći u podbreškoj. U požunskoj se upotrebljavaju podjednako. Češći su u glagola s prezentskim morfemom *-im* (*vidiju*, *nōsiju*).

U nekih glagola prezent završava na *-am* nasuprot standardnomu *-em* (*-jem*): *kāšljām*, *lājam*, *sījam*, a ima i obratnih primjera: *kūpljem se*, *lūpljem*, *zīmļjem* (kupam se, lupam, uzimam).

U svima trima varijantama dugosilazni naglasak je postojan i jednako je česta metatonija (*kopām*, *vidim*, *sēdem*, *kupūjem*, *pokosim*). U složenim glagolima naglasak se prenosi na prefiks kad je prosti glagol u prezentu jednosložan i kratak. Osim u jednom primjeru, naglasak je nakon tog prenošenja dugouzlazan. To se, dakako, ne odnosi na množinu (jer nema jednosložnosti): *zāprem*, *zāpreš*, *zāpre*, ali *zaprēmu*, *zaprēte*, *zaprū* i *zaprēju*; *zāmrem*, *nātkem*, *vūžgem*. Nije tako u glagola složenih s *-peti*, *-pnem*: *zapēti* — *zāpnem*, *zāpneš*, *zāpne*, *zāpnemu*, *zāpnete*, *zāpnu* i *zāpneju*; *nāpnem*, *pōpnem*, *sōpnem*, *připnem*. Razumljivo, na prefiks ostaje naglasak i onda kad je prefiks naglašen i u infinitivu: *prēstati* — *prēstanem*, *vūjtī* — *vūjdem*.

Imperativ

Imperativ se tvori morfemima: *-i*, *-imu*, *-ite* i *-j*, *-jmu*, *-jte* (*nōsi*, *nōsimu*, *nōsite*, *zōblji*, *zōbljimu*, *zōbljite*, *kópaj*, *kopāju*, *kopajte*).

Za 3. l. podjednako se upotrebljava *něk* i *nāj* s prezentom: *něk ide*, *nāj ide*, *něk dopeljāju*, *nāj dopeljāju*. *Nāj* je nešto češći u podbreškoj varijanti, a *něk* u podgrajskoj.

Glagoli koji tvore imperativ morfemima *-j, -jmu, -jte* obično gube *j* ako je ispred njega samoglasnik *-i*: *pī — pīte, smī se — smīte se, si — site, šī — šite, vžī se — vžite se, povī — povīte, zakrī — zakrīte, zalī — zalīte*.

Glagoli IV vrste kojima prezentska osnova završava na *-oj-* mogu imati dvostruke imperativne oblike, sa završnim *-i* i bez njega: *bróji — brójte* i *brôj — brôjte, odvóji — odvójte* i *odvôj — odvôjte, króji — krójte* i *krôj — krôjte, gnóji — gnójte* i *gnôj — gnôjte, podóji — podójte* i *podôj — podôjte*. Glagoli *bojāti se, stāti* i *pôjti* imaju samo kraći lik: *bôj se — bôjte se, stôj — stôjte, pôj — pôjte*. Uz stegnuti ima i puni oblik imperativa glagol *otājati*: *otāj — otājaj, otājmu — otājajmu, otājte — otājajte*, ali to je uvjetovano razlikom u značenju: *otāj* = otidi (svršeno), *otājaj* = odlazi (nesvršeno).

Glagol *dāvati* ima imperativ *dāji, dājimu, dājite*, a glagol *dāti*: *dēj, dējmu, dējte*. U složenim glagolima nema glasovne promjene: *nē daj, prēdaj, prōdaj* itd.

Uz sinkopirane imperativne oblike *nēste, potēctē, bīšte, šāljte, zēmte (zāmte)* ravnopravno se čuju i nesinkopirani: *nēsīte, potēcīte, bīžīte, šālīte, zēmīte (zāmīte)*. Među mlađima ovi potonji likovi i prevladavaju.

Po naglasku u imperativu razlikuje se od podgrajske i požunske podbreška varijanta, u kojoj se kratkosilazni akcent pomiče samo s posljednjeg sloga:

Podbrežje: *prēdi — predīte, nōsi — nosīte, krēni — krenīte, dāji — daīte*.

Podgraj i Požun: *prēdi — prēdite, nōsi — nosīte, krēni — krēnite, dāji — daīte*.

Na prefiks se naglasak pomiče, kao i u prezentu, ako je glagol jednosložan i kratak: *jī — póji, spī — zāspi, tkī — nátki, žgī — vūžgi, dēj — pódaj*; tako i *nāstri, nāpni, zāžmi, nāgni* i dr.

Sadašnji glagolski prilog

Tvori se morfemom *-uc*: *predūc, pijūc, kunūc, želēc, kosēc, kūhajuć, pišuć, zōbljuć, kupūjuć, izdihūjuć*.

Naglasak je uvijek kao u 3. licu množine prezenta.

Radni glagolski pridjev

Nastavci: *-l, -əl, -la, -lo, -li, -le, -la* (*dāl, rēkəl, dāla, rēkla, dālo, rēklo, dāli, rēkli, dāle, rēkle, dāla, rēkla*).

Po akcentu ovoga glagolskog oblika najviše se razlikuju tri ozaljske varijante:

Podbrežje i Požun: *prēla, jīla, ftōnala, krēnala, živila, kosila, želila, kopāla, pokosila*.

Podgraj: *prēla, jīla, ftōnala, krēnala, živila, kōsila, želila, kopāla, pōkosila*.

Požun i Podgraj: *krénali, živili, pítali*

Podbrežje: *krenāli, živīli, pitāli*

Podgraj: *māknal — māknāla — mæknālo (ogrnāla)*

Požun: *māknal — mæknala — mæknālo (ogrnala)*

Podbrežje: *māknal — mæknāla — mæknālo (ogrnāla)*

Akcent je svih rodova u množini onakav kakav je u srednjem rodu jednine: *prëlo: prëli, prële, prëla, zëlo: zëli, zële, zëla, kôsilo: kôsili, kôsile, kôsila, vozilo: vozīli, vozīle, vozīla, pítalo: pítali, pítale, pítala, kupoválo: kupováli, kupovále, kupovála* itd.

Naglasak je na prefiksu radnih pridjeva:

a) ako je prefiks naglašen i u infinitivu: *dôjti — dôšël, préstati — préstal, néstati — néstal*;

b) ako je radni pridjev prostoga glagola u muškom rodu jednine jednosložan, tada vrijede ova pravila:

— Preneseni akcent je dug i uzlazan (*náprel, pókrál, ócval, pómel, zágnjel, násel, zácul, zádil, dógnal*) ako je na radnom pridjevu prostog glagola bio kratki naglasak. Pomicanje je samo u m. sg.

— Na prefiksu je kratkosilazni akcent ako je u radnom pridjevu prostog glagola bio dugosilazni (*pīl — pôpīl, klēl — prëklel, zēl — prëvzel, līl — īzlīl, plīl — īsplīl, spāl — zāspal, žgāl — nāžgal, žmāl — prīžmal, dāl — prōdal, zvāl — zāvval*). Pomicanja nema samo u ž. sg.

Izuzeci su glagoli sa slogotvornim *r*. Svi imaju u muškom rodu jednine radnog pridjeva kratkosilazni: *žrl, đrl, trl* itd., a tako i na prefiksu (*pōžrl, pôđrl, zāmrl, ôtprl, prëstrl, prīcvrl, zāvrl*) osim u glagola složenih od *triti*, gdje je na prefiksu dugouzlazni *trl — nátrl, zátrl, pótrl, prītrl*.

c) u glagolima IV vrste tipa *kosīti — kosīm*;

U podgrajskoj se varijanti akcent pomiče na prefiks u svim rodovima, a u požunskoj i podbreškoj u svima osim u ž. r. jednine:

Podgraj: *pōkosil — pōkosila — pōkosilo — pōkosili* itd.

Požun i Podbrežje: *pōkosil — pokosila — pōkosilo — pōkosili* itd.

d) u glagolima *oslobodīti, razveselīti, ražalostīti, pobjōjti se, nasmijāti se, poorāti, preorāti, izorāti, zaorāti, potkovāti, prekovāti, zakovāti, osnovāti: ôslobodil, rāzveselil, rāžalostil, pōbojal se, nāsmijal se, prëoral, pôtkoval, ôsnoval* itd. Varijantske su razlike iste kao u glagola navedenih u prethodnoj točki (*pōkosil*).

Trpni glagolski pridjev

Tvorbeni su morfemi *-en, -n, -t* i *-æn: splēten, plácen, dān, zēt, oprāvæn*.

Morfem *-en* češći je nego u standardnom jeziku: *dóbljen, vřžen i vřgnjen, zābljen, tōnjen, mæknjen, stëgnjen, posëden, polëžen, nāgnjen*.

Ima dosta inačica: *brān i bëren, đrt i đëren, řit i řiden, klët i kúnjen, mīt i mīven, pīt i pījen, prān i përen, řit i řiven, vřžen i vřgnjen, vūbit i vubījen*.

Nastavkom *-ən* tvore trpni pridjev samo neki glagoli IV vrste kojima prezentska osnova završava suglasnikom *-v* ili *-b*:

blagosloviti: blagoslōvən, blagoslōvna
isprāviti: isprāvən — isprāvna
izbāviti: izbāvən — izbāvna
nabāviti: nabāvən — nabāvna
naprāviti: naprāvən — naprāva
nastāviti: nastāvən — nastāvna
ogrābiti: ogrābən — ogrābna
oprāviti: oprāvən — oprāvna
pogrābiti: pogrābən — pogrābna
poprāviti: poprāvən — poprāvna
postāviti: postāvən — postāvna
razoprāviti: razoprāvən — razoprāvna
sprāviti: sprāvən — sprāvna

Pored tih likova u novije se vrijeme sve više upotrebljava lik s nastavkom *-en*: *Sē je pogrābno. Sē je pogrābljeno.* Trpni pridjevi s nastavkom *-ən* ne dolaze u atributnoj službi. Razlika se između običnog i trpnog pridjeva gdje kad ističe naglaskom: *Zādaća ti je ispravna* (tj. pravilna). *Zādaća ti je isprāvna* (tj. ispravljena).

Zbog ispreplitanja novijih utjecaja sa starijim stanjem ima dosta akcenatskih dubleta u sve tri varijante: *nōšen* i *nōšen*, *vōžen* i *vōžen*, *tesān* i *tēsān*, *ismījān* i *ismījan*, *poslān* i *pōslan*.

U složenim glagolima naglasak se prenosi na prefiks:

a) u glagola I vrste koji taj oblik tvore nastavkom *-t*: *nāditi — nāditi* — *nāditi*, *napīti — nāpiti*, *počēti — pōčet*, *požēti — pōžet*, *podriti — pōdrt*, *potrīti — pōtrt*, *prebīti — prēbit*, *izūti — izut*, *izēti — izet*, *səgnjīti — səgnjit*, *səmlīti — səmlit*, *zāliti — zālit*.

b) u glagola: *poslāti — pōslan*, *zāklāti — zāklan*, *posrāti — pōsran*, *poznāti — pōznat*.

Javljuju se i dublete: *pōslan* i *poslān*, *pōspan* i *pospān*, *ōpran* i *oprān*; ali samo *obrān*, *pobrān*, *izəbrān*.

Dubletiranje je karakteristično uglavnom za sela gdje se dodiruju varijante podgrajska i požunska ili požunska i podbreška. Katkad su razlike varijantske:

Požun: *pōžet — požēta — požēto*
Podbrežje: *požēt — požēta — požēto*
Podgraj: *pōžet — pōžeta — pōžeto*

Pregled akcenatskih tipova

Redosljed je u pregledu ovaj: infinitiv, supin, prezent, imperativ, radni i trpni pridjev. Supin se ne navodi ako ga nijedan glagol toga tipa nema. Uvijek se navodi samo prvi oblik (1. l. sg u prez., 2. l. sg u imperat., nom. m. r. sg u glag. pridjevima) ako je isti akcent na istom slogu u

svim oblicima. Kada se u prezentu navodi i 1. l. pl, onda taj akcent vrijedi samo za množinu, osim za 3. l. kad je kraći nastavak (*mrēm — mrěš, mrě; mrėmu, mrėte, mrėju mrũ, sícem, síceš, síče; síčėmu, síčete, síčėju i síkũ*). Kada se u imperativu navodi i 2. l. pl. (*kopājte*), znači da je isti akcent i u 1. l. pl (*kopājmu*). U onim akcentskim tipovima gdje je u sg ž. r. radnog pridjeva dugosilazni, uz m. r. navodi se i ž. r. sg, a to znači da su svi ostali rodovi jednine i množine kao u muškom r. (*tkāl — tkāla, tkālo, tkāli, tkāle, tkāla*). Tamo gdje se navodi i primjer za sr. r. znači da je isti takav akcent i u množini (*kópal, kopāla, kopālo — kopāli, kopāle, kopāla*). Ako se navodi primjer za ž. r. sg trpnog pridjeva, znači da je taj akcent i u sr. r. sg i u svim rodovima mn. (*ko-pān, kopāna — kopāno, kopāni, kopāne, kopāna*). Ako se akcent pomiče na prefiks, donosi se i primjer za složene glagole (*jl — pójl, zěl — zävzel, kōsil — pōkosil; spi — zāspi, jĩ — póji*). Ako nije u svim varijantama jednako, donosi se uz požunsku samo onaj oblik podgrajske ili podbreške varijante u kojem je akcenatska razlika.

U popisu glagola koji idu u pojedini tip uglavnom su samo oni koji se upotrebljavaju i u standardnom jeziku. Ostali su u rječniku. Radi ekonomičnosti složeni glagoli se naznačuju samo prefiksom. Gdje popis počinje s glagolom pred kojim je crtica, znači da su u upotrebi samo složeni glagoli (*-spiti, do-, na-*).

I. Glagoli s kratkosilaznim akcentom u infinitivu

Tip 1 — s ° u svim oblicima

a) *čistiti, čistit, čistim, čisti, čistil, čistěn*

kōtiti, křčiti, mřviti, ōctiti, pāpriti, přčiti, přsiti se, přtiti, pūšiti, třsiti se, zřniti.

b) *čitati, čitat, čitam, čitaj, čital, čitan*

bliskati, čüskati, dřmati, gütati, hřskati, hřzati, kšljati (kšljam), kōštati, küšati, löptati se, mücati, nücati, pítati, přskati, pücati, püzati, ščkati, slükati, slüšati, stüpati, sñnjati, třgati, trřskati, ũfati se, vrřskati.

c) *jähati, jāhat, jāšem, jāši, jāhal, jāhan*

đihati, đipati, kōsati, řisati

d) *vėrovati, vėrovat, vėrujem, vėruj, vėroval, vėrovan*

brıgovati, lětovati, pěstovati, smılovati se,

(U starijih í: *verovāti, veróvat, veróval, verovān*).

Tip 2 — s ° u većini oblika i metatonijom u prezentu, trpnom pridjevu i ž. r. radnog pridjeva

a) *slāviti, slāvit, slāvim, slāvil — slāvila, podgr. slāvila, slāvljen.*

bāviti se, blātiti, brñnjiti se, činjiti, gāziti, glāditi, grābiti, jāgmiti se, jātiti se, kōriti se, kvāčiti, lüpiti, mlłiti se, mlřliti, nüditi, pāriti, pātiti,

plāšiti, plūžiti, pūniti, rāniti, rūšiti, sētiti se, siromāšiti, sītiti (na-, za-), slīniti, stārīti, strāšiti, -tūžiti (do-, ras-, s-, se), vīditi, vīsiti, žāliti.

b) *brīsati, brīsat, brīšem, brīši, brīsal, brīsala, podgr. brīsala, brīsan -čīmati (na-, po-, za-), -īmati, -īmljem (ot-, preot-, prevz-, z-, zavz-se), lītati (do-, iz-, na-, ob-, od-, po-, pre-, z-, za- se), māzati, mīkati, plākati, rīzati, sīpati, -zīmati (i-, za-).*

c) *trūnati, trūnat, trūnem, trūni, trūnal, trūnala, podgr. trūnala, trūnjen.*

blīsnati, cūsati, dīgnati, gīnati, grīznati, grūnati, -kīnati (do-, is-, ot-, pre-, ras-, za-), klēknati, kljūnati, kriknati, -mēknati (o-, z-), oglūhnati, ojužnati, pljūnati, pljūsnati, pūknati, škljōcnati, -tīsati (is-, na-, pri-, s-), tōnati, vēnati, -vīknati se (na-, pri-, z-), vrīsnati, zīnati.

d) *sēsti, —, sēdem, sēdi, sēl, sēla, podgr. sēla, posēden.*

Izuzimaju se složeni glagoli u m. r. sg. radnog pridjeva: *zāsel.*

Tako ide i *stāti — stānem* sa svojim složenicama (*izostāti, ostāti, priostāti, rastāti se, sēstāti se* i dr.). Ne idu tako: *nāstati, nēstati, pōstati, prēstati, prīstati.*

Tip 3 — kao i tip 2 osim u imperativu, gdje je ˆ

a) *kūhati, kūhat, kūham, kūhaj, kūhal — kūhala, podgr. kūhala, kūhan.*

-bīrati (iz-, na-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, raz-, z-), dēlati, lājati (lājam), sījati (sījam).

b) *vīti, vīt, vījem, vīj, vīl — vīla, podgr. vīla, zāvīl, vījēn i vīt, zavījēn i zāvīt, zavījēna i zāvīta.*

-bīti (iz-, na-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, raz-, vu-, z-, za-), brīti, čūti, gnīti, grīti, krīti, šīti.

Glagol *šīti* odstupa u trpnom pridjevu: *šīt, šīta, šīto, sēšīt, sēšīta, sēšīto*, podbr. *sēšīta, sēšīto*, a u radnom pridjevu u prefigiranih glagola: *sēšīl, sēšīla*, podgr. *sēšīla, sēšīlo.*

Tip 4 — kao tip sēsti (2 d) osim što nema metatonije u ž. r. radnog pridjeva.

lēci — lēžem, lēzi, lēgəl, lēgla, polēgəl, lēžen i lēgnjen, polēžen i polēgnjen.

Ovamo idu još samo složenicice toga glagola: *na-, po-, pri-, v-, se-, z-, se, za- -lēci*). Drugo je glagol *lēci — lēžem — lēgəl (Svīnje se legū).*

Tip 5 — kao prethodni ali bez metatonije i s' u imperativu.

vřci — vřžem, vřzi, podbr. vřzīte, vřgəl, povřgəl, vřžen i vřgnjen, povřžen i povřgnjen.

I prezent može biti: *vřgnem.*

Ovamo idu složenice toga glagola i glagol *mōći* sa složenicama: *iznemōći, odmōći, pomōći, premōćim se, zmōći*. Prezent je *mōrem* i *mārem* (arhaično).

Tip 6 — s ' u inf., sup. i prez., s ' u imperativu, s metatonijom u N jd. ž. r., radnog pridjeva.

žeti, žet, ženjem (žānjem), ženji (žānji), podbr. *ženjite, žel, žela, požel, žet, žeta, požet*.

diti (dēnem), gnāti (gōnim), klāti (kōljem), mliti (mēljem), slāti (šāljem, šēljem, šəljem).

Glagoli *klāti* i *slāti* imaju trpni pridjev: *pōslan* i *poslān, zāklan* i *zāklān*. Ovom tipu pripada i *imāti* osim: *imājite, imal*.

Tip 7 — kao tip 6, samo s ' u pl. prezenta i s " u imperativu.

tkāti, tkāt, tkēm, tkēmu, tkī, tkāl, tkāla, podgr. *tkāla, sōtkal, sət-kala*, podgr. *sətkāla*, podbr. *sətkāla, tkān, tkāna, sətkan, -a* (i *sətkāna*).

Tako: *žgāti (na-, pri-, s-, vu)*, *prižmāti, zažmāti*. *Žgāti* može imati supin i *žgāt*, a radni pridjev *žgāl, -a, -o*. Na prefiksu u radnom pridjevu m. r. jd. nije ' nego " : *vūžgal, zəžgal*. Tako i *prižmal, zāžmal*. U imperativu je ' na prefiksu: *sətki, vūžgi, prižmi*.

Tip 8 — s " u infinitivu, supinu i m. r. rad. pridj., s ' u prez., s ^ u imper. i ž. r. rad. pridjeva.

kovāti, kōvat, kūjem, kujēmu, kūj, kōval, kovāla, podgr. *kōvala, prēkoval, prekovāla*, podgr. *prēkovala, kovān, kovāna*.

bljuvāti, pljuvāti, rovāti, smijāti se, snovāti, suvāti, trovāti.

Ovamo se može uvrstiti i glagol *orāti* koji se naglaskom samo u imperativu razlikuje: *orāti, ōrat, ōrjem, orjēmu, ōrji, ōrjite*, podbr. *orjite, ōral, orāla*, podgr. *ōrala, pōoral, poorāla*, podgr. *pōoral, orān, orāna*.

Tip 9 — s ^ u inf., sup. i Nsg m. r. rad. pridjeva, s ^ u sg prez. i sg. ž. r. rad. pridjeva, s ' u pl. prez., imperativu i trp. pridjevu (s metataksom prefigiranih gl. u rad. pridjevu).

kosīti, kōsit, kosīm, kosīmu, kōsi, kōsite, podbr. *kosīte, kōsil, kosīla*, podgr. *kosīla, pōkosil, pokosīla*, podgr. *pōkosīla, kōšen, košēna*.

budīti, dilīti, drobiti, gašiti, gnořiti, gostīti, gradīti, griřiti, grořiti se, gubīti, javīti, kalīti, krivīti, linīti se, lovīti, lořiti, naručiti, novīti se, obosīti, oprostīti, osovīti, plaīti, pođiti, pokumīti, pusīti, poručiti, rođiti, rosīti, sadīti, smetīti, solīti, suřiti, škropīti, tařiti, talīti, topīti, trořiti, vrřiti, vučiti, zvonīti.

Tako i *dobīti, predobīti, pridobīti, zadobīti*.

Ovamo se može uvrstiti i *bojāti se (pobojāti se)*, koji se razlikuje samo u infinitivu: *bōj se, bōjte se* i nema trpnog pridjeva.

Tip 10 — kao tip 9, samo s' u supinu i metataksom u radnom pridjevu na osnovi.

veseliti, veselit, veselim, veselimu, veseli, podbr. veselite, veselil, veselila, veselilo, podgr. veselila, razveselil, razveseljen, razveseljena (i vëselil, -o, -i).

govoriti, prkositi, sloboditi (o-), žalostiti.

U radnom pridjevu ima kolebanja u prefigiranih glagola: *razveselil i rãzveselil, prëgovoril i pregovóril, oslobódil i ôslobodil.*

Ovamo se mogu uvrstiti i glagoli *blagosloviti* i *brzovaviti* koji nemaju supina, a u radnom pridjevu su naglašeni ovako: *blãgoslovil, blãgoslovila, podgr. blãgoslovila; brzovãvil i brzovãvil, brzovãvila, podgr. brzovãvila.*

Tip 11 — s " u većini oblika, s' u supinu, imperativu i m. r. sg radnog pridjeva.

a) *nositi, nosit, nõsim, nosi, nosite, podbr. nosite, nõsil, nõsila, nosilo, podgr. nosila, nõšen, -a, -o, podbr. nõšen, nõšena, nõšeno.*

goniti, hoditi, krojiti, krstiti, lomiti, močiti, moliti, mrsiti, oštriti, pojiti, postiti, prositi, seliti, srditi, svidočiti, točiti, tržiti, voditi, voziti, vudriti, zoriti, ženiti.

U podbreškoj varijanti čuje se i *krojila, krstila, pojila (napojila), vudrila, zorila, ženila.*

b) *grnati, grnat, grnem, grni, grnite, podbr. grnite, gñnal, grnala, podgr. grnala, podbr. grnala, grnjen.*

dahnati, frknati, -gnati (na-, pri-, s-, se), gãnati, mæknati, sæhnati, tæknati, vrnati.

c) *tesati, têsat, tëshem, têši, têšite, podbr. tešite, tëshal, tëshala, tesalo, podgr. tesala, podbr. tesala, teshan (tesan, tesana).*

blebetati, brbotati, česati, drhtati, frkati, iskati, hrkati, klepetati, klokotati, kresati, lagati, metati, srkati, šæptati, trepetati, zobati.

Ovamo se može uvrstiti i glagol *glodati* sa svojim složenicama koji se razlikuje samo u imperativu i trpnom pridjevu:

glodati, glódat, glõjem, glõj, glódat — glõdala — glodalo, podgr. glodala, podbr. glodala, glõdan i glodan — glodana.

Tip 12 — s " samo u inf., sg. i pl. svih rodova radnog pridjeva, s' u supinu.

a) *črniti, črnit, črnim — črnímu, črni, podbr. črnite, črnil — črnila — črnilo, podgr. črnila, počrnjen i počrnjen.*

grniti, mrziti, mægliti se, prđiti, skrbiti, smrditi, srbiti, trpiti, vrtiti.

b) *goriti, gorit, gorim — gorímu, góri, podbr. gorite, goril — gorila — gorilo, podgr. gorila, izgórjen — izgorjena.*

boliti, kasniti, letiti, siditi, vrímeniti se, zeleniti, želiti.

c) *ležāti, ležat, ležim, ležīmu, leži*, podbr. *ležīte, ležal, ležāla, ležālo*, podgr. *ležāla, zalezān, zalezāna*.
držāti (iz-, na-, se-, o-, po-, pri-, z-, za-), mučāti (na-, se-, po-, pri-, za-).

Tip 13 — kao prethodni, ali s ^o i u pl. imperativa.

kopāti, kópat, kopām — kopāmu, kópaj — kopājte, kópal — kopāla — kopālo, podgr. *kopāla, kopān — kopāna*.

brbrāti, glavičāti, grebenāti, hajāti (hajām), igrāti, jamičāti, motāti, pačāti, pišāti, pušāti, rivāti, sedlāti, tirāti, trajāti (trajām).

Tip 14 — s ^o u inf. i većini oblika radnog pridj., s ^o u prez. i imperativu, s ^u u supinu.

kupovāti, kupóvat, kupūjem, kupūj, kupóval, kupóvala, podgr. *kupovála*, podbr. *kupovála, kupováň, kupována*.

darovāti, kumovāti, letovāti, noćevāti, putovāti, trgovāti, zimovāti.

Tip 15 — s ^o u inf. i rad. pridj, s ^o u supinu, a ^u u ostalim oblicima.

sīci, síc, sīcem, sičēmu, síci, podbr. *sicīte, sīkəl, sīkla, posīkəl posīkla, síčen, sičēna* (rec. *sīčena*).

grēpstī, grīstī, nēstī, pēci, rēci, strīci, tēci, tēpstī.

Tip 16 — kao prethodni osim u rad. pridjevu, gdje je ^o i metatonija

prēsti, prēst, prédem, predēmu, prédi, podbr. *predīte, prēl, prēla*, podgr. *prēla, náprel, préden, predēna*.

bōstī, cvāstī, gnjēstī, krāstī, mēstī, -pāstī (do-, se-, is-, o-, po-, pre-, pri-, ras-, se-, s-, za-), plēstī.

Tip 17 — kao 16 osim u imperativu i radnom pridjevu, gdje je ^o

pīti, pīt, pijem — pijēmu, pij, pīl, pōpil, popīla, podgr. *pōpīla, popījen — popījēna i pōpit*.

Tako: *līti i plīti* sa složenicama.

Tip 18 — kao 17 osim radnog i trpnog pridjeva.

brāti, brāt, bērem — berēmu, bēri, podbr. *berīte, brāl, pōbral, pōbrāla*, podgr. *pōbrāla, brān — brāna*.

Tako: *prāti, srāti i zvāti* sa složenicama.

Tip 19 — s ^o u inf., imper. i rad. pridjevu (osim ž. r.), s ^o u supinu

īstī, īst, īm — jīmu, ī, īl — jīla, podgr. *īla, pōjil — pojīla*, podgr. *pojīla, pojīt — pojīta i pojīden — pojīdēna*, pored rec. *pojīden, -a, -o*.

Tako: *znāti i smīti*, samo što *smīti* ni u požunskoj varijanti nema metatonije u ž. r. radnog pridjeva: *smīla*, podbr. *smīla*. *Razmīti* i *sporazmīti* se mijenjaju se kao složeni glagoli ovoga tipa. Pored starijeg *razmīm* čuje se sve češće *rāzmim*.

Tip 20 — kao prethodni osim u radnom pridjevu gdje je $\hat{ } i \acute{ }$ na prefiksu u m. r.

spāti, spāt, spīm — spīmu, spī, spāl, zāspal, zaspāla, podgr. zāspala, pospān — pospāna i pōspan, -a, -o.

Tako: *dāti, -spīti (do-, na-, pri-, vu-, za-), žmāti (nesvrš.).*

II. Glagoli s dugosilaznim akcentom u infinitivu

Tip 21 — s postojanim $\hat{ }$

a) *čuvati, čuvat, čuвам, čuvaj, čuval, čuvan*

hārati, jāmati, jūškati, kārtati, krāmpati, lārmati, mērkati, ohēdvati, prāvdati se, rešētkati, sānjkatī, sekīrati, sūmljati, sūnčati, škōlati, šōpati, štāmpati, štemplirati, tūglati, vāgati, večērati, vēžbati.

b) *čtvēriti, čtvērit, čtvērim, čtvēri, čtvēril, čtvēren. bedāstīti, bogātīti, bradātīti, brkātīti, gotōviti, kličajviti, kosmātīti, pozločēstīti se, pripitōmiti, prizdrāviti.*

c) *izveživati, izveživat, izvežūjem, izvežūj, izvežīval, izvežīvan. čekīvati (do-, iš-, o-), -delivati (do-, iz-, ob-, po-, pri-, za), -hukēvati (ot-, za-), izdihēvati, -puhivati (na-, ot-, po-, za-), raskāžēvati, zafalivati, zagulivati.*

d) *ostārnatī — ostārnem, ostārni (i ostārni), ostārнал, ostārнjen.*

e) *nādiјati se, nādiјat se, nādiјam se, nādiјaj se, nādiјal se.*

Tip 22 — s $\acute{ }$ u pl prezenta

stāti, stāt, stojīm — stojīmu, stōj, stāl, nāstal, stānjen.

Tako još samo složeni glagoli: *nastātī se — nastojīm se, prestātī — prestojīm.*

Tip 23 — s $\hat{ }$ u inf., rad. pridjevu i sg mr. trpnog pridjeva, bez supīna

spēti — spnēm — spnēmu, spnī, spēl, spēt, spēta, zapēti, zāpnem, zāpni, zūpel — zapēla, podgr. zāpela, zāpet, (-a).

Ovamo idu glagoli složeni sa *-žēti: ižēti — ižmem, zažēti — zāžmem.*

Tip 24 — s $\hat{ }$ kao u tipu 23, s $\acute{ }$ u prezentu, s $\acute{ }$ u imperativu

a) *zēti — zēmем, zēmi, podbr. zemīte, zēl, zēt, zēta, prēvzel — prevzēla, podgr. prēvzela, prēvzet — prevzēta.*

iznēti, odnēti, otēti, snēti, vjēti i prijēti, osim prezenta: prīmem. načēti, otpočēti, počēti, pričēti, začēti, osim prezenta: nāčmem i nāčnem, pōčmem i pōčnem.

Tip 25 — s $\hat{ }$ u inf. i s $\acute{ }$ u ostalim oblicima, osim u pl. prez., gdje je $\acute{ }$ kao i na prefiksima u prez. i imperativu

mrīti — mrēm, mrēmu, mrī, mīl (zāmrem, zāmri, zāmrl, zamīrla i zāmrla).

prezrîti, prëzrem, -prîti, -prem (ispot-, ot-, pot-, pre-, pri-, vu-, za-), -strîti, -strem (na-, pre-, za-), -vrîti, -vrem (iz-, na-, od-, s-, za-).

Tip 26 — s ^ˆ u inf. i supinu, s ['] u prez., imperativu i trpnom pridjevu, s ^ˆ u ostalim oblicima

driti, drit, dêrem, derému, dêri, podbr. derîte, d̄rl, p̄drl, pod̄rla i p̄drla, p̄drla, d̄rt i dêren, derêna, p̄drt i podêren.

Tako i žrîti sa složenicama.

Ovamo se može uvrstiti i trîti sa složenicama, koji ima u prezentu " i ['] u Nsg m. r. radnog pridjeva: trîti, trît, têrem, têremu, têri, podbr. terîte, tr̄l, p̄trl, pot̄la, tr̄t, p̄trt, -a, -o, podbr. pot̄ta.

Tip 27 — kao 26 osim glagolskih pridjeva

a) klêti, klêt, kúnem — kunému, kúni, podbr. kunîte, klêl, prêklel, preklêla, podgr. prêklela, klêt, klêta, prêklet — preklêta.

b) râsti, râst, râstem — rastému, râsti, podbr. rastîte, râsəl, râsla, zarâšen — zarašêna.

dûpsti, lêci, pâsti, -prêci (is-, ras-, pre-, za-), -sêci (do-, pre-, pri-), trêsti, tûci, vlići, zêpsti.

III. Glagoli s dugouzlaznim akcentom u infinitivu

Tip 28 — i u ostalim oblicima osim ž, sg radnog pridjeva i trpnog pridjeva

dávati, dávat, dájem — dajému, dáji, podbr. daḡte, dával — dávala, podgr. dávala, podbr. davàla, dâvan.

Ovamo idu samo brojne složenice glagola -dávati: do-, iz-, na-, se, nado-, o-, po-, pre-, pri-, prido-, pro-, raz-, v-, za-.

Tip 29 — s ['] svuda osim u prez., imp., rad. pridj. (ž. r.) i trp. pridjevu

pítati, pítat, pítam, pítaj, pítal — pítala, podgr. pítala, podbr. pi-tàla, pítan.

blagoslívljati, cíljati, -glédati (iz-, o-, pre-, raz-, z- se, za-), -gotáv-ljati (do-, pri-, z-), kálati, -krívati (nat-, ot-, po-, pre-, prepo-, pri-, ras-, s-, za-), krížati, -lívati (do-, iz-, na-, ob-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, v-, z-, za-), mínjati, -mírati (h-, pre-, za-), míšati, -míšljati (do-, iz-, po-, pre-, raz-, z-, za-), mívati, -nášati (do-, iz-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, z-, za-), -nújati (po-, za-), otkášati, plácati, -pomínjati (o-, s-), -povídati (do-, is-, pri-, s-, za-).

Tip 30 — kao 29 osim u imperativu

a) písati, písat, pišem, piši, podbr. pišite, písal — písala, podgr. písala, podbr. písàla, písan.

dígati, drímati, gíbati, gúkati, húkati, jáfkati, kázati, kihati, kúpati, lámati, lízati, lúpati, níhati, nízati, púhati, skákati, súkati, vézati, zíbati, žmíkati.

b) *biliti, bilit, bilim, bíli*, podbr. *bilíte, bilil* — *bilila*, podgr. *bilila*, podbr. *bilíla, biljen*.

blúđiti, brániti, brúsiti, cípiti, cmáriti, cútiti, fáłiti, gnjáviti, gúłiti, (h)rániti, kániti, krpáriti, krváriti, kúpiti, lápiti, lúćiti, ljúbiti, mítiti, mlátiti, páłiti, páriti, rábiti, réđiti, risiti, rúbiti, slútiti, súđiti, tríbiti, trúđiti se, túžiti, vréđiti, vriditi.

c) *krénati* — *krênem, kréni*, podbr. *kreníte, krénał* — *krênala*, podgr. *krênala*, podbr. *krenäla, krênjen*.

béknati, (h)ráknati, kíhnati, koráknati, kukuríknati, máhnati, mínati, -prégnati (is-, ras-, za-), púhnati, séknati se, -slúhnati (o-, po-, prí-) šipnati, vágnati, viknati, zapáhmati.

d) *nástati*, — *nâstanem, nástani*, podbr. *nastânite, nástal* — *nâstala*, podgr. *nástala*, podbr. *nastäla*.

Ovamo još idu: *néstati, préstati, prístati*. Podbreška varijanta i u infinitivu: *nastâti, nestâti* itd.

Tip 31 — kao tip 30 b osim prezenta i trpnog pridjeva

a) *živiti, živit, živim* — *živímu, žívi*, podbr. *živíte, živil* — *živila*, podgr. *živila*, podbr. *živíla, življen* — *življéna*.

kríviti, krúłiti, míriti, prášiti, síviti, svítiti, žútiti.

b) *kípiti, kípiti, kípim* — *kipímu, kípí*, podbr. *kipíte, kípil* — *kípila*, podgr. *kípila*, podbr. *kipíla, kípljen* i *kípljen, -éna*.

c) *tísati, tísati, tíšim* — *tíšímu, tíši*, podbr. *tišíte, tísal* — *tíšala*, podgr. *tíšala*, podbr. *tišála, natišân* — *natišána*.

bižati, bléjati, blišati, brújati, kréšati, krićati, prášati, vrišati, zújati.

U podbreškoj varijanti kratkosilazni se akcent nije micao sa srednjeg sloga u infinitivu u tipovima 28 — 31: *đavâti, pitâti, pisâti, bilíti krenâti, nastâti, živíti, kípiti, tíšati*.

G l a g o l i *bíti, títi, títi*

a) *bíti*

prezent: *jês ili jêsam, jési, jê, jêsmu, jêste, jêsu*

sâm, sî, jê, smû, stê, sũ

sâm, si, je, smu, ste, su

imperativ: *búdi, búdimu, búđite*

radni pridjev: *bil, bila, bílo, bíli, bíle, bíla*

Čuje se i *bíl*.

b) *títi*

prezent: *ćû, ćêš, ćê, ćêmu, ćête, ćêju* (pored: *ćému, ćête, ćêju*); *néću, něćeš, něće, něćemu, něćete, něćeju* (pored: *nêće, nêćeš, nêće, nêćemu, nêćete, nêćeju*).

radni pridjev: *tíl, tíla, tílo*

Akcenti u zagradi tipičniji su za podbrešku varijantu. Infinitiv *iti* je pretpostavljen. Nisam ga čuo.

c) *iti*

prezent: *idem, ideš, ide, idemu, idete, idü (ideju) nêdem, nêdeš, nêde, nêdemu, nêdete, nêdu (nêdeju).*

imperativ: *nédi, nédimu, nédíte (podbr. nedimu, nedíte)*

radni pridjev: *išbl, išla, išlo*

Imperativ se ne upotrebljava, nego se zamjenjuje sa: *ōdi, pōj i otāj.*

Složeni glagoli: *dōjti (dōjdem, dōjdi, dōšəl), izājti, iznājti, nadājti, nājti, obājti, pōjti (pōjdem, pōj, pōšəl), popōjti (popōjdem, popōjdi, popōšəl), povūjti, prenājti, prēti (prēdem, prēdi, prēšəl), razājti (razājdem se, razājdi se, razāšəl se), vūjti, zājti.*

T V O R B A

IZ TVORBE IMENICA

D e m i n u t i v i i h i p o k o r i s t i c i

Deminutivi i hipokoristici, kao u svim kajkavskim govorima, i u ozaljskom govoru su vrlo česti.

1. Muški rod

Za tvorbu deminutiva i hipokoristika m. r. najčešći su sufiksi *-ićak, -ac* i *-ak*. Mnoge imenice mogu tvoriti deminutive s više sufikasa (*zúbac, zūbak, zúpčac, zubićak, zupčićak*). Sufiks *-ić* koji je tako izrazit u deminutivnoj tvorbi štokavskih govora, u ozaljskom govoru gotovo da i nije deminutivni sufiks i relativno je rijedak.

Sufiks *-ić* u pravom deminutivnom značenju dolazi u riječima što označuju mlado koje životinje: *ćucić, maćić, prašić, pūrić, rācić, tēlić, ždrūbić*. Izvjesne deminutivnosti ima i u riječima: *kēserić, lājtić, lōnčić* i *prtić*. *Lōnčić*, međutim, znači lomac od jedne do dvije litre. Za posude manje od toga upotrebljava se deminutiv *lončićak*. *Prtić* je osrednji, nakrcani voz, a mali voz je *prtićak*. *Lājtić* je osrednje bure, a burence je *lajtīćak* (pored: *bāčkica, vōža i vōžica*).

Taj se sufiks često čuje u muškim i ženskim vlastitim imenima, ali baš tu nema više ni najmanjeg prizvuka dragosti ili umanjanja pa se nikako ne može prihvatiti Strohalovo tumačenje da je žensko ime sa sufiksom *-ić* »deminutivum nomen proprium feminae«. ⁶⁷ Štoviše, i za

⁶⁷ Rudolf Strohal, n. d., str. 115.

ženska i za muška imena na *-ić* prije bi se moglo reći da su »nomina augmentativa«, pa čak pomalo i »nomina peiorativa«, jer se daju samo odraslim osobama, i to gotovo nikad u njihovoj prisutnosti. Potanje o tom problemu govorim o odjeljku »Antroponimi«.⁶⁸

Nema deminutivnosti u ovim imenicama: *cigāršpić, jamić, hōblić, slabić, hudić, kapić, mūnkerić, ósnić, plavić, pólić, radić, ribić, slipić, sōmić, škarić, vodić, vřlić.*

Imenice *bratić, jabučić, mladić, mladići*, (mladenci), *rúškvić, sēs-trić*, iako sadrže komponente deminucije ili hipokorističnosti, ne pridone nose mnogo učvršćivanju jezične svijesti o deminutivnom, odnosno hipokorističnom značenju sufiksa *-ić*. Ako se tome doda činjenica da se u ozaljskom govoru upotrebljavaju brojna prezimena s tim sufiksom (*Benkōvić, Bilčić, Brājковиć, Čavlović, Ilijanić, Jūrковиć, Kovčić, Ljpsinić, Lūkežić, Lūkšić, Mārковиć, Mihalić, Mūhić, Pāvlić, Srčić, Tūrковиć, Vālčić, Vlāšić, Vrbētić, Zōretić* itd.), zatim niz toponima (*Brēzarići, Grāndić, Hřnetići, Krāšići, Lōvić, Nētrećići, Pribići, Slāvetić*), koji se ne mogu smatrati ni deminutivima ni hipokoristicima, očito je da sufiks *-ić* za jezični osjećaj ljudi u ozaljskom kraju nema dovoljno deminutivne izražajnosti i da je za isticanje deminutivnosti i hipokorističnosti bilo potrebno sufiks *-ić* pojačati sufiksom *-ak*. Zato je najfrekventniji i najizražajniji deminutivni sufiks upravo taj udvostručeni:

-ićak: barjačićak, borićak, brestićak, bōdnjićak, batićak, cekerićak, cimpletićak, čavlićak, čeripićak, fantićak, fertunićak, grabrićak, grobićak, jamićak, klasićak, kljunićak, kokotićak, kolačićak, kosirićak, kotačićak, kotlićak, krljačićak, krovićak, kufrićak, kutićak, lajtićak, mašlinićak, mihurićak, mostićak, nosićak, parićak, potočićak, požunčićak, prašićak, protvonićak, putićak, repićak, rožićak, rupčićak, slivarićak, složićak, svidrićak, vrapčićak, vražićak, vrganjćak, vrtićak, vudićak, vuglićak, zubićak.

Vrlo frekventan je sufiks *-ac: barilćac, bedaćac, Bōgac*, (drugo je *bōgac*), *brātac, čovićac, ćućurinćac, dēćac, dēćkac, gānćac, gūpćac, jānjćac, jezićac, jūnćac, kīpac, kladifćac, kōćac, kolāćac, kōnćac, krljāćac, kūpćac, māšac, mōstac, mrahūnćac, nūkac, obrōvac, pālćac, rāndlićac, sāćac, siromāćac, sīrac, slōžac, stōlćac, škāfac, vogānac, vūgorćac, zājćac, zūbac, zūpćac, zvōnćac.*

Među najčešće deminutivne sufikse ide i *-ak: bōrak, cvitak, časak, čūnak, dānak, dinarak, drūtak, fasnak, grmāk, grōbak, grōzđak, gūmbak, kamēnak, klāsak, korēnak, kōšak, krōpak, krōvak, lāsak, listak, martinak, mašlinak, mišak, nōsak, oblāćak, prāšak, prāžak, slōžak, stōlak, štīclinak, tršak, vōlak, vrūtak, vřćak, zūbak.*

Osim udvajanja *-ić + ak, ac + ac* i *ac + ak* javlja se i trostruka sufiksacija *-ić + ak + ac: borićkac, čunićkac, fantićkac, fertunićkac, osnićkac, rupčićkac, slavićkac, vrapčićkac.*

⁶⁸ Vidi: S. Težak: *Gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških imena u ozaljskoj antroponimiji, Onomastica jugoslavica*, br. 5, 1975.

Od složenih sufikasa za deminutiv navodim još:

-anjək, brižánjək, gričánjək, gutánjək

-inac: bickínac, faćurínac, frćkínac, mačkínac, pačkínac, pečkínac, štrćkínac

-inək: cucínək

2. Ženski rod

U tvorbi deminutivnih imenica ženskog roda nema toliko sufiksalnog šarenila, ali je i tu bogatstvo deminutiva veliko. Uz sufiks *-ica* i dvostruki *-ičica* javlja se i *-čica*:

-ica: bāčkica, besídica, bradica, briskvica, būtorica, cūdulica, češljica, črnjafčica, dičica, diklica, droftinica, dušica, dūžica, faldica, gāj-bica, grābica, hižica, jābučica, jalvica, jašvica, kēfica, klupica, lāpica, meilica, mūšica, nōčica, nožica, nūčica, ofčica, pečica, pūrica, resica, rinčica, rōžica, rūbačica, ručica, slaninica, sličica, škōljčica, škūlica, šprānjica, štičica, tetica, tičica, trātinica, vodica, vrčica, žličica.

-ičica: ambrēličica, bāltičica, cūnjīčica, cūričica, čīžmičica, dašičica, faćuričica, glamnīčica, glavīčica, gorīčica, gredīčica, grūdičica, hāličica, jāgodīčica, kābličica, kītičica, kobasičica, košāričica, kōžičica, křpičica, kūhinjīčica, letvičica, nřivičica, plivičica, pomničica, pōsteličica, rozgvičica, špažičica, šūtičica, tēndičica, travičica, vrčičica, vrhnjīčica, vūričica, zēričica.

Za sve te primjere postoje i deminutivi sa sufiksom *-ica* (*ambrēlica, bāltica, brazdica, bukvičica* itd.), koji se upotrebljavaju češće, jer deminutivi na *-ičica* izražavaju osobito naglašenu afektivnost, a najviše dolaze do izražaja u govornom saobraćaju odraslih s djecom.

Sufiks *-čica* dolazi samo u deminutivima izvedenima od imenica *-i* osnova: *brfčica, cifčica, klupčica, stvarčica.*

Trūnčica je imala ovaj razvojni put: *trūn > trūnka > trūnčica.* Tako i *trafčica.*

3. Srednji rod

Ovdje su deminutivno-hipokoristični sufiksi prilično brojni:

-ce: blāšce, bātāfce, čerifce, čisālce, dānce, dřfce, dřifce, gledālce, glīce, jutārce, klecālce, kōlce, kreljūce, krilce, lēce, okānce, pērce povisāmce, povrisālce, rebārce, sēlce, síce, sidālce, vesālce, vīnce, vrāca, vretēnce, vūšce, zřnce, želišce.

-če: blāšče, bókče, cūrče, faćūrče, govēče, kónjče, nākolenče, pastirče, pūrče, siróče, svínjče, tēpče, živāče, živínče.

-ece: ditēce, pišēce, prasēce, telēce

-ešce brimēšce, ditēšce, jånješce, ramēšce, simēšce, timēšce, vimēšce, vrimēšce

-ice: *jêtrica, krôsnica, ojica, zdrâvljice*
 -ace (-čace): *drfčáce, gnjizdáce, grôđace, jajčáce, klišáca, klŭpčáce, mēsáce, ôkáce, plêčáca, plŭčáca, pŕšáca, rôđáce, sênáce, síčáce, sŕčáce, stánjáce, sŭnčáce, trísáce, tŕšáce, vesêljáce, vŭljáce, zêljáce, zdrâvljáce, želižáca.*

AUGMENTATIVI

Augmentativne i pejorativne imenice u ozaljskom su govoru dosta rijetke, osobito u usporedbi s bogatstvom deminutiva. Sufikasa za ovu tvorbu ima više:

Sufiks *-ajsa* rijetko imaju zajedničke imenice, nešto češći je u vlastitih imenica (Vidi *Antroponimi*): *curâjsa, kumâjsa*. Izrazito je pejorativan.

Vrlo je rijedak sufiks *-čina*: *fakŭnčina, kônjčina, slâpčina, vŭnčina*. Pretpostavljam da je zbog tog sufiksa riječ *lŭnčina* za ozaljski jezičnik osjećaj pejorativnija od imenice *linóba*, mada ne toliko koliko *lŭngŭza*.

Karakteristični su za ozaljski govor pejorativni sufiksi:

-eš: *bŭkveš, kóleš, pŕdeš, skęleš*

-eša: *čvâleša, čŭbeša, hânteša, šmŕkeša, trâleša, pŭkleša*

-ešika: *kolešika, kumešika*

-ešina: *kumešina*

Od uobičajenih augmentativno-pejorativnih sufikasa u ozaljskom su govoru najčešći:

-etina: *babětina, curětina, čizmětina, grudětina, hrgětina, kobilětina, kravětina, krpětina, mesětina, ribětina, ručětina, šibětina, vŭrětina, zdelětina, ženětina.*

-ina: *bŕčina, bŕđina, bičina, čovičina, fantina, gričina, jezičina, kotina, lônčina, lŭđina, nôsina, iâtina, Vlâšina, židina.*

-urina: *bradŭrina, glavŭrina, nožŭrina, travŭrina, vodŭrina, žabŭrina.*

ANTROPONIMI

1. Muška imena

Izuzevši narodna imena (*Brânko, Drâgo, Mîrko, Vlâdo, Zlâtko*), koja u novije doba sve više prodiru, i neka tradicionalna (*Blâš, Blâža*) *Dâmnjan, Fâbljan, Fêrko, Filip, Hâdam, Jâkop, Jândra, Kŭzam, Mârtin, Rôk, Šimun, Vînko*), kojih ima sve manje, većina muških imena ima sufiks *-a*: *Frânja, Jânka, Jîva, Jôža, Jŭra, Lŭvra, Lŭdba (Ljudevit), Mâta, Miha, Mîka, Pêra, Rŭda, Šika (Siksto), Štêfa, Tôma, Vîda*. Mijenjaju se kao imenice ž. r., a atribut im je u m. r.: *Idem k Štêfi Valčičevemu*. Može se reći da taj sufiks ima dva značenja: 1. neafektivno, za poslovnju, službenu upotrebu i 2. afektivno za izricanje dragosti, srdačnosti, bliskosti,

pri čem je dakako odlučnija rečenična intonacija i upotrebnost čestoća takva imena. Gramatička feminizacija muških imena poznata je i u drugim našim krajevima i narječjima. Podloga joj je vjerojatno psihološke naravi: žensko je nježnije, umilnije pa se i muškome biću kad je drago, kad mu se ta dragost želi dati do znanja, lako upućuje nježnija ženska riječ.

Prema paradigmi imenica nejednakosložne promjene u m. r. mijenjaju se i imena sa sufiksom *-e*: *Jive, Lūjče, Mike, Mile, Šime, Tōne, Vide*. Po značenju ova, inače rijetka imena jednaka su onima sa sufiksom *-a*. *Mile* je doseljeničko ime, *Jive, Mike, Vide* uobičajeno je u selima s periferije koja graniči s ribničkim govorom (Dvorište, Fratrovci, Novaki, Donji Oštri Vrh, Vini Vrh). *Lūjče (Ljudevit)* moglo se čuti i u samom Ozlju, kao i *Tōne* (u Podbrežju: *Tōne*). Čini se da su imena sa sufiksom *-e* posljednji ostaci nekada vrlo česte sufiksacije u ozaljskoj antroponimiji. Na to me navode podaci u ozaljskom urbaru, gdje su imena s tim nastavkom vrlo česta: *Grga, Ive, Jure, Mate, Mike, Lovre, Pere, Tome*, a mijenjaju se i u tom urbaru, kako sam naveo za današnji ozaljski govor: *Ive — Iveta*.⁶⁹

Deminitivni sufiks *-ica* upotrebljava se samo za malu mušku djecu (otprilike do desete godine): *Jānkica, Jivica, Jōžica, Mihica, Mikica, Përica, Štëfica, Tōmica, Vidica*.

Sufiks *-ić* služi samo za tvorbu imena odraslih ljudi. Nerado se takvo ime izgovara u prisutnosti njegovog nositelja.

To izbjegavanje nije uvjetovano pejorativnošću takva oblika imena, nego željom da se prema sugovorniku pokaže naklonost i bliskost. Taj nastavak obično nemaju novija narodna imena (*Brānko, Mīrko, Vlādo*). Ako se i upotrijebi koje od tih imena sa sufiksom *-ić*, onda to ne zvuči ni augmentativno ni pejorativno, nego nasuprot — hipokoristično, možda ponekad s izvjesnom primjesom humora: *Brānkīć, dā se kēj kŭpljēš?* Uobičajenim tradicionalnim imenima taj sufiks nikad ne donosi ni najmanju crtu nježnosti: *Drāgić, Frānić, Hālić* (Aleksandar), *Jāndrić, Jānkīć, Jivić, Jōžić, Jūrić, Kājzić* (Kazimir), *Lōvrić, Mātić, Mihić, Mikić, Përić, Rōkić, Slāvīć, Štëfić, Šikić, Tōmić*. Jedino *Rūdić* i *Vīdić* imaju hipokoristično značenje kako je rečeno za narodna imena s tim sufiksom. Od starih imena ne mogu primiti taj sufiks *Bārtol, Bēnko, Blāš, Dāmnjan, Fābljan, Fērko, Filip, Hādam, Jākop, Kūzəm, (Kūzman), Lūka, Lūjo, Mārko, Mārtin, Pāvəl, Šimun, Vīnko (Vīnko)*.

Augmentativni sufiks *-ina* rijetko je u upotrebi i ne mogu ga imati sva imena: *Blažina, Dragina, Jandrīna, Jankīna, Jožina, Jurina, Karlina, Lovrina, Šefina, Tomina*.

Sufiks *-ko* u starijih je imena također rijedak (*Jānko, Jūrko, Miško*), ali prodire sve više s narodnim imenima (*Zlātko, Zvōnko*).

Sufiks *-o* dolazi samo u imenima odraslih ljudi. Za djecu se imena s tim sufiksom ne upotrebljavaju osim onih koja i nemaju drugoga sufiksa (*Mārko, Vlādo*). Ipak se ne mogu smatrati pejorativima, mada

⁶⁹ Radoslav Lopašić, *Hrvatski urbari I, Urbar grada Ozlja 1642*, Zagreb, 1894.

zvuče ponešto službeno, dakako ne u administrativnom smislu, nego u smislu poslovnog saobraćaja među seljacima: *Drāgo, Frānjo, Júro, Lóvro, Mátó, Miho, Mirko, Péro, Róko, Štéfo, Slávo, Tómo*. S tim sufiksom su i imena *Jóso, Pájó, Stěvo i Věco*, koja su naplavina novijeg doba.

Rijetki su sufiksi: *-ac*, koji je hipokorističan (*Drágac, Mārkac*), *-aš*, koji je augmentativan (*Jandrāš, Tomāš*) i *-ak*, koji je neutralan (*Vídak*). Prezimena i nadimci *Jivāš, Jivak, Tömak* upućuju na zaključak da su i ti sufiksi bili nekada češći (tako i: *Matāković, Pavlāković*).

2. Ženska imena

S najstarijim ženama nestaju i stara ženska imena (*Cila — Cecilija, Ferōnka — Veronika, Frānca, Jāga — Agata, Jānča i Jānža — Ana, Jūla, Lūca, Nēža — Agneza, Polōnka — Apoloniја, Páva, Pěpa, Rōza, Tōnka, Zōfa — Sofija*), a množe se različita narodna imena (*Biserka, Đūrda, Mira, Nāda, Rūža, Věra, Zlāta*).

Sufiksom *-a* završavaju neutralna ženska imena: *Bāra, Dāna, Jāna, Jēla, Kāta, Ljūba, Māgda, Māksa, Māra, Pāvla, Rěza, Zōra*.

Pejorativni sufiksi nisu česti. Najfrekventniji je *-ajsa*: *Barājsa, Dorājsa, Katājsa, Ljubājsa, Marājsa, Slavājsa*.

Sufiks *-ca* nalazi se samo u imenima *Bāca, Dōca i Jēca* (Barbara, Doroteja, Jelena).

Deminutivni sufiks *-ica* može se dati gotovo svakom ženskom imenu: *Bārica, Dānica, Jānica, Māgdica, Mārica, Slāvica*. Sufiks u imenu *Drāgica* izgubio je karakter hipokorističnosti pa se nježnost izražava sufiksom *-a*: *Drāga*. Sufiks *-ica* može biti i pejorativan, ali to ovisi o govornoj situaciji i rečeničnoj intonaciji: *Tō zafāli ūni svōji dōbri Jěvici*.

Neka tradicionalna ženska imena dolaze i sa sufiksom *-ić*: *Bārić, Dōrić, Jānić, Jēlić, Kātić, Māgdić, Mārić*. Mijenjaju se kao muška imena, a atribut im je u ženskom rodu: *Bila sōm pri Māriću Budinjāsevi. Miško zīmlje Jēlića Vrbētičku*. Katkad se može i atribut čuti u muškom rodu: *Kādi si se stignal s Kātićem Osōjevim?* Što je rečeno za muška imena s ovim sufiksom, vrijedi i ovdje. Očito je da je bilo nekad »nomen deminutivum« (kao u drugih kajkavaca *Barek, Janek*), ali se prečestom upotrebom profaniralo pa dobilo pomalo pejorativan prizvuk. Tome ne proturječi činjenica da ime koje inače ne prima taj sufiks može njime steći meliorativno značenje: *Ljūbić, ideš pō vodu z mēnum*. Deminutivnost tog sufiksa u starije doba pokazuju još i rijetki primjeri upotrebe sufiksa *-ička*: *Ljūbička, Marička*, koji su hipokoristični s malim prizvukom šaljivosti.

Upotrebu deminutivnog nastavka *-ić* za ženska imena u opisanom značenju možemo smatrati osebujnošću ozaljskog govora. Taj, u čakavskoj antroponimiji veoma čest deminutivni nastavak ipak se ni u jednom čakavskom govoru ne upotrebljava za nomina feminina. Očito je to u ozaljskom govoru čakavizam po podrijetlu a kajkavizam po načinu upotrebe s obzirom na gramatičku kategoriju roda. Semantički je pak specifičnost ozaljskog govora, jer imena na *-ić* nisu istovjetna s kajkav-

skim imenima na *-ek* (*Barek* — *Barić*, *Štefek* — *Štefić*) i ne znače ni mladost ni nježnost, nego, naprotiv, odraslost i osjećajno neutralan stav govornika prema nositelju takva imena.

Ta jezična osobina jednog od kajkavsko-čakavskih govora ujedno je i primjer križanja jezičnih crta dvaju dijalekata u istoj riječi.

Vrlo rijedak, ali i vrlo pejorativan je sufiks *-uga*: *Jančuga*, *Janžuga*.

3. Nazivi za udate žene

Udate žene u razgovoru se obično spominju nazivom načinjenom prema muževom prezimenu. Takvi nazivi u ozaljskom govoru tvore se ovim sufiksima:

- čka*: *Bakalēčka* (*Bakále*), *Bedēčka* (*Bēde*), *Benēčka* (*Bēne*), *Mužēčka* (*Mūže*), *Pavēčka* (*Pāve*)
- efka*: *Glešēfka* (*Glēs*), *Kranjčočēfka* (*Kránjčoč*), *Osōjefka* (*Osōja*), *Silādefka* (*Silādi*), *Škvorčēfka* (*Škvōroč*)
- etofka*: *Cūletofka*, *Rādetofka* (*Cūle*, *Rāde*)
- ica*: *Balonīca*, *Gnjīlčica*, (*Gnjīlč*) *Košica*, *Kraljica*, *Kuprežica*, *Rastovīca* (*Hrastov*), *Slānčica* (*Slānč*)
- ka* (*-ska*): *Bakīnka*, *Brājkovīčka*, *Cukīna*, *Grgička*, *Juričāčka* (*Juričāk*), *Mihalīčka*, *Mihičīnka* (*Mihičīnč*), *Mikočka*, *Neosēlka*, *Peretīnka*, *Sājīnka*, *Šilobōtka*, *Tuškānka*, *Volofšāčka* (*Volovšāk*)
- ofka*: *Begōfka*, *Beregōfka*, *Čarofka*, *Čuligōfka*, *Čoragōfka*, (*Čorāga*), *Dominōfka*, *Femberōfka*, *Glādoška*, *Krčelōfka*, *Tržōkofka*
- ovica*: *Dutkovīca* (*Dūdāk*), *Puljkovīca* (*Pūljāk*), *Škrakovīca* (*Škrāk*)
- akofka*: *Tropākōfka* (*Trōp*)

E t n i c i

Etnici se tvore sufiksima:

- ak*: *Draganičāk*, *Grandičāk*, *Jilofčāk* (*Jilofci*), *Lukuničāk*, *Poljāk*, *Ričičāk* (*Ričica*), *Šipčāk* (*Šipāk*), *Zajčāk* (*Zaječko Selo*), *Zarkofčāk* (*Zarkofci*)
- akinja*: *Gračakinja* (*Grādč*) *Jilofčakinja*, *Poljakinja*, *Vrhofčakinja* (*Vrhofci*), *Zajčakinja*, *Zarkofčakinja*
- an*: *Böšefčan* (*Böšefci*), *Brlóžan* (*Brlóg*), *Bübñjarčan* (*Bübñjarci*), *Frätrofčan*, (*Frätrofci*), *Golovršan* (*Gōli Vřh*), *Hrjāfčan* (*Hrjāfci*), *Jaškóvljan* (*Jāškovo*), *Novāčan* (*Novāki*), *Rāšan* (*Rasē*), *Rībničan*, *Třžan* (*Třg*)
- anka*, *-janka*: *Böšefčanka*, *Brlóžanka*, *Bübñjarčanka*, *Draganičanka*, *Frätrofčanka*, *Jaskanka*, *Jaškovljanka*, *Krašičanka*, *Lekušanka* (*Lěkuše*), *Lovičanka*, *Mahičanka* (*Mahično*), *Nováčanka*, *Pribičanka*, *Rasanka*, *Rībničanka*
- anč*: *Draganičánč*, *Krašičánč*, *Krnežičánč*, *Mahičánč*, *Pribičánč*, *Slavetičánč*

-čak: Požunčák, Sopočák, (Söpot), Mirkojčák (Mirkopolje)
 -čakinja: Požunčakinja, Sopočakinja, Mirkojčakinja
 -čan: Grdünčan, Kāmənjan (Kāmənje), Őštofčan (Őstri Vřh), Őzəljan, Pogrājčan (Pogrāje) Rēštofčan (Rēštovo), Rūjeřčan (Rūjevo), Žākanjan (Žākanje)
 -čanka: Grdünčanka, Őzəljanča, Pogrājčanka, Rēštofčanka
 -ka: Mirkopóljka, Slapānjka (Slapnō), Svetojānka
 -kinja: Golovřškinja, Pobriřkinja (Pobriře), Prēkriřkinja (Prēkriře), Třřkinja (Třg), Vinovřřkinja
 -řica: Frātrofřřica, Kāmənřřica, Pogrājřřica, Rūjeřřica
 Rūjeřřica
 -ac: Mirkopóljac, Pobriřjac, Pogrājjac, Prēkriřjac, Slapānjac, Svetojānac, Vivodinac, Žādobarac.

Sufikse *-ak* i *-jak* sve više potiskuju *-an*, *-jan*, *-anac* pa ima i dvostrukih etnika: *Draganičák* i *Draganičānac*, *Neretičák* i *Netretičānac*. I sufiks *-ac* odstupa u korist jačega *-čan*: *Pogrājac* — *Pogrājčan*. Među etnicima ž. r. *-řica* se može smatrati arhaičnim: *Pogrājřřica* — *Pogrājčanka*.

Z o o n i m i

Vlastita imena imaju ove domaće životinje: krava, vol, konj, janje, pas i vrlo rijetko svinja.

Sufiksi za tvorbu vlastitih imena krava:

-a: *Rīda*, *Rūma*, *Līsa*, *Šāra*, što su zapravo poimenični pridjevi.
-ka: *Pērka*, *Plāřka*, *Rička*, *Rōřka*, *Svilka*

Najčešći je sufiks u tvorbi vlastitih imena za volove *-an*: *Bēlan*, *Mlādan*, *Līsan*, *Pēran*, *Póljan*, *Rīdan*, *Šāran*, *Svilan*, *Vidran*. Jedinствен je nastavak *-e* u primjeru *Rōge* — *Rōgeta*.

Imena goveda postaju i neke zajedničke imenice: *Bēba*, *Brēza* (krave), *Jēlen* (vol).

Svinjama se daje kao ime najčešće poimenični pridjev (*Bēla*) ili od pridjeva izvedeno ime (*Pīka* — *pīkasta*).

Sufiksom *-ko* tvore se imena konjima i psima: *Līsko*, *Žúčko* (konji i psi), *Ričko* (konj). Sufiks *-ac* dobivaju samo nazivi za konje: *Sívac*. *Sokol* se može zvati pas i konj. Ostala imena za pse: *Būndo*, *Cāmpo*, *Cīgo*, *Gāro*, *Mēdo*, *Nēro*.

I za jagnjad su rijetka imena jer je malo jagnjadi: *Jānko*, *Māco*, *Trūko*.

Z b i r n e i m e n i c e

Najproduktivniji je nastavak za tvorbu zbirnih imenica *-je*. U ozaljskom govoru je češći nego u književnom: *brvānje*, *bātāvlje*, *grūde*, *jagōde*, *kīče*, *kocēnje*, *liče*, *mladē*, *đrudalje*, (prema riječi orudalo, koja se danas više ne upotrebljava), *plavučē*, *rašē*, *rōde*, *sadē*, *šibljje*, *štrbālje*, *tīše*, *topōlje*,

triše, třeše, turjě, vrbļje. Ovamo se mogu ubrojiti i imenice na *-ovļje*, koje znače skup drveća iste vrste što raste zajedno: *brezôvļje, bukôvļje, vrbôvļje*. Takve imenice lako postaju toponimi: *Borôvļje, Brezôvļje, Rašê, Topôļje*.

Sufiks *-ad* za zbirne imenice ozaljSKI govOr jedva da poznaje. Na-lazi se u imenicama *čeljat, zvīrat* i *živat*. Pored *zvīrat* i *živat* govori se *zvīrina* i *živina*. *Živina* je širi pojam od *živadi* jer obuhvaća sve životi-nje, a ne samo perad. Umjesto imenica sa sufiksom *-ad* upotrebljava se množina s drugim sufiksima:

- ci: *jānjci, jūnci*
- enci: *pišenci*
- eta: *bokčeta, fačurčeta, nučeta, siročeta*
- īci: *cūcići, jārići, mācići*

Ostale sufiksalne osobitosti

Nazivi blagdana *Jivanj, Mārtinj, Miholj, Pétroļ, Štēfanj, Tomīnj* nastali su gubljenjem nastavka *-e*, a potom su se maskulinizirali.

Od Jivānja do Mihōlja ima čūda dēla. Na Mārtinj se vīno křsti, a na Štēfanj ga se dōbro napijēmu.

Za većinu drugih blagdana nazvanih svetačkim imenom upotrebljava se neokrnjeni sufiks *-ovo*: *Blāževo, Furjānovo, Jānuševo, Jentōnovo, Jōzefovo, Jūrjevo Mārkoivo, Rōkovo, Valentīnovo, Vīdovo*. Da je nekad i u Ozlju bio mjesto toga češći sufiks ž. r.: *-ova*, kakav se još i danas čuje u čakavsko-kajkavskim govorima Ozlju na jugozapad (Bosiljevo, Generalski Stol), dokazuje upotreba tih imena u lokativu sg: *Tō je bilo o Furjānovi. O Vīdovi smu kōsili. O Petrōvi pūčemu lān.* (Pored no-vijeg: *o Furjānovu, o Petrōvu, o Vīdovu*).

Izuzetni su sufiksi u blagdanskim imenima *Lovrēnce* i *Kuzmīšina*. Nazivi za dane ženskih svetaca sa sufiksom *-ino* su vrlo rijetki (*Jānino*). Obično se uzima u tu svrhu službeno crkveno ime (*Bārbara, Jelēna, Ka-tarīna, Magdalēna, Sōfija*). *Na Margarētu smu žēli, o Katarīni se bumu ženili. Na Luciju sijemu božičnu šenīcu.* Tako se govori i za blagdane muških svetaca (*Ilija, Matīja, Mikūla*).

Ima dosta imenica koje su tvorene nešto drukčije nego u standard-nom jeziku. Evo nekih od tih osobitosti:

- a: *mekīne* (mekinje), *vāda* (svađa)
- ačica: *ženjačica*
- ača: *libāča, narukāča, pometāča, repāča, tepāča*
- ak (-jak): vrlo čest sufiks, upotrebljava se npr. za tvorbu imena vlakovima koji prolaze kroz Ozalj u određeno doba dana (*trečāk, čet-rtāk, petāk, dvanajstāk* itd.), dolazi u imenicama *siromāk, stričāk* (stri-čević), *vrbļjāk* (vrbīk), *vrstāk* (vršnjak);
- ar: *plitvār* (plićak), *slivār* (šljivik)
- enica: *klinčenica, lānčenica, sūnčenica*

-enik: *dúdenik, svadbeník* (svaki gost u svatovima je *svadbeník*, a *svät* je samo onaj muškarac kojega je mladoženja službeno pozvao kao svata; žene nisu svatovi)

-enina: *rubenína*

-enka: *midénka, morténka, solénka, vapnénka, vitlénka, vuzménka, zubénka*

-ica: *gizdävica*

-ičar: *dimničar*

-ija (-arija): vrlo je frekventan sufiks i može značiti:

a) vrstu posla

b) izvođenje nekog zanata

c) pribor za izvođenje posla

čuvarija, glavarija, kolarija, kovačija, kramarija, kuharija, lugarija, mačkarija, malarija, meštrija, pekarija, pintarija, pisarija, poštarija, ribarija, roštarija, šnajderija, šoštarija, tišljarija, vapnarija, zidarija, zvonarija.

Idem f čuvariju. Dōsta mi je kuharije. Ĥiti iz ormāra tū kramariju. Kēj će ti tā roštarija? Šoštariju je izvučil. Őtprl je tišljariju. Dā ti nōsi kēj tā pintarija? Pōpal se je malarije. Dā još ideš po zidariji? Kēmu su lētus dāli zvonariju?

-in: *pazín*; ovaj hibridni termin stvorili su radnici u kamenolomu, vjerojatno analogijom prema *fugín*; *pazín* je službenik koji obilazi kuće radnika na bolovanju radi provjeravanja da li se zaista liječe ili rade svoj seljački posao;

-ja: *miloša, prēgrša*

-ka: *bāčka, nđčke* (pored *đcve*), *srnātka* (strnadica), *vapnénka* (vapnenica, vapnara)

-lin: zapravo i nije domaći sufiks, nego adaptacija njemačkog sufiksa *-lein*; u ozaljskom govoru taj sufiks nema deminutivno značenje, a dolazi obično u tuđicama koje bi bez njega završavale na konsonantski skup u našem jeziku neuobičajen: *bāršlin, biciklin, cukorlin, fāslin, fužetlin, hēklin, hrnādlin, kāpslin, knēdlin, krīglin, lādlin, māšlin, mītrlin, paradāzlin, pātlin, petrlin, ribēzlin, šetōflin, šerāzlin, špēglin, štīclin, štōplín, štrupātlin*. Neke od tih imenica mogu svršavati i na *-əl̥j*: *bicikəl̥j, krīgəl̥j, māšəl̥j, špēgəl̥j, štōpəl̥j*.

-lo (*alo*): u tvorbi deverbativnih imenica može imati više značenja:

a) sredstvo: *bilo, česālo, dihālo, grivālo, nākovalo, oblikālo, obuvālo, ogrivālo, opravālo, pokrīvālo, sukālo, šilo, vezālo, vratilo*,

b) radnja: *berilo, dořilo, kuhilo, nespālo, perilo, spālo* (branje, mužnja, kuhanje, nespavanje, spavanje). Te imenice mogu značiti i predmet radnje: *berilo, kuhilo* = ono što se nabralo, što se kuha) i mjesto radnje (*spālo* = mjesto gdje se spava).

c) mjesto radnje: *sušilo, višālo* (*Mēso je na sušilu, prātež na višālu.*)

d) bilo što u vezi s osnovnim značenjem glagola: *potrkälo* (koji za nekoga obavlja poslove kao sluga, pejorativno), *viđalo* (vidjelo: *Dójdí za viđala* = Dođi dok se vidi.)

-*læk*: *pisálæk*, *poriválæk*, *skriválæk*, *suhálæk*

-*nja*: *pöðbradnja*, *pöðveznja* (podvezica)

-*ovina*: *placovina*, *zvonovina* (zvonarina)

-*šák*: dolazi a) u prezimenima: *Bukošák*, *Jevršák* (Javorščák), *Vološák*; b) u starinskim imenima nekih mjeseci: *jakošák*, *miholjšák*; c) u riječi *svinjšák* (životinja, npr. *jěž svinjšák*, s njuškom poput svinje);

-*šica*: dolazi a) u etnicima (*Slapânšica*), b) u nazivima vrsta biljaka *voćaka* i *plodina* (*živânšica*, *katarinšica*, *zrînšica*), c) u nazivima za žene koji ih geografski i sociološki određuju (*brigošica*, *dolinšica*, *lâdinšica*, *prikânšica*), d) u riječi *srbešica*, gdje je taj sufiks vjerojatno rezultat suglasničkih promjena: *svrbež* > *srbež* > *srbeš* > *srbešica* > *srbešica* > *srbešica*;

-*šina*: *sirôjšina*, *skûpšina*, *slobôjšina*

-*uga*: *črnjûga* (crnka)

-*ula*: *trnûla* (trnina)

-*ulja*: *brenkûlja* (brekinja), *češûlja*

-*ur*: *okolûr* (u selima bliže Karlovca: *okolûš*), *snićûr*, *šmrkûr*

-*vina*: *pûčvina* (pukotina); nastalo vjerojatno prema imenici pučva, koja se izgubila;

-*æc*: *škvórac* (čvorak), *tétæc* (tetak), *vózæc* (vozač), *vûjæc* (ujak)

-*æk*: dolazi često mjesto sufiksa *-ina*: *ograbæk*, *ogrizæk*, *öklasæk*, *okôræk*, *olûpæk*, *ömlacæk*, *otribæk*, *ozöbæk* (ograbina, ogrizina, oklasina itd.)

-*ænj*: *pëðænj* (pedalj).

IZ TVORBE PRIDJEVA

Neke sufiksne osobitosti

Sufiks *-čæn* u pridjevu *sidičæn* (zavičajan) uzet je po analogiji, prema pridjevima gdje je takav završetak rezultat glasovnih promjena (*lëdičæn*, *dûpličæn*, *pravîčæn*).

Sufiks *-eci* ima i pridjev *ditëci* (dječji).

Kao u pridjevima *jânjec* i *järeç* sufiks *-ec* dolazi i u prisvojnim pridjevima izvedenima od prezimena sa završetkom *-e*: *Bakáleç*, *Bëdeç*, *Cüleç*, *Mûžeç*, *Pëveç* (prema *Bakäle*, *Bede* itd.). *Bil je pri nas Štëfa Bakáleç. Da poznaš Slävu Mûžeçu? Šikli smu drva na Pëveçi Pogoriši.*

Sličnog je porijekla i prezime *Mikoç* (*Miko* + *t* + *jë* = *Mikotof*) i pridjev u toponimu *Jáneçe sëlo* (*Jane* — *t* — *jë* = *Janetof*), a možda i toponim *Jüdečka*. Sufiks *-eci* u toponimu *Grábreci zdënci* vjerojatno je plod analogije s tom kategorijom pridjeva (kao *Pëveçi zdënci*) to više što kolektivni *grabrövlje* i *grabrovina* nemaju posvojnog pridjeva. Sudeći po tim pridjevima, zaključujem da je sufiks *-ec* u ozaljskom govoru nekada bio produktivniji.

Sufiks *-en* javlja se u pridjevima *jáklen*, *trúhlen* (natruo) i *viklen* (navikao).

Sufiks *-inski* dolazi u pridjevu *dičinski* (dječji): *Tò je dičinski grúnt*.

Mjesto sufiksa *-jif* (*-jiva*), dolazi *-if* (*-iva*) u pridjevima *črvif*, *píšif*, *vúšif*.

Veoma je živa upotreba sufiksa *-lji* u posvojnim pridjevima od imenica koje znače užu mušku svojtu i rodbinu: *bratóvlji*, *mužévlji*, *sinóvlji*, *zetóvlji*.

Sufiks *-nat* mjesto *-evit* (*-ovit*) dolazi u pridjevu *múlnat*, a mjesto *-en* i *-an* u pridjevima *glážnat*, *ólovnat*, *svílnat*. Uz *glážnat* govori se i *glážven*.

Sufiks *-ovat* dolazi u pridjevima *dugovāt*, *podugovāt*, *višnjovāt* (i *višnjevāt*).

Sufiks *-ški* ima hipokoristično značenje u pridjevu *siromáški*.

Sufiks *-ven* imaju pridjevi: *glážven*, *kóžven*, *lédven*, *lišven* i *třstven*. P. Skok u već citiranom radu kaže da je *v* u riječi *ledvenica* nejasan.⁷⁰ Držim da je *ledvenica* izvedena od pridjeva *ledven* pa je *v* u spomenutoj imenici tvorbene prirode. Podrijetlo pak sufiksa *-ven* dovodim u vezu sa starim kolektivom *listvije*, prema kojem je mogao nastati pridjev *listven*, a kasnije je mjesto skupa *st* u osnovu preuzeto *š* iz zbirne imenice *liše* (lišće) koja je već prije potisnula *listvije*. Tom putu mogla je pomoći i analogija s pridjevima koji po pravilu završavaju na *-ven*: *dřven*, *cirkvėni*, *molitveni*. Iz pridjeva *lišven* mogao je tako stvoreni sufiks *-ven* prodrijeti i u primjere kao što su *lédven*, *glážven*, *třstven* i *kóžven*.

Sufiks *-af* (*-va*) dolazi mjesto sufiksa *-ak* u pridjevu *plítaf* (*plítva*).

Sufiks *-al* dolazi u pridjevima *mřkāl* (mrk), *šúpāl* (šupalj) i *trúhāl* (truo).

Dosta je česta upotreba sufiksa *-an* mjesto kojega drugoga: *kālān* (kaljav), *plāšān* (plašljiv), *svílān* (svilen), *srāmān* (sramežljiv), *šālān* (šaljiv).

K t e t i c i

Ktetici se tvore od naziva naselja i od etnika nastavcima *-ski*, *-ški*, *-čki*, *-čki* (*Góli Vřh* — *golovřski*, *Príbici* — *přibički*, *Rěbnik* — *rěbnički*, *Vivodina* — *vivodinski*). U principu ktetici se izvode od imena mjesta: *Bóšefci* — *bóševački*, *Frátrofc* — *frátrovački*, *Jilofci* — *jilovački*, *Kāmānje* — *kāmānjski*, *Krāšici* — *krāšički*, *Lóvić* — *lóvički*, *Mirkopolje* — *mirkopóljski*, *Ózalj* — *ózaljski*, *Pobrřže* — *pobrřški*, *Pogrāje* — *pogrājski*, *Požun* — *požunski*, *Překřiže* — *překřiški*, *Svetice* — *svetički*, *Třk* — *třški*, *Vřhófc* — *vřhóvački*, *Záluka* — *zálučki*. Selo Šopot ima dva ktetika: *sōpochki* i *sōpocki*. Prvi je češći.

Od etnika tvore ktetike oni pridjevi kojima osnova završava na palatale *č*, *ć*, *š*, *š* ili na suglasnički skup neprikladan za primanje na-

⁷⁰ P. Skok, n. d., str. 273.

stavka *-ski*: *Dolička Dräga* — *doličanski*, *Jäškovo* — *jäškovljänski*, *Mahično* — *mahičanski*, *Noväki* — *noväčanski*, *Räsê* — *rasänski* (*Hrašće*), *Slapnô* — *slapänjski*.

Oba načina tvorbe javljaju se u kteticima mjesta sa sufiksom *-ič* (*dragänički* i *draganičanski*, *hřnetički* i *hřnetičanski*, *lôvički* i *lovičanski*, *lũkšički* i *lukšičanski*) i sela *Göli Vřh* i *Vini Vřh* (*golovřški* i *golovřšanski*), *vinovřški* i *vinovřšanski*).

IZ TVORBE GLAGOLA

U tvorbi glagola važnu ulogu ima u prvom redu afiksacija, a zatim prijevaj i akcentuacija. Kako je o prijevaju bilo govora na posebnom mjestu, a za mijenjanje glagolskog značenja akcentom u ozaljском govoru nema mnogo karakterističnih primjera (*naslũšati*: *naslũšati se* = *osluškivati*: *naslušati se*; *pomĩtati*: *pomĩtati* = *stavljati*, *ubacivati*: *mesti*; *pũšati*: *pũšati* = *puštati*: *pustiti*), *zadržat* ću se u ovom odjeljku samo na nekim osobitostima afiksacije.

A f i k s a c i j a

1. Prefiksacija

Glagoli se u ozaljском govoru mogu tvoriti prefiksima *do-*, *iz-* (*i-*, *is-*, *iš-*, *iš*), *na-*, *ne-*, *nad-* (*nat-*), *ob-* (*o-*, *op-*), *od-* (*o-*, *ot-*), *po-*, *pod-* (*pot-*), *pre-*, *pred-* (*pret-*), *pri-*, *raz-*, (*ra-*, *ras-*, *raš-*, *raš-*), *s-* (*su-*, *sə-*, *š-*, *š-*, *z-*), *v-* (*f-*, *h-*, *vu-*), *za-*. Nema primjera za upotrebu prefiksa *vuz-*. Mjesto njega obično je *z-* (*uzorati* = *zoräti*), — *za-* (*uzviknuti* — *zaviknati*), *rjeđe po-* (*uzvratiti* — *povrnäti*), i *su-* *sukračěvati* (*uskračivati*).

Prefiks *v-*, koji doživljava različite glasovne promjene pred različitim konsonantima i konsonantskim skupovima (*f*topĩti, *h*däti, *v*lovĩti) relativno je rijedak. Može i sasvim otpasti (*umrijeti* = *mriiti*, *umiti* — *mĩti*, *useknuti se* — *sėknati se*, *ustati* — *stäti se*), a vrlo često se zamjenjuje prefiksom *za-* (*uhvatiti* = *zafätiiti*, *ugasiti* = *zagasĩti*, *ući* = *zäĩti*, *ukleti* = *zакlěti*, *umakati* = *zamäkati*, *umoriti se* = *zamorĩti se*, *upaliti* = *zapäliti*, *upisati* = *zapĩsati*). Glagoli gdje je prefiks *u* mjesto *v* ne pripadaju sustavu ozaljškoga govora, iako su neki dosta česti (*udėsiti*, *uspĩti*).

Ni glagoli s prefiksom *pro-* ne idu u sustav ozaljškog govora jer se *pro-* dosljedno zamjenjuje prefiksom *pre-* (*probosti* = *prebōsti*, *procvasti* — *precvästi*, *propasti* — *prepästi*). Utjecajem superstrata i adstrata (osobito govora južno od Ozlja) treba smatrati glagol *prōjti* koji u novije vrijeme potiskuje domaći *prēti*.

Dosta je uobičajena dvostruka i trostruka prefiksacija: *ispre-*, *ispri-*, *po-*, *izna-*, *napotpo-*, *raspo-*, *sporaz-*, *zapri-* itd. (*isprehläditi se*, *ispripovĩdati*, *iznajĩsti se*, *napotpomägati se*, *raspoložiti se*, *sporazmĩti se*, *zäripovĩdati se* itd.).

2. Infiksacija

Infiksom *-a-* vrlo često se mijenja glagolski vid: *izdūpsti* — *izdūbati*, *ispāsti* — *ispāšati*, *ogrīsti* — *ogrīzati*, *podvūčiti* — *podvūcati*, *pomēsti* — *pomītati*.

Mjesto infiksa *-ava* i *-iva-* stariji ljudi, osobito u podbreškoj varijanti, upotrebljavaju *-eva-*: *iškuljēvati*, *izdihēvati*, *minjēvati*, *naparjēvati*, *otranjēvati*, *porejēvati*, *potkurjēvati*, *premažēvati*, *prīmućēvati*, *razgažēvati*, *spećēvati se*, *zaštićēvati*.

Infiksi *-lja-* i *-ori-* imaju deminutivnu vrijednost: *puhljāti* (popuhivati), *rusljāti* (grickati), *sikljāti* (sjeckati), *tukljāti* (tuckati), *krākoriti* (rakoliti), *mēstoriti se* (premještati se), *mrēhoriti se* (naoblačivati se).

Infiksima *-asa-* i *-isa-* tvore se glagoli koji označuju kakav defekt u govoru, hodanju i slično: *hrnjāsati*, *hunjāsati*, *mūndisati*, *rebāsati* (*hrebāsati*), *rengljāsati*, *sigāsati*, *šepāsati*. Takvi su glagoli uglavnom pejorativni, a ublaženi su kada se spomenuti infiksi ispuste (*hrnjāti*, *mūndati*, *rengljāti*, *šepāti*). Na pejorativnost samoga afiksa upućuju i glagoli *glōjsati* (glodati), *vōjsati se* (vozati se): *Krāva nīma mlīka, poglōjsalo ju je tēle. Kēj se vōjsate pō tī pōstelji?*

Augmentativnu vrijednost imaju infiksi *-asta-*, *-ista-*: *globiti* — *globīstati*, *grepsti* — *grebāstati*. Glagol *glōbiti* upotrebljava se samo u značenju: novčano kažnjavati, ali je prvotno značio *oglabati*.

2. Glagolske imenice

Glagolske se imenice tvore nastavkom *-je*. Među glagolima I, II i III vrste takve su glagolske imenice vrlo rijetke: *klanjē*, *pićē*, *pozdravljenje*, *premoženje*, *življenje*. No i te malobrojne najčešće imaju konkretno značenje: *pićē* = napitak, *pozdravljenje* = jutarnje i večernje zvono, *življenje* = živež, živežne namirnice, *premoženje* = imetak, *raspećē* = raspele.

Glagolske imenice nabrojanih vrsta češće dolaze sa sufiksom *-nja*: *bōdnja*, *cvātnja*, *strižnja*, *trēšnja*, *tūčnja*.

U ostalim vrstama glagolske imenice na *-je* brojnije su: *gāženje*, *kētušenje*, *kīnčenje*, *nōšenje*, *rūđenje*, *vřšenje*; *branjē*, *čūvanje*, *dāvanje*, *kāranje*, *pāranje*, *plāvanje*, *pranjē*, *zvanjē*; *brīgovanje*, *izdihāvanje*, *kupovānje*, *maševānje*, *ōstrigovanje*.

No i tu se rado upotrebljavaju glagolske imenice drukčije tvorbe: *dīlba*, (dijeljenje), *hōja* (hodanje), *kīp* (kipljenje, vrenje), *klēpnja* (klepanje), *kōp* (kopanje), *kōpnja* (kopanje), *kōšnja* (košenje), *kupīća* (kupovanje), *kūpnja* (kupovanje), *nōša* (nošenje), *ōtočnja* (otakanje), *otipānja* (otipanje), *pārilo* (parenje), *sādnja* (sađenje), *sīt* (sjedjenje), *vōža* (voženje). Primjeri: *Kīp je stāl.* (Prestalo je vrenje.) *Kad dōjde kōp, nē bu lāzno sīdīti.* (Kad dođe vrijeme kopanja, neće biti vremena za sjedenje.) *Nīš nīmaju pres kupīće.* (Ništa nemaju bez kupovanja.) *Nōša je*

teška, a voža čūda kōšta. (Nošenje je teško, a voženje mnogo stoji.)
Imam p̄arilo. (Parim rublje.) *Dójdī mi za sadītvu.* (Dođi mi kad budemo
sadili).

Osim nešto izuzetaka (*branjē, klanjē, pićē, pranjē, slanjē, spanjē, vučenjē, zvanjē, okripljēnje, oslobodēnje, pozdravljēnje, premožēnje*) glagolske imenice imaju akcent kakav je u muškom rodu jednine trpnog pridjeva.

S I N T A K S A

IZ SINTAKSE REČENICE

Prosta rečenica

1. Upitna rečenica

U upitnim rečenicama *riječca li* obično izostaje: *Ideš domōf? Mōreš no-
siti tō brīme?*

Ako je glagol u prezentu, upitne rečenice obično počinju veznikom *da*: *Da ideš domof? Da dēlaju hīžu?*

Kada je u upitnoj rečenici *pomoćni glagol*, pitanje ne može počinjati veznikom *da*: *Jē dōbro vīno? Sī bil v lōzi? Būte ōrali jūtri?* To vrijedi i za glagol *htjeti*: *Čēš krūha? Čēmu se kūpati?*

Upitne rečenice sa česticom *li* vrlo su rijetke: *Dā li ideš domōf?* Obično to ima stilsku vrijednost, naročito iza oblika glagola biti i htjeti. U sprezi s intonacijom takva upitna rečenica izražava bojazan ili sumnju da će odgovor na pitanje biti potvrđan, čuđenje ili naročitu zainteresiranost pitaoca: *Sī li bil na slīvi?* (Zar je moguće da si bio na šljivi?) *Bī li ga tūkəl?* (Zar bi ga zaista tukao?) *Čē li ná nas?* (Hoće li nas doista napasti?) *Bū li kēj?* (Hoće li biti štogod?)

Uz pomoć intonacije i leksika izrazito su afektivne upitne rečenice kojima se izražava *zabrana*: *Le kēj skāčēš!* (Ne skači!) Takve zabrane odaju ljutnju ili razdraženost i obično su pojačane imenicama *bōk, vrāk, grīh, vrābēc*: *Kēga grīha čēkaš!* (Ne čekaj!) *Kēga bōga štūčiš!* (Ne buči!) *Kēga vrāpca fūčkaš po noći?* (Ne zviždi noću!) *Kēga vrāga mučiš?* (Ne šuti).

Upitna se rečenica često pojačava i riječju *nebēre*, uz koju obavezno dolazi i čestica *li*: *Nebēre li tō tvōj brātēc napravil?* (Da to nije tvoj brat učinio?) Takav upitni lik dolazi samo uz predikat u perfektu, pa u izvjesnom smislu vrši i funkciju pomoćnoga glagola, koji se u takvim rečenicama uvijek izostavlja. Takvim pitanjima izražava se sumnja i bojazan nije li se dogodilo nešto neželjeno: *Nī našega Jive is pāše. Nebēre li ūn krāve zgūbil v lōzi?* (Nema našega Ive s pašē. Da nije krave izgubio u šumi?)

2. Niječna rečenica

Pojačana i afektivna niječna rečenica izriče se gdjekad afirmativno s time da negaciju zamjenjuje imenica *vrâk*: *Imaš vina?* — *Imam vrâga*, (Nemam.) *Znâ kěj dělâti?* — *Znâ vrâga*. (Ne zna ništa.) Obično je time izražena i ljutnja.

Imenica *vraga* ima smisao negacije i u ovim rečenicama: *Vrâga ću ga zvâti kad znâm da nê bu dôšəl!* (Što bih ga zvao kad znam da neće doći!) *Vrâga bu ūn njû zêl!* (Gdje bi on nju uzeo!) Upotrebljava se i uz negacije: *Čêš mi novâc posúđiti?* — *Vrâga nêću, dôbil bi je ôt tebe na svêto nigdârjevo*. (Kako da ne, dobio bih ih od tebe na svetoga nikada.) *Mûš ti nê zna niš ó tim?* — *Vrâga nê zna! Sê znâ, sâmo mući*. (Kako ne bi znao! Sve zna, samo šuti.)

Za pojačanje nijekanja služe pridjevi *bóži* i *vrâzi*: *Sì bil pri stricu?* — *Z božum nogum nis stúpila v njêgvu hižu. Zêla sam požunac da se napijem, a vû njim ni božê srâge bilo*. Pojačanje je istaknutije ako se upotrijebe oba ta pridjeva: *Si našla vrgânjef?* — *Nis božêga ni vražêga*.

Takvo pojačavanje negacije izražava odlučnost, neumitnost, apsolutnost negiranja. Pojačavanje pridjevom *bóži* tipičnije je za žene, a pridjevom *vrâzi* za muškarce.

Negacija se pojačava i prilogom *nigdâr*: *Nigdâr niķega ni bilo v lôzi*. (Ama baš nikoga nije bilo u šumi). Upotrebom priloga, koji se u ovom slučaju nipošto ne može uzeti u svom temporalnom smislu (*numquam*), želi se isključiti svaka sumnja u ono što se kaže. Prilog *niķada*, koji inače ozaljski leksik poznaje, ne upotrebljava se u tu svrhu.

3. Eliptična rečenica

Da se izbjegne citiranje vulgarnosti, u prepričavanju o tome kako je tko psovao ispušta se glagol: *A ūn da mu mäter, da kām êe*. (A on da mu majku, kamo će.) *A stric da nam ôsim bôga da kěj bumu mi njêga pâmêti vûćili!* U tom drugom slučaju ispušten je i objekt: sve. (A stric da nam osim boga da zar ćemo mi njega poučavati.)

4. Besubjektne rečenice

Besubjektne su rečenice vrlo česte: *Tiši me. Sû me je ispregnjêlo. Tû jâko bliši. Pri stricu već sviti. Preblišuje se. Razblâsnalo se. Zmřknalo se. Skmîćilo se. Noći se. Zalâsnalo se. Nalâskalo se. Oblači se. Lâska se. Zmrêhorilo se. Mižljâ. Pûše. Popuhûje. Okišilo se. Vrimeñi se. Izvrimeñilo se. Osahnâlo se. Ojûžnalo je. Okopñilo je. Pri vršâlnici jâko praši. F třšu lipo diši. F kûhinji se kadî. Nigdî smrdî.*

5. Logički subjekt

Česte su rečenice s logičkim subjektom u dativu: *Mêni se êe da je stric dôma*. (Čini mi se da je stric kod kuće.) *Krivî mi se dâti tûlik nôvac*.

Něće mi se dĕlati. Ne dā mi se dĕlati. Drimlje mi se. Məgli mi se. Mantrā mi se. Sənjalo mi se da səm išəl v Mėriku. Ziše mi se. Vidi mi se da se vāni preblišuje. Pričulo mi se. Sporiguje mi se.

Složena rečenica

1. Nezavisno složene rečenice

Pored veznika *i, ni, nit, niti* u sastavnim rečenicama vrlo često dolazi pak: *Išəl səm v Ozəlǰ pak səm si kúpil bombóna*. Veznik *tər* ima samo stilsku vrijednost. (Vidi *Ponavljanje riječi ili rečenice*.)

Suprotne rečenice najčešće se povezuju veznicima *a, al, ali, nu*. Uz veznik *něk* u istom značenju upotrebljava se i *vām*: *Nis se jā tō zmislil, něk mi je tō mōj stric povīdal. Nis se jā tō zmislil, vām mi je tō mōj stric povīdal*. Kao suprotni veznik ne upotrebljava se *dok*, nego *dočim*: *Jā səm zā tu nesriću stōpər dánəs čul, dočim su mōji tō znāli izdāmna*.

Osim *il, ili* kao rastavni veznik upotrebljava se i *al, ali*: *Si li spāl āl si se sklitāril ōkolo?* Veznik *ali* u toj službi upotrebljavaju samo stariji. Rastavno značenje ima *ali* i u ovakvu dijalogu:

Kāk je tvōmu brātu? Bu ōstal žīv?
A, kumko mila, tēško, āli, āli . . .

Ovdje to znači *ili* — *ili*, ali taj ponovljeni veznik trebalo bi prevesti slobodnije: sumnjam, ima malo nade.

Izuzetni veznici: *sam, samo, jedino*: *Si su dōšli, sām je ūn ōstal dōma spēc*.

Zaključni veznici: *pak, zato, unda*: *Jā səm nājviše dĕlal, pak mi trība dāti i nājveću plāću*.

U ozaljskom govoru veoma je čest rečenični niz: *Zōvi, māret te budu čuli. Ūna sāmo dĕla, niš ne pāzi kěj drūgi brbrāju. Hōdi k nām, bū ti kāk i nām*.

Takvim asindetskim rečenicama ne izbjegavaju se samo sastavni veznici nego i

suprotni: *Tō ni tvōje dĕlo, tō je dĕlo tvōga ōca*.

rastavni: *Mūči, vūdril te bum*.

zaključni: *Čūju se kōla, idu nāši vōsci*.

Neke su od takvih rečenica i uzročno povezane. Rečenica *Zōvi, maret te budu čuli* znači:

a) *Zovi* pa će te možda čuti.

b) *Zovi* jer će te možda čuti.

Tako se i rečenica *Mūči, vūdril te bum* može prevesti dvostruko:

a) Šuti ili će te udariti.

b) Šuti jer će te inače udariti.

2. Zavisno složene rečenice

U *zavisno-upitnim* rečenicama ispred upitne zamjenice ili priloga dolazi veznik *da*: *Vú ti gánki se píta da kěj čez stěnu sòli pròsi. Ispitávali su me da òtkud mi túliki nôfci. Jádal se je da gdô je njěgvo gròde tŕgal.*

Uz glagole *pítati, ispitivati* ne mora uvijek biti *da*, pa se — iako rjeđe — čuje: *Pítal me je kām idem.*

I u *izrčnim* rečenicama ispred *nek* ili *naj* dolazi veznik *da*: *Zvâl me je da nâj idem domòf. Kríčala mi je da ji nêk kúpim mëlje.* U takvim primjerima se *da* nikad ne ispušta.

Odnosne rečenice vezuju se zamjenicama: *kí, gdô, kěj, kákoř, číji, kùlik.* *Kěmu bók, těmu i si svěci. Kâ ženska večer lónce ne pěre, tâ si v jütro nôfte děre.* Mjesto zamjenice *kí* u zavisnim padežima često se upotrebljava *kěj* s ličnom zamjenicom (*ga, mu, ji, ju*): *Čekal je i unâj kěj je iz rúške ópal. Dòšla je úna bāba kěj smu ji novác dūžni. Pošálji mi vína vú ni flāši kěj su ju díca nĭgdi nāšla. Číje je úno díte kěj su mu úni fakini tili kostüricu zěti.*

U *mjesnim rečenicama* dolaze prilozima *kádi, kām, kût itd.* *Stāni tōčno kām sām ti rĕkəl. Būdi kádi čĕš. Pōj òtkut si i dōšəl. Kópaj dókle sām ti pokazal.*

U *vremenskim rečenicama* dolaze veznici *kat (káda), čim, dočim, dok, dogòt, kadgòt, pok, pogòt, otkāt, pŕvo nek itd.* *Kad pròsi, mĕden jĕzik nòsi, a kad vrāca, rĭt obrāca.* Veznik *dočim* znači isto što i *čim* ili *tek* što: *Dòčim je ún dōšəl, nāstala je zdrĕžba.* Veznici *pok* i *pogot* znače *otkako, pošto*: *Nĭ te bĭlo pŕi nas pōk si se ožĕnil. Nĭ pŕi hĭži mĭra pogòt je stāri òtác mŕl.*

U *načinskim rečenicama* osim *kak (Būmu vĭdĭli, kāk su rĕkli slĭpci)* upotrebljavaju se veznici *kāgda, kūda, kūdali, kĕjda,* i to svi u značenju *kao da*: *Kěj me gledĭš kāgda me buš z očmĭ pŕĕbol. Sĭ mučĭju kūda su zanĭmĭli. Bĭžĭ kĕjda ga si vrāgi nagānjaju.*

U *poredbenim rečenicama* dolaze veznici *nek, kam, a kam, kam ne, a nĕmer, kádi (gđi, đĭ) i keĭ* s korelativom *se (sve)*: *Rāĭše se pot slĭvum tāče nĕg da bĭ si zaslūžil kákoř đĭnar. Dopĕljal bi te domòf i strānjski čóvik, a nĕmer jā kĭ sām ti nājbliži sūset. Nĭ ga mōgəl nĭgdo nadājti, kádi bi ga tĭ kĭ ni trĭ besĭde skŭp složĭti nĕ znaš. Kĕj dĕlje, sĕ gōrje žĭvĭmu.*

Uzročni su veznici *záto keĭ, keĭ, zákeĭ, zak, zbok tĕga, keĭ, jĕrbo, jel, kat.* *Dĕlam tō záto kĕj mĭ se čĕ tūk. Tūkəl ga je kĕj mu je šĕnĭcu dāl popāsti. Gŕdo kunū, zak drŭgo nĭš nĕ znaju.* Veznik *jer* ulazi u ozaljски govor sve više utjecajem književnog jezika, ali najčešće kao *jel*: *Krāva tulĭ jel je glādna.* Pred uzročno *kad* rado se stavlja *vič (samo)*: *Dóbro bu vič kat su te zĕli na pòsol.*

Vrlo se mnogo upotrebljavaju asindetske rečenice s uzročnim značenjem: *Ne smĭš se kŭpati, bĭ te māti tŭkla.* (Ne smiješ se kupati jer bi te mati tukla.) *Ne būdi ga, kāsno je zāspal.* (Ne budi ga jer je kasno zaspao.)

U *namjernim rečenicama* dolazi *da, ne li*, ali je *namjerna rečenica* relativno rijetka jer se radije mjesto nje upotrebljava supin ili kakav priloški skup: *Pretěkæl je v Ózæl̃j da nam doněse mēsa.* (Običnije: *Pretěkæl je v Ózæl̃j po mēso.*) *Prěšæl je v lōzu da posiče unâj rāst kěj se suši.* (Običnije: *Prěšæl je v lōzu sič uněga rāsta kěj se suši.*) *Pōj k njěmu nē bi li* (podbr. *ne bi li*) *ga kak naprósil da te zěme na dělo.*

Pogodbeni su *veznici ak, ako, kat, da. Ak něćeš zdōbra, čěš sōzla. Ak dāš, dōbro, ak nē, ōpet dōbro. Kad bi kōza imāla dūgi rēp, sē bi mūhe potūkla. Da sēm šita, bōlje bi dēlala.* Partikula *li* ne može biti u službi pogodbenog *veznika*. Pogodbene *rečenice* mogu biti i bez *veznika*:

a) kada se *glagol* ponavlja u obje *rečenice*: *Znāš, znāš, nē znaš, nē znaš.* (Ako *znaš, znaš, ako ne znaš, ne znaš.*)

b) kada se *pogodba* izriče *imperativom*:

Niš ne rěci, niš ni. (To je *uzrečica* kojom se *opravdava* kakva *vulgarna šala*, a *smisao* je otprilike ovaj: *Bolje je reći i nešto bezobrazno nego šutjeti, jer kada se ne govori, isto je kao da se i ne događa ništa, kao da nas nema.*)

c) kada *pogodba* dolazi u *rečenicama* koje izriču *prijetnju*: *Būm te cvřknala po glāvi, sām ne mūči.* (Kvrcnut ću te po glavi ne budeš li šutio.)

Dopusni su *veznici prem, prēm̃da, mākər, mīsto da, spōret tēga kěj, kūliko got, ak i: Niš išæl na svādbu prēm su me zvāli. Škōlal ga būm mākər ja ob sāmim krūhu i vōdi živil. Mīsto da dēlaju, ūni se prāvdaaju. I spōret tēga kěj su mu čukolādu obečāli, ūn ni tīl iti f štacūn. Kūliko gōt sēm ga zvāl, ni dōšæl.* *Dopusna rečenica* može biti i bez *veznika*:

Kada se *glagol* u *prezentu* ili *glagolski pridjev* ponavlja prvi put *afirmativno*, drugi put s *negacijom*: *Čěš, něćeš, mōraš. Znāš, nē znaš, mūči. Dēlaš, ne dēlaš, niš ni māš. Zvāl, ne zvāl, niđdo te nē bu čūl. Rěci, ne rěci, njěmu je sē tō kak glūhemu dōbər dān.* Između *afirmativnog* i *negativnog člana rečenice* može doći *rastavni veznik*: *Spāl al ne spāl, sēglī mi se drīmlje. Divānil ti njīm ili ne divānil, ūni te nē budu slūšāli.*

Posljedični veznik je *da*. Obično dolazi s *korelativom tak i tuliko*: *Bīžal je dā mu je sē kamēnje ispot pēt odlitalo. Tāk te bum ifslīskal da ti bu sā rīt pisana.*

Ponavljanje riječi ili rečenice

Ponavljanje riječi ili rečenice česta je i *značajna stilska osobina ozalj-skoga govora*. Razlog je tom *ponavljanju* u prvom redu želja da se *vlastitoj riječi* prida što veći *značaj*: *Bilo je čūda, čūda nāroda. Tō je māla, māla cūrica.* Nije uvijek, ali je vrlo često takvo *ponavljanje* odraz *manje ili veće afektivnosti*, jer *izražava pripovjedačevu izuzetnu zainteresiranost* za ono o čemu govori i njegovu *osjećajnu vezanost* za predmet *pripovijedanja*. Najčešće se *ponavljaju pridjevi* i *prilozi*:

Dōšli su do jednē vēlike, vēlike vodē.

Ova rečenica ne ističe samo veličinu vode nego i divljenje nad tom veličinom.

Sāmo málko, málko mi održi tē kobasē.

Ponavljanje tu nije samo insistiranje na maloj količini nego i izraz moliteljeve težnje da uvjeri drugoga kako zaista nije zainteresiran za veći komad.

Bēlu, bēlu ti mēni zakólji.

To kaže bolesnik svojoj ženi. Ponavljajući pridjev *bēlu* pokazuje koliko želi da mu se baš bijela kokoš zakolje, a ne koja druga. U podtekstu te rečenice kao da stoji: Bijelu ti meni zakolji, a za drugima me želja ne vuče.

Kēj, kēj se pripovīda? Kádi, kádi je tō bilo?

Ponavljanje upitne zamjenice, odnosno upitnog priloga izraz je nesakrivene radoznalosti i želje da se ta radoznalost što prije utazi.

Nūte, nūte, jīte. Nāte, nāte si zēmte.

Ponavljanjem poticajnih riječi mudilac želi pokazati koliko rado nudi, odnosno koliko mu je stalo da se ponuđeno prihvati.

Kópaj, kópaj, bŕže bu nōc tū. Jāzbac, jāzbac je tu debēlku izlámal, a nē krāva. Njēga, njēga pītaj, a ne mēne. Pēt, pēt nas je bilo.

Ponavljanje glagola, imenice, zamjenice i broja navedenim rečenicama treba da dā snagu uvjerljivosti.

Idem, idem, idem i nikat pūtu krāja. Tŕpil sēm, tŕpil i tŕpil, dōk mi nī dōšlo do živēga.

Da bi se istakla trajnost i težina neke radnje, glagolski oblici se mogu ponavljati i trostruko. To se čini osobito onda kada se želi izazvati sućut kod sugovornika.

Si tī razbīla flāšu? — Jēs tār jēs, pak kēj mi čēš!

Buš drūgi pūt bōlji? — Nē bum, pak nē bum!

Da bi se naglasio prkos, ponovljeni glagol se povezuje veznikom *tār* ili *pak*. To su izrazito afektivne rečenice. U živu pripovijedanju nerijetko se ponavljaju čitave rečenice, ali ne samo zato da bi se pažnja slušatelja prikovala na njih ili da bi se dobilo na vremenu za razmišljanje, nego i zato da se naglasi tragičnost situacije, zbunjenost, kolebanje, sumnja i slično.

Pričajući o panici koja je nastala povodom glasine da idu četnici i da kolju u susjednim selima, pripovjedač ponavlja pitanje:

A kām idu? Kām idu?

i odgovor na to pitanje:

Hōte idmu samo v Ōzəlŷ. V Ōzəlŷ otājamu.

Kao što se iz primjera vidi, a potvrda za to ima i u priloženim tekstovima, ponavljanje rečenice nije uvijek doslovno. Pokoja se riječ zamijeni sinonimom, nešto se ispusti ili doda, no smisao ostaje isti.

Posebnu stilsku vrijednost ima takvo ponavljanje pridjeva gdje je ponovljen pridjev složen s prefiksom *pre-*:

Ti si mója vĕlika i prevĕlika nesrĭća. Tō je bila dóbra i predobra žĕna. Ćudni i prećudni ljudi! Zlōčest si i prezlōčest.

Takvim načinom ponavljanja pričalac ne samo da pojačava značenje pridjeva nego ističe i nepokolebivost svog stava pri izricanju tvrdnje.

Pridjev ponovljen u ponešto promijenjenom obliku ima u prvom redu funkciju pojačavanja:

Dōšĕl je iz bōlnice zdrĕf, zdrĕfcĕt. Nōvu, nofcĕtu kĕpu je zgĕbĭl. Gōli, gōlcĕti su se kĕpali.

Ali i takvo ponavljanje pridjeva je često u afektivnim rečenicama pa izražava:

- a) zgražanje: *Cĭlu, cĭlcĕtu rĕbaĕu je oblĭkĕl i vĕć ju je potřgal.*
- b) prijekor: *Pĕnu, pĕncĕtu kĕpicu si ĭspil i jōš ti nĕ dōst.*
- c) iznenađenje: *Dōšla je bĕla belĕta kĕgda kĕpi křvi vú nji nĕ.*

Izrazito afektivno pojačavanje (naravno, potpomognuto intonacijom) postiže se ponavljanjem značenja imenice pridjevskim oblikom. Time se izražava ljutnja, prijekor, sućut: *Tĕt tackĭ, zapĕmtĭl buš ti mĕne. Bedĕk bedĕsti, kĕj nĭsi znĕl domōf vŭjti. Bogĭca bōga, sŭ su te ĭspregnĕli.* Takvo pojačavanje obično se vrši pomoću pejorativnih imenica i pridjeva: *břbrafka břbrava, dugojĕza dugojĕzasta, řĭfla řĭflava, řrtomĕljka řrtomĕljasta, grdōba grĕda, hudōba hŭda, linōba lĭna, mřsko-bnjĕĕa mřska, mŭtan mutanĕsti, mřĕina mřĕinasta, norĭca nōra, pŭkleša pŭkljavi, řumĕk řŭmasti, trĕlješa trĕljavi, řĕba řĕblja.*

Pojačavanje upitnih, odnosnih i neodređenih zamjenica

Mjesto *gdō, kĕj i nĭgdo, nĭkej* često se upotrebljavaju zamjenice *kĭ* i *nĭki* pojačane imenicama *bĭs, bōk, grĭh, vrĕbĕc, vrĕk*. Takve rečenice redovito izražavaju ljutnju i prijekor.

Nominativ: *kĭ bĭs (bōk, grĭh itd.), nĭki bĭs . . .*

Akuzativ: *kĕga bĭsa (bōga, grĭha itd.), nĭkega bĭsa . . .*

Dĕ mi je znĕti kĭ bĭs je tŭ kukurŭzu polĕmal! Nĭki bōg mi je sŭ vōdu skĕlil. Kĕga grĭha se řort plĕĕeš? Kĭ te je vrĕk slĭpil ĭti na rŭřku? (Smisao: Kako si se usudio ići na onu krušku.) *Mōrař i tĭ nĭkega vrĕga dĕlati. Nĭki vrĕbĕc mu nĕ dĕl mĭra pĕk je zĕřĕl na nĕjřu.*

Izriĕaje s imenicama *bĭs, grĭh* i *vrĕbĕc* upotrebljavaju najviše řene jer su eufemistiĕni. U ovakvu izriĕaju imenica *vrĕbĕc* mijenja svoj akcentat u akuzativu: *Kĕga vrĕpca stojřř?* mjesto: *Kĕga vrĕpca stojřř?* Sma-tram da je to po analogiji: *Kĕga vrĕga stojřř?*

Ponavljjanje zamjenice *niki* zapravo nije pojačavanje, već umanjivanje značenja. U rečenici *Niki niki misliju da naš seljački život ni težak*, sintagma *niki niki* najbolje odgovara štokavskome *poneki*.

O redu riječi

Skraćeni oblici glagola *biti* i *htjeti* mogu stajati na početku rečenice bez obzira da li su naglašeni ili nisu:

Ši bil dōma? Būš se podbrival? Bī jīl? Čēš pīti?

Zamjenička enklitika dolazi pred glagolsku prema poznatim pravilima, ali ima i nekoliko izuzetaka:

Vīdili me bī. (Pored: *Vīdili bi me.*) *Da īmam, dāl ti bi.* (*Da īmam, dāl bi ti.*) *Ne bōj se ga.* (*Ne bōj ga se.*) *Mī se te ne bojīmu.* (*Mī te se ne bojīmu.*)

Kao što se iz primjera vidi, moguće je jedan i drugi poredak. To vrijedi i za pravilo da enklitike u genitivu dolaze ispred enklitika u akuzativu.

Personalni posvojni genitiv najčešće dolazi ispred imenice na koju se odnosi: *Mihīčīnca Kuzmāna sīn. Pērića Osōjevega nīva. Štēfe Perčīća kōnji. Nāše strīne kīrsna kūma. Stārega Budinjāša hīža. Mōga sūseda krāva.*

Nasuprot tome *pridjevi nastali od prezimena* i imenica koje vrše sličnu službu (nazivi za rođake, obrtnike itd.) dolaze iza imenice na koju se odnose: *Ōral mi je Štēfa Perčīćef. Pripovīdala mi je Bāra Skōkova. Vīdil sām Jīvu strīnīnega. Tūkəl se je z Jōžum vūjčevīm. Zōve Mārko kovāćef.*

Apozicija dolazi iza imenice kad je ona naziv mjeseca: *Rōdil sām se sīpnja mīseca. Tō se dōgodīlo sīčnja mīseca.* Takav je poredak i u izrazu *izmed brātof dīca* (*Ljubīn ōtāc i Štēfīna māti su si izmed brātof dīca.*).

O sročnosti

Atribut i predikat, osim u rijetkim izuzecima, slažu se s prirodnim, a ne s gramatičkim rodnom imenice: *Tō je Jānić Budinjāševa rēkla. Povī to Māriću Vālčīćevi. Gdī su vāši slūge? Tō su nam zapovīdali sēlski starešīne.*

Brojni pridjevi, koji se upotrebljavaju vrlo često, slažu se u svemu s imenicama kao pridjevi: *Dvōja kōla su dōšla pō nje. Na trōji kōli su se dopeljāli. Ima četvēre vōle.*

Budući da se i glavni brojevi mijenjaju, uz brojeve *dvā, trī* i *četīri* dolaze imenice u onom padežu koji zahtijeva glagolska rekcija: *Trī sīni su mu v rātu ostāli, a od dvī mlāji nīma nīkakve kōristi. Zēmlju i stānje je ostāvīl dvīm sīnum, a trīm ćēram je dāl nīkej novāc. Sāt žīvī pri svōjī dvī ćēra. Jē zādovoljān svōjīmī dvīmī ćērāmī? Ot trī vēsəl ostālo mī je sāmō jēdno. Dōbil je po glāvi s trīmī vēsli.*

Brojne imenice se dosta rijetko upotrebljavaju. Sročnost je u tom slučaju kao u književnom govoru: *Dvojica su bila prî meni*. Češće se mjesto toga čuju glavni brojevi: *Dvâ su bili prî meni*. *Dvi su došle k mēni*.

Brojevi *od pet dalje* zahtijevaju zamjenicu u Gpl i glagol u sr. r. za NGA: *Pēt jî je bilo*. *Pēt sām jî vīdil*. U DLI broj se odnosi prema imenici kao njezin atribut: *Jāk sām jā čōvik, pētīm se fāntum ne dām pōt pete*. *Na pēti kōli su drva dopeljāli*. *S petīmi sūsedi se prāvda*.

Atributno slaganje može biti i onda kad glagol traži genitiv: *Pēti čōvikof se ne bojīm*.

IZ SINTAKSE GLAGOLSKIH OBLIKA

Infinitiv

Infinitiv se ne zamjenjuje prezentom i veznikom *da*. Supinski oblik ne upotrebljava se tamo gdje po pravilu dolazi infinitiv. Inače je infinitiv vrlo česta dopuna glagolima: *Trība je spāti*. *Pomōzi mi vrūču zdignati*. *Odlūčil sām krāvu prodāti*. *Dāl gā je istūci*. *Imaš kēj dēlati?* *Dīca me prōse jīsti*. *Tō su slābi težāki kī sāmō pīti zaftivaju*. *Nī više kēj kosīti*. *Vīditi je jōš*.

Infinitiv dolazi i onda kad glagol kome je dopuna nije izrečen, nego se samo pretpostavlja: *Rājše bi ju neg bōga vīditi*. (*Rājše bi ju nēj da mu je bōga vīditi*.)

Infinitiv može doći i s prijedlogom za: *To nī za izdržāti*. *Ōvi vrgānji su za jīsti*, a *ūni nīsu*.

Supin

Supin se u ozaljskom govoru upotrebljava za izricanje namjere uz glagole koji znače ili uzrokuju kretanje. Supin mogu imati i povratni glagoli, a nikada se ne upotrebljava supin svršenih glagola.

Supin dolazi:

a) uz glagole kretanja: *bīžati*, *hodīti*, *īti*, *tēci* i sve njihove izvedenice i složenice (*hojevāti*, *otājati*, *prēti* itd.): *Idem kōsit*. *Dōšāl mi je Mārko pomāgat*. *Zdšāl je nājprvo kosē klēpat*. *Pōtle se jednāk prehājal vīna pīt*. »*Pōj i tī pīt!*« — *rēkāl mi je*. *Opōldan je tēkāl jīst domōf*. *Kād je bilo vrūće*, *bīžal se kūpat na Kūpu*. »*Hōdi večērat!*« — *zvāl sām ga kat se već zmřklo*. *Kāsno smu se razōšli spāt*.

b) uz glagole koji pretpostavljaju kretanje: *Cūre se sōbīraju pērja čīsat*. *Obecāle su mi se kukurūze lūpīt*. *Māret mi budu tīle i krumpīra prebīrat*. *Nīs dōspil kōlja sīč*. *Mōramu orīhof obīrat*. *Pōldan je*, *trība krāvu dōjīt*. *Kīša je pādala pak ne smīm trša šprīcat*. *Ftēgneš jōš i gnōja vōzīt*. *Ne mōrem ti kōsit*, *īmam rātaja jūtri*. *Zapovīdali su nam cēste poprāvľjat*. *Zovū me mōšta pīt*. *Šālju me za šōštara se vūčit*. *Dāl sām*

hālju šivat. Brāne mi hīže dēlat. Uz sve potcrtane glagole, osim uz faktitivni *dāti*, može se upotrijebiti glagol *īti*: *Nīs dōspil īti kōlja sić. Trība īti krāvu dōjīt. E, kad jā pūsāt f kōtēc, trī kōkoši faliju.* (E kad ja u kotac da pustim kokoši, tri nedostaju.)

Prezent

Stariji lik 1. sg prezenta sačuvao se u glagolu *rēku*, koji se upotrebljava da bi se istaklo kako se nešto dogodilo suprotno očekivanju: — *Dōšla sēm po tētu da bi nam pomōgla lāna pukat.* — *Ni tetē, f Kārlofcu je.* — *A jā rēku da je dōma.* To *rēku* može se prevesti ili perfektom glagola *misliti*: A ja sam mislila da je kod kuće.

Tim likom se izražava i blaga ironija: — *Mōram se vučiti.* — *A jā rēku da ti sē znāš.*⁷¹

Kao poštapalica u naraciji vrlo često se upotrebljava prezent *veli*: *I, veli, ūn ide domōf, veli, njēgvi ga čekaju, veli, nē bi rād da budu strāhu zbōk njega kad je tāk mrkla nōc.* Tada se akcentom razlikuje od tog prezenta u normalnoj upotrebi (*velī* — *vēli*).

Prezent pomoćnoga glagola *biti* upotrebljava se u značenju *ima* (nema) u rečenicama s logičkim subjektom u gen.: *Tēško se živī kad nī novāc. Jē novāc, nek pamēti nī. Jē jī dōst? Nī jē tu.*

Takvo značenje ima i uz infinitiv iako se tada ne prevodi sa *ima* ili *nema*, nego povratnim glagolom: *Ni vīditi. Jē vīditi.* (Vidi se. Ne vidi se.) *Ni nīš čūti.* (Ništa se ne čuje.) *Nīš ga ni razmīti.* (Ništa se ne razumije.) *Jē poznāti gdi te je oša grīznala?* (Pozna li se gdje te je osa ubola?)

Prezentom pomoćnoga glagola uz veznik *da* i infinitiv izriče se želja: *Dā mi ga je vīditi!* (Kad bih ga mogao vidjeti!) *Dā ti se napīti, kēj nē?* (Kad bi se mogao napiti, zar ne?).

Prezent tog pomoćnog glagola dolazi i uz nekadašnju imenicu *trība*, koja ostaje nepromjenjiva u svim vremenima: *Trība je jīsti. Ak je bilo trība kōsit, kōpat ili ōrat, ūnda sēm ja bil dōbār. Nē bu trība kūpiti sōli ni cūkora. Trība bi īti na nīvu.*

Prezentom se izriče *budućnost*:

a) u nezavisnim rečenicama uz pomoć priloških oznaka i to prezentom nesvršenih glagola: *Jūtri idem regūlat. Drūgi čēdān ženjemu.*

b) u zavisnim rečenicama prezentom svršenih glagola: *Kad zājdeš nūtār, nē buš se znāl okrēnati.*

Vrlo rijetko se upotrebljava prezent svršenih glagola u nezavisnim rečenicama: *Jūtri ti donēsem sē kēj sēm ti obēćal.* Smatram to utjecajem sa strane, to više što se takav prezent nikada ne može čuti ni u upitnoj ni u niječnoj rečenici. Međutim glagol *pōjdem* (*pōm*) ima samo fu-

⁷¹ To bi doduše mogao biti i ostatak aorista (*rekoh* > *reko* > *reko* > *reku*), ali mi se čini vjerojatnijim da je to stari prezentski lik (*reko* > *reku*) okamenjen u funkciji pripovjedačkog (historijskog) prezenta.

tursko značenje i odgovara kajkavskome *pem*: *Jūtri pōjdem v mēlin. Da pōjdete popōldan v lōzu?* (Hoćete li ići popodne u šumu?).

1. licem prezenta u množ. i supinom izriče se vrlo blaga *zapovijed*, upravo *poziv*: *Idmu kópat. Idmu glēdat vuzmēnke*. A kada se kao *zapovijed* ili *zabrana* upotrijebi sam prezent, intenzitet naređivanja ovisi o rečeničnoj intonaciji: *Idmu domōf! Nēdmu nīkam! Nōsimu ga f Kūpu! Ne nōsimu ga nīkam!* Takva *zapovijed* izriče se samo nesvršenim glagolima koji znače kretanje ili rad: *īti, nosīti, vozīti, peljāti, tirāti, gonīti, dēlati, kosīti, orāti, kopāti* itd.

Nasuprot tome prezentom u 2. l. sg i pl izriče se vrlo stroga *zapovijed*: *Ideš domōf! Idete spāt!* Smisao je tih rečenica: *Smjesta idi kući! Smjesta idite spavati!* I to, dakako, uz pomoć intonacije.

Perfekt

Potpomognut intonacijom perfekt izriče strogu i *neumoljivu zapovijed*: *Si išāl na pāšu! Ste tō pojīli! Ste otājali domōf! Ste pōbrali tō smēće!*

Perfektom glagola *htjeti* i infinitivom kojega drugoga glagola izriče se *radnja koja se nije dogodila*, ali je samo malo trebalo da se dogodi: *Tīl se je vubīti*. (Umalo se nije ubio.) *Tīla je ponorīti ot strāha*. (Umalo nije poludjela od straha.)

Tako izolirane rečenice mogu osim navedenog značenja imati i drugo — finalno: *Htio je da se ubije*. Rečenični naglasak i govorna situacija otklanjaju nesporazume.

Perfektom glagola *móratī* izriče se *pretpostavljanje*: *Móral je bīti jāko žédān kad je tō sē pōpil. Móralī ste bīti dōbro nakrēsani kāt ste se po noći išli sājkat*. (Bit će da je bio jako žedan... Bit će da ste bili...)

Tragovi imperfekta i aorista

Trag imperfektu nalazim u glagolu *bēše* koji se pojavljuje samo u tom obliku, a u značenju *trebalo je*: *Bēše ti čez lēto dēlati, pak sāt nē bi đkolo hōdīl i čekal da ti gdō kōricu krūha ponūdi. Bēše mu se vučīti, sāt nē bi īmal drūgi rēt*.

To *beše* može se prevesti i sa *bolje bi bilo*: *Bēše vam spātī!* (Bolje bi bilo da ste spavali!) *Bēše vam se odmārati, a nē se po gorīci štrhātī!* (Bolje bi bilo da ste se odmarali nego što ste trčali po zaravancima!)

U svim tim rečenicama oblik *beše* izražava *prijekor*. Kako taj ekavizam nije po pravilu Jakubinskoga i Meyera, treba pretpostaviti da je to *beše* utjecaj adstrata ili superstrata.

Osim u tvorbi kondicionala (i to samo *bi* za sva lica i oba broja) aorist se sačuvao u liku *ōde*, koji se također upotrebljava za sva lica sg i pl: *Ōde ja! I zbilja, ōde ti? Ōde mi na Kūpu! Ōde nam sē pō vragu!* Upotrebom tog oblika ističe se neumitnost radnje, tj. odlaska.

Pluskvamperfekt

Pluskvamperfekt se vrlo rijetko upotrebljava, ali može se čuti:

a) u samostalnim rečenicama kada se u pripovijedanju želi jače naglasiti prošlost: *Bili smu kōsili Pod lūka tāj dān.*

b) u složenim rečenicama kada se ističe vremenski prioritet jedne radnje pred drugom, i to u glavnoj rečenici: *Bili su već pōl pōkosili kat ste vi dōšli.*

Futur

Nema razlike između kraćeg i dužeg oblika svršenog prezenta pomoćnog glagola *biti* u futurskoj upotrebi, jedino što je kraći oblik nešto uobičajeniji: *Jā bum dōšəl. Jā budem dōšəl.* Naglašen može biti i kraći i duži oblik, no i duži oblik može biti nenaglašen: *Nē budemu dōšli.*

Rečenica *Jā ću dōjti* po pravilu može imati samo voljno značenje: *Ja hoću doći.* Ako je gdjetka upotrijebi u pravom futurskom značenju, to onda može biti samo utjecaj adstrata ili superstrata. U futurskom značenju takav oblik se čuje u ovakvu kontekstu: — *Češ dōjti jūtri?* (Hoćeš li doći sutra?) — *Ćū, dōjti ću.* (Hoću, doći ću.) I tu je u prvom redu naglasak na voljnosti, a ne na budućnosti. Ponovljeni glagol *ću* odjek je prvoga, kao što se to događa i s drugim glagolima u sličnoj govornoj situaciji: — *Būš dōšəl jūtri?* — *Būm, dōšəl bum.* — *Si imal dōst novāc?* — *Səm, imal səm.*

Enklitički prezent glagola *htjeti* jednako izražava voljnost kao i naglašeni: *Jā ćū iti. Jā ću iti.* Oba puta to znači *Ja hoću ići* pa je razlika u značenju samo tolika koliko je i inače izaziva promjena rečeničnog akcenta.

Prezentom glagola *htjeti* i infinitivom izriče se mogućnost ili velika *vjerojatnost* da će se neka radnja izvršiti: *Nēdi na ōrih, češ opāsti.* (Ne idi na orah, mogao bi pasti.) *Ne tūcite ga, ćete ga vubiti.* (Ne tucite ga, mogli biste ga ubiti.) *Pričkajte mǎlo, će mi mūs izājti pāk se bute z nīm dodivānili.* (Pričekajte malo, mogao bi mi svaki čas muž banuti pa ćete se s njim dogovoriti.)

Ozaljiski oblik futura upotrebljava se u svim sintaktičkim situacijama za izricanje budućnosti: *Kām buš išəl jūtri? Kād buš zōšəl nūtər, nē buš se znāl okrēnati. Dōk buš ti nutrē divānil, jā te bum vāni čekal.*

Uz pomoć intonacije futurom se izriče i *stroga zapovijed*: *Buš přestal plākati!* (Prestani plakati.) To je zapravo pitanje koje je poprimilo intonaciju i značenje zapovijedi u afektivnim situacijama pa je tako rečenica postala uzvičnom.

Futur i prezent svršenih glagola u zavisnim rečenicama upotrebljavaju se gotovo ravnopravno. Razlika je u tome što se futur ne upotrebljava u zavisnoj rečenici ako je u glavnoj imperativ. U takvu položaju dolazi svršeni prezent: *Dōjdi čim te pušāju.* (Dođi čim te puste.) Nije uobičajeno: *Dōjdi čim te budu pūšali.*

Imperativni oblik za 2. sg upotrebljava se i za 1. sg kada se tim imperativom izražava prijekor ili ljutnja: *Zgubila si mi ključ, sđt si ga ja ísi. Sđ su mi pöbrali i zđli pak si ja sđt obìsi zübe na klín.*

U pl se u takvim situacijama upotrebljava 1. lice pl *Sđt se mi napi-mu kat si tđ vödu skalila. Sđt se mi frìgajmu kät su únì povüšli.*

U svim tim slučajevima može se upotrijebiti i *něk (náj)* s prezen-tom: *Zgubila si mi ključ, sđt si ga ja nek íšem. Sđt se mi nek napijému kat si tđ vödu skalila.*

Ostaci starog imperativnog oblika za 3. lice sg sačuvali su se samo u deprekativnim izrazima: *Bög büdi z nâmi! Bök vam se smiluj! Šülj mu büdi! Srâm ga büdi!*

Za pojačavanje ili ublažavanje imperativa upotrebljavaju se *stimula-tivne riječi dđj, hajt (ajt), nâ, nû, pđj, ödi*. Sve se mijenjaju kao pravi imperativ, samo što *nâ, pđj i ödi* nema 1. lica pl.

Dđj ga dopělaj! Dđjmu ga dopeljäjmu! Dđjte ga dopeljäjte! Nû ga dopělaj! Nûmu ga dopeljäjmu! Nûte ga dopeljäjte!

Dđj ima molbeni karakter. Obično se upotrebljava s imperativima ispred kojih bi bonton zahtijevao riječ *molim*. *Dđj ga dopělaj* gotovo da znači *Molim te, dovedi ga*. Rečeničnom intonacijom može se prekativnost anulirati pa se ta ista rečenica može izreći i zapovjednim tonom. To je ipak rijeđe jer je za zapovijed pogodnija riječ *ajt*. Imperativ pojačan riječcom *nû* izražava stanovito dopuštanje. *Nû ga dopělaj* znači otprilike *Slobodno ga dovedi*. U određenim govornim situacijama i to *nu* može imati molbenu vrijednost.

Poticajna riječ *nâ* zapravo je samostalan imperativ, a ne samo pojačanje imperativu koji slijedi. Znači isto što i *evo*, s tom razlikom što ima poseban oblik za 2. lice množine: *nâte: Nâ, napi se! Nâte, napite se!*

Osim *dđj* poticajne riječi se ne upotrebljavaju u negativnoj zapovijedi, a i *dej* s imperativom izriče donekle ublaženu zabranu, zapravo molbu da se nešto ne čini: *Dđj ga ne túci. Dđjte ga ne túcite!*

Vrlo su česte poticajne riječi *pđj* i *ödi*: *Pđj doněsi krüha. Pđjte natócite vina. Ödi doněsi kobásu. Öte jíte s nâmi.*

Ödi i *pđj* sa supinom izriču blaži poziv na neki posao: *Ödi kópat. Öte kópat. Pđj kópat. Pđjte kópat.*

Ödi i *pđj* razlikuju se otprilike kao *dodđi* i *idi*. Oštrij poziv izriče se imperativom *hajt* i *otâj* sa supinom: *Hajt kópat! Otâj kópat!*

Stimulativne riječi dolaze i s navescima *-da, -dali*: *Dđjda ga vúdri! Dđjdali ga vúdri! Dđjdate ga vúdríte! Nûda ga vúdri! Nûdali ga vúdri! Nâda se napi! Nâdali se napi!*

U množini navezak se uvijek meće ispred nastavka *-te*: *nûdate, nû-date, dđjdate*. U 1. licu pl ga nema.

Naveskom *-da* jače je istaknuta stimulativnost riječi, a naveskom *-dali* ističe se potreba za brzim reagiranjem na poticaj. Evo primjera za to:

Dijete se igra jabukama, nijedne ne da drugome djetetu pa majka ovome kaže:

— *Nu mu zěmi jědnu!*

Ako je jabuka nezrela pa majka misli da ne bi bilo dobro kad bi je dijete pojelo, reći će starijemu:

— *Nūda mu zěmi jăbuku!*

Ako se dijete igra šibicom, a majka to opazi i hoće da mu ih uzme, ali budući da je nečim zauzeta i ne može to sama učiniti, ona poziva starije dijete:

— *Nūdali mu zěmi šibice!*

Naveskom se pojačavaju još imperativi *ōdi* i *pōj*: *Odīda šim, Odīdali šim! Pōjda k strīcu! Pōjdali k strīcu!*

Ponovljenim imperativom u živu pripovijedanju ističe se dugotrajnost neke radnje: *A ja tēci, i tēci, tēci za njim, i tāk sě do Něžinove drāge. Ja kōpaj i kōpaj, dōjde i pōldan, a ženě mi nī.*

Za izricanje prošlosti u živu pripovijedanju vrlo često se upotrebljava imperativ *vūdri* i *vūžgi*: *A jā vūdri po jīlu!* (A ja navalih po jelu.) *A mi vūžgi po njīmi!* (A mi udrismo po njima.) Takav imperativ dolazi samo u 2. l. sg bez obzira na koje se lice odnosi. Njime se naglašava silina i brzina kojom je neka radnja izvršena, ali ta konstrukcija odražava i pojačanu emocionalnost pripovjedača. Obično takav imperativ dolazi s infinitivom kojega drugoga glagola: *Kad mī na cěstu, a ūni vūdri bīžati.*

Apokopirani imperativ *bīš* također izražava jaču osjećajnost: *I jā bīš za njīm! A ūni bīš pred namī!*

K o n d i c i o n a l

Kondicional uz riječcu *mār* izriče savjet, gdjekad popraćen vrlo blagim prijekorom (zato što već nije učinjeno ono što se savjetuje): *Mār bi si črnu bljūzu oblīkla!* (Bolje bi bilo da obučeš crnu bluzu.)

Takvom konstrukcijom izražava se i *nudenje*: *Mār se napi.* (Napij se barem).

Kondicionalom *bez riječce mar*, ali s drukčijom intonacijom, izražava se *toplo nudenje*, gotovo molba da se ponuđeno uzme: *Māre, pojīla bi si komadićak bōcice.* (Maro, hajde pojedi još komadi batačića.)

To isto se izriče i upitnom rečenicom: *Kěj si nē bi pojīla komadićak bōcice?*

Istu službu vrši u rečenici i kondicional glagola moći s infinitivom drugoga glagola: *Māre, mōgla bi si pojšti jōš komdićak bōcice.*

S a d a š n j i g l a g o l s k i p r i l o g

Sadašnji glagolski prilog upotrebljava se vrlo često u priloškim funkcijama: *Dōšal je plāuč. Popīvajūc je prešal na pōsal. Iduć domōf doněsi*

kakvo briměšce. Dotěkla je jãfćuć da ju mûš tũce. Kěj mĩslĩš da buš se potĩpljuć postĩgnal kãkvu srĩću? Nãšli su ga spěć. I nĩ ga bĩlo srãmĩ kěj ga si gledĩju ũnak golęga ležěć.

U atributnoj funkciji ti prilozu ne dolaze ukoliko se nisu adjektivizirali (*kipũć, mućěć, premogũć, vrũć*).

Za oznaku naćina ćesto se glagolski priloz upotrebljava s prijedlogom na: *Spĩ na stojěć. Na siděć se slãbo dęla. Mõreš tĩ nosĩti ćũbrĩcu prez držěć? Rãste na gleděć.*

Prošli glagolski priloz

Relikt tog oblika ostao je samo u rijeći *rękši*.⁷² Obĩćno ta rijeć potertava zlobnost namjere radi koje subjekt nešto ćini, pa bi u prijevodu moglo umjesto nje stajati: rekavši u sebi zlobno, a katkad i tobože (s ironijom).

Põslal je męne po drva, rękši nęk se jã malo pomũćim. Hitil ju je f Kũpu, rękši: Kad nĩ mã, nę bu ni tvã. (Poslao je mene po drva misleći zlobno neka se i ja malo pomũćim. Bacio ju je u Kupu, pomislivši zlobno: Kad nije moja, neće biti ni tvoja.)

Radni glagolski pridjev

Radni glagolski pridjev vrlo je ćest u psovkama i razlićitim deprekativnim formulama: *Vrãg vas dãl! Jahãl ga ćũćãk. Ćãća te zakãrtãl! Blãšće vam se rãtãlo i se vam dõbro rędilo! Srãm ga bĩlo! Strĩla ga nebęska raznęsla! Grõm te bõzi opãlĩl! Pĩ te bĩlo! Fũj te bĩlo! Pãrnala bõgdõr!*

Da se izbjezne vulgarni glagol, žene psuju eufemistićki: *Grebãl ga vrãk! Dęlãlo ga trĩsto vrãgõf!*

Pasiv

Pasiv je u ozaljskom govoru rijedak. Pasivnog prezenta u pravom znaćenju u nema.

Křma je već posušęna i dopeljãna, sęno je na štãli zgãženo, slãma je v stõg zdĩta, debelĩše je oko stãnja složęno, grõde je pobrãno i spręšano, krumpĩr je iskopãn, zęlje posĩćęno, ogrivãlo je pot krõvum i sę je posprãvljeno, Sõt nek dõjde zĩma, mĩ je se ne bojĩmu.

⁷² Ne bih prihvatio tvrdnju M. Popovića: »Mjesto "rekoše" govori se "rekše"; pored rekše i rekši, a ovo će biti znak da se o u rekše izgubio analogijom prema slov. part. perf. I rekši.« (Milko Popović, *Žumberaćki dijelakat*, Zagreb, 1938). Oćito su žumberaćki štokavci tu rijeć preuzeli od svojih susjeda, u prvom redu hrvatskih ćakavaca i kajkavaca, pa to nije ni u žumberaćkim govorima nikakav aorist. Iako bi analogija s aoristom (*rekoše*) mogla djelovati na lik *rekše*, sintaktićka pozicija tog priloga, koji se ćešće upotrebljava uz predikat u svim ostalim licima nego u 3. množ., opire se i toj pretpostavci.

Kad bi se predikati tih rečenica shvatili kao pravi prezent, onda bi pridjevi bili pravi kvalitativni pridjevi, a trpni i glagolski samo podrijetlom, pa se prema tome ne bi moglo govoriti o pasivnom glagolskom stanju.

Treba ipak utvrditi razliku između pasiva izrečenog trpnim pridjevom i prezentom i onog u kojem je pomoćni glagol u perfektu:

a) *Do večera je bilo se požeto.*

b) *Do večera je se požeto.*

Obje rečenice mogu se čuti u sasvim istom značenju i sasvim istoj govornoj situaciji kada se npr. pripovijeda o žetvi obavljenoj jednoga dana. Tada obje izražavaju misao: Žetevci su do večeri sve poželi.

Nema pravila po kome bi se moglo odrediti hoće li pripovjedač upotrijebiti prvu ili drugu varijantu. Možda bi se moglo reći da je kraće izražavanje pasivnog perfekta tipičnije za živo, dinamično pripovijedanje.

Lakše je pronaći razliku između ta dva oblika kada se ispituju njihove izražajne mogućnosti. Naime, kraći oblik može imati futursko značenje. Rečenica *Do večera je se požeto* u određenom govornom kontekstu može značiti *Do večera će biti sve požeto*. To je osobito čest slučaj u složenim rečenicama: *Češ se vadljati da je do večeri se požeto?* (Hoćeš li se kladiti da će do večera biti sve požeto).

Povratni glagoli

Rijetko se upotrebljavaju konstrukcije gdje je pasivno stanje izraženo povratnim glagolom. Misao *Ova se kuća prodaje* obično se izražava rečenicom *Ova je hiža na prodaju*, mada bi se moglo reći i *Ova se hiža prodaje*. Konstrukcije s povratnim glagolom češće su u svezremenskoj ili bezvremenskoj upotrebi: *Zimi se perje čiše, svinje se i blago polazu, drva se siku i rižu, hiža se porejuje i, tak, najviše se po hiži štukljari*.

Inače su povratni glagoli u ozaljskom govoru češći nego u književnom jeziku: *Ne plāči se, čerko! Samo se ti vūči! Zākej se zahājaš k sūsedu kat se ne trpīte?*

Vrlo je česta upotreba glagola s povratnom zamjenicom u dativu: *Pōji si tō. Počīnite si mālo. Dēlajte si kēj cēte. Snēmī si kobāsu iz nājze. Un si nīkej mīslī. Zēmī si krūha. Nājdi si kākof pōsəl. Češ si kēj popīti? Sēdi si jēn čas.*

IZ SINTAKSE PADEŽA

Genitiv

Objektiv uz supin može biti u akuzativu, ali je najčešće u genitivu: *Idem hiže mēst. Pōj travē kōsit. Prēšəl je kōlja sīc. Mōram kāmēna tūc. Trība iti ripe iskāpat. Jūtri pōjdem liša grābit.*

Dakako da je veoma čest i slavenski genitiv uz negaciju: *Takvéga nitěta još nĭsi vĭdil.*

Čest je i *partitivni genitiv*, osobito uz imenice koje se u književnom jeziku ne pojavljuju u takvoj sintaktičkoj vezi: *Imam pět gláf dicě. Nĭs năbral ni jăgode grôda. Děj mi vĭc srăžicu vŭlja. Posŭdi mi škôljčicu cŭkora. Fršlôgu je ostălo mĕlje za šăku vridnosti. Ni sŭka đřf nĭmam pri hĭži. Drôftine mĕsa nĭs vĭdil vec vĭše mĭsăc dăn.*

D a t i v

Čest je *posesivni dativ*: *Žĕna mu je hŭda. Sĕstra ti je jĕna dŏbra žĕnska. Măter sĭ ne smĭš tŭci. Stărce sĭ mŏramu poštovaťi.*

Značajna je *upotreba dativa* mjesto nominativa u *predikatnoj službi*: *Sinke, ne zločestĕmu bĭti!* (Sinko, ne budi zločest!) *Lăfko je njĕmu dobrĕmu bĭti.* (Lako je njemu dobar biti.) *Dă mi je zdrăvemu bĭti, răjše bi neg bŏga vĭditi.*

A k u z a t i v

Kao i u štokavskim govorima, *akuzativ* imenica m. r. koje znače *stvari, biljke* i *pojave* jednak je nominativu. Međutim, u tome nema posve-mašnje dosljednosti. Pored *Năšăl săm jĕn lĭpi vrgănj* govori se i *Năšăl săm jenĕga lĭpega vrgănja*. Dok su to rijetke pojave i, bez sumnje, utjecaj kajkavskog adstrata, dotle je pravilo da odnosna zamjenica koja zamjenjuje imenicu u akuzativu ima genitivni oblik: *Sĭ dopĕljal unăj răst kĕga sĭ nĭki dăn posĭkăl?* (Ali je češće: ... *kĕj sĭ ga nĭki dăn posĭkăl?*) *Gđĭ ti je tăj rădio kĕga su ti iz Nĕmačke poslăli?* (... *kĕj su ti ga iz Nĕmačke poslăli?*) Odnosna zamjenica u srednjem rodu uvijek ima nominativni oblik: *Pokăži mi to jăjce kŏ je pĭrgasta pišĕnka znĕsla.* (može i: ... *kĕj ga je pĭrgasta pišĕnka znĕsla.*)

Nema dosljednosti ni u upotrebi upitnih zamjenica i poimeničnih pridjeva u akuzativu: — *Kĕga cĕte?* — pita žena prodajući sir. — *Tĕga vĕčĕga,* — odgovara kupac. Ali može se čuti i pravilno: — *Ki cĕte?* — *Tăj vĕci.*

Genitivni oblik mjesto nominativnog dolazi u narodnoj izreci *Posudĭcăk vrăčka gledĭ* (Zajam traži vraćanje) zato što je cijela ta rečenica personifikacija.

V o k a t i v

Kao što je rečeno u *Oblicima*, vokativ se morfološki ne razlikuje od nominativa. Sva odstupanja od tog pravila imaju izrazitu stilsku vrijednost.

Vokativi imenica ž. r. s nastavkom *-o* (*kămkŏ, măjko, nĕfko, strĭnko* itd.) naglašeno su afektivni. To vrijedi i za vokative koji su zapravo ostaci staroga nominativa: *Măre, Zŏre.*⁷³ Vokativni nastavak *-e* ima me-

⁷³ Usporedi: P. Skok, *Mundartliches aus Zumberak*, str. 340, bilješka: »Nach Kăte, Măre von Kăte, Măre, welche Vokative auch für Kata und Mara gebraucht werden können.«

liorativno značenje, ističe nježnost i ljubav: *Måre, jęsi se naspåla? Kõke, kõke, kåk si ti dõbra! Kråve, kråve, ti se dånås nįsi napåsla! Ljũbe, då me įmař råda?*

Upotreba obiĉnog vokativnog oblika u svim tim primjerima djelovala bi grubo. Taj oblik moţe biti znak da se pozivaĉ ljuti na pozvanoga: *Måra, ståni se!*

Blagi prijekor nekome koga volimo izražava se takoder vokativom na -e: *Zõre, Zõre, tõ mi nįsi smįla napråviti.*

Taj nastavak s naveskom (-ej) įma istu afektivnu vrijednost tek s tom razlikom što se upotrebljava za *dozivanje iz podaljega*. (Kada se doziva bliska i draga osoba, rijetko se upotrebljava nastavak -a u vokativu.) *Slåvej, kådį si?* Ti vokativni nastavci dolaze i u imenicama m. roda ove promjene: *řtefe, põj po võdu! Jõžęj, dõjdi domõf!* Mogu ih imati i *vlastita imena na -o* ukoliko su hipokoristiĉna: *Dråge, jęsi dõbår dånås? Zvõnke, Zvõnke, zåkej måmu jadåř? Vlåđęj, jęsu pũrice s tebũm? Mirkęj, õdi břže domõf!*

Instrumental

Instrumental bez *prijedloga* dolazi samo u sluţibi priloške oznake mjesta: *Õdi såmo cęstum. Pũtem s�m si sikej premiřljåval.*

U primjerima kao što su *Rįřem žågum, sįćem sikįrum* gubljenje *prijedloga* je fonološke, a ne sintaktiĉke prirode. Prema tome, instrumental sredstva ne razlikuje se od instrumentala društva: *Napįsal je pįsmo s ĉrlęnum õlofkum. Dõřål je is řkõle ř ĉrlęnum õlofkum.*

Vrijeme se ne izriĉe samim instrumentalom, nego *prijedlogom na i akuzativom*: *Na pętåk je řånjem f Kårlofcu, a na pandįljåk v Jåski.*

Umjesto *noću* i *danju* uzima se *prijedlog po s lokativom*: *Po dånų su spåli, a po noĉi putovåli.*

Instrumental se ne upotrebljava ni kao dopuna predikatu mjesto *nominativa*: *Põstal je deręktor. Zvåli su ga Baråba.*

IZ SINTAKSE OSTALIH VRSTA RIJEĀI

Neřto o brojevima

Āesto se upotrebljava broj *jedan* u znaĉenju *neki*: *Pįtal me jęn ĉõvik da ĉįja jå jęs.*

Među starijim ljudima uvrijeţen je germanizam *kej za jen* (was für ein) u upitnim reĉenicama: *Kęj je to za jęna kråva kå tåk målo mlika då. Kęj su tõ za jęni svåti?*

Broj *jędno* (*jęno*, postao je prilog u znaĉenju *otprilike* (circa): *Dõbil s�m jęno pęt vogåni řenįce. Bįlo nas je jęno dęset.*

Prema brojnim priloţima *prvįĉ* i *drugįĉ*, koji se kao priloţi viře ne upotrebljavaju, nastale su imenice *prvįĉ* i *drugõĉ*: *Įmař låzno do prvįĉa. Le nįs ĉũla drugõĉa zvonįti.*

O upotrebi prijedloga

1. Prijedlozi s genitivom

Prijedlozi *bez*, *blizu*, *između*, *umjesto* glase *pres* (*prez*) *blízum*, *izmet*, *místo*, *namísto*.

Prijedlog *do* često se upotrebljava mjesto *k*: *Dójdí málo dō mene. Idem málo do svojē tetē.*

Prijedlog *iz* često ima značenje:

- a) prijedloga *s* (*Ópal je iz rúške.*)
- b) prijedloga *od* (*Ima hížu is kāmēna.*)

Prijedlog *iza* upotrebljava se i u značenju *za* (za vrijeme): *Dójdí iza dāna. Bilo je tō još iza ráta.*

Nema prijedloga *kod*. Mjesto njega dolazi *vuz* (*vus*) s akuzativom, *pri* s lokativom i *polok* s genitivom. Inače, *polok* najčešće znači *uz* i *pored*: *Polok tēbe ne móre nīgdo býti sigúrēn. Polok móže býti i prílog: Dēni ga tū pōlok.*

Sporet znači *pored*, *uz* i *unatoč*: *Sporet séga tēga mí se nē bumu povādīli.*

Prijedlog *mimo* ide samo s genitivom: *Nīgdo tí je přēšal mímo híže*, a može biti i prílog: *Pāzi da ne stāneš mímo.*

Prijedlozi *naspram* i *spram* upotrebljavaju se u smislu *nasuprot*, *prema*: *Tí sí nāspram njēga nīgdo í nīš. Popōšal je spram njēga.*

Od znači *za* u rečenici *Plātil sām od lētrike*. Među starijima se *od* upotrebljava mjesto novijeg *o* uz glagole *pripovídati*, *příčati* (i uz imenice *přípovist*, *příča*, *knjīga*): *Pripovíдай mí od zelēnega vrápca. Čítal sām čūda přič od víl í patūljkof.* Prijedlog *od* se ispušta u izrazima: *više dvī vūre.* (Razgovarali su više od dva sata.) *Više lēto dán se ní jávljal iz Mērike.* (Više od godine dana nije se javljao iz Amerike.)

Osim mjesnog prijedlog *oko* (*okol*) može imati i finalno značenje: *Nāši ídu okol krmē.* (Naši ídu sušiti i pospremati sijeno.) *Tā bāba stālno hōdí okol doftorōf.* (Ta baba neprestano hoda k liječnicima.) *Mōraš oko njēga z lípím íti ak čēš da te slūša.* (Moraš mu se lijepo obraćati ako hoćeš da te sluša.)

Prijedlozi *radi* i *zbok* u jednakoј su mjeri uzročni i namjerni. To vrijedi i za složeni prijedlog *zarat*, *zaradi*: *Rādi snīga ní mōgəl gnōja vozīti. Zbok snīga ní mōgəl gnōja vozīti. Zāradi snīga ní mōgəl gnōja vozīti. Radi dřf je přēšal k lugáru. Zbog dřf je přēšal k lugáru. Zāradi dřf je přēšal k lugáru. Sē je tō zarat novác.*

Redi znači *nasuprot*, *vis-à-vis*: *Rēdi njēgve híže je jálva.*

Prijedlog *zlok* znači *osim*, a ístog je porijekla kao i *polok* (*podlъgъ*). Da se prijedlog s korijenom *dlъgъ* pojavljuje i s drugim prefiksima, nalazim potvrdu u Miklošičevu etimološkom rječniku, a i u velikom *Akademijinom Rječniku*. Miklošičev hrvatski primjer *izlag* i samo značenje tog prijedloga (*osim*) potvrđuje čakavsko podrijetlo tog prijedloga u

ozaljskom govoru iako u njemu nema mnogo tragova čakavskom gubljenju početnog vokala prijedlogu *iz*, (*zgubiti* — *izgubiti*).⁷⁴ Primjeri: *Zlok mēne nīkega nī bilo pri hīži.* (Osim mene nikoga nije bilo kod kuće.) *Si su k mēni pristrhnāli zlok nāšega kumešīne.* (Svi su pristali uza me osim našega kumašina. U novije doba taj je stari prijedlog prilično potisnut. Mladi svijet govori uglavnom *osim*.)

Prijedlog *prvo* (ili: *prve*) upotrebljava se samo u vremenskom značenju: *Prvo rāta je čūda ljudi bilo pres pōsla. Ti buš dobila batīn prvo nōći.* *Prvo* se upotrebljava i kao prilog: *Prvo su ljūdi bili bōlji. Mi smu dōšli prve nek vī.*

2. Prijedlozi s dativom

U priloškim oznakama vremena prijedlog *k* (*g*) znači *pred*, *prije*: *K jūtru je pōstalo zīmūje. Kad je bilo g dāru, ūn je samo nēstal.* (Kad je došlo vrijeme darivanja, on je samo nestao.) *Kad je bilo bliže k večeru, popōšli smu domōf.*

Ovaj prijedlog dolazi i s pridjevom *sličan*: *Ūn je k mēni sličan.*

S dativom ide prijedlog *prema*: *Ūn otāja prema nāšim nīvam.* Mislim da taj prijedlog prodire iz književnog jezika pa se usvaja sintagmatski, to jest s oblikom koji je bliži ozaljskom dativu nego lokativu.

Prijedlog *proti* ide s dativom: *Jā nīmam nīš proti tēbi*, ali se čuje i *protiv* s genitivom: *Jā nīmam nīš protiv tēbe.*

3. Prijedlozi s akuzativom i lokativom

Prijedlog *čez* (*čes*) znači:

- a) *kroz*: *Idem čez lōzu.*
- b) *preko*: *Tīca je preletīla čes krōf.*
- c) *od*: *Mēne pripāda vīše čes polovīcu grūnta.*
- d) *za*: *Čez lēto dān bum dōma.*

e) *mimo* (bez): *Ne mōreš ti tō čēz njega.* (Ne možeš ti to učiniti mimo njegovu volju).

Prijedlog *na* po pravilu ide s akuzativom i lokativom. Međutim, u jednom slučaju pojavljuje se i s genitivom, i to uz brojeve u datumima: *Bilo je tō na četrtēga věljače. Rōdil se je na dvadesētega rūjna.* To slaganje s genitivom je samo prividno jer iza prijedloga *na* valja pretpostaviti akuzativ *dan*: *Bilo je tō na dān četrtēga věljače.*

Prijedlog *nad* (*nat*) upotrebljava se i u značenju *na*, *protiv*: *Idmu nad vūka. Ūn će i nād me.*

Prijedlog *ob* (*op*) s akuzativom je rijedak: *Ūn ide òp to da mēne zatēre.* (On ide za tim da mene upropasti). *Jā bum stāl òp to da ti dobīš bōlji dil.* (Ja ću nastojati za to da ti dobiješ bolji dio.)

⁷⁴ F. Miklosich, *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*, str. 40, natuknica *delgu* 1: »kr. polag, poleg: vergl. odlag ausser: nimamo kralja odlag cesara ung. izlag.« Vidi i ARJ, VIII, str. 604, natuknica *odlag* i ARJ, X, str. 581, natuknica *polag*.

S lokativom taj prijedlog dolazi obično

a) kao oznaka vremena: *Op sèdmi vùri se stâl.*

b) kao oznaka načina: *Ne mòre se živiti ob zrâku.*

Prijedlog *po* ima instrumentalno značenje u rečenicama: *Po tákvi ljudi nè bu nìkakvega dóbra.* (Od takvih ljudi neće biti nikakva dobra.) *Pò meni bute slábo mēsa jìli.* (Malo ćete mesa jesti što bih ga ja nabavio.) *Pò tebi mi nē bi krùha imâli.* (Od tvoje zarade mi ne bismo imali kruha.)

Mjesto *po* upotrebljava se *pod* u frazi: *Nédi nìkam pòt to vríme.* (Ne idi nikamo po tom vremenu).

Prijedlog *pred* ima mjesno i vremensko značenje: *Stâni pred hižu.* *Tò je bilo nìkak pred ràt.*

Prijedlog *pri* dolazi samo s lokativom, i to najčešće mjesto *kod* u priloškoj oznaci mjesta: *Tò je bilo pri strìčevi nǎiva.* Dolazi u različitim izrazima s prenesenim značenjem: *Bùdi pri míru! Jěsi ti prì sebi? Tâ cùra je već prì lèti.* To je vrlo frekventan prijedlog.

Mjesto s akuzativom prijedlog *v, vu* ide s lokativom u samostalnom priloškom skupu *vu tim*: *Vú tim je i ùn dòšòl.* (Uto je i on došao.)

Prijedlog *v* redovito se ne upotrebljava uz imena dana u tjednu kada dolaze u akuzativu kao oznaka vremena: *Pandìljòk smu klâli.* *Tóròk sòm išòl Kârlovòc.* *Srìdu smu kòsili.* *Četrtòk smu išli rìpi òrat.* *Pétòk smu brâli gròde.* *Sobòtu smu prěšali.* *Nedìlju smu se odmárali.*

Rjeđe se mogu te vremenske oznake čuti s prijedlogom: *F pandìljòk smu klâli.* *F tóròk sòm išòl f Kârlovòc.* Nikada se *v (f)* ne čuje pred imenima *srida* i *subòta*.

Taj prijedlog često ispada i ispred toponima, i to jednako u akuzativu kao i u lokativu: *Idem Bòšefce.* *Bìli smu Zágrebu.* *Bùš dòšòl Pòžun?* Ako ime mjesta počinje vokalom, prijedlog obično ostaje *Idem v Ózòlj.* *Bil sòm v Ózlj.* Neuobičajenost prijedloga *v* pred toponimom kao da potvrđuje i domaći naziv za selo Ilovac: *Vujìlofci.* Pretpostavljam da je *vu* priraslo uz imenicu kada se prestala osjećati potreba za tim prijedlogom: *Idem vu Jìlofce.* *Bil sòm na Vujìlofci.*

Prijedlog *v* dolazi u frazi: *Ne dâ se v dùk.* (Ne priznaje da je kriv.)

Prijedlozi *za* i *po* ravnopravno se upotrebljavaju u frazi: *Nì mi za vòlju.* *Nì mi po vòlji.*

Prijedlog *za* uz riječi koje znače mjeru znači *otprilike, gotovo*: *Bilo je mēsa za kìlu vrìdnosti.* (Bilo je mesa otprilike u vrijednosti jednoga kilograma.) *Izvàdil sòm iz ràjnika sâj za pòl čàbrice.* (Izvadio sam iz dimnjaka gotovo pola čabrice čađa.)

Prijedlog *s* može doći mjesto *po*: *Nì mi z vòljum.* (Nije mi po volji.)

Prijedlog *pred* s instrumentalom može imati vremensko značenje: *Mì smu se jòš pred ràtum pòkumili.*

5. Prijedlozi pred nepromjenjivim riječima

Neki prijedlozi dolaze ispred glagolskih priloga: *Úna nõsi čäbricu na glävi prez držêc.* (Ona nosi čabricu na glavi bez držanja). *Na gledêc bi ti fkräl kej mu se dopäda.* (Na očigled bi ti ukrao što mu se sviđa). *Tõ se ne dëla na sidêc.* (To se ne radi sjedeći).

Prijedlog za može doći s infinitivom ili s kojim drugim prijedlogom u priloškom skupu: *Imate këj za jisti? Donësi nam këj za popiti.* *Ove su mi läce za v lözu, a në za k mäši.*

Prilozi

1. Mjesni prilozi

Kao pitanje *dì*, *gdì* i *kädi* upotrebljava se ravnopravno na cijelom području. *Di* je karakterističan za žene i djecu. U složenicama dolazi samo *gdi*: *sägdi*, *nügdi*, *drúgdi*. Ravnopravno se isprepliću ikavski i ekavski oblici: *övdi* i *ovdê*, *drúgdi* i *drugdê* itd.

Akcenatski se razlikuju prilozi *väni* i *povanì*.

Akcenatske dublete su i *pósìm*, *posìm* (svuda).

Näpri, *odnâpri*, *näprvo* i *odnâprvo* znači *naprijed*.

Ozât, *ozáda*, *odozât*, *odozáda*, *odzât* i *odzáda* znači *odostraga*.

Srídi, *srit*, *nasrídi* i *näsrit* znači *nasred*.

Pitanje *käm* dobro se razlikuje od pitanja *gdì* i *kût* (*kudâj*).

Gdì? — *övdi*, *ovdê*, *tü*, *drúgdi*, *drugdê*, *döli*, *göri*, *nútri*, *nutrê*, *väni*, *nakli*, *naklô*.

Käm? — *óvam*, *tâm*, *drúgam*, *döli*, *göri*, *nütär*, *vân*, *nákla*.

Kût? — *ovút*, *tút*, *unút*, *ovdâj*, *tudâj*, *undâj*, *ovdâj*, *drugút*, *zdöl*, *zdóla*, *zgôr*, *zgóra*, *ponútri*, *ponutrê*, *povanì*.

U mjesnim priložima česti su navesci: *ovdékej*, *görikej*, *tutê*, *tutékej*, *ovdâj*, *undâj*, *dóklek*, *dóvlek*, *pótlek*, *domóška*.

Prilošku službu vrše i oblici imenice *dôm*:

- a) na pitanje *gdi* — *döma*
- b) na pitanje *kam* — *domof*, *domôm*
- c) na pitanje *òtkut* — *izdomi*, *òdomi*
- d) na pitanje *dókle* — *dòdomi*

Nárit je mjesni i načinski prilog: *Dëj ga mälo nárit povlíci* (naträg). *Möreš ti nárit hodíti?* (natraške).

Blízum i *okolo* mogu biti mjesni prilozi i prijedlozi. *Ne skáci túliko okolo njëga. Otâj ökolo v Ózälj.* (*ökolo* = ne prijekim putem, npr. čamcem preko Kupe nego daljim, preko mosta).

Vrlo često se upotrebljava *proč*: *Bíži proč öd mene. Nêdem proč otut. Däli su ju proč öt sebe.*

Prilozi *kût* i *nîkut* često se pojačavaju prilogom *vragût*: *Kût vragût je prěšal da ga nis vîdil? Prěšal je nîkut vragût ôkolo.*

Obje navedene rečenice izražavaju ljutnju.

Gotovo da se već adverbizirao i lokativ množine imenice *vrak*: — *Jé prěšal Mârko? — Vragî je vëç!* (Je li otišao Marko? — Daleko je već.) *Kádi vragî ste bili?* (Gdje ste bili?) Posljednja rečenica je afektivna i tu *vragî* ne znači mjesto, nego pojačava prilog *kádi*, što također odaje ljutnju.

2. Mjesni prilozi u atributnoj službi

Radi što točnijeg određenja osobe o kojoj se govori uz imenice se često navodi u atributnoj službi priloška oznaka mjesta koja se sastoji od pokazne zamjenice *tô* i priloga *dôli*, *gôri*, *ozdôl*, *ozgôr*: *Vdâje se Mâra tô dôli Vukînka.* (Smisao: Udaje se Mara Vukinova što stanuje niže naše kuće.) *Žèni se Štêfa tô gôri Krčêlof.* (Ženi se Stjepan Krčel koji stanuje više naše kuće.) *Rêkâl je strîc tô ozdôl da jûtri îde na sônjem.* (Rekao je stric, taj što dolje stanuje, da sutra ide na sajam.) *Strîna tô ozgôr Krčêlofka ti bu sê povîdala.* (Strina Krčelofka, što stanuje iznad nas, sve će ti reći.)

Mjesto neutruma *to* može se upotrijebiti i određeni rod: *Vîda tâj gôri Skôkof... Tétac tâj dôli Nêžin... Kûm tâj ozgôr... Pîljuni ti môji ozdôl... Ûna gizdâvica ozgôr frâtrovačka...*

U sličnoj funkciji dolazi i dvostruka priloška oznaka sastavljena od priloga *tû* i lične zamjenice s prijedlogom *vuz*, *sporet*, *polok*, *redi*: *Ovâj mûtan tu vûz me ni znâl niš rêci.* (Smisao: Ovaj glupan što stoji pored mene nije znao ništa reći.) *Tô ditêce tû polok têbe zláta je vridno.*

Ovamo ide i primjer: *Jîva tô tâm Vâlčîcef îde vôjsku.*

Kao posebnost ozaljskog govora valja navesti i pojačavanje priloga prilogom: *Tû tâm ti je krâva. Tû gôri je. Tû dôli je. Undê tâm se skrî. Tû nûtri je. Tâm nûtar je vûšal.*

3. Vremenski prilozi

Među vremenskim priložima ima ih dosta s pokretnim samoglasnicima (*kât* — *kâda*, *nîkat* — *nîkada*) i navescima (*sədâkej*, *nîgdâr*, *tôčka*). *Nîgdâr* se danas više ne upotrebljava u značenju nekada, ali se pred dvadesetak godina i to moglo čuti u starijih ljudi, tek s drugim akcentom: *nîgdar*. Danas se u tom značenju upotrebljava *nîgda*.

Skorašnjost izriču prilozi: *kmâlu*, *mâm*, *nâvret*, *odmâ*, *sədâkej*, *sôt*, *tâki*, *tôç*, *tôčka*, *vâle*, *zmêsta* (i *smêsta*).

Kontinuitet izriču: *fôrt*, *jednâk*, *navîk*, *smîrum*, *stâlno*, *uvîk*, *vavîk*, *zanavîk*, *zanavîk vikoma*.

Doba dana i tjedna: *prikprěšcer*, *prěšcer*, *ščer* (*ščêra*), *prěsnoç*, *snôç*, *snôčka*, *nôças*, *jutrôs*, *dânas*, *pretpôldan*, *dopôldan*, *opôldan*, *srididancê*, *popôldan*, *predvêcer*, *navêcer*, *vêcer*, *veçêräs*, *zvêçera*, *jûtri*, *pôjutri*, *prikpôjutri*.

Odnose prema godini izriču prilozi: *prēdlani, lāni, lētus, klētu*.

Pored priloga *vēc* može se čuti i *vrē*, i to samo među najstarijima, uglavnom u podbreškoj i požunskoj varijanti: *Bū vrē dōšla*.

Među starijima na cijelom teritoriju može se čuti prilog *untrāt*: *Tō je bilo untrāt kād je tvōj zēt otājal Mēriku*.

Prilog *stōpār* vrlo je živ u sve tri varijante: *Kěj si stōpār sāt dōšla!*

4. Načinski prilozi

Na pitanje *kāk*, osim uobičajenih priloga *tāk, nīkāk, óvāk, únak, sīkāk* i dr.) i onih koji su nastali od pridjeva, odgovaraju prilozi:

a) s nastavkom *-ce*: *osofcē, skrivuncē*

b) s nastavkom *-ice*: *pīšice, potrbūšice*

c) s nastavkom *-čki*: *ležéčki, osovéčki, sidéčki, skrivéčki, stojéčki, žmiréčki*.

Prilozi *bōlje* i *vīše* često se dodaju pridjevima koji označuju holje da bi se označila *približnost boje*: *Hlāče su mu bōlje sīve*. (Smisao: Hlače su boje koja je najbliža sivoj.) *Hālja mu je únak vīše črna*. (Kaput mu je boje koja je najbliža crnoj.)

Vrlo je čest prilog *jāko* u smislu *vrlo, veoma*: *Ūn ju ima jāko rāt*. Često se radi pojačavanja ponavlja. *Ūn je jāko jāko dōbār*. Ali gdjekad znači baš suprotno — stanovito oslabljivanje, npr. s prilogom *vřlo*: *Jā sādākej jāko vřlo nīkam nēdem, tāk sām odbīta od sēla*. (Ja sada gotovo i ne idem nikamo, tako sam odbijena od sela.) Načinski se prilozi često upotrebljavaju u deminutivnoj formi i funkciji: *Děj mi mālkcac krūha i sāmo maličkac mēsa. Sāmo ovulīčko. Ōdi polāfkac čez brf*.

Još neki najčešći načinski prilozi: *bādaf, bādavo, cēnke-bēnke, drūgač, drugāčije, kōme* (pored novijeg: *jēdva*), *lāzno, nāgljuš, nahřmāk, naposmūk, nāprik, nāpāk, natóse, pōprik, sēgli, sejēno, sēno, setāk, skūp, skūpa, stīha, stūnja, sāsīm, sōzla, tobōže, zabādaf, zabādavo, zaizlikof, zājedno, zdōbra*.

5. Količinski prilozi

Na pitanje *kūliko* odgovara se priložima: *čūda, dōnikle, dōst, dōsta, fānj, ikūliko, ivragu* (veoma mnogo). *kūliko bilo, mēnje, nikūliko, ovūliko, prēveć, rāzum, splōh, spōlum, unūliko, vīše, zaobākla*.

Prilog *kūliko* dolazi i u značenju *donekle*: *Sē je dōbro dōk je čōvik kūliko zdrāf*.

6. Prilozi za pojačavanje i drugi

Prilog *čē* znači *čak*, ali dolazi samo kao pojačanje mjesnim, rjeđe vremenskim priložima: *Bil je čē Mēriki. Čē Pobriže je vūšəl*. Pred vremenskim priložima ima značenje *tek*: *Čē klētu bu napūnil dēvet lēt*.

Prilog *skörum* upotrebljava se samo u značenju: *gotovo, umalo: Skörum me je cúcək griznal.*

Häjt i nək osim značenja o kojem je bilo riječi u *Imperativu* imaju i druga: *Ûn je häjt döšöl.* (On je ipak došao.) *Käd bi nək i novác sòbum donësäl!* (Kad bi barem i novaca sa sobom donio!)

Ima dosta priloga njemačkog porijekla: *fänj, fëst, glī, ségli* (sve + gli), *šrək, štrıc, štünt.*

Fänj i *fëst* dolaze i kao nesklonivi pridjevi: *Tä cūra je fänj. Ima i fëst děčka.* Za ž. i sr. rod fanj ima i prave pridjevske oblike: *fänjska cūra, fänjsko dite,* a komparaciju za sva tri roda: *fänjskīji najfanjskīji.*

Ostali prilozi: *bäš, bār, berdôm, böjnda, dötik, ëvo, ëto, ipak, jöš, mār, märet, nebëre, nək, öpet, víc, vīm.*

U z v i c i

U čestoj su upotrebi uzvici: *äh, ahä, ëh, ëj, fūj, häc, hëj, höp, ih, jāj, jö, jøj, jū, jūj, ö, ohö, ðh, öp, pi, ü, üf, üh, əhə, əə.*

Uzvik *hüc* govori se kada se tko opeče, oprži.

Uzvici za tjeranje, držanje, poticanje ili vabljenje životinja: *cū — cū* (vabljenje živadi), *gījo* (poticaj konjima da krenu), *gūdi — gūdi* (vabljenje svinja), *gūs* (tjeranje svinja), *hāj — hāj* (tjeranje živadi), *hājs* (upozorenje volovima: nadesno), *hëvo* (poticane goveda da pije), *höt* (upozorenje konjima: naljevo), *hř* (draženje psa), *këc* (tjeranje jagnjadi), *kış* (tjeranje svinje), *liga — liga* (dozivanje pataka), *mārš* (tjeranje psa), *mıc* (dozivanje mačke), *täbi — täbi* (vabljenje golubova), *tūka — tūka* (vabljenje pura), *žūga — žūga* (vabljenje gusaka).

Uzvik *iskerum* služi za ruganje i znači otprilike *Sram te bilo.* Uzvik *kö* ima otprilike značenje: *daj ovamo: Kö da vidim tü löptu. Kö sim taj zvönac.* Uzvikom *köj* se odaziva: — *Štëfëj! — Köj? — Ödi odmä dö-möf!* Nema nekadašnjega značenja (odmah), nego otprilike: Što je? Čujem. Uzvikom *šülj* nastoji se otkloniti opasnost pri spomenu vražjeg imena ili ptice grabljivice. *Vrāk ne spī, šülj mu būdi! Pāzi da ti pūricke ne odnëse škánəc, šülj mu būdi! Nebäre (nebare < nebore < nebože)* zapravo nema nikakva značenja. Odražava izvjesnu bliskost i služi kao poštapalica kojom se pojačava izjava (obično suprotna očekivanju): *Nebäre, tö to je döbär děčko, sūmo ga mrzíju këj jim se ne dä pöt pete.*

O n o m a t o p e j s k i u z v i c i

Onomatopejski uzvici koji zamjenjuju glagolske oblike vrlo su česti u živu pripovijedanju. Može se reći da oni imaju onu istu ulogu što je u štokavskim govorima ima aorist ili krnji imperativ (bjež! drž!). Potencirajući dinamiku zbivanja gdjekad upotreba takvih uzvika izražava i emocionalnu ponosenost pripovjedača. Onomatopejski uzvici nikada se ne upotrebljavaju u upitnim i odričnim rečenicama. Osim izuzetaka, za

sve te uzvike postoje i normalni glagolski oblici. Ne može se uvijek ustanoviti da li je onomatopejski uzvik nastao skraćivanjem glagola ili je glagol izveden od uzvika (*trljòskati* i *trljòs* ili *trljòsk*). Evo nekoliko primjera u rečenicama:

I ja njèga ćap za vrât! A püre samo ćòf, ćòf po salâti. A ün njèga ćüs, ćüs, sât po jènim, sât po drugim licu. Ün skòči do kràve pak flis pó nji. A tò je sâmo pljòskalo: pljòs, pljòs, pljòs! A ün pljüs vòdu. Zgrâbil je siromâćoca i puf ž njim vòdu. Zèl je nikakvu dâsku i hrsk vòla po rogî. Mâli pogrâbi šibice, pðc, pðc, i stòk je bil v plâvnu. Zgrâbi kòlâc i trës po orihi. Sporâjtalî mî Némce pak trljòs, trljòs po njîmî. A ja zvîs krûblum po kâmenu.

Upotreba ovih uzvika rezultat je želje da se pripovijedanje oživi većom zvučnom plastikom, da se zbivanje dočara ne samo dinamikom, brzinom govora nego i zvučnom imitacijom.

Fiksne riječi

Riječca *le* može se smatrati osobitom karakteristikom ozaljskoga govora. Naročito je mnogo upotrebljavaju žene. Dolazi uvijek na početku rečenice. U stvari, i nema određenog, postojanog značenja, nego mu značenje ovisi o kontekstu i govornoj situaciji. U svakom slučaju pojačava rečenicu pred kojom stoji. U izjavnim rečenicama znači otprilike: *naravno, dakako, dabome, jasno*, a može se prevesti i veznicima *a, i, ma, pa*. U upitnim i uzvičnim rečenicama gotovo uvijek se može prevesti sa *ta* ili *ma*. U toj riječi nalazim gotovo uvijek stanovitu dozu protivljenja, suprotnosti. Primjeri:

— *Jesi bila dõma?* — *Le jès.* (Naravno da jesam). — *Kâm ideš?* — *Le domõf.* (Pa kući. Podtekst: Što pitaš kada je to jasno.) *Le gdi ste našli tû mâlu?* (Ama gdje ste našli tu malu?) — *Nigdi gori! Le dà bome?* (Negdje gori. — Ma zar zaista?)

Le može biti i u pitanju i u odgovoru: — *Le dà ideš? Le idem.* (Ma da li ideš? — Ma idem.)

Le pðj donësi vodë. (Ta idi donesi vode.) *Le ne tuci kràve.* (Ta ne tuci kravu.)

Ta riječ ni semantički ni sintaktički ne odgovara slovenskom prilogu *le*. Očito je čakavskoga podrijetla (*leh*).

Slovenskom *saj* uglavnom odgovara ozaljsko *se*, koje se također upotrebljava na početku rečenice.⁷⁵ Pojačavajući rečenicu, ta riječ ujedno upućuje na nešto već poznato, dopušta nešto, suprotstavlja se nečemu, ona rečenici daje snagu uvjerenja, obrazloženja, a ponekad i prkosnog opiranja. Obično se može prevesti štokavskim *ta*, iako to nije najadekvatniji prijevod. Primjeri:

⁷⁵ Usporedi: Škerlj, Aleksić, Latković, *Slovenačko-srpskohrvatski rečnik*, str. 805, natuknica *saj*, Beograd, 1964.

— *Kěj si jíl za óbet? — Se znáš.* (Što si jeo za objed? — Pa znaš.)
— *Něk nōsi, se je jak.* (Neka nosi, ta jak je.) — *Zákej něćeš kositi? —
Se sām već pōkosil.* (Zašto nećeš kositi? Ta već sam pokosio.) — *Nážgi
lâmpu! — Zákej? Se je još dān.* (Upali svjetiljku. Zašto? Ta još je dan.)

Se dolazi samo u izjavnim rečenicama.

Oba uzvika, *le* i *se*, mogu se upotrijebiti u istoj rečenici. U tom slučaju *le* je uvijek ispred *se*: *Zákej mi ne povijes? — Le se sām ti věč dvâput povīdal.* (Zašto mi ne rečeš? — Ta već sam ti dvaput rekao.)

TEKSTOVNI PRILOZI⁷⁶

1. Na kûpanju

Jednēga dāna je mōj kûm bīl vādīl písok i ūnda, kāk su vēliki kō-
təl tām napravīli, dōšəl se je jēn dēćec kúpat kí nī znāl plāvati i nīkak
je slúknał vū tu kotlīnu. Ūn je sam tūkəl gōri z rukāmi, nīkut nī mōgəl.
I jā sām krīcal da nēk skōči jēn dēćko za nīm, āli ūn nī tīl skočīti. Ūnda
sām jā zagāzil óvak do kolēna, iznat kolēna i ūnda sām mu pōdal rŭku
i izvlīkəl sām ga vān. Jōš je rēkəl da se nī nāpil vodē.

Desetogodišnji dječak, Zajačko selo

2. Na Vēliki pētək

Sēcam se, tō je bilo četrdesēt i pŕve, na Vēliki pētək, kāt su sī
zglasāli da ĩdu četnīki. Nājpŕve mī smu tū bīli f ĩzi, a vīdīli smu da tāj
dōli vŭjēc Zīdār vēliki pŕt odnāša iznat svojē kŭhinjīce. A mī kričīmu:

— Vŭjēc, kām ĩdete? Kām ĩdete?

Ūn kričī:

— Jō, jō, jō, dīčīca, hōte, hōte! Kēj nē znate nīš? Četnīki su tū
Pobrīžu. Četnīki ĩdu. Ōte, bīžīmu.

A mī kričīmu:

— A kām ĩdmu? Kām ĩdmu?

— Hōte, ĩdmu samo v Ōzəlĵ. V Ōzəlĵ otājamu.

A mī se sī isprestrāšīli. Brāta nī bilo dōma, āli je zamālo dōšəl. Veli:

— Jā nē znam, vēli, Pobrīžu sām bīl i jā, dōli ĩsto kričīju da su
dolīnskīm sēlu. I sē se uzbŭnilo da ĩdu četnīki.

Mī nīš. Kēj smu tū pripravīli vrhnjē da bumu bāš jŭžīnali, tō znām
dōbro, ūnda tāj bōket žlice zmetāli i krŭh f pŕocanju dīli i tū vrhnju i
nīkej pŕnj zēli i mī ōde na Kŭpu da se bumu prepeljāli, da otājamu
stāri grāt. Nāto nāša Kāta Zīdārova gōri is stazē kričī:

⁷⁶ Tekstovi 3, 4 i 5 zapisani su 1960. g., tekstovi 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10 i 11 — 1964,
a tekstovi 12, 13 i 14 — 1976.

- A, vüjna, kãm idete, kãm idete?
- A bizímu. Īdu böjnda čėtniki.
- A nĩgdi nĩkega nĩ, vřnrite se, vřnrite se, vřnrite se, nĩgdi nĩkega nĩ.

A vėc je cĩlo sėlo bĩlo prėšlo prĩk, nĩki kãm, nĩki v lōzu, pōbrali se da ĩdu čėtniki, dã nas budu poklãli, da ĩdu, da kōlju po Pobrĩzu, da mōramu bĩzati i mĩ. I tãk smu se vrnãli, a cĩlu nōc nĩsmu spãli, nėk su nãši muškĩ na patrōli bĩli pozvanĩ z rogljãmi gnojnĩmi. Kat tãm, nĩgdãr nĩgdi nĩkega nĩ, sãmo kėj je bĩl tãk glãs dōšōl da smu se prestrãšili.

Ljubica Mihalić, 37. g. Požun

3. Diklica me prōsi

Diklica me prōsi da bi ju zėl,
 kĩklice nĩma, kãj bi začėl?
 Jã bi jĩ ju kũpil
 pãk bi jĩ ju dãl,
 drũgi bi hũncmat dōšōl
 pak bi mōju cũru fkrãl.
 Jã bi nãto dōšōl
 pãk bi ga klėl:
 Tĩ proklėti hũncmat,
 kãj sĩ mōju cũru zėl?

4. Sĩjaj, sĩjaj, sũncōce

Sĩjaj, sĩjaj, sũncōce, napĩsano jãjčōce!
 Gdō je tēbe pĩsal? — Mãčkĩna cãpica.
 Gdĩ je tã cãpica? — Gōri na polĩčici.
 Gdĩ je tã pōlica? — V ògnjœu je zgōrila.
 Gdĩ je tãj ògõnj? — Vōdica ga pōlila.
 Gdĩ je tã vōdica? — Pōpil ju je vóløk.
 Gdĩ je tãj vóløk? — Ūbila ga sĩkĩra.
 Gdĩ je tã sĩkĩra? — Kōvač ju rastũkøl.
 Gdĩ je tãj kōvač? — Prėšōl je po mlãdu.
 Gdĩ je tã mlãda? — Skrĩla se v mĩšlju jãmicu.

5. Jũrjefska

Prėšōl je, prėšōl pĩsani Vůzõm,
 dōšōl je, dōšōl zėlenĩ Jũraj
 na vrãnom kónju, pō zelenom pōlju.
 Svė se pōlje zelenĩ, břdo i dolĩna.
 Ū tom pōlju pěrja nĩ, sãka rãna rãste.
 Hãj, hãj, stãr. mãjka, bũ li skōrum kãj?
 Dãjte nam šēmce òd Marije Djėvice,
 dãjte nam hřzi kã se dōma trĩzi,

dajte nam hãjde kã se dõma nãjde!
 Hãj, hãj, stãra mãjka, bũ li skõrum kãj?
 Dãleki su pũti, cipeli su vũtli,
 šilo mi je ù Metliki, drĩta mi je ù Ljubljani,
 dõk ja to sabẽrem, cipele razdẽrem.
 Hãj, hãj, stãra mãjka, bũ li skõrum kãj?
 Dajte nam, dajte, kẽj nam premorãjte:
 Dajte nam sõli, bũdu dẽblji võli,
 dajte nam grõš, dõšli bumu jõš!
 Hãj, hãj, stãra mãjka, bũ li skõrum kãj?

Barbara Brajković, 74 .g. Požun

6. Kãk se živi

Prõlice je nãjteže, zãto kẽj trĩba zẽmlju metãti i trẽse rẽditi. Kãt sãm sãm dõšla, tũ je bũlo slãbije, tũ su bũli siromašniji pak sãm se mõrala više brĩnjiti za rãnu. Kopãla sãm, õrala, kõsila, žẽla, sẽ sãm sãma dẽlala. Mõrala sãm se brĩnjiti gdõ nam je obdelival zẽmlju sã svõjim blãgum. Mĩ smu mu mõrali vrãcati težãke. Ali põsle smu ãpak dõšli do tẽga da mi je sõt lãže nek mi je bũlo odmã kãt sãm dõšla. Sõt ãpak ãmamu svõje blãgo. Sãmo kẽj mi je ãnače tẽško jẽl sãm sãma žẽna pri hiži. Trĩba kũhati, prãti, drõbnu živĩnu ãmãti na brĩgi, a polok tẽga i na njĩvu ãti s mõtĩkum. Põsøl me gledĩ is sã strãn.

Ana Peretin, rodena u Podgraju, udata u Donji Oštri Vrh, 66 g.

7. Cúcøk, lisĩca i vũk na svãdbi

Ìšøl je cúcøk i lisĩca i vũk na svãdbu. Pĩvi je ãšøl cúcøk i sõtstal je lisĩcu. Ûna ga pĩta:

- Kãm ãdeš?
- Ìdem na svãdbu.
- Ìdem i jã s tõbum.
- Hõdi!
- Ìdu dølje i stĩgneju vũka pak vũk velĩ:
- Kãm vi ãdete?
- Ìdemu na svãdbu.
- Ìdem i jã z vamĩ.
- Hõdi!

I ùni zãjedno krẽnu, a kat is ãže vĩdiju ljũdi da ãde vũk, sã krĩknu svãti:

Eto vũka, ãto vũka! Ìdemu nad vũka! Hũlja nad vũka!

I unda cúcøk i lisĩca skõõiju f ãžu, a ljũdi za vũkum, a lisĩca na stõl pak vũdri jĩsti mẽso po stõlu, a cúcøk pot stõlum kõsti pobĩral. I kat se lisĩca dõbro najĩla mẽsa po stõlu, ùnda je zabõla v rĩzance glãvu i skõõĩla ãez õkno vãn, a cúcøk je tĩl ãsto tãk, ali su dõšli ljũdi pak su ga ãspõhãli i hĩtili vãn is ãže. A kat ùni otãjaju, lisĩca se narẽdi:

— Jôj, dēj me nōsi, jā sēm betēžna, sū su me ispretūkli.

— A jēsu bōme i mēne jōš jāč ispēhāli, i jā sēm betēžēn, ni jā ne mōrem.

— A vidiš da mēni mōđani vīsiju iz glavē — velī. Rīzēnci su ji vīsili iz glavē, ūna je rēkla da su ji tō mōđani, da ji tō mōđani vīsiju. I ēnda je ūn nĵu prijel pak ju nōsil. Sēžālila mu se, ūn je zbilja mīslil da tō mōđani vīsiju. I ūn nĵu nōsi, nōsi, a ūna pōčne popīvati:

— Betēdzni zdrāvega nōci, betēdzni dzdrāvega nōci!

— Kēj to pēvaš? — pīta cūcək. — Kēj to veliš?

— Nīc, nīc, cāmo nōci, nōci! Vidiš da ne mōrem!

Ūn jōš ide i nōsi lisīcu. Lisīca ōpet pōčne pripovīdati:

— Betēdzni dzdrāvega nōci, betēdzni dzdrāvega nōci! — a ūn pljōs!
ž nĵum vuz nīko drvo:

— Tū būdi, vēli, kāt si me, vēli, dōst dūgo vārāla!

I ūna je ostāla undē. Cūcək dōjde domōf, a dōma ga máčək čēka na pečī.

— Dī ci bīl?

— Se znāš, kēj me pītaš! Bīl sēm na svādĵbi.

— Ūnda kēj cū glādēn dōšēl i betēdzēn?

— A dā, sēga su me tām isprepēhāli, svāti ispretūkli. Īmaš kēj za jīsti?

— Ōvo ti je v zdēlici kēj je ditētu ostālo. Nā si pōji, nā!

I tāk cūcək nī tīl vīše na svādĵbu, bīl je dōma uvīk.

Marija Težak, Požun, 57. g.

8. Mīhičīnca Kuzmāna sīn

Mīhičīnca Kuzmāna sīn īšēl je is škōle. Pri svētīm Rōku je jēn čōvīk bīl, īmal je batīnu v rūka. Tēmu čōvīku ūn velī:

— Dōbēr vēčer!

I čōvīk velī:

— Bōk dej, vēli, īdmu skūpa, Mīko.

I tāk ūni īdu i vēli:

— Mīko, ūnda kāk je škōli?

Veli:

— Dōbro.

— A dōbro, dōbro, ali tī būdeš sīromāk kāk sēm i jā pri svōji hīzi da me nī nīgdo trīpil. Sē me mrzī gdī got je gdō bīl, sī su me mrzīli. A znāš kēj? Kad dōjdem tū dōli do mostōca f Slātīnīku, ūnda bu jēn vetrīcək zapūhnal i ūnda bude mēne nēstalo. Ali tī, ak cēš da jā tēbi jēdnu sāvjest dām i da te nīkej podvučīm, jūtri op sēdmi vūri vēčer īsto tī mēne tū pōčekaj pri svētīm Rōku īli Slātīnīku. Būdem jā tēbi nīkej povīdal i sāvjetoval. I znāš kēj, to ne smīš nīkemu povīdati, sāmo

svômu ôcu. Kad dôjdeš domôf, sê ístíraj ís íže vâñ i sâmo njêmu to poví da bûdeš se znâl kâk vládati, da ñê buš siromâk kâk sêm i já uvík bíl.

I zbilja, téga čovíka je Slâtiníku ñéstalo. Ot strâha je mâli jêdva dôšêl domôf.

— Jój mêní, jój mêní!

Ôtêc oko njêga:

— Kâj je? Kêj je škôli kêj kvára? Kêj te gdô prestrâšíl?

Ûñ ñí môgêl ñíš rêcí, sâmo ž njím na pôstelj i: mêní je slabo, úñi su brže skočili po dôftora. Íšêl je po Vincêkovića v Ózêlj. Sâmo se gôñi na Zâluki prepêljâl, ñí íšêl ovút pot svêti Ròk njêgof ôtêc, ñêk se na Zâluki prepêljâl. I Vincêković je dôšêl. Ñí mu drâgo bílo íti tú dôbu ñôcí, alí je íšêl. Bôg zna kêj mâlemu môre bíti, da bí se prestrâšílo díte do dána íl kâj... vmfl ot strâha. Kad je Vincêković dôšêl, dál mu je jeno pâr ñêkcij i ñíkakve tablête i mâlí ñí íšêl dvâ dáne škôlu. Sêť íde i sêť príča kâk je to sê bílo i kâk se jáko prestrâšíl.

Ljubica Mihalić, Požun, 37 g.

9. Na číhanju pêrja

Bíli smu pri Župânu. Tú smu íšli pêrje cõfat. Bílo nas je čûda. Trí vêčere smu cõfali i ûnda kad je bílo četrtí vêčer, bílo je krâj têmu, líkof. Bíl je jêdøn kí je svíral i kad je bílo gotõvo číhanje, ûnda smu tâncali. Bâbe su pèvale kâj se dá. Sî su dôbro pèvali, sâmo je jêna mâla bíla pijâna pak je pôčela síkej pèvati. Alí sê je pokvâríl jên čóvík kí se napíje pak pripovída síkaj, divâni gřdo, kúme i kat su ga potírâli vâñ, ûnda mu je bílo krívo. Dôšêl je nazât i rêkêl da je ûñ pôšten čóvík, a da úñi tú sî ga zafrkâvaju, da kêj jí ñí srâm. Vidíli smu da mu ñí móci na krâj dôjti pak smu se razðêli.

Marica Peretin, 19. g. Donji Oštri Vrh

10. Sâñjkanje na obrõvu

Bíl sêm já i Mârko Stipínêc, mí smu mu divâñíli Brâco, na pâši. Grõde je bílo zrêlo. Ûnda smu ímâli sâñi kâk tõ ñâš Štêfo. I ûnda smu se vozíli. Óvak je bílo střmo dôli, a tú se otâva ñí kosíla, ñêk je sâmo bílo sêno pokošêno. Tâk smu se vozíli na saní pó tí trávi dôli. Tâñ smu hoðíli s pûrami na pâšu. Mí tí tâk ñâbrali grõda f kâpe, sâñi smu ostâvíli na podâñi, a pûre su dôli bíle po sliváru. I ûnda kat tâñ, úzðêl tí je Mihalić, prezíva se ísto kak i já, ízâjde odñíkat pak nam ôsim bõga, a mí se prestrâšíli pak bigêc! Spûstíli se na saní, dôli je bíl ôbrof jêdøn. Mí čes tâj ôbrof sa sanmí doletíli, obêdvâ — kâk smu sídílí ná ñji — mí ñísmu víše brêñzali ñíš, ôp! sâñi se raspřsnu, a mí bigêc! po drûgím tršum. A ûñ se smíje, vèli: »Ñe bõjte se, díca, ñê bum vam já ñíš.«

Vladimir Mihalić, Podbrežje, 40 g.

11. Mandäla

Üni su imäli jënu mandälu i pöt tu mandälu je ün cúcka svôga privézal i rëkəl da në bu mâ Märica jila njëgvi mandäl. Jâ sëm nâto döšla drügi dân, a ün je zëšəl pod môj ôri. Ünda sëm rëkla:

— Këj ti tũ dëlaš? Da vidiš, môji Märici nïsi däl da bi bila mandäle jila, a sət si döšəl pod môj ôri!

A nâto, kat sëm se jâ okrënala, njëgof je ôtëc mëne klël, a jâ sëm sâmo rëkla:

— Këj te nï stît?

I drügi dân njëgva žëna vúdri klëti, špôtati, a jâ sëm ji rëkla:

Këj ti to mëne špôtaš? Këj sëm ti jâ kriva? Jâ sëm tëbi istinu rëkla. Zákej tvôj sín cúcka pod mandälu privézal, a ün je zëšəl môje orie trëst!

I ünda úna mëne vúdri klëti, a jâ sëm sâmo nâto nji rëkla:

— Stît te mëre bitî! Jâ tvôga ne prösim, a svôga ti ne dâm.

I ták ti je tő bilo kat smu se mi karäli.

Marija Tržok, rođena u Podbrežju, udata u Zajačko Selo, 50. g.

12. Prósci

Jëni ljüdi imäli su dvî éëri. Starija je mücala pak ju nï nigdor tîl ženîti. Jëmpüt su döšli prósci kî nïsu znäli za njënu fälingu. Ôtëc i mäti su éëri poslälî v zápećek i rëkli jim da môraju mućäti. Dök su üni sidîli s prósci za stólum, fižu je dotëkəl cúćek i počel kläpsati mekîne. Starija cí nï mögla mućäti pak jim je rëkla: »Dä, jâ tãmo múti, a tútëk nek kläpta mekîne!« Kat su tő çüli prósci, üni su se dignali i prëšli domof, a ôtëc i mäti su klëli i cúcka i svôju klepëtavu éër.

13. Käk je snäha poštivala svëkra

Kät se je cüra vdaväla, mäti ji je rëkla da môra poštiväti së këj nájde pri hiži. Jëmpüt käd je mëla hižu, pot stólum je bil cúćek, a snaha ga se nï osúdila potiräti pak je rëkla: »Göšpon pës, hôte vãn!« Tő je çül njëni svëkar pak ji je rëkəl: »Çërko, éërko, ne môraš ti i cúcku rëóí ví!« — A, cáćek, mëni je sejëno, ví il cúćek!«

14. Käk se slüga osvëtil gospodäru

Jën slüga zaprósil svôga gospodära da mu dä krüha. Gospodär je bil škrt pak mu dä sâmo šnjiticu. Slüga se potüži da mu je tő mälo, a gäzda mu velî: »Kat se tő vü tebi razmöci, büš sit!« Odmâ póslek téga ün ga pošëlje v lözu po drva. Slüga se sëti da bi se sət mögəl osvëtiiti. Otsíće jënu batînu i odnése ju gäzdi. Ün ga pogledî pak se izdëre: »Käj je tő?« Këj mi tő éê?« Ünda mu slüga odrëće: »Namoçite si tő vödu pak bu vam döst.«

Đurđa Basar, 12. g. Zajačko Selo

a

abadirati, nesvrš. — mariti, reagirati. *Něk ün pripovída kěj cé, tí nš ne abadíraj.*

agácija, ž. bot. — bagrem

ajati, nesvrš., dječ. — spavati. *Ōdi ajat, zláto māmino.*

aksa, ž. — osovina na zaprežnim kolima

aldovati, nesvrš. 14 — žrtvovati, darovati. *Ūn se zâ te aldúje.*⁷⁸

alemus, m. — odlika hibridnog crnog grožđa, izabela

ambrêla, ž. — kišobran, *ambrêlica*, *ambrêličica*, ž., dem., *ambrelâr*, m.

6b — kišobranar, *ambrelârka*, ž. kišobranarka, pogrdan naziv za ženu

arija, ž. — napjev, melodija

atakirati, nesvrš. — smjerati, ciljati, pretendirati. *Sî sâmo na vêlike plâ-
će atakíraju, a níkemu se ne dâ délati.*

azlog^k, m., arh. — izlog⁷⁹

b

bäbica, ž. 2 c — 1. bakica, 2. primalja, 3. nakovanj za otkivanje kose

bäjs, m. — stari gudački instrument

bäfkati, nesvrš. (*na- se, za-*) — bankati, pijukati. *Sâmo püre bäfču.*

bahincati se (*na- se, z- se*), nesvrš. — trčati, štrkati se. *Mî velimu sâmo
da se blâgo bahínca, a v Mahícnu velê i ljudêm da se bahíncaju kat
se šâle.*

bäjsati (*na-, pod-, z-*), nesvrš. — huškati, nagovarati, dražiti. *Nemôj tí
mêne na mü mäter bäjsati. Podbäjsal ga je ná to njëgof küm.*

bäksa, ž. 2 a — poštanski sandučić

bäla, ž. 2 a — smotak, »truba« platna

⁷⁷ U rječnik sam unio riječi koje na ovaj ili onaj način govore o dijalekatskoj pripadnosti ozaljskoga govora, o adstratskim, superstratskim i supstratskim elementima. Zato riječi nisu poredane po strogoj abecednom redu nego su grupirane, koliko je to bilo moguće, prema etimološkim kriterijima. Iz istog razloga nema riječi koje su dio općega blaga našeg jezika (*äli*, *bäš*, *čítati*, *däti*, *fín*, *gospodâr*, *hřbat*, *jęzik*, *kopäti*, *ljúbav*, *mír*, *nóga* itd.) kao ni najnovijih tuđica (*avijôn*, *elikôpter*, *gramofôn*, *râdio*, *televízija* itd.). Navedene su ipak i od takvih one riječi koje su po svojim glasovnim ili semantičkim odstupanjima od književne norme izrazitija vlastitost ozaljskoga govora. Ovo je prema tome *ilustrativni rječnik*.

⁷⁸ Uz glagole u zagradi navode se frekventniji prefiksi koji osnovnom glagolu mijenjaju značenje i aspekt onako kako je to i u književnom jeziku, odnosno kako je opisano u poglavlju o tvorbi glagola (*Prefiksacija*). Uz imenice, pridjeve i glagole označen je i akcenatski tip koji se može naći u pregledima akcenatskih tipova u dijelu o oblicima. Nisu naznačeni tipovi s postojanim naglaskom.

⁷⁹ Zbog desonorizacije suglasnika pred izgovornom pauzom promjenjive riječi obilježujem na uobičajeni način: riječ je zapisana etimološki, a povrh zvučnog suglasnika njegov bezvučni par: *azlog^k*, *bob^p*, *hrž^s* znači *azlok* — *azloga*, *bop* — *boba*, *hrš* — *hrži*.

- balamütiti*, nesvrš., (za-) 2 a — obmanjivati, zasljepljivati. *Jâ në znam kěj ga je zabalamütilo da je ün k njěmu prístfhnal.*
- balândriti*, nesvrš. (na- se) — bučno provoditi noć, skitati se noću. *Dica mi spíju, neměj balândriti.*
- balasüriti*, nesvrš. 30 b — galamiti noću, bućiti po noći. *Kěj balasüriš pó ti kühinji, ödi spât.*
- balôta*, ž. smotak, paket, samo u izrazima: *balôta pämuka*, *balôta prějice*
- bâlta*, ž. — sjekira, *báltica*, ž. — sjekirica
- bánčiti*, nesvrš. (z- se) 30 b — bućiti, uznemirivati. *Ne bánčite dīcu, něk spíju. Blágo ste mi zbánčili.*
- bantoväti*, nesvrš. (na- se) 14 — uznemirivati. *Züp me bantüje, nemöjte me jöš i vi bantoväti. Jē me se nabantóval tāj děčko.*
- bánæc*, m. 7 a — bogalj
- bänjger*, m. — greda na kojoj leži bure, *banjgeričæk*, m., dem.
- barbir*, m. 6 b, arh. — puštač krvi, *barbiriti*, nesvrš. (iz-) 30 b — puštati krv. *Döšæl je barbir kræve barbiriti.*
- baril*, m. 9 a — nosivo bure (s drškom), *barilæc*, m. — manje nosivo bure, *barilčæc*, m. — sasvim maleno nosivo burence
- barläti*, nesvrš. (za-) 13 — gaziti, nesigurno hodati, *zabarläti* — zakrćiti. *Sē je zabarláno po hiži. zabarläti se* — zaplesti se, spotaknuti se. *Po kmīci se zabárlal za stólæc.*
- baršlin*, m., arh. — vrpca oko šešira, *baršliničæk*, m., dem.
- bärtol*, m. — strašilo. *Postävili smu bärtola f trše.*
- báružiti*, nesvrš. (na- se, za-) — žamoriti, bućiti. *Gdō báruži f iži?*
- batâr*, m. 6 b — mina u odlomljenoj kamenoj gromadi (za razliku od mine u stijeni). *Ispálili su pēt batârof.*
- bätroviti*, nesvrš. (o-, z-) — bodriti, tješiti. *Zabâdaf ti mēne bätroviš.*
- bäviti*, nesvrš., (do-, iz-, na-, o-, pri-, za-) 2 a — osjećati se. *Käk kěj bävi tvöj betežnik?* — s prefiksima i povratnom zamjenicom ima značenje kao i u knjiž. jeziku osim: *izbäviti* — 1. izbaviti, 2. otpremiti, riješiti se koga. *Břzo bum jâ njěga izbävila izdomi. odbäviti* — otpremiti, *zbäviti* — obaviti, spremi. *Zbävil sëm sä pósæl. zabäviti* — 1. zabaviti, 2. zadržati. *Kádi si se öpet tæk dügo zabävil?* nesvrš.: — *bávljati*, 29. *Ne zabävljaj se nigdi dügo. Odbävljam sína na püt.*
- béčati*, nesvrš. (na- se, za-) 31 c — blejati, derati se. *Kěj bečiš tü kæk téle?*
- bēdæst* 1 c, *bēdast*, 2 c, pridj. — bedast, *bedæk*, m. 6 b — bedak, *bedáčæc.*, m. hipok., *bēna*, ž. 2 a — bedasta ženska osoba, *bedästiti* (o-, po-, za-) — luditi, ludovati. *Kěj bedästite? Ste pöbedästili? zabadästiti* — umno zaostati. *Dite bi mi pri nji zabadästilo.*
- bedäli*, nesvrš. (o-, po-) — ludovati, budalesati. *Ne bedäli! Kriči kagda je pöbedälil.*
- bëkin*, pridj., dječ. — prljav, nečist
- bëkovicä*, ž., bot. 2 d — vrba popletnica, *bëkovf*, pridj. — koji je od bekovice

běl, pridj. 6 a — bijel, *bélän*, pridj. 9 a — užaren, usijan. *Tabla na špöretu je sä bélna. belnjäk*, m. 6 b — bjelance, *biľca*, ž. bot. — odlika šljive, *belína*, ž. 4 a, bot. — odlika bijeloga grožđa, *biljãca*, ž. 2 a — četka za bijeljenje, *biljätva*, ž. — bijeljenje, krećenje. *Biljätva mi je dodijala. obiläk*, m. 7 a — olupina krumpira, okresina s kolja, *béľiti se*, nesvrš. (*za- se*) 31 b — bijeljati se, *bíľiti*, nesvrš. (*o-, po-*) 30 b — bijeljati, krećiti. *Hĩžu bíľimu.*

berdôm, pril. — ni mukajet, ni glasa. *Túkli su ga këj vóla, a ün ni berdôm.*

bêrmati, nesvrš. (*iz-, na-*) — tući za kaznu. *Bû te ótac véc bêrmatl keĵ nísi ĩšöl na päšu.*

bêrsa, ž. — plijesan na vinu

béteg^k, m. 8 — bolest, *betežnik*, m. 6 b — bolesnik, *betežnica*, ž. 2 a — bolesnica, *betěžön*, pridj. 2 b — bolestan, *betěžliv^l*, pridj. 10 a — boležljiv, *betegoväti*, nesvrš. 14 — bolovati. *Véc mišac dán betegũjem.* — *obetěžati*, svrš. — oboljeti, *razbetěžati se*, — svrš. razboljeti se

bicko, m. (*-a i -ota*) 7 b — nerast, uškopljen prasac. *Prasãcu tirâm pod bicka.* — sig. lijen a jak momak *Kãĵ ga nĩ srãm, takvéga bickota, dôma prez děla bĩti. bickĩnac*, m., dem.

bifläti, nesvrš. 13 — tiskati, gurati. *Nemôĵ hãľju zbifläti kam göt.*

bigéc, uzv. — bjež. *Jã potöpćem z nogãmi, a ün bigéc!* -bignati, svrš. 2 c — (*iz-, od-, po-, pre-, raz-, se*) — -bjeći. *Kãm je pobignal? prebignati* — 1 prebjeći, 2. prisjesti. *Prebignalo ti bôgdär sã këĵ si póĵil! zbignati* — pobjeći, odustati. *Zbignal bu ün od tã ženĩdbe. zabignati* — presjesti. *Bû ti tã zabignalo.* nesvrš.: *bĩžati*, 31 c (*na- se, od-, pre-*). *Prebĩžal je domôf kãĵda ga strĩle nõsiju.*

bĩruš, m. arh. — kravar

bĩstakar, uzv. — desno (samo konjima)

bĩti, 3 b, u značenju *tući* dolazi samo u složenicama *nabĩti se*, v. tip 3 b, *pobĩti se* — ozbiljnije se povrijediti padom ili udarcem, *iznebĩti se* — ostati bez čega, lišiti se. *Iznebĩla sãm se unéga dobréga šĩmena.*

bĩlo, sr. 3 b — dio tkalačkog stana

blanjäti, nesvrš. (*iz-, na- se*) 13 — bezvezno govoriti, bulazniti, govoriti vulgarne rijeći. *Nĩš ne päzi, säkeĵ blanjä.*

blasunjäti, nesvrš. (*raz- se*) 13 — plamsati, gorjeti. *Děni bukovinê v péc päĵ da vídiš kãĵ bu blasunjälo. Óĵanj se ĵãko razblasunjal.*

blazĩna, ž. 2 a — perina na kojoj se leži

blãzniti, nesvrš. (*na- se*) 30 b — bulazniti, nesuvislo govoriti

blëknati, svrš. 2 c — lanuti, reći nepromišljeno. *Pãzi da ne blëkneš këĵ pred žandãri.*

blëndesiti, nesvrš. — brbljati, prostački govoriti. *Kãd se napije, ünda šĩkeĵ blëndesi.*

blĩhati, nesvrš. (*za- se*) 30 a — pljuscati, zapljuskivati, hibati se. *Vôda mi se is čãbrice blĩše.*

- bliskati*, 1 b, *blisikati se*, 30 a, nesvrš. (*na- se, za- se*) — sijevati. *Bliska se, kiše bu.* — fig. juriti. *I ũnda vĭdim najĕmput kak zĕjĕc blisĭĕ ĕez nĭvu.* *blĭsnati*, svrš. (*pre-, raz- se, za- se*), 2 c — sijevnuti, hljesnuti, *preblĭsnati se* — razvedriti se djelomiĕno, *razblĭsnati se* — razvedriti se — *Nĕ bu vĭše kiše, vĕĕ se razblĭsnalo.* — fig. jurnuti, ljnosnuti. *Blĭsnal je iz nĕže kĕgda ga je strĭla hitĭla.*
- blĕsnati* svrš. (*za- se*) — hljesnuti, fig. lanuti, *odblĕsnati* — oštro odgovoriti, odrezati, odbrusiti. *Dĕbro si tĭ tĕ nĕmu odblĕsnala.*
- bĕb^b*, m. 3, bot. — bob, *bĕbĕk*, m. 8 — 1. bobak (dem.), 2. bobica, — *bĕbĕfka*, ŷ. bot. — odlika jabuke
- bĕca*, ŷ. 2 a — batak. *Ćĕš pŭru bĕcu?*, *bĕcica*, ŷ. 2 c — bataĕiĕ
- bĕdĕc*, m. 8 — probadanje. *Nĭkakoĕ me bĕdĕc f krĭzĕci drŷĭ.*
- bĕgdĕr*, uzv. — dabogda. *Bĕgdĕr krĕpal!*
- bĕgĕc*, m. 7 a — siromah, prosjak, *bĕgĭca*, ŷ. — sirota, prosjakinja, *bĕkĕe*, sr. 6 — siroĕe, prosjaĕiĕ, *bĕkĕĭja*, ŷ. — siromaštvo. *Nĕ ti se bĕkĕĭji ne dĕ ŷiviti.* — *obĕŷati*, svrš. — osiromaŷiti
- bĕha*, *bĕha*, uzv. — stoj (govedu)
- bĕjnda*, pril. — ĕini se, po svoj prilici. *Bĕjnda se bu zarĕtilo.*
- bĕjs*, m. — deĕko, momak, delija; upotrebljava se kad se tko hvali svojim djetetom ili kad hvali tuĕe dijete osobito zbog snage i zdravlja. *Da vidiŷ kakkĕga jĕ bĕjsa ĭmam!*
- bĕket*, m. — limena posuda za noŷenje mlijeka ili variva, *bĕketĕĕk*, m., dem.
- bĕlen*, m. 9 b, zool. — vrsta ribe
- bĕlta*, ŷ. — svod, *podbĕltati*, svrš. — uĕvrstiti trop ili svod potpornijima
- bĕlvan*, m. 9 b — bukvan, glupan
- brĕda*, ŷ. 5 — brada, *pĕdbradnja*, ŷ. — donja preĕka na jarmu, *bradĕtiti*, nesvrš. (*o-, za-*) — bradati. *Vĕĕ si obradĕtil.* *bradĭŷn(j)ĭk*, m. — gaĕnik, uĕkur, vezica na rukavu
- Brĕjsko*, sr. — kraj jugozapadno od Ozlja (Boŷevac, Fratrovac, Novaki, Gornji i Donji, Oŷtri Vrh, Dvoriŷĕe, Hraŷĕe i dr.), *Brĕjĕc*, m. 7 a — ĕovjek iz Brajskoga, *Brajĭca*, ŷ. *Brajĕĕa*, ŷ. 2 a — ŷena iz Brajskoga
- brĕnda*, ŷ., pejor. — druŷina, druŷtvo. *Ispendĭral bum jĕ tĕbe iz ĭše skŭp s tvojuĕ brĕndum.*
- branjuĕ^b*, m. 6 b — vrsta drozda
- brĕti*, nesvrš. 18 — brati, kupiti, *prebrĕti* — probrati, izabrati; *sĕbrĕti* skupiti; nesvrš.: *-bĭrati*, 2 b. *Ne prebĭraj, zĕmi od rĕda.* *Pŭre se pribĭraju domĕf.* *berĭlo*, sr. — branje (samo konkr.) *Nĭmam vĭše berĭla za svĭnje.* *poberŭh*, m. 6 b — 1. ugaoni stup drvenjare, 2. kleptomani, kradljivac. *poberŭŷĕn*, pridj. — sklon kraĕi; *obirĕĕ*, m. 6 b — koŷiĕ na dugoj motki za branje voĕa, *pobirĕĕa*, ŷ. 2 a — vrsta lopate
- bŕdo*, sr. — 1. brdo, 2. dio tkalaĕkog stana, *bŕditi se*, — nesvrš. (*od- se*) — iĕi, kretati se. *Kĕm se tĕ pŭre bŕdĭju? Kĕm si se odbŕdil?*
- brĕdĕfsati*, nesvrš. (*pre-, z-*) — mijeŷati, kopati ŷlicom po jelu. *Ne brĕdĕfsaj po dĕĕli.* *Nĭgdo mi je sĕ jĭlo prebrĕdĕfsal.*

- brēja*, pridj. — bređa, *izbrėjati*, svrš. — izazvati prekid bređosti. *Krëve su se bôle pak je jėdna drugu izbrėjala.*
- brėncati*, nesvrš. (za-), eufem. — kašljucati
- brenkŭlja*, ž. 2 a, bot. — brekinja
- brídæn*, pridj. 9 — bridak, oštar
- brídati*, nesvrš. 31 c (za-) — zviždati, pištati. *Ima nĭkakvu pĭsku pak stálno brídĭ.* — *bridálka*, ž. — zviždaljka, pištaljka
- brĭg^k*, m. 6 a — 1. brijeg, 2. obala, kraj uz obalu. *V brĭgu ĭmam lípu sinokôšu.* *brĭgóvæc*, m. 7 a — muškarac s brijega, *brĭgofšĭca*, ž. 2 a — žena s brijega (odozgo)
- brĭgovati*, nesvrš. (po-, pri-) — paziti, čuvati. *Brĭguj mălo na mlĭko da ne ĭskĭpĭ.* *Búš mi pobrĭgovala díte?*
- brĭti*, nesvrš. 3 b (o-, pod-) — brijati, *podbrívati se*, — nesvrš. 29 — brijati se, *podbríválnĭca*, ž. — posudica za brijaću sapunicu
- brĭzgati*, nesvrš. (na- se, pre-, za-) — zviždati, pijukati. *Pŭre brĭzgaju kăt su gládne.* *prebrĭzgati* — probušiti, *Vrāk ti vŭha prebrĭzgal, kěj ne čŭješ?* — projuriti. *Ně znam gđĭ mi je sĭn, vėđ je nĭkam prebrĭzgal.*
- brĭk*, m. — brk, *brčícæk*, m. — brčić, *odbĭrkhati*, svrš. — odrasti. *Sămo da mi díca odbĭrknu, pótle bu lăkše.*
- brĭklez^s* m. 8, zool. — brgljez
- brĭnkati*, nesvrš. — klatiti, trzati. *Kěj brĭnkaš pó ti žĭca? nabĭrkati* — nahuškati. *Gđô te je nabĭrkal ná me?*
- brŭkvica*, ž. 2 c — čavao za cipele (sa širokom polukuglastom glavicom), *brŭkvičĭca*, ž. 2 d, dem., *brukvičĭti*, nesvrš. (po-) 13 — pribijati čavle na cipele. *Búš mi čĭzmice pobrukvičal?*
- brúnčati*, nesvrš. (za-) 31 c — brečati, zvečati. *Zvónæc je napŭknal pak brunčĭ.*
- brŭndati*, nesvrš. (raz- se, za-) — gundati, mumljati. *Ne brŭndaj, dăl ti bum po gŭbĭci.* fig. *prebrŭndati* — srdito otići. *Od jăda je domôf prebrŭndal*, fig. *razbrŭndati se* — razigrati se, razmahati se. *Kăt se já razbrŭndam, nĭgdo me nĕ bu zafătĭl.*
- brtvĭti*, nesvrš. (za-) 12 a — brtviti, *zbrtvĭti*, fig. — smutiti uzbuniti. *Zbrtvĭle su da bu ũn Jănu žėnil.*
- brznĭti (se)* nesvrš. 12 a — žuriti. *Kěj se tŭliko brzniš?*
- bŭbati*, nesvrš. (iz-, na-, z-, za- se) 30 a — tući, biti, udarati, lemati. *Ne bŭbli pó ti vrătĭ.* *Zabŭbal se f plôt.* *bŭbnati*, svrš., 2 c — udariti, pasti. *Păzi da ne bŭbneš iz pėcĭ.*
- bublĭti*, nesvrš. (za-) 13, — tutnjiti. *Kăgda avĭjónĭ nĭgđĭ bublăju.* *Ógænĭ bublă f šporetu.* fig. *bublásati*, nesvrš. (za-) 29 — gromovito ali nejasno govoriti, *bŭblav^f* — bucmast, pridj., *bŭbleša*, m., pejor. — tko »bublasa«, tko je »bublav«
- bŭča*, ž. 2 a bot. — bundeva, tikva, *bŭčĭca*, ž. 2 c — 1. tikvica, 2. odlika kruške
- bŭh*, m. — nagla bujica, *bŭhnati*, svrš. 30 c — pljusnuti. *Sămo je křf ĭz njega bŭhnula.* *obŭšĭti se*, svrš. 2 a — nabrzo se okupati (ući i odmah izići iz vode). *Sămo sĕm se obŭšĭl.* *zabŭšĭti se* — baciti se, zaletjeti se. *Zabŭšĭl se v slămu.*

bũmba, ž. 4 a, djec. — piće, voda, *bũmbiti*, nesvrš. — piti
bũsati, nesvrš. (za- se) 31 c — buljiti, zuriti. *Zákej samo vũ te knjige
 bušiš? Kãm si se zabũsal?*
bũtora, ž. — breme, svežanj. *Doněsi bũtoru debelĩsa., bũtorica*, ž. 2 c,
 dem.
bũza, ž. 4 a, djec. — tele (ženško), *bũzica*, ž., dem., *bũzan*, m. 9 b —
 tele (muško), *buzánok*, m. 7 a, dem.
bæčkati, nesvrš., 13 — batkati, dražiti, *zabæckêvati (zabæckĩvati)*, nesvrš.
 21 c — zadirkivati. *Ne zabæckũjte me.*
bædanj, m. 7 a — badanj, *bædnjĩcæk*, m. 7 a — badnjíc
bæt, m. 3 — 1. bat, 2. but. *Něk ti v bæt otsĩce govêdĩne. bætićæk*, m. 7 a,
 dem., *bæũica (rec. baũica)*, ž. 2 a — batac
bætkãti, nesvrš. (iz-, pre-) 13 — batkati, čačkati, dirati, *Ne bætkaj tũ,
 bũdu te õse. Izbætkaj si tũ izmed zubĩ.* fig. gurati, tjerati. *Bætkãju
 ga vãn is põsla.*
bæzgua, ž. 4 b, bot. — bazga, *bæzgõvina*, ž. — bazgovina, *bæzgvĩca*, 2 a,
 ž., dem.; *bæzgũti*, nesvrš. (pre-), 13 — bušiti, svrdlati. *Vræk ti vũha
 prebæzgal, kěj me ne čũješ?*
bæzломãča, ž. 2 a — bazlamača

c

cãfsati se, nesvrš. (po-) — svađati se, koškati se. *Dica se cãfsaju.*
cãgar, m. — pokazivač, kazaljka, *cagarićæk*, m., dem.
cãjt, m. — vrijeme. *Jõš ni cãjt za pãšu. Po cãjtu je dõšæl domõf. pricajnt-
 nĩje*, pril. — ranije, na vrijeme. *Večêræs si dõšla pricajntnĩje.*
caklãti, nesvrš. (za-) 13 — gacati, gaziti. *Ne cãklaj po blãtu. Pũre su mi
 salãtu zacaklãle.*
candrãti, nesvrš. (do-, od-) 13 — povlačiti, vucarati, nosati. *Kãm can-
 drãš tũ dite?*
cãpa, ž. 2 a — šapa (u mačke i psa), *cãpica*, ž. 2 c — šapica; *capãča*,
 ž. 2 a — kokoš s gustim sitnim perjem nad padžama, *capãk*, m.
 6 b — pijetao s gustim sitnim perjem nad pandžama; *capkãti*,
 nesvrš. (do-, ot-), 13 — nježno hodati (najčešće o djeci). *Vĩš kak
 tũ dite lĩpo capkã po hiži!*
cekêtati, nesvrš. (na- se) 11 c — brbljati, klepetati. *Bãbe cekêću.*
cendrãti, nesvrš. (na- se), 13 — brbljati, brbljanjem dosađivati, plačljivo
 zahtijevati. *Dĩte se ni nãspalo pak cendrã. cẽndrav^f*, pridj. — br-
 bljav, dosadan, plačljiv, *cẽndravac*, m — brbljavac, plačljivac, *cẽn-
 drafka*, ž. — brbljavica, plačljivica
cengljãti, nesvrš. (is-, na-) 13 — uporno moliti, ciganiti. *Ne cẽngljaj
 õd mene novãc.*
cẽnke-bẽnke, pril. djec. — krkače, na leđima. *Nõsi me cẽnke-bẽnke.*
cêrati, nesvrš. (pre-) — probavljati. *Košica se ne mõre precêrati.*

cica, ž. 2 a — sisa, dojka, *cicək*, m. — *sisa* u životinja, *prícicək*, m. — mala, zakržljala sisa (peta i šesta u krave), *cícica*, ž. — sisica, *cic-kínəc*, m., 7 a — sisica (u životinja), *cicāti*, nesvrš. (*is-*, *na-*, *po-*) 13 b — sisati, *cickāti*, nesvrš. (*is-*, *na-*, *po-*) — pomalo sisati, isisavati. *Iscíckaj mǝjzək iz košice. Nacíckal bum jǝš kákvu litru vína.*

cidīti, nesvrš. (*is-*, *na-*, *o-*, *pre-*, *za*) 9 — cijediti. *Precídi mlíko. Bǝ mǝgəl jǝš kěj vína nacidīti?* — *cijati* (*is-*, *na-*, *pre-*, *s-*, *za-*) nesvrš. 29 — cjeđivati. *Kěj ták đugo ocíjaš mlíko? iscíjati se*, fig. — cmizdriti, plakati. *Sđt se ne iscíjaj, nĕk otáj. zacíjĕvati*, nesvrš. 21 c curiti mimo posude. *Kák držíš táj traktúr, víno ti zacíjĕje.* — *cidina*, ž. 2 a — ocjedina. *Gotđvo je z vínum, sámo cidíne ĩdu iz lájta.*

cidula, ž. 2 c — cedulja, *cĭdulica*, ž. 2 d — ceduljica

cĭguliti, nesvrš. (*pre-*), pejor. — 1. piliti. *Kǝme si precĭgulil unáj bálvan.*, 2. guditi. *Cĭli đán cĭguli na níkakve gǝslice.*

cĭkva, ž. 2 b, bot. — kravska repa, burgundska blitva

cĭl, pridj. 6 a — cijel, *cĭláča*, ž., 2 a: *rǝbača cĭláča* — duga dječja košulja, *láče cĭláče* — hlače koje čine cjelímu s prslukom, *cĭlína*, ž. 4 a — cjelina, ledina, *cĭləc*, m. 7 a — cijel, neproprćen snijeg. *Po cĭlcu smu hodĭli.* — *krumpĭr nácilo* — krumpir koji se kuha u cijelosti (nerazrezan), *vǝcilo*, pril. — u cijelo. *Sđš tđ vǝcilo. scĭlnátiti se*, nesvrš. — ucjeliniti se

cĭmerman (*cĭmərman*), m. — tesar, *cĭmermániti*, nesvrš. 30 b — baviti se tesarstvom, *cĭmpər*, m. — krovište, *cĭmprati*, nesvrš. (*s-*) — sjeckati. *Nemđj mĕšo tǝlĭko cĭmprati. scĭmprati* — razmrskati. *Sǝ mu je nǝgu rascĭmpralo.*

cĭmplet, m. — zemljana posuda za pečenje »kuglova«, *cĭmpletĭcək*, m. dem.

cĭnjəc, m. 7 a — procjenjivač

cĭp, m. — cijep, *cĭpəc*, m. 7 a — 1. cjepić, 2. cjepitelj. *Ŭn je đǝbər cĭpəc, sǝki mu se cĭp prĭme.*, *cĭpĭcək*, m. 7 a — cjepić, *cĭpĭka*, ž. 2 a — plemka, cijepljena voćka

cĭriti se, nesvrš. (*is-* se, *na-* se) 31 b — ceriti se. *Sǝm se tĭ cĭri, bú ti vĕć žǝl.*

cĭziti, nesvrš. (*na-*) 31 a — sitno curiti. *Vĭno mi sámo cizĭ iz lájta. Bú kěj nacízilo?*

cmĕhnati, svrš. (*za-*) 2 c — zajecati, plaćljivo uzdahnuti, zucnuti. *Rĕkla mĭ je da ó tim ní cmĕhnati níkemu ne smĭm. cmĭhati*, nesvrš. (*za-*) — cmoljiti, cmizdriti, jecati. *Kěj se cmĭhaš, níš ti ní.*

cmokotāti, nesvrš. 11 c — coktati, mljaskati. *Kěj cmokđćeš dok jĭš?*

cmĭkñati, svrš. (*za-*) — coknuti. *Čǝđno prǝse, ní zacmĭkñalo ní kǝđ su ga klǝli.*

cǝfati, nesvrš. (*is-*, *na-* se, *o-*, *po-*) — čupati. *Kǝkoši cǝfaju trávu. Sálátu su mi ocđfale.*

cǝfta, ž. 2 b — kićanka. *Kǝpi mi kǝpu s cǝftum. cǝftica*, ž. 2 c, dem.

cǝprati, nesvrš. (*na-*, *za-*) — čarati, vraćati. *Una je tĕbe zacǝprala. cǝprnica*, ž. — vještica, *coprñjak*, m. 6 b — vještac, čarobnjak, *coprĭja*, ž. — čarolija

- cúcək*, m. 7 a — pas, *cúce*, sr. 5 c, *cúcić*, m., *cucínək*, m. 7 a — pse-
tance, psić
- cüg⁶*, m. — vlak
- cüg⁶*, m. — potez, udah, gutljaj. *Imaš dōbər cüg, mōreš fānj potėgnati.*
- cúka*, ž. 4 a, dječ. — vagina
- cükati*, nesvrš. (*is-*, *na-*, *po-*) — trzati, naglo vući, čupati. *Ne cükaj me.*
Nacükal səm sakojäke travē. cükñati, svrš. (*is-*, *po-*) 2 d — trznuti,
povući, *Odmā cükni vüdicu, čim rība zoğriže. iscükñati* — iščupati.
Iscükñal ji je tōrbicu iz rük.
- cükor*, m. — šećer, *cükren*, pridj. — sladak, *cük(o)riti*, nesvrš. (*po-*) —
šećeriti, sladiti
- cundrāti*, nesvrš. (*is-* *se*) 13 — kisnuti, hodati po kiši. *Ne cündraj se pō*
ti kīši.
- cünja*, ž. 2 a — krpa, *cünjica*, ž. 2 c — krpica (poderana, prljava) *cū-*
njar, m. — skupljač starih krpa, *cünjarka*, ž. — sakupljačica starih
krpa
- cünjaf*, pridj. — odrpan
- cūra*, ž. 2 a — djevojka, *cūrče*, sr. 5 c — djevojče, *cürica*, 2 c — dje-
vojčica, *cürji*, pridj. — *curovāti*, nesvrš. 14 — djevovati, *Mi smu*
sküp curovāle.
- curikati*, nesvrš. — natraške gurati (ili voziti), *curikñati*, svrš. 2 c —
gurnuti natraške, povesti natraške *Curikni kónje mǎlo.*
- cütvoriti*, nesvrš. (*do-*) — teško nositi, tegliti. *Docütvoril je brīme kića.*
- cvānjka*, ž. — podupirač za burad (komad drveta)
- cvībək*, m. — dvopek
- cvikati*, nesvrš. (*ot-*, *pre-*) — rezati (škarama), bušiti. *Otcvikaj ūnu*
žicu. Ni mi konduktēr precvikal kǎrtu.
- cvilidrita*, ž. zool. — strizibuba
- cvřiti*: *ocvřiti*, svrš. 25 — ocvřijeti, opeći, *pricvřiti* — pripeći, prigus-
titi. *Kād mu pricvře, dōšəl bu ūn k mēni.* nesvrš. — *cvřitati*, 3 a:
zacvřitati, fig. — navaljivati, uporno zahtijevati. *Kěj tūliko zacvřiraš*
zā to mlīko? — *iscvřitati se*, pejor. — plakati,
- cvřglin*, m. — patuljasti pjetlić, kržljav čovjek, *cvřglinićək*, m., dem.
- cvřkati*, nesvrš. — kvreati, *cvřkñati*, svrš. — kvrenuti. *Cvřkñal te bum*
po prstī āk nē buš mīrən.
- cvřzati*, nesvrš. — škripati. *Vrāta cvřzaju.* — *cvřznati*, svrš. — škripnuti

č

- čābrica*, ž. 2 c — drvena ili limena posuda za vodu (12 do 21 l) s pro-
mjerom manjim pri dnu nego na razini, *čābričica*, ž. 2 d, dem.
- čājavica*, ž. — voda koja je tekla po čadi
- čāmiti*, nesvrš. (*za-*) 31 a — potmulo boljeti (samo o zubima) *Āk pojim*
kěj mrzlēga, mām me zūbi čamē.
- č(v)aplāti*, nesvrš. (*za-*) 13 pejor. — gacati, gaziti, nepažljivo hodati. *Ne*
čvāplaj tūt. Gūske su mi ditelju začaplāle.

- čāsən, pridj. 1 b — spor. *Tāk je čāsən dā bi ga vridno po sm̄t poslāti.*
— *dugočāsən* — dosadan
- čavōra, ž. — troma i neuredna žena, koja samo sjedi
- čavrāti, nesvrš. (*na- se, za- se*) 13 — čavrljati, brbljati. *Čavrāte kej vrāne.*
- čeljūga, ž. 2 a — polovica svinjske glave s donjom čeljusti čeljūžica, ž., dem.
- čēpiti, nesvrš. (*na- se, pre-*) 31 b — čučati. *Nigdo čēpī iza gr̄ma. čēpnati,* svrš. 2 c. *Čēpni dā te ne vīdi.* — *raščēpūrīti se,* svrš. 2 a pejor. — nepristojno sjediti, čučati raskrečenih nogu.
- čerīp, m. 6 b — razbijen crijep, krhotina zemljane posude, — pejor. posuda, *čerīpljē, sr.,* zbir. — krhotine, pejor, posude. *Ima sako- jūkega čerīpljā, a kej jī trība tō nīma.*
- čerīšnja, ž., bot. — trešnja, *čerīšnjica, ž.* — trešnjica, *čerīšnjevoc, m.* odlika graha
- česālo, sr. 3 a — češalj, bilo kakvo sredstvo za česanje i češljanje, *če- sāti,* nesvrš. (*iš-, po-*) 11 c — češljati, česati
- činjīti, svrš. 9: *fčinjīti* — učiniti. *Rād bi mī se z dōbrim fčinjīti, a nē zna kāk. opčinjīti* — odabрати pljevu od žita, nesvrš. *opčinjati, 29.* *Jēsi opčinjila šenīcu. Bāš ju opčinjam. raščinjīti* — razuditi, rasjeći i očistiti meso, nesvrš. *raščinjati. Gdō ti bu raščinjal slanīnu? začī- njīti* — začiniti, *začinjati,* nesvrš. *Jidū nezačinjēno. zāčinj, ž., 4* — začin (najčešće samo mast). *Ostāli su prez zāčinjī.*
- čísati, nesvrš. (*iš-, na-, o-, po-, raš-, š-*) 30 a — 1. čihati. *Kām īdemu ve- čērās pērje čísat? 2. derati, parati, otkidati, lomiti. Břzo tī čīšēš lāče. Ūna čerīšnjica je sā očīsana. Plāfte ste počīsali. Od jāda je knjīgu ščīsal.* — *česnāti, svrš. 11 b: iščesnāti* — istrgnuti, izderati — *Iščēsni jēn list iz tekē. očēsnāti* — odlomiti, otkinuti. *Jēna se kīta očēsnała na orīhu. raščēsnāti* — rastrgati, razderati. *Raščēsnał bi te dā te zafāti.* — *čēsən, m.* — češnjak, *česnōfka, ž.* — češnjovka, načešnjena mesna kobasica, *čēsniiti,* nesvrš. (*na-*) — stavljati češnjak u hranu. *Nāsolīl sām i načēsnil mēso.* — *češūlja, ž. 2 a* — čehulja, *češūlj(j)ica, ž. 2 c* — čehuljica. *Ni češūlice grōda mī nī dāl.*
- číslo, sr. 5 a — krunica
- čitav^f, pridj. 2 c — 1. čitav, 2. krupan, snažan, naočit. *Kāk je tō čītaf děčko! iščitāvīti se,* svrš. — raskrupnjati se, narasti velik. *Jāko si se iščitāvīl zā vo lēto dān.*
- čīžmica, ž. 2 c — cipela, *čīžmičica, ž. 2 d* — cipelica
- čmājav^f, pridj. — neproziran, magličast, siv, sumoran (o danu, vre- menu). *Sē je čmājavo, kīše bu.* — *čmājavica, ž.* — zamagljenost, sivoća, neprozirnost. *Nīš ni līpo kād je čmājavica.*
- čmrlj, m. 3, zool. — bumbar, *čmrl(j)īti,* nesvrš. (*na- se*), 12 a — ljenča- riti, plandovati, sjediti bez posla. *Tvōjī su na nřvī a tī dōma čmrlīš.*
- črknja, ž. — točka, zarez, ertica
- črlen, pridj. 3 c — crven, *črlenīka, ž. 2 a, bot.* — odlika jabuke, *črlēnac, m. 7 a, bot.* — odlika luka, *črlenīti (se)* nesvrš. (*na- se, po-, za- se*) 12 b — crvenjeti se, crveniti

črn, pridj. 3 b — crn, črnina, ž. 4 a — crnina: 1. crna odjeća, 2. bot. odlika grožđa, črnjafka, ž. — modrica, črnjuga, ž. 2 a — crnka, črnolikast, pridj. — crnkast
 črvl, m. — crv, črviviti, nesvrš. (š- se) — crvljiti. Čerlišnje su se ščrvivile. — črvojdina, ž. — crvotočina
 čūda, pril. — mnogo. Čūda me tō kōštalo.
 čūn, m. — čamac, čunicak, m. 7 a — čamčić, čūnak, m. 1 d — čunak, pribor za tkalački stan
 čūti, (do-, na-, pre-, pri- se, za-) 3 b — 1. čuti, 2. bdjeti. Sū nōc smu čūli. Zākej tāk dūgo čūješ?
 čvāl(j)e, ž. mn. 2 a — žvale, velika usta, pejor. usta, čvāljavl, pridj. — žvalav, čvāleša, m., pejor. — žvalavac, čovjek velikih usana

ć

ćāca, m. 2 a, ćāčko, -ota, m., hipok. — otac
 ćāfkati, nesvrš. (na- se, za-) — pijukati (o purama), brbljati. Pūre v kōcu ćāfkaju. začāfkati, fig. — nadglasati, nadgovoriti. Tām su sāmē bābe, začāfkale te būdu.
 ćalihati, nesvrš. 30 a — skakati u vodu. I iz mōsta ćalīšu vōdu. ćalīhnati, svrš. 30 c — skočiti, pljusnuti u vodu. Is pēt mētri višinē je ćalīhnal v Kūpu.
 ćankīr, m. 6 b — sifilis
 ćāpati, nesvrš. (po-, raš-) — hvatati, grabiti. Bābe se v zādruzi ćāpaju oko nikakvega plātna. — počāpati, svrš. — razgrabiti. Sē su počāpale. — ćāpiti, svrš. (š-, za-) 2 a — uhvatiti, uloviti, zgrabiti. Čāpil sām rību. Sčāpīte ga dōk ne vūjde.
 ćārati, nesvrš. (iš-, na-, po-, za-) — šarati, škrabati. Kēj ćāraš po zīdu? Nājprvo nīkej narīše, ūnda sē začāra.
 ćēdān, m. 1 d — tjedan
 ćīfkati, ćīfketāti, 11 c (na- se, za-), — pijukati, živkati. Pīšenci i vrāpci ćīfkaju. Dītelj ćīfkēće.
 ćīga, ž. 2 a — alka, čelična karika na žici
 ćīk, m. — čik, ćīkati, nesvrš. (za-) — 1. žvakati duhan, 2. biti dokon, ne imati što raditi ili jesti. V zīmi žerēte preko mīre, a v lēti bute ćīkali.
 ćīverica, ž. 1 c, iron. — glava. Dōbil buš po ćīverici.
 ćmřdavl, pridj. — mrk, namrgođen. Kēj se tāk ćmřdavo držiš?
 ćmřknāti, svrš. (po-) 11 b — srknuti
 ćōfati, nesvrš. (iš-, na- se, o-, po-) — čupati, kljupati, zobati, Kōkoši su mī grōde na brājdi oćōfale, a pūre su salātu na vřtu počōfale. — ćōfnati, svrš., 2 c — čupnuti, kljuenuti. Purān te bu ćōfnal.
 ćōp, m. 3 — 1. ćup, zemljana posuda, 2. oronuo starac, pejor. Kēj bi unēga stārega ćōpa zēla?
 ćōrba, ž., pejor. — juha, loša juha

črčkãti, nesvrš. (*is-*, *na-*, *š.*, *za-*) 13 — *črčkati*, *šarati*, *piskarati*. *Ni sãm nẽ znam kěj sãm tõ nacřćkal.*

čũba, ž. 2 a, pejor. — usna, debela usna. *Dõbil buš po čũba ãk nẽ buš múćal.* *čũbica*, ž. 2 c, dem., hipok. — *čũbav^f*, pridj. — usnat, debelousni. *Sã ti je famẽlija čũbava.* *čũbavãc*, *čũbeša*, m. 2 c — čovjek debelih usana, *čũbafka*, ž. — žena debelih usana, *čũbiti se*, nesvrš. (*is- se*, *na- se*), 2 a — duriti se, ljutiti se. *Kěj se čũbiš zbok jednẽ beside?* — *nacũbiti se* — objesiti nos. *Čõvik vas je sãmo poglẽdal i vẽć ste se nacũbili.* — *isćubljẽvati se*, svr. 21 c — rugati se pućenjem usana ili plaženjem jezũka, *očũbaviti*, svrš. — oholjeti na usne

čũbiti, nesvrš. (*pre-*) 31 b — 1. kutriti. *Kěj čũbiš vũ tim kãtu?*, 2. dangubiti. *Děj mi lopãtu da ne čũbim ovdẽ.* 3. hladnjeti, gubiti toplinu i ukus (o jelu). *Hõte jist da vam jũlo ne prečũbi.*

čũćãk, *čũćurinãc*, m. 7 a, zool. — 1. kukac, 2. šturak, zrikavac; *čũćkãti*, nesvrš. (*na- se*, *za-*), 13 — 1. nagovarati koga da zaspi, uspavljivati. *Čũćkãm ga spãt.* *Kõme sãm ga zaćũćkãla.* 2. pijuckati. *Sidĩ pri litrici i čũćkã pomãlo.* *naćũćkãti se*, eufem. — napiti se. *Naćũćkal si se ti.*

čũhati se, nesvrš. (*do-*) — šuškatiti se, govorkati. *Põćelo se õ tebi niķej čũhati po sělu,* *dočũhati* — dočuti, saznati potajice. *Nẽ bute vĩ tõ meni zãtajũli,* *dočũhal bum jã tõ.*

čũkljav, pridj. — ranjav, krastav, *čũkljavãc*, m. — krastav čovjek, *čũkljafka*, ž. — krastava žena, *očũkljaviti*, svrš. — zadobiti ozljede, kraste

čũsiti, nesvrš. (*š- se*) 31 b — mírovati, biti tih. *Pišenci su se nazobãli i sãt lĩpo čusẽ pot kvõčkum.* *šćũsnati se*, svrš. 2 c — stisnuti se, uvući se u se. *Kěj si se šćũsnal f tãj kũt?*

čũtiti, nesvrš. (*spo-*, *za-*) 30 b — osjećati, slutiti, predosjećati, *Čũtĩm jã da tõ nẽ bu na dõbro izãšlo.* *Čũćãk je zaćũtil da mu nõsim jĩsti.* *F prvi mãh nĩs niš spoćũtil.*

čũtura, ž. 2 c — čutura, *čũtorica*, ž., 2 d — čaturica

d

dẽbel, pridj. 3 c — debeo, *debẽliti se*, nesvrš. (*o-*, *z- se*) — debljati se. *Jãko si se zdebẽlil.* *debẽlka*, ž., arh. kukuruz, *debẽlćica*, ž. dem., *debẽliše*, sr. — kukuruzovina. *Žẽnjemu debẽliše.*

děćko (*a-* i *-ota*) 7 b — mladić, momak, mladoženja, *děćkãc*, m. 8. *děćãc*, m. 8, *děćo* (*-ota*), m. — dječãćić, dećkić, momćić

dẽdinstvo, sr. — djedovina, baština

dẽlimit, m. — dinamit

dělo, sr. — djelo, posao, rad, *dělati*, nesvrš. (*do-*, *iz-*, *na- se*, *nado-*, *ob-*, *po-*, *pre-*, *pri-*, *raz- se*, *za-*) 3 a — raditi, graditi. *Dělanj, ne štěntaj.* *Dělamu šĩãlu.* *predělati* — preraditi, pregraditi, fig. opsovati. *Pimnicũ bum predělal.* *Mãter mu je predělal.* — *delivati*, nesvrš. 21 c:

dodělivati — doradivati, *izdelivati*, — *izradivati*, *nadodelivati* — nadogradivati. *Hīžu nadodelūjemu. obdelivati* — obrađivati, stavljati okvire za vrata i prozore, *podelivati* — raditi, izvoditi *Žalosno je i glěditi kěj tāj siromāk podelūje. predelivati* — preradivati, pregradivati, psovati, *pridelivati* — prigradivati, privređivati. *Pūna ji je hīža, a nīgdo ód nji niš ne pridelūje, zadelivati* — graditi zabat na kući, *óbdel*, m. 7 b — okvir za prozor ili vrata, *pridel*, m. 7 b — dograđeni dio (zgrade), *zádel*, m. — zabat; *dělavac*, m. — dobar radnik, *dělafka*, ž. — dobra radnica, *dělavān*, pridj. — radin.

děto, sr. 5 a — društvo za zabavu. *Nimaju pri nas děta pak ĭdu drūgam.*

dībati, nesvrš. — gibati se. *Věc se dība pīše v jācu.*

dīgati, nesvrš. (*na-, o-, po-, pre-, pri-, z-, za-*) 30 a — dizati, *dīgnati*, svrš. (*na-, o-, po-, pre-, pri-, z-, za-*) 2 c — dići, *zdīgnati se* — ustati, *pōdigaj*, m. — podizanje (kod mise)

dīhati, nesvrš. (prez. *dīham* i *dīšem*) (*iz-, na- se, za- se*) — disati, *izdihēvati*, nesvrš. 21 c — uzdisati. *Sět ne izdihūj, nēj otāj kām sām ti rēkla. dihālo*, sr. — mirisni začin, mirodija

dīkla, ž. — sluškinja, *dīklica*, ž. — sluškinjica

dīmnje, sr., anat. — slabina. *V dīmnju me bolī.*

dīsati, nesvrš. (*na- se, po-, za-*) 31 c — mirisati. *Sě dīši od rōž. Podīši óve drāgoljube. Jé ti zadīšal óbet?*

dīte, sr. 6 — dijete, *dīca*, ž. zbir. 5 — djeca, *dīčica*, ž. 2 a — dječica, *dīčinja*, ž. pejor. 2 a — djeca, *dītěci*, pridj. — djetetov. *Pōpil je dītěce mlīko. dīčīnski*, pridj. — dječji, *Tō su dīčīnske zābave. dīčīnjiti*, nesvrš. 2 a — djetinjiti, vladati se poput djeteta.

dīti, svrš. (*do-, iz-, izna-, na-, pre-, v-, z-, za-*) 6 b — djenuti, staviti, metnuti. *Děni tō frižidēr. Nadīli smu kobāse. Ne mōrem kōnac v šīvāču vdīti. zdīti* — skupiti. *Stě zdīli otāvu f kŭpce? zadīti se* — zapeti. *Zādil sām se za tīn. dodīti se* — dotaknuti se. *Āko ga se sāmo dodēneš, tūčen buš. -dīvati*, nesvrš. 29 *izdīvati* — nadijevati. *Izdīvali su mu sakožāka gřda imēna. nadīvati* — puniti. *Nadīvamu krvavīce. zdīvati* — skupljati (sijeno), *zadīvati* — zapinjati. *Kīta se nīgdi zadīva pak ju ne mōremu izvlicī. (Dīti uvijek zamjenjuje metnuti, koji se ne upotrebljava, dok je metāti naprotiv veoma čest.)*

divān, m. 6 b — govor, razgovor. *Nāš je divān drugāčijī. Idmu na divān. divāniti*, nesvrš. (*iz-*) 30 b — govoriti, *divāniti se* — razgovarati, (*do- se, na- se, po- se, pre- se, raz- se, za- se*). *Ne divāni mi tēga. Ne divānim se ž njūm. dodivāniti se* — dogovoriti se, *predivāniti se* — prekinuti svađu zbog koje nije bilo govornih dodira, *razdivāniti se* — raspričati se, *zadivāniti se* — zapričati se. *Jā sām se tū zadivānila, a mlīko mī je na špōretu. — fig. raditi. Kad vōziš bicīkalj, mōraš óvak z nogāmi divāniti.*

dlēn, m. — sluz na kiselom kupusu, repi ili površini vode, *dleníčak*, m. 7 a, dem. *Dlēn se fatā na vōdi kā stojī. Na rīpi se vīč māli dleníčak naprāvīl.*

dnö, sr. 3 a — dno. *Dána su na lájti søgnjila. dånce*, sr. dem. 5 a — dno manje posude. *Lõncu je dånce prepõhnjeno, dnika*, ž. 2 a — kotlina, dražica. *Nad unûm dnikum ima çûda smûkavca. dnîše*, sr. — talog. *Kávu su põpili, a mēni su sámo dnîše ostávilî, podána*, sr. mn. — zemljište pod vinogradom. *Na podáni su trí lipe briskve.*

dobrîkovîna, ž. bot. — udikovina

dóbъrc, m. 8 — ospice

dojîti, nesvrš. (*iz-, na-, o-, po-*) 9 — 1. *dojiti*, 2. *musti. Dojî málo dite pak ji nî lázno kráve dõjit. Odojil je lípo tēle. dõjivo*, sr. — muža. *Dõjivo mi dõst dodijá. izdojēnka*, ž. — stara krava, koja više ne daje mlijeka, *dojáci* — koji je za mužu. *Donęsi mi dojácu káblîcu. dokonçati*, svrš. 13 — dogovoriti, odlučiti. *Kěj ste dokonçali? dokánçati se*, nesvrš. 29 — dogovarati se. *Ne dokánçajte se dũgo. dõkonçak*, m. — dogovor, zaključak. *Tõ je náš dõkonçak. Niš od nášega dõkonçka.*

dõli, dõlikej, pril. — dolje, dolínka, ž., *dõljnîca*, ž. — podsuknja, *dõlînsîca*, ž. — žena iz donjih, ravniçarskih krajeva, *dõlînski*, pridj. — koji je iz donjih krajeva, iz ravnice. *zdõl, zdõla*, pril. — odozdo, dolje, *ozdõl, odozdõl* — odozdo. *Otáj ozdõl, nēdi zgõr. Dõšli su odozdõl.*

dõm, m. 6 a — dom, *dõma*, pril. — kod kuće (gdje?), *domõf, domõm*, pril. — kući (kamo?), *dõdomi*, pril. (dokle?) — do kuće. *Dõdomi je išel ž njûm. izdomi*, pril. (odakle?) — *Idem izdomi. na domû* — kod domaćih seljaka. *Tęga se i na domû nájde, ne môraš zá to iti v Jásku. pri domû* — kod kuće. *Stálno je pri domû, nîkam više nēde.* — *domobrânec*, m., bot. — odlika vrganja (crvene glave)

dõta, ž. — miraz

dõtik, pril. — umalo, domala. *Jõža i Jiva su se tũkli i dõtik da nî jēn drũgega vúbil.*

dracunjâti, nesvrš. (*na-*) 13, iron. — prati, površno prati, neuredno raditi. *Kěj tõ dracunjáte?*

drãga, ž. 2 a — udolina, *drãžica*, ž. 2 c, dem.

drãgoljub, m., bot. — đurđica

drãjsati, nesvrš. (*na-, raz-*) — mazati, razmazivati. *Ne drãjsaj po stõlu s tintum. fig. nadrãjsati* — nastradati. *Nadrãjsali bute åk vas vuçitelj vídi.*

drápati, nesvrš. (*na-, o-, po-, raz-, z-*) 30 a — derati, grepsti, parati. *Díca jáko dráplju oprávu. Máčka me dráplje. Razdrápal si si láče. Vuçiteljîca mu je tēku zdrápala. fig. nadrápati* — nastradati. *Nadrápal buš tí vēc jēmput.* — *drápati*, svrš. 30 b — *odrápati se* — ogrepsti se. *Odrápi se na kupínu. odrápati* — otrgnuti, otparati. *Odrápi jēn list is knjĩge. fig.* — udariti, *zadrápati* — zaparati

drãstiti, nesvrš. (*raz-*) 2 a — dražiti, muškati. *Zákej drãstîš cúčke?*

drât, m. — žica, *draticõk*, m. 7 a — žičica, *drâtven*, pridj. — žičan

dřbnati, svrš. — 1. *dřnuti. Sámo søm málo dřbnal v unõ dřvo i mām se zrũšilo.* 2. *maknuti. Bîl søm pot takvûm komândum da nîs smîl nîkam ni dřbnati.*

drêckati, nesvrš. (z-), pejor. — gnječiti. *Ne drêckaj tāj krūh met p̄sti.*
drêk, m. 3 — govno, *drêkac*, m. 7 a — govance, *drekoj̄d'*, m. — škrtac.
Drekoj̄t je kī bi trīput jēn drêk pójil. drekoj̄tka, ž. — škrtā žena,
 — *drekāriti, drekljāriti*, nesvrš. 30 b, pejor. — *p̄ckati*, loše raditi.
Niš ne dēla, nīkej drekāri.

drénjati, nesvrš. (na- se) 31 c — *drečati*, *derati se*. *Dīte jī se cīlu nōc drenjī.*

drépati, nesvrš. (na-, po-, raz-, z-) 30 a — gnječiti, kršiti. *Drēpljemu jābuke za sājder. Sē zemljāne lōnce ste podrēpali.* — *drēpiti*, svrš. 2 a: *predrēpiti* — zgnječiti *Predrēpil ga bum kād ga vlovīm. razdrēpiti, zdrēpiti* — zgnječiti, zgaziti. *Razdrēpil je rūšku z nogūm. Jājce je zdrēpljeno.*

drgāljka, ž. — petlja, zamka, *zadrgljāti, zadrġljāti*, svrš. 13, *zdġgnati*, svrš. — svezati u petlju. *Vrīču samo zadġgljaj.*

drhtāti, nesvrš., (z-, za-) 11 c — *drhtati*. *Sāmo je zdrhtal od vesēlja kād me je sporājtal. zdrhnati se*, svrš. — *zadrhtati*, *stresti se*, *prestrašiti se*. *Kēj si se zdġhnal?*

drīskati, nesvrš. (po-, za-) pejor. — *prolijevati*, *prosipati*. *Sā pūt su podrīskali z gnojnicum.* fig. *govorīti koještarije. Kat se napije, ūnda sākej drīska. drīsnati*, svrš. 2 c — *pljusnuti*, *politi*. *Sāmo je drīsnalo iz njega kēj iz rīti. razdrīsnati se* — *rasprsnuti se*, *razbiti se* (o voću, jajima). *Brīskva je opāla i sā se razdrīsnala. drīsnāca*, m. 2 a — *prġgav*, *sitničav čovjek*, *prznica*; *drīšlīvka*, ž., bot. — *odlika bi-jele rane šljive*

drīta, ž. 2 a — *dretva*

drīti, nesvrš. (do-, iz-, po-, pre-, pri-, raz-) 26 — *derati*, fig. *nadrīti se* *napīti se. nadēren* — *pīpīti*

drīvo, sr. — *drvo* koje raste, *drīfce*, sr. 5 a, dem. — *dġvo*, sr. 7 — *drvo* za *građu* ili *loženje*, *dġfce*, sr. 5 a, dem. — *drvālo*, sr. 3 b, *drvēnjik*, m. — *drvljanik*, *drvāriti se*, nesvrš. (pre- se), 30 b — *nabavljati drva*. *Ōtkut se drvārite? Ovāj mīsac se būmu nīkak predrvāri, a drūgi bu već toplije.*

dġk, uzv. — *trk*. *A jā dġk! za nīm!* — *drknāti se*, 11 b, svrš. — *potrčati*, *štrknuti se*. *Krāva mī se dġknala čez nīvu.*

drlīti, nesvrš. (pre-) 12 a, afekt. — *trčati*, *juriti*. *Kām si predrlīl? Pāzi kūd drlīš?*

drōbēn, *prīdj*. 3 d — *sitan*, *drobūčkan*, *prīdj*. — *sīcušan*, *drobērje*, sr. *zbir*. — *mrvice*. *drobnīna*, ž. 4 a — *sitnež*, *sitni dījelovi mesa* od *peradi* (*noge*, *krila*, *vrat*, *želudac* itd.), *droftīna*, ž. 2 a — *mrva*, *droftīnica*, ž. 2 c — *mrvice*, *drobūčkatī*, nesvrš. — *sitnīti*, fig. *eufem*. — *imatī spolni odnos*

drōde, sr. — *kom* od *īsprešana grožđa*, *drodēnka*, ž. — *rakija komovica*, *drōčkatī*, nesvrš. (z-) — *gnječiti*

drōkālġ, m. — *izgaženo blato*, *glib*, *rupa* u *blatu*

drozġtati, nesvrš. (īspre-, pre-) 30 a — *gaziti*, *gnječiti*. *Kēj drozġičēš pō tīm blātu. Krāve su mī sū nīvu īspredrozġtāle.*

drūġ^k, m. — *kolac* kojim se *potiskuje čamac*

- drugač*, — pril. — drugačije, drukčije, *podrugáčiti*, svrš. 30 b — ponoviti. *drugôč*, m. 6 b — drugo zvono za misu ili večernjicu *Jôš je frtálj vûre do drugôča*.
- drúkati*, nesvrš. (*do-*, *pre-*) — gurati. *Ne drúkaj me*. fig. pejor. — íci, hodati. *Kût ôpet drúkaš? Kâm je predrúkal? drúknati*, svrš., 2 c — gurnuti, taknuti. *Áko me drúkneš, šûpil te bum*.
- drúm*, m. — mjesto, prostor. *Vú tim drúmu bi môglo biti jágot*.
- družina*, ž. 2 a — obitelj, čeljad, družina. *Ima čûda družîne pri kíži. družínče*, sr. 5 c, hipok. — ukućanin. *Nîma ni svínjčeta ni družínčeta*.
- dúdôlj*, m. 7 a, anat. — trtica (u peradi), *dudljâti (po-)* 13 — sisati, dudliti, *Ne dúdljaj prst. dúdleša*, m. — koji ima manu da sisa prst ili jezik
- dúdenik*, m. zool — daždevnjak
- dugožeza*, ž. 2 a — jezičava žena. *Múci tî, dugožeza! dugožezast*, pridj. — jezičav
- dûh*, m. — 1. duh, 2. zadah, vonj. *Ako mêso dûže stôjî na tóplim, dobî dûh. dušiti*, nesvrš. (*po-*, *za-*) 9 — dušiti, gušiti *Lîšice smu f škûlji z dîmum pôdušili. Zadušila bi se vû tim dîmu. dûšôn*, pridj. 3 d — koji ima zadah *Krûh je dûšôn kâgda je plîsnîf. dušnîna*, ž. 4 a — zadah, neugodan vonj, *nêduha*, ž. — astma, *nedûšlîv^f*, pridj. — astmatičan, *zdûha*, ž. — zamisao, ideja. *Sê je tð po tvôji zdûhi. dûplit, dûplo*, pril. — dvostruko. *Prî njîm je dûplit skûplje. dûplîčan*, pridj. — dvostruk. *Imamu kðkota z dûplîčnum rôžum. duplîr*, m. 6 b — vrsta crkvene svijeće, *duplják*, m. 6 b — dvolitra. *Dêj duplják vîna. poduplâti*, svrš. 13 — podvostručiti
- dûpsti*, nesvrš. (*iz-*, *na-*, *o-*, *po-*, *pre-*, *za-*), 27 b — dupsti, *izdúbati*, nesvrš. 29 — dupsti, raditi što nevažno. *Ôdi kðsit, kêj tû izdûbaš? odúbati se* — sporo se spremati. *Požúri, ne odúbaj se. zadúbati se* — zadržavati se. *Ne zadúbaj se nigdi da ti cûk ne prêde*.
- dûrati*, nesvrš. — gurati. *Gð me tð dûra? dûrnati*, svrš. 2 c — gurnuti. *Dûrnali ste me pâk sâm ópal*.
- durâti*, nesvrš. (*iz-*, *pre-*) 13 — trajati. *Tákva obûca dûgo ne durâ. izdurâti* — izdržati. *Izdurâli smu i tû zîmu. predurâti* — izdržati, proživjeti. *Predurâli bumu i tð zlð*.
- dûriti*, nesvrš. 31 b — biti potišten (o čovjeku), pobolijevati (o životinjama). *Jêdna nam pûra durî*.
- durlâti*, nesvrš. (*do-*, *pre-*) 13, pejor. — íci, lutati, skitati se *Kâm durlâš? Vêč je nikam predúrlal*.
- dûsati*, nesvrš. (*iz-*) — bosti, udarati čelom i rogovima. *Jânjci se dûsaju, krâve se bodû. dûsnati*, svrš. 2 d — udariti čelom i rogovima. *Ák te járæc dûsne, bûš se trîput prekopítнал*.
- dvojtîti*, nesvrš. (*z-*) 9 — zdvajati, očajavati
- dvojkûca*, ž., 2 a — dvojanka, sraslica u šljive
- dvorîti*, nesvrš. (*na-*, *po-*) 9 — posluživati. *I družînu i živînu trîba podvorîti. Gð bi vas nâdvorîl sê? — podvârjati* nesvrš. 29 — posluživati. *Dðsta sâm jâ vâs podvârjala*.

dəhnāti, svrš. (*iz-*, *o-*, *po-*, *pre-*, *pri-*, *za-*) 11 b — dahnuti, *odəhnāti se*, — odmoriti se. *Sədi i odəhni se mǎlo. podəhnāti* — pomirisati, *Podəhni mǎlo tāj cvit. pridəhnāti* — primirisati. *Ni pridəhnāti k nǐm ne smiš. zadəhnāti* — zamirisati, zapahnuti. *pridəhəvati*, nesvrš. 21 c — povremeno pomirisati
dāska, ž. 6 b — daska, *dəsīca*, ž. 2 a — daščica

đ

dēderən, pridj. — naočit, gizdav. *Tō je dēderna cūra i dēderno se drži. đikerica*, ž. — starinski ples
đindati se, nesvrš. — manevrirati lokomotivom, prebacivati vagone s kolosijeka na kolosijek. *Cūgi se na kōlodvoru đindaju.*
đipati, nesvrš. (*iz-* *se*, *na-* *se*, *od-*, *pre-*) skakati. *Dica su se dānəs dōbro izđipala. đipnati*, svrš. (*o-*, *pre-*) 2 c — skočiti. *Predđipni jǎmu. odi-pāvati*, nesvrš. 21 c — odskakivati, *predđipāvati* — preskakivati. *Pastīri ōgōnj predđipūju.*

e

ēgija, ž. — rebro čamca. *Čūn mi nǐgdī pod ēgijum curī.*

f

fācuk, m. — izvanbračni sin, *faćurīca*, ž. 2 a — izvanbračna kći, *faćurče*, sr. 4 c — izvanbračno dijete
faflūti, 13, *faflāsati*, 29, nesvrš. — izgovarati s kao *f*, nerazgovijetno govoriti, *fāflav^f*, pridj. — koji izgovara s kao *f*, *fāflavəc*, m. — muškarac s takvom govornom manom, *fāflafka*, ž. — žena s takvom govornom manom
fājfati, nesvrš. (*za-*), augm. — pušiti. *Fājfa kej Tūrčin.*
fājt, m. — vlaga, *fājtən*, pridj. 3 d — vlažan. *Hīža mi je fājtna. fajtnīna*, ž. 4 a — vlažnost. *Pōstelj jīm smrdī po fajtnīni.*
fakīn, m. 6 b — fakin, nevaljalac, *fakīnka*, ž., *fakīnčić*, m. dem., *fakīnčina*, m., augm., *po fakīniti se*, svrš. 30 b — pokvariti se, postati nevaljalcem, *fakinārīti se*, nesvrš. 30 b — skitati se. *Niš ne dēla, sām se fakīnāri.*
fālda, ž. — nabor, *fāldica*, ž. dem. — *fāldati*, nesvrš. (*na-*) — nabirati, praviti nabore (na haljinama)
fālīti, nesvrš. (*po-*, *pri-*, *s-*) 9 — nedostajati. *Kēj ti prī meni fālī? po fālīti* — uzmanjkati, pogriješiti. *Tō nīsī smīl napravīti, tū si pōfalīl. sfālīti* — ponestati. *Sfālīlo jīm je vīna na svādbi. fālīčən*, pridj. — koji ima manu, loš, *fālīnga*, ž. — mana, nedostatak. *Gdō je pres fālīnge?*
fālən, m. 9 — hvalisav. *Una je jāko fālna.*

famêlija, ž. — rod, rodbina. *Mi smu famêlija*.
fânt, m. 2 a — mladić, momak, zaručnik. *Mâ cí jöš nîma fânta. fantícäk*, m. — dječak, *fantîčkæc*, m. — dječčić, *fantîna*, m. 2 a — momčina
fänj, indecl., *fänjski*, pridj. — zgodan, lijep, pristao. *Tò je fänj děčko*.
Nîma fanjskîjega f cîli färi. Zël je i fänj cûru. pril.: prilično. *Bilo ji je fänj pri mäši*.
fära, ž. 2 a — župa, *fârni*, pridj. — župni, *fârnîk*, m. — župljanin, *fâr-nica*, ž. — župljanka, *färof*, m. — župni dvor
fârba, ž. — boja, *fârbati*, nesvrš. (*na-, o-, po-, za-*) — bojiti
fäslin, m. — badnjić, manje bure, *fäslînak*, m. 7 a, *fäslînicäk*, m. dem.
fäšinæk, m. — poklade, *fäšînski*, pridj. — pokladni
fätäti, nesvrš. (*na-*) 13 — hvatati, *fätiti*, svrš. (*pri-, za-*) 2 a — uhvatiti.
Zafätîli smu sóma.
fédær, m. 7 a — opruga, pero, *fedricäk*, m. 7 a — opružica
fêla, ž. — vrsta, način. *Tò je svojê fêle čóvik. Na säku fêlu znâ igräti*.
fëndrija, ž. — barjaktar, zastavnik u svatovima
fërma, ž. — potvrda, krizma, *fêrmati*, nesvrš. — obavljati obred *potvrde*,
fêrmani, *fêrmanski*, pridj. — potvrdni, krizmeni
fêrtun, m. — pregača, *fertunícäk*, m. — pregačica
fêst, pril. — čvrsto, jako. *Fêst je přîbito. Fêst ga istúci*. pridj. naočit,
zgodan. *Tò je fêst fânt, a îma i fêst cûru*.
fêštær, m., arh. — šumar, nadšumar, *fêštrovica*, ž. — (nad)šumareva žena
fîfla, ž. — zvrka, vižlasto žensko čeljade, *fîflav* — zvrkast, vjetropirast,
brzoplet, *fîfläti*, nesvrš. (*s-*) 13 — brzopleto raditi, postupati zvrkasto. *Ne fîflaj, nek päzi kâk dělaš*.
fijôlica, ž., bot. — jaglac
filjâr, m. 6 b — piljar, *filjârka*, ž. — piljarica
fîrunga, ž. — zavjesa, *fîrunžica*, ž. — zavjesica
fkanîti, svrš. 9 — preteći, prevariti, i to samo u ovakvim izričajima:
Kukováča me je fkanîla. (Govori se kada tko natašte prvi put u
proljeće čuje pticu selicu, a to — prema narodnom vjerovanju
— donosi nesreću.)
flètæn, pridj. 3 d — brz, hitar, okretan. *Potêci fletnîje*.
flèk, m. 3 — mrlja, pjega, *flèkati*, nesvrš. (*is-, po-, za-*) mrljati, prljati.
Gdî si tû hâlju îsflèkal? flèkav, pridj. — pun mrlja, umrljan, pje-
gav. *Tâj děčko îma flèkavo lice*.
flîčka, ž. — laka djevojka, *flîčkica*, ž., dem.
flîskati, nesvrš. (*is-, na-*) — šibati. *Ne flîskaj po vódi s tûm šîbum. Is-
flîskaj ga po rîti*. fig.: *pořlîskati*, *sflîskati* — brzo pojesti. *Sê mlîko
je pořlîskal. flîsnati*, svrš. 2 c — ošinuti. *Flîsni vóla s krbáčem*.
fig. munjevito otrčati ili skočiti. *Zájæc je flîsnał čez nîvu. Flîsnał
je iz jâbuke čîm me je sporâjtal*.
flòk, m. 3 — drvena ploha. *Püknałi su flóki na přêši*.
fljûndra, ž. — djevojčura, pokvarena žena, *fljûndrêtina*, ž. augm.
fljûsati, nesvrš. (*pre-*) — vlažiti. *Fljûsa mi křf čes frbânt. fljûsnati*, svrš.
2 c — poteći. *Zákej je tâk fljûsnalo?*

- fôrati se*, nesvrš. (*do-, na-, pre- se*), pejor. — vozati se, vozikati se. *Fô-raš se ôkolo, a dêlo ti dôma stojî. Ôtkut ste se dofôrali?*
- fôringa*, ž. — podvoz, prijevoz, *foringáš*, m. 6 b — prijevoznik
- fört*, pril. — neprestano, čak. *Fört dêla i dêla. Prêšla je fort Zâgreb.*
- fôsânj*, m. — debela daska, planka
- frâjhati*, nesvrš. (*is-, o-, po-, za-*) — žbukati. *Frâjhamu hîžu, âl ju do vêcerî nê bumu pofrâjhali.*
- francôzliv*¹, pridj. arh. — sifilitičan
- frâst*, m. — grč od straha. *Frâst ga pôpal. frastnî*, pridj. — koji se odnosi na frast. *Frastnê ga glîste drîžu, izvrača se kâk od pâdavice.*
- frêâk*, m. 7 a — kržljav klip, fig. svaka kržljava stvar
- frbânt*, m. — zavoj
- frdûcati*, nesvrš. (*ras- se*) 29 — ljutiti se, ljutito gundati. *Rasfrdûca se čím ji ne dâ vîna.*
- frênt*, m. — skitnja. *Vêc je prêšêl nîkam frênt. frêntati (pre-)* — skitati se. *Kût frênta?*
- frfljûtati*, nesvrš. (*ras- se*), 30 a — srditi se, glasno se ljutiti. *Od rânega jûtra frfljûce.*
- frfrâti*, nesvrš. (*s-*) 13 — žuriti se, na brzinu obavljati posao *Ne frfraj, îmaš lâzno. frfrav*¹, pridj. — brzoplet *frfravâc*, m. — brzoplet čovjek, *frfrafka*, ž. — brzopleta žena
- frîžâk*, pridj. 3 d — svjež, *frîškâti se*, nesvrš. (*ras- se*), 13 — osvježavati se. *Sidî vódi i frîškâ se. Stê se rasfrîškâli?*
- frkâti*, nesvrš. (*is-, na-, ot-, pre-, ras-, za-*) 11 c — zavijati, sukati, motati. *Ne frçi brke. Zafřci rukâve. svrkâti* (rjeđe: *sfrkâti*) — zaviti. *Svrkal mi je jên cigarêtin. frknâti*, svrš. 11 b — vrcnuti, iskočiti. *Ispod grma je zâjâc frknal. otrfrknâti* — odsukati, *zafrcnâti* — zasukati *svrknâti* — saviti, poviti. *Hôdiš svrknen kěj kosîr. ofrkêvati se* — okretati se, otimati se. *Kônji se jednâk ofrkûju. svrkêvati se* 21 c — svijatati se. *Sâ se svrkûje od bôli.*
- frntast*, pridj. — prcast. *Dopâda mi se ûna s frntastim nðsum.*
- fršlog*^k, m. 8 — sanduk s pokrovcem. *Fršlogu drîžimu kânte z masûm.*
- frtomêljiti se*, nesvrš. — micati se, biti nemiran. *Kvôčka se frtomêlji na jâjci. frtomêljâc*, m. 7 a — vižlavo, nemirno muško čeljade, *frtomêljka*, ž. — nemirno žensko čeljade
- frúst*, pridj. 6 a — nedokuhan, napola pečen. *Krumpîr je jôš frúst, nâj se kûha.*
- frûstik*, m. — doručak, *frûstikati (na- se)* — doručkovati
- ftêgnati*, v. — tégnati
- fučîk*, uzv. — bjež! *Zgrâbil je kâpu i fučîk domôv!*
- fûčka*, ž. — zviždaljka, *fûčkica*, ž., dem., *fûčkar*, m. — koji fučka, *fûčkati*, nesvrš. (*s-, za-*) — zviždati, fig. ne mariti, prezirati. *Fûčkam ti jâ na tvôj nôvâc. fûcnati*, svrš. (*za-*) 2 c — zazviždati. — *Sâmo mi fûcni pod ôknum.* fig. pobjeći. *Nîkam je fûcnal. fučketâti*, nesvrš. 11 c, pejor. — zvižducati. *Ne fučkêci po noći.*

fufłati, 13 b, *fufłasati*, 29 nesvrš. (s-, za-) — nerazgovijetno govoriti. *Ne fuflaj, lipo diváni! fuflav^f*, pridj. — koji fufla, *fufławac*, m. — fuflav čovjek, *fufławka*, ž. — fuflava žena
fugin, m. 6 b — palitelj mina
fujka, ž. — djevojčura, malovrijedna žena
fumica, ž. — čukma, *fumičast*, pridj. — čukmast. *Imam fumičastu kōkoš*.
funduš, m. — okućnica, gradilište za kuću i gospodarske zgrade. *Prōdal bi hižu i funduš*.
funt, m. 2 a — četvrt kilograma, *funtenica*, ž., bot — odlika kruške
fūra, ž. — porcija, samo u frazi: *Dōbil buš fūru po tūru*.
fūrati, nesvrš. (do-, ot-), pejor. — voziti, nositi. *Dofūrari su se na tri kōli*.
fūrbati, nesvrš. (po-) — čupati perje u vrućoj vodi sa zaklane živadi. *Češ mi kōkoš pofūrbati?*
fūrma, ž. — izgled, ćud, narav. *Nīsmu si jednē fūrme. fūrmen*, pridj. — lijep, izgledan. *Met tīmi jābukami nī nijednē fūrmene*.
fūta, ž. 2 a — punda. *Kāmānjsice su nosile fūte*.
fūtrati, nesvrš. (na-) — dobro hraniti. *Dōbro ūn fūtra svōje blāgo*.
fūtār, m. — podstava, *potfūtrati*, svrš. — postaviti. *Hālja mi nī potfūtrana*.
fuzētlin, m. — kratka muška čarapa
fərmāgati se (*furmāgati se*), nesvrš. — ne voljeti, biti nesklon. *Fərmāga mi se tūlike hiļjade dāti za tākvu krāvicu*.

g

gād^t, m. 2 a — 1. gad, 2. zool. poskok. *Gāda se vīše bojīm nek ridōvke*.
gājka, ž. — metalna kopča na remenu za hlače, *gājčica*, ž., dem.
gānić, m. — čaklja, motka s kukom na vrhu za čupanje ili privlačenje
gānka, ž. — 1. lako razrješiva petlja, 2. zagonetka
gānək, m. — ganjak, vrsta balkona sa stubištem izvama
gáraj, m. 9 b — neuredan, razdrljen čovjek. *Děj se pokōfci i ne hōdi ōkolo kej gáraj*.
gēge, mn. ž. — donje rublje: gaće i potkošulja kao cjelina
gibirati, nesvrš. — pripadati. *Tō te ne gibira*.
gifka, ž. — pokrovac za lonac, *gifčica*, ž. dem.
ginati, nesvrš. (po-, z-, za-) 2 a — ginuti, *zginati* — izgubiti se, nestati
Pāzi da ti nōvāc ne zgīne. zagīnati — ugasiti se. *Ōgānj mi je zagīnal f pečī*.
gīngav^f, pridj. — slab, bolehljiv. *Svīnje su mi nikak gīngave, slābo jidū. zagīngaviti*, svrš. — zahiriti. *Blāgo mu je zagīngavilo od glāda*.
gizda, 4 a gizdavija, ž. — gizdavost, taština. *Nē znaš kej bi od gizdē. gizdav^f*, pridj. 9 a — gizdav, ohol, tašt, *gizdāvica*, m. — gizdavac, ohol čovjek. *gizdati se* — oholiti se. *Zgizdali su se v grādu*.
glājz^t, m. 2 a — tračnica, *izglājzati* — iskočiti s tračnica

glámnja (glavnja), ž. 5 b — dio stabla koliko čovjek može nositi, velika cjepanica. *Jđš imam pět glamânj za doněsti. glamnjica*, ž. 2 a — mala cjepanica. *Děni glamnjicu na ógânj. glamnjčica*, ž. 2 c — cjepančica, *glamnjiš*, m. 6 b — odjevni predmet kojim su žene pričvršćivale pletenice na zatiljku

glážš, m. — staklo, *glážěvina*, ž. — staklovina, razbijeno staklo *glážuta*, ž. arh. — staklara, trgovina staklom, *glážnat*, 9 a, *glážven*, pridj. — staklen

gléditi, nesvrš. 3l b (*na- se, po-, pri-, z- se, za- se*) — gledati *Kâm glédiš? Ni me ni poglédila*. Lik *glédati* upotrebljava se u infinitivu i perfektu: *Stě se razglédali? Kěj ste se zaglédali? izglédati*, nesvrš. 29 — 1. izgledati, činiti se, 2. očekivati. *Kěga izglédate? priglédati*, iter. — od vremena do vremena pogledati, nadzirati, paziti. *Priglédaj k šporetu da mlíko ne iskipí. gledálce*, sr. — zjenica, *vúgledi*, m., mn. 7 b — prvi posjet momka djevojci koju će zaprositi. *Večěrās ide k cūri na vúgledē. grdoglěd^t*, m. — čovjek ružna pogleda, *grdoglětka*, ž. — žena ružna pogleda

glěmbav^t, pridj. — zdepast, nespretnan, *glěmbo*, m. (-ota) *glěmbonja*, m. — nespretnjaković

glěš, m. 3, zool. — vrsta ptice, *glěšak*, m. 8, dem.

glī, pril. — upravo, baš, taman, jednako. *Glī tāk je bīlo. Mī si nīsmu glī. sěgli*, pril. — svejedno, ipak. *Měni je sěgli gdō bu pīvi. Sěgli je vūšal*. — *glīhati se*, nesvrš. (z-) — pristajati, podudarati se, biti jednak. *Óvi se kotāci ne glīhaju. Būm jā tō vēc zglīhal*.

glisnica, ž. — zubno meso. *Glisnice me bolíju*.

glíto, sr. 5 a — dlijeto, *glíce*, sr. 5 a, dem.

glōbok, pridj. 3 b — lakom, proždrljiv, — *globošina*, ž. 4 a — lakomost, proždrljivost, *globožěr*, m. 1 c — lakomac, *globožěrka*, ž. — lakoma žena, — *globístati*, nesvrš. (iz-) 29 — glodati, dupsti. *Cúcak kōst globísta. Mīši su mī rīpu izglobístali*.

glōjsati, nesvrš. (po-) — 1. glodati, 2. sisati (pejor). *Těle je krāvu poglōjsalo*.

glómati, nesvrš. (na-) 30 a — lemati, tući. *Zěmi batīnu i naglómli ga se kěj bīka*.

gmája, ž. 4 a — potkresana grančica kojom se zabranjuje paša na livadi, *gmájiti*, nesvrš. (za-) 9 — stavljati »gmaju« na livadu. *Kádi je zamajěno, tū se ne smí pāsti*. — *gmájna*, ž. — sajmište

gmáriti, nesvrš. (po-) 30 b — ubijati. *Lisīca mī žívat gmāri. Pogmāрила bu mī su živínu*.

gōd^t, m. 5 — blagdan, imendan, rođendan, *godovnô*, sr. — imendan, rođendan. *Dōšal ti bum na godovnô*. — *godovnják*, m. 6 b — slavljenik, *godovnjāca*, ž. 2 a — slavljenica

gōdina, ž., arh. — kiša, *godínje*, sr. — kišovito vrijeme, *Sā krumpír nam je sđgnjil vú nim godínju*.

- goditi, nesvrš. (do- se, na- se, po-, v-, z-) 9 — goditi. *Tò mi godí. Kěj se dđgodilo? Stě se nųgodili? Ni ti mđci vgoditi. F sřce ga je zgdđdilo.* — gđjati, nesvrš. 29. *nagđjati, vgđjati* — ugđdati. *Vgđjala sēm ti kđk sēm znđla i mđgla. pogđjati se* — pogđdati
- gđl, pridj. 3 a — gol, *golokrđka*, pridj. 2 a — golišav, golih ruku i nogu. *Ne hđdi po vani tđk golokrđka. golorit, m.* — gologuzan; *gđlica*, ž. 2 a — odlika pšenice
- gomilica, ž. 2 c, bot. — titrica, kamilica
- goniti, nesvrš. (pre- se) 11 a — goniti, tjerati. *Krđva se pregđnila, zđk od přvega pđta ni ostđla brěja. ispogoniti*, svrš. — pogoditi, odgonetnuti. *Ně buš ispogđnil đvo. pogonit*, pridj. — plodan. *Undě je pogonito, šenica bu rđsla kěj bėdđsta.* — gđnjati, nesvrš. 3 a: *nagđnjati* — natjerivati, *pogđnjati* — tjerati volove ili konje. *Un đrje, a đna sđmo vđle pogđnja. prigđnjati* — pritjerivati. *Prigđnjaj pđre f kótđc. razgđnjati* — razgoniti, rastjerivati, *ispogđnjati* — pogđdati, odgonetati
- gđra, ž. 4 d — gora, 2. vinograd. *Idem v gđru po grđde. gorica*, ž. 2 a — zaravanak, tratina. *Dđca, pđjte se zabđvljat na goricu. gorđcica*, ž. 2 c, dem. *gđri, gđrikej*, pril. — gore, *ozgđr* — ozgo, odozgo, odoz-gđr — odozgo, *zgđr, zđora* — gore, ozgo. *Nėdi zgđr, gđri je blđto.*
- gđrđk, pridj. 3 d — žestok, zločest. *Bđš je gđrka tđ rakija! Přšđci su mi gđrki, stđlno se tukđ.*
- gospodinja, ž. 4 a — gospodarica, domđcica, *gospodđren*, pridj. 9 a — koji dobro gospodari, štedljiv, *gospđjsina*, ž. — gospoštija, gospoština. *Ně znaju vėč kěj bi od vėlike gospđjsine.*
- grđbiti, nesvrš. (do-, iz-, na-, o-, po-, pre-, pri-, raz-, z-, za-) 2 a — 1. grabiti, 2. grabljati. *Sđsedi grđbiju liše v lđzi. Zagrđbi mi vodě iz zdđenca. nđograb^đ*, m. — neurednjakovič, loše odjeven čovjek
- graditi, nesvrš. (nado-, o-, pre-, pri-, raz-, za-) 9 — ograđivati. *Gradđmu vrt. Nđsmu ga još đgradili. Krđve su mi plđt rđzgradile. grđja*, ž. — ograda.
- grđh, m. bot. — grašak, *grđšica*, ž., 2 c — grahorica, *ogrđšiti*, nesvrš. 2 a, fig. — udariti. *Ogrđšil te bum z ovđm letvđm.*
- gřđ^đ, pridj. 3 b — ružan, *grđđba*, ž. 4 a — rugoba
- grěbati (rjede: *grěpsti*), 15, nesvrš. — 1. *gřepsti*, 2. (se) spolno općiti, najčėšće kao eufem. izraz u psovci: *Gřėđl ga vrđk.* — *grėbđstati*, nesvrš. (iz-, raz-) 29 — čepkati. *Kđkoši grėbđstaju na gnđju. Izgrėbđstale su niđakvu glistu.*
- grėda, ž. 5 — lijeha. *Zasadđla sēm grėdu zělja.*
- grėđđlj, m. 7 a — dio pluga, drvo u koje je usađen lemeš i nož, *grėđđlnica*, ž. — lanac kojim se gredelj učvršćuje za kolica
- grėz^đ, m. — krupica
- grėznati, 30 c — ogreznuti. *Kđnji su mi v blđto grėznali.*
- grđbla, ž. — grablje za izgrtanje pepela i žeravice iz starinske krušne peći (motka s usađenom polukružnom daskom na vrhu)
- grđč, m. 6 a — stijena, kamenit brežuljak, *grđčđnjđk*, m. 7 a, dem., *grđčđnja*, ž. 2 a — kamenjar. *Kěj bi rđslo pđ ti grđčđnji?*

grí(h), 6 a — 1. grijeħ, 2. svaħa. *Uvĩk su v grĩhu., prėgriħa*, ž. — teħak grijeħ, *griħodėlnĩk*, m. — svadljĩvac, *griħodėlnĩca*, ž. — svadljĩvka, *grĩšĩti*, nesvrš. (*po-, pre-, z-, za-*) 9 — 1. griješiti, 2. (se) — mimo-ĩci se. *Jā sėm ĩšla zdėl, ĩn zgėr i tāk smu se grĩšĩli.*

grĩnta, ž. — svinjska uš, fig. dosadno ĉeljade, *grĩntav^f*, pridj. — ušljiv, *krastav. Svinje su nam grĩntave*, fig. slab, zahiren, *grĩntavėc*, m. — ušljivac, kržljavac, *grĩntafka*, ž. ušljivka, kržljavica, *zagrĩntaviti*, svrš. zaušljiviti. *Sā žĩvĩna mu je zagrĩntavĩla.*

-grĩnjati, v. *grnāti*

grĩsti, nesvrš. (*iz-, na-, o-, z-, za-*) 15 — *gristi, ogrĩsti* — oĝlodati, obrstiti. *Ćucėk bu ogrĩzėl sė kėsti. Nė daj krėvi ĉerĩšnĩcu ogrĩsti. grĩznati*, svrš. (*pre-, pri-, raz-, za-*), 2 c — *ugristi. Grĩznal me je ĉucėk. Pre-grĩznal je pĩsetu vrāt. Dėj mi da mǎlo jabuke zagrĩzem. prigrĩznati* — založitĩ. *Prigrĩzni si mǎlo, bũš lǎglje pėpil kũpicu vĩna, ogrĩzati*, nesvrš. 29 — *brstiti, ogrĩzėk*, m. — *ogrĩzina. Nĩ ogrĩska ti ne dām.*

grĩti, nesvrš. (*na- se, o-, pri-, sė-, z- se, za- se*) 3 b — *grĩjati. Šĩ se sėgrĩl? grĩvǎlo*, sr. — *ogrjev. Sėt je i grĩvǎlo skũpo.*

grĩva, ž., 2 a — 1. griva. *Ostrĩzi si tũ grĩvu.* 2. humak, izbreħina. *Otǎjte tām po grĩva., grĩvĩca*, ž., 2 c, dem.

grĩk, pridj. 3 b — *gorkast. Vĩno ti je mǎlo grĩko.*

grljǎnėk, m. 7 a — *grlo u boce. Kėj ĉe mi flǎša prez grljǎnka?*

grnāti, nesvrš. (*iz-, na-, o-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, z-, za-*) 11 b — *gruuti. Izgrĩni pėpel ĩs špėreta. Ogrĩnal sėm krumpĩr. Zgrĩnal je ĉũda novǎc. prėgrnāti* — *prostrijeti. Prėgrĩni rūp na stėl. -grĩnjati*, nesvrš. 29 *izgrĩnjati* — *odgrtati, ogrĩnjati* — *ogrtati* (krumpĩr, kukuruz i sl.), *prigrĩnjati* — *prigrtati, privijati. Prigrĩnja ũna dĩĉĩcu k sėbi. raz-grĩnjati* — *razgrtati, rasprostirati. Žėna mi prǎteħ razgrĩnja po plėtu.*

grnjǎzditi se, nesvrš. 2 a — *biti nemĩran, tuĉi se, ĝložitĩ se. Dĩca mi se f ĩzi grnjǎzdiju.*

grėhati, nesvrš. (*z-*) 30 a — 1. gruvati, 2. tresti posudu s tekuĩnom. *Ne grėši s flǎšum. grėhnati*, svrš. 2 c — *grnuti. Grėhnalo je kǎk iz tėpa*, fig. pasti. *Grėhnala je iz nǎjħe kėj vrĩca.*

grėĉa, ž. 2 a — *kita, buket. Nǎbral je grėĉu jǎgot. grėĉĩca*, ž. 2 c, dem. *grėnati*, svrš. 2 d — *grnuti, banuti. Grėnal je mėd nas kǎk pėzozj.*

grėnt, m. — *imanje, zemlja. grėntǎš*, m. 6 b — *ĩmuĉan seljak, kulak, grėntašĩca*, ž. 2 a — *ĩmuĉna seljakinja, kulakinja, grėntati*, nesvrš. (*pre-, z-*) — *premišljati, razmišljati. Ne grėntaj dũgo, rǎjši dėlaj.*

grėšt, m. — *graħevĩnske skele, lazila, v. stǎje*

gubĩna, ž. 4 a, zool. — *rogata gusjenica*

gũda, ž. 4 a, dječ. zool. — *svĩnja, gũdĩca*, ž., dem.

gũmb^b, m. — *puce, gũmbėk*, m. — dem., *gũmbati se*, nesvrš. — *igrati se pucetima*

gũndati, nesvrš. (*na- se, za-*) — *gundati, prĩgovarati, prĩgundǎvati*, nesvrš. — *gundanjem iskazivati nezadovoljstvo. Nĩkad nĩ zadovėljna, stǎlno prĩgundũje. gundǎĉa*, ž. 2 a, bot. — *odlĩka rane šljive*

gurläti, nesvrš. (na-, z-) 13 — gurati, tiskati. *Sämo je zgúrlal rübaču v lädicu.*

güsto, pril. — često. *Rítko sít, güsto gládän. Güsto püt dôjde.*

güs, uzv. — uzvik za tjeranje svinja

güta, ž. 2 a — guša, *gütavf*, pridj. — gušav, *gutánjək*, m. 7 a, pejor. grlo, grkljan, *gütiti*, nesvrš. (za-) 30 b — gušiti, daviti. *Né jì bërzo, büš se zagütíl.*

h

habiti, nesvrš. (is-, po-) 9 — kvariti, oštećivati. *Pústi tí švëlo, sämo kónæc zabâdaf habiš. S kavûm si si isabila bljúzu. hâbøn*, pridj. 3 d — oštećen, truo, koji se kvari. *Rûške su ti vëc hâbne.*

hahûljati, nesvrš. — pobolijevati. *Dëda nam hahûlja, bojîm se da ga në bu za düga.*

hâj-hâj, uzv. — uzvik za tjeranje živadi

hâjda, ž., bot. — heljda

hâjs, uzv. — nadesno (volovima)

hâjuš, m. — nemirnjak, mangup

hâjøn, pridj. — koji haje, koji mari. *Slâbo si tí hâjøn za gospodârstvo.*

hâkəl, m. — kuka, *sahakljâti*, svrš. 13 — zakvačiti

halabûra, ž. 2 a — svađalica, zvrkasto čeljade, *halabûrast*, pridj. — svađljiv, zvrkast, *halabûriti*, nesvrš. 2 a — galamiti, svađati se. *Čim su pöčeli halabûriti, ja sëm vüšəl vân.*

halavûzniti, nesvrš. (po-) 2 a — haračiti, lakomo brati. *Nâš stric posim halavûzni kěj jazbæc.*

halüga, ž. 2 a, bot. — drač, korov

hâlja, ž. 2 a — kaput, *hâl(j)ica*, ž. 2 c — kaputić, *hâljni*, pridj. — kaputni

hândrâti, nesvrš. (pre-) 13 — skitati se. *Në znam kâm je prehândral. hândrast, hândravf*, pridj. — vižlav, zvrkast, *hândravæc*, m. — skitalac, vižlast muškarac, *hândrafka*, ž. — vižlasta žena

hântast, pridj. — vižlav, zvrkast, *hântesä*, m. — zvrkonia

hánjæc, m. 7 a, bot. — vrsta ribe

harabûka, ž. 2 a — buka, galama, *harabüçiti*, nesvrš. (na- se) 2 a — bučiti, galamiti

haramëtnjava, ž. — gužva, metež, gungula. *Äko dojde do kâkve haramëtnjave, tí se mëkni.*

hâriti, nesvrš. (is-, na-) 2 a — tući. *Vâni se hâriju. Bûm te isâril.*

hârbati se, nesvrš. pejor. — česati se. *Stälno se hârba kâgda ju kěj srbî.*

hârc, m. — svađa, tučnjava. *Dica dôsta je hârca!*

hâriti, nesvrš. (is-, na-) 2 a — tući. *Vâni se hâriju. Bûm te isâril.*

häsæn, ž. 1 b — korist, *häsнити*, nesvrš. — koristiti

havrâti, nesvrš. (po-) 13 — gaziti (po bilju). *Ne havrâjte po šenici. Nigdo mi je sü salátu pohávräl.*

hëkljati, nesvrš. (s-) — kukičati, *hëklin*, m. — igla kukača

hëndikovati, nesvrš. — biti strpljiv, mirovati. *Kěj ne mōreš hëndikovati dōk se krūh spēce!*

hēravf, pridj. — kriv, *isēraviti*, svrš. — iskriviti, *nāhero* — nakrivo

hībati, nesvrš. (*do-*) — nositi težak teret. *Dohībal je rāst.*

hīndrk, m. — dječje skakanje, dječja tučnjava. *Čīm māti prēde, ēto ti*

vēč hīndrka.

hīs, m. 2 b — klijet (u vinogradu), *hīsək*, m., dem.

hītati, nesvrš. (*is-*, *ispre-*, *op-*, *ot-*, *pri-*, *ras-*, *s-*, *za-*) — bacati. *Ne hītaj tēga. Isītaj sē iz ormāra. Sē su mi po hīži isprehītali. Sītajte tō s kōl!* — *hītati se* — rvati se. *Pastīri se na pūši hītaju.* — *hītiti*, svrš. (*is-*, *na-*, *ot-*, *pre-*, *pri-*) 2 a — baciti. *Čēkej dok ti kljūč iz gānka hītīm. Othītīl me je. prehītiti* — prevrnuti. *Prehītīl je kōla v grābu.* -*hitāvati*, nesvrš. (*is-*, *na-*, *se*, *ot-*, *po-*, *pre-*, *pri-*, *ras-*, *za-*) -*bacivati*. *Nigdo se nā nas s kamēnjem nahītūje. Ne pohītūj oprāvu po hīži. Kōla ti se v zādñjm krāju zahītūju.*

hīža, ž. 2 a — kuća, *hīžica*, ž. 2 c — kućica, *f īžu* — u kuću, *f īži* — u kući, *hīžni*, pridj. — kućni, *hīžise*, sr. — kućište, *nāžža*, ž. — tavan, *pohīštvo*, sr. — pokućstvo

hōblati, nesvrš. (*is-*, *po-*) — blanjati. *Isōblaj ūnu dāsku. pohōblati*, fig. — popasti travu do zemlje. *hōblić*, m. — blanja, *hōbəljpānk*, m. — stolarska klupa, *oblućīnje*, sr. — blanjevina, strugotine

hodīti, nesvrš. (*na-*, *se*, *pre-*, *is-*) 11 a — hodati, ići. *Hōdi k mēni. Nāhōdila sām se okol doktorōf. Isōdil bu ūn tō tēbi. Jā tākof bētek prehōdim.* -*hājati*, 29: *dohājati* — dolaziti. *Dohāja vēlika vōda. is(h)ājati* — izlaziti. *Is tē škārpe kāče isājaju. nahājati* — nalaziti, *ofājati* — obilaziti, *otājati* — odlaziti. *Kām otājaš? pohājati* — posjećivati, ići za kim. *Ūn štīha, a pūre pohājaju za nñm i glīste īšu. prehājati se, sprehājati se* — šetati. *Cīli dān ste se prehājali. prihājati* — prilaziti, *ras(h)ājati se* — razilaziti se, *sājati se* (o tijestu) — nadizati se. *Krūh mi se sāja na pečī. shājati se* — skupljati se. *K nñm se sākakvi ljūdi shājaju, zahājati se* — zalaziti se; *zāhōdiše*, sr — mjesto kamo se češće dolazi. *Nīma vam pri mēni vīše zāhōdiša. hojevāti*, nesvrš. 14 — hodati, putovati. *Nigdāšnje vrīme smu hojevāle po prošēnji čē do Sānobora. hōja*, ž. — hodanje, putovanje. *Jāko me izmorī tā hōja. kasnohōja*, m. — kasnilac, noćni skitnica. *Kādi ste vī, kasnohōje?*

hōc-nēc, pril. — nevoljko, bezvoljno. *Kāk tō dēlaš hōc-nēc?*

hōljba, ž., — polić, zemljani vrč, *hōljbica*, ž., dem.

hōpsati, nesvrš. (*na-*, *se*), peyor. — plesati, skakati. *Ne hōpsajte po hīži! Stē se nahōpsali na zābavi?*

hōrbati, nesvrš. (*na-*, *se*) — teško raditi. *Cīli život sām hōrbala za drūge.*

hrdāti, nesvrš. (*na-*, *se*, *o-*, *po-*) 11 b — jesti što tvrdo, gristi. *Kěj hrdāš tē zēlene jābuke? Krāva je būču pohrdala. nahrdāti*, fig. — nastradati. *Nahrđal buš ti nğdi. ohrdāti* — okresati, oguliti. *Ohrdala si je nōgu vus kāmēn. Zīd je sā ohrdan.*

hrdēsān, m. 7 a, bot. — ljutača. *Oko kōca īma čūda hrdēsna.*

- (h)re̋bav^f (re̋bav), pridj. — promukao, (h)rebásati, nesvrš. 29 promuklo govoriti. *Nàpìl sàm se mrzlê vodê pak sèt hrebásam.*
- hřga, ž. — kvrga, hřžica, ž. — kvřžica, hřgav^f, pridj. — kvrgav, zahřgnati, svrš. — zakřžljati, zahiriti. *Fútraj dóbno tð blášce da ti ne zahřgne. Imam samo jédno zahřgnjeno svínjče.*
- hřja, ž. 4 c — rđa, hřjav^f, pridj. 10 a — rđav (samo za željezo), hřjáviti, nesvrš. (za-) — rđati. *Nðž mì je pðčel hřjáviti. Sà bu zahrjávìl.*
- hrnjāti, nesvrš. 13 — hroptati. *F prsí mu sàmo hrnjâ., hrnjásati, nesvrš. 29, pejor. — hroptati, hroptavo govoriti. Ne hrnjásaj, nìš te ne rāzmim.*
- hřskati, nesvrš. (po-) — drobiti zubima. *Cúček je pohřskal sê kðsti. 2. udarati. Ne hřskaj s flāsum da ju ne razbìješ. hřsnati, svrš. — udariti, tresnuti. Hřsnal sàm se s kolènum vūz vo želìzo.*
- hřšenik, m., anat. — dušnik. *Hřšenik me pèce.*
- hřtvati, nesvrš. (do-) — teško nositi. *Dohřtval je sà dřva. Ímal je kěj hřtvati.*
- hřvati, nesvrš. (is-) — koriti, predbacivati. *Hřvala me kěj jì nìs dðšal kðsit. s(h)řvati — svaliti, srušiti. Tð bu mène f pðstelj sřvalo.*
- hrús (rús), m. 6 a, bot. — odlika gljive
- húbati se, nesvrš. (po- se), žaliti se, *Húbaju se nà te da slābo dèlaš.*
- húd^t, pridj. 6 a — gorak, zločest. *Tð cúce je jàko húdo. hudóba, ž. 4 a — zlo biće. Pústi tū hudóbu na míru. navúditì, svrš. 30 b — nauđiti*
- hulégnati, svrš. 30 c — odalamiti, snažno udariti. *Hulégnal ga je s kól-cem da je sè zvðnilo.*
- hùlja, uzv. — uzvik kojim se odgoni kakva opasna životinja (lisica, kobac i sl.)
- hünemat, m., arh. — nitkov, bekrija
- hünjav^f, pridj. — unjkav, hunjavičav, *hunjásati, nesvrš. 29 -- unjkavo govoriti. Sì mu famèliji hunjásaju.*
- hüstiti, nesvrš. (na-) — huškati. *Nahüstìli su cúcka nà me.*
- hutêla, ž., bot. — odlika crnoga grožđa

i

- iglica, ž. 2 a — 1. iglica, 2. broš
- igràti, nesvrš. (na- se, od-, za-) 13 — 1. svirati. *Znàš igràti na tām bure? Mòj se òtæc dðst naígral po svādba i zābava. 2. (se) igrati se. Díca se igrāju na trätini.*
- ìtereš, m., arh. — kamati. *Dàje nðfce pod ìtereš.*
- iskàti, nesvrš. (na- se, po-, pre-) 11 c — tražiti. *Kěj ìšeš? Būš se naískal. Poíši tð břže! Gđì mì je krljāk? Na poískanju. preiskávati, nesvrš. — pretraživati. Žandàri sè po sèlu preiskāju.*

iskelīti se, svrš. 11 a — izderati se uz grimasu. *Niš nī rēkəl, sāmo se iskēlil nā me. iskeljēvatī se*, nesvrš. 21 c — izdirati se praveći grimase. *Ne iskeljūj se nā me! prekeljēvatī se* — neprirrodno govoriti, prijetvorno plakati, pretvarati se. *Kēj se prekeljūješ, būdi kāk se spāda. skēleš*, m. 8 — plačljivac budalaš

īskerum, uzv. — uzvik za izražavanje prezira, poruge. *Iskerum, bāš se īmaš s čīm fālitī!*

ispēdīrati, svrš. — izbaciti, istjerati. *Āk me buš smētal, bŕzo te bum vān ispēdīral.*

īspričək, m. — ispričavanje, opravdavanje. *Nēdi k nŕi na īspričək.*

īti, nesvrš. — ići, dōjti — doći, stići, sustići. *Dōšəl me je na mōstu. nādōjti* — nadoći, *izājti* — izići, *nādājti* — nadvladati, pobijediti. *Ne mōreš tī mēne nādājti, nājti* — naći, *nājden* — nađen, *nājdenəc*, m. — nahod, *iznājti* — iznaći, *prenājti* — pronaći, *obājti* — obići, fig. pridobiti, nagovoriti. *Obāšəl bum jā njēga, bū ūn na sē pristal. podājti* — podići, proći ispod čega. *Podājđite tō tŕše, tū je mđnje blāta. Podāšəl je ūnu lōzu i prebīžal čez mōst. pōjti* — ići, poći. U značenju ići upotrebljava se prezent (futureski): *Jūtri pōjdem v Ožalj. Āk pōjđeš, zazōvī me.* imperativ: *Pōj po đrva. Pōjte se kŭpat.* infinitiv: *Ne mōraš pōjti nīkam.* U značenju poći upotrebljava se perfekt: *Bāš sām pōšəl v pīmnīcu.* futur: *Nē znam kām bu pōšəl i prēšəl.* kondicional: *Bī li pōšəl z mēnum? popōjti* — poći (i zaustaviti se). *Popōjđe pak stāne. prēti* — otići, proći. *Ne prēdi nīkam. Kām buš prēšəl? Prēšlo je otāda čūda lēt.* Radni pridjev ne upotrebljava se u atributnoj službi, mjesto njega: *pasāni. Pasānu nōc mi se nīkej lipēga sənjalō. razājti se* — razići se, *vūjti* — pobjeći. *Āk ti vūjđe, nē buš ga vlōvil. Vūšli su mī prāšīci. Vūjdi kām i skrī se. povūjti* — razbjeći se. *Kād je zapūcalo, sī smu povūšli. zājti* — 1. zaći. *Sūnce je zđšlo.* — 2. ući. *Zājdi vū tu špīlju.* — 3. popeti se. *Māli mi je zđšəl na slīvu.* — 4. sići. *Rēci mu nēk zājde dōli.* Nesvršeni oblici za prefigurane glagole upotrebljavaju se od glagola s alterniranim korijenom glagola *hodīti v.* — *hājati (dohājati itd.)*

īvragu, pril. — veoma mnogo. *Bīlo jī je īvragu!*

izgīfēli, uzv. pejor. — idi van, marš

izīrjati se, nesvrš. 29 — oteresati se na koga, derati se *Ne izīrraj se nā me, nīs ti jā slūga.*

izmūznati se, svrš. 30 c — iskliznuti, ispasti iz svežnja, *Škōpa mi se izmūznala iz snōpa.*

iznēti, iznēmem, svrš. 24 — izvaditi iz posude. *Iznēmi zēlje iz bōdnja za večēru. iznīmati, iznīmljem*, nesvrš. 2 b — vaditi iz posude. *Mōram rīpe iznīmat.*

izōvril, pridj. 10 a — zločest, plačljiv. *Oslobōdi me, bōže, tāk izōvrīle dicē. izōvrīlica*, ž. — zločesta osoba

izīmīr, m. arh. 6 b — inženjer

- jáčmen**, m. 9 a, bot. — ječam, *jačmênka*, ž. — odlika kruške, *jačmênac*, m. — ječmičak
- jád^t**, m. — bijes, srdžba, gnjev; *jadâti* (na-, raz-) 13 — srditi, ljutiti. *Díca me jadáju. Kěj si se razjádál? jádliv^t*, pridj. 10 a — sklon srdžbi, koji se lako naljuti. *Těško je dělâti s jádlivim čovikum. jáđen*, pridj. 9 a — srdit, ljut. *Níma duhána pāk je jáđen.*
- jadrâti**, nesvrš. (do-, na-, od-, z-, za- se) 13, pejor. — vući, tegliti. *Kām jadrâš tâ kóla? Kūlika je drva náš stríc dojádrál! Sî su se zajadrâli v naše sêno.* — povr. vući se, íci u masi. *Věc se jadrâju luckê pûre na nášu nřívu.*
- jádrka**, ž. 2 c — jezgra. *Jádrku ímajú oríhi, slíve i brřskve.*
- jáglí**, m., mn. 7 a, arh. — ječmena kaša, ričet
- jâgoda**, ž. 2 c, bot. — 1. jagoda, 2. boba. *Ŏvo grôde íma tâk dēbele jágode. Ní jágodícu grôda nîs pozóbal.*
- jájce**, sr. 5 a — 1. jaje, 2. bot. vrsta gljive: blagva; *jajčâr*, m. 6 b — trgovac jajima, *jajčaríca*, ž. 2 a — trgovkinja jajima; bot, vrsta ljekovite trave, rado je stavljaju kao začín u pečena jaja
- jáklen**, pridj. 10 a — pojak, prilično jak. *Tō je jáklen déčko, àl nî za seljáčko dělô.*
- jakofsák**, m. 6 b, arh. — svibanj
- jálba**, ž. arh. — bijela kačkana kapica kojom su žene pokrivale pletenice na zatiljku
- jálva**, ž. 6 b — jela, smreka, *jalvína*, ž. 4 a — jelik, smrekova šuma
- jámâti**, nesvrš. (íz-) — jamičiti, kopati jamice za sađenje
- jârčiti**, nesvrš. 30 b — oplodivati perad. *Kōkot járči kōkoši. I pûre se járčiju.*
- jârilo-pârilo**, sr. — dječja igra u kojoj igrači poliježu ukriž jedan preko drugoga
- jârîti**, nesvrš. (do-, na-) 2 a — vući, tegliti. *Sî járiju drva, kěj mî čekâmu — jariti se — vucarati se, navlačiti se. Ne járite se pó ti pōstelji, díca!*
- jarpûžiti se**, nesvrš. 2 a — natezati se u igri, valjati se jedan po drugomu. *Díca se po trávi jarpûžiju.*
- jášva**, ž. 4 a — joha; *jákšev^t*, pridj. 8 a — johov. *Jákševo drvo je čřlêno kâd je šírovo. jákšévina*, ž. — johovina
- jâzbac**, m. — jazavac
- jednák**, pril. — neprestano. *Brât me jednák zabáčkúje.*
- jěsen**, m. 8, bot. — jasen
- jesěncac**, m. 8 — jesensko pile
- jětinka**, ž. 2 c, arh. — sušica, uglavnom još samo u psovci: *Jětinka te svřla.*
- jílovák**, m. 6 b — ilovača (pored *jíloväča*)
- jílac**, m. 7 a — jelac *Tō je óbrok za dobré dvâ jílce. pojíc*, pridj. 7 — koji mnogo jede. *Tō je pojíce prâse.*

živânjsica, ž., bot. — ivančica
jókati se, nesvrš. 30 a — plačljivo se žaliti
jópica, ž. — majmunica; *jópac*, m., 7 a — *Ne dělaj jópca is sebe.*
júha, ž. 5 — 1. kukuruzna kaša s mlijekom. *Za óbet ímamu júhu.* 2.
čřna júha — posebna vrsta juhe od krvavog svinjskog mesa (srce,
 dušnik, različiti mesni otpaci)
júraj, m. 9 a — 1. okićena breza s kojom dječaci o Jurjevdanu obilaze
 sela, 2. Jurjevo, Jurjevdan. *O Jurāju budu děčki nosili jurāja.*
jüş, m., arh. — hrabrost, odvažnost. *Nímaš tí júša dôjti k mēni.*
jütri, pril. — sutra; *pöjutri* — prekosutra; *přikpojutri* — naksutra
jüžina, ž. 2 c — užina, međuobrok; *jüžinati*, nesvrš. (*na- se, po-*) —
 užinati. *Dvåput jüžinamu v lēti: okol desēte vüre i popöldan izmet*
četřte i pēte.

k

kábøl, m. 7 a — kabao, vrsta posude; *kåblica*, ž. 2 c — vrsta posude, v.
 čabrica; *kåblēnik*, m. — mjesto gdje stoje posude za vodu, obično
 na verandi (na »ganku« ili »pristrešku«)
kåča, ž. 2 a, zool. — zmija; *kåčac*, m. 7 a — zmija; *kåčļi* — zmijski;
kåčļi pastır, zool. — vilinkonjic, libela
kådi, pril. — gdje
kåditı, nesvrš. (*na-, o-, za-*) 31 b — kaditi, dimiti. *Pēc mi se jáko kadi.*
fig. iskåditı se — ispustiti plin. *Gdō se je tō iskådıl da tåk grđo*
smrdı. — prikåditı se — zagorjeti. *Mlıko ti se na šporetu prikådilo.*
kåfka, ž. — čavka; *kåfkati*, nesvrš. — čavkati. *Kåfke fōrt kåfkaju.*
kål, m. — kaljuža, u jugozapad. dijelu pož. var.: mlaka, *kåløn*, pridj. 3 d
 — mutan. *Vıno tí je kålno. kalıti*, nesvrš. (*s-*) 9 — mutiti *Ne kåli*
mi vodē. Skålilo se vıno.
kalådår, m. 6 b — obrušivač, radnik koji sa stijena u kamenolomu ruši
 napukle kamene gromade
kalafüt, m. 1 c, *kalafütić*, m. — seoski frajer, huligan
kålatı, nesvrš. 29 (*na-, pre-, ras-, s-*) cijepati. *Pđj đřf kålat. Jęsi nakålal*
đřf? Skålaj tō sē. svrš. prekolıti, raskolıti, 11 a
kåmarıti, nesvrš. (*za-*), pejor. — pušiti. *Cılı dån nış ne děla, nēk såmo*
kåmari.
kåmkati, nesvrš., prez. *kåmkam* i *kåmčem*, (*na- se, za-*) — kaukati (o
 purama). *Püre kåmkaju: kût, kût, kåm kåm.*
kantår, m. 6 b — hunjavica
kantåti, 13 — *kantåsati*, 29 nesvrš. (*na- se*), — pejor. — pjevati
kåpciņa, z. — kaucija
kåpčina, ž. — kišnica, dio krova s kojega kapa kišnica. *Dęni ļåjt pod*
kåpčınu.
kåpica, ž. 2 c — 1. kapica, 2. prednji gornji dio cipele
kåpić, m. — natkriveni ulaz u crkvu (pred zvonikom)
kåratı se (*na- se*), nesvrš., 29 — svađati se. *Ōpet se kåråš, kěj se nısi*
ščer dđst nakårala.

- kasāti se*, nesvrš. 13 — gristi se, ljutiti se. *Ūn to f trūc dēla, rēkši nēk se bāba kasā.*
- kasēla*, ž. — nosiljka za žbuku. *Jōš sāmo dvī kasēle mórta, i gōtovo!*
- kaštīga*, ž. 4 a — kazna, fig. križ, teret. *Ti si jēdna mōja vēlika kaštīga. kaštīgovati*, svrš. — kazniti. *Bōk te bu kaštīgoval.*
- katarínsica*, ž. bot. — vrsta rane, plave šljive
- kázati*, nesvrš. (*po-, pri-, ras-*) 30 a — pokazivati. *Kěj to kážeš s p̄rstum? raskaževati*, nesvrš. 21 c — pokazivati. *Na raskažūj mu sē kěj imaš. kāža* — pokazivanje. *Dopēljal je cūru na kāžu.*
- kébər*, m. 7 a — hrušt
- kēckati se*, nesvrš. (*po- se*), eufem. — svađati se. *Dīca, kěj se jednāk kēckate. Nikej su se pokēckali.*
- kehljāti*, nesvrš. 13 — kašljucati
- kēlja*, ž. 4 a — ljepilo; *keļti* (*keļti*), nesvrš. (*na-, ot-, pri-, s-, za-*) 11 a — lijepiti. *Jā tō z mēljum kēlim. Ni bilo dōbro prikēljeno pāk se je otkeļilo.*
- kērep*, m. 8, pejor. — podrtina (najčešće od čamca), fig. onemoćao čovjek. *Kěj bi unēga stārega kerēpa zēla? — skerēpati*, svrš. 30 a, pejor. — slupati, razbiti. *Pāzi da tū krūblu ne skerēplješ.*
- kēsər*, m., *kēserić* m, — oruđe kojim se dube drveno korito: jedan mu je krak sjekirica, drugi teslica
- kētūšiti*, nesvrš. (*na- se*) — sašaptavati se, kriomice se dogovarati. *Kěj vi dvī kētūšite?*
- kīc*, m. 6 a — korijen pera u peradi *Tēško je skūpsti rācu kād ji se kīci ne dāju vān.*
- kīdati*, nesvrš. (*is-, po-*) — prosipati, bacati, čistiti. *Idem kīdat gnōja is štāle. Pāzi da se pri jīlu ne pokīdaš. Iskīdal je sē kōce.*
- kīfəl̄j*, m. — rošćić (kifla); odlika krumpira i graha
- kīfrāti*, nesvrš. (*is-, po-*) 13 — prolijevati se, lopiti. *Křf mu je sāmo kif-rāla na zūbe. Žūpa ti kipī, sā bu iskifrāla iz lōnca.*
- kīklja*, ž. suknja, *kīkl(j)ica*, ž. suknjica
- kīmljen*, m., bot. — kim
- kimōna*, ž. — vrsta ženske bluze
- kīnč*, m. — nakit, ures, *kīnčiti*, nesvrš. (*is-, na-, o-, za-*) — kititi, ukrašivati. *Cūre kīnčiju cirkvu za prošēnje. Okīnčili smu bōr za Bōžić.*
- kīndrāti*, nesvrš. (*za-*) 13 pejor. — padati (o kiši, snijegu) *Cīli dān kīndrā. Ōpet bu zakīndrālo.*
- kīp*, m. 6 a — kip, slika; *kīpəc*, m. 7 a — kipić, sličica
- kīp*, m. — vrenje. *Dōk je mōšt f kīpu, nājbolje ga pustīti na mīru.*
- kīsək*, pridj. 3 d — kiselkast; *kīsnati*, nesvrš. (*s- se*), 2 d — postajati kiseo. *Zēlje se još nī skīsnao.*
- kīta*, ž. 2 a — grana, *kītica*, ž., 2 c — grančica, *kīće*, sr. zbir. — granje. *Dopēljaj mi vōs kīća.*
- kjēdnu*, pril. — ujedno, u isti mah. *Děj da i tō kjēdnu napravīmu.*
- klabūk*, m. 6 b — pokrovac za rakijski kotao; *poklabūčiti*, svrš., 2 a — poklopiti. *Lōnəc nēk bu tū poklabūčen da se ne naprašī.*

- kladivac*, m. 7 a — čekić; *kladivčac*, m., 8 — mali čekić
- kläftar*, m. — hvat. *Imam tri kläftre dřf.*
- klafundrät* se, nesvrš. (*is- se*) 13 — blatiti se, hodati po lošem putu i vremenu. *Kěj se klafundraš pó ti jáma? Sā sam se isklafúndral vözeć sēno po kīši.*
- klägovati*, nesvrš. (*na- se*) — brbljati, prigovarati. *Ne kläguj mi tü kěj göt.*
- kläk*, m. — blato izmiješano sa sjeckanom slamom (za zidanje)
- klapak*, m. 6 b — klempo; *kläpast*, pridj. — klempav, obješen, spušten. *Svinje imaju kläpasta vüha.*
- klapöfsati*, nesvrš. — (*na- se, po-*), pejor. — pohlepno jesti (obično o svinjama). *Naklapöfsale su se. Sē su poklapöfsale.*
- kläs*, m. — klas, klip; *kläsök*, m. — klipić, *kläsê*, sr., zbir. — klipovi; *klasúnac*, m. 7 a — okomak, kočanj, okrunjeni kukuruzni klip; *öklasök*, m. — kržljav klip
- klätiti*, nesvrš. 30 b — mlatiti, udarati, tresti. *Doségel je nīkavvu toljāgu i ünda je klätil ž njām po rōža. klätiti se (do-, ot-) — skitati se. Nīgdo nē zna ötkut se doklätil.*
- klēja*, ž. 2 a, zool. — ukljia (alburnus lucidus)
- klenäti*, svrš. 11 b — samo složeni glag.: *isklenäti* — isključiti, ispreći. *Iskléni vole iz járma. naklenäti* — upreći, *otklenati* — otključati. *Otkléni vräta, potklenäti se* — zaključati se. *Zäkej si se potklénala? zaklenäti* — zaključati. *Ne mörem lökota zaklenäti*, — nesvrš. — *-klipati*, 2 b. *Otklīpljem lökot. Ne zaklīplji vrät.*
- klénkati*, nesvrš. (*na- se, za-*) — melodično, ritmički zvoniti s više zvona. *Klénkaju o Božiću, o Vúzmu i za prošēnje.*
- klepäti*, nesvrš. (*is-, na- se*) — otkivati, udarati. *Ötac klēplje kösu. Jöš ju nī isklēpal.* — *klēpnati*, svrš. 2 d — udariti. *Äk te klēpnem pó ti dügi přsti, nē buš više kräl.* — *klēpən*, pridj., 3 d — oštar, otkivanjem izoštren. *Kösa mi ni klēpna.*
- klīcati*, nesvrš. (*o-*), arh. — oglašivati. *Nīgdašnje vrīme je pandür klīcal pret cīrkvum, a žūpnik klīca f cīrkvi.*
- klīčájiv*, pridj. 10 a — pun klica. *Krumpīr je klīčájiv. klīčájiviti (s- se). Krumpīr mi se sklīčájivl.*
- klīfketäti*, nesvrš. 11 c (*na- se, za-*) — klikatati. *Ditelj klīfkeće.*
- klīmpüriti*, nesvrš. 30 b, pejor. — nabijati, udarati, loše sjeći. *Stälno nīkej klīmpüri f pīmnīci.*
- klīnčárnica*, ž. — vješalica (s više klinova); *klīnčēnica* — vješalica (jedan klin)
- klīnga*, ž., pejor. — nož, nožić, *klīnžica*, dem.
- klīštriti*, nesvrš. (*o-*) — klaštriti, kresati grane
- klīša*, sr., mn. — klješta, *klīšoca*, sr., dem.
- klompitati*, nesvrš. 30 a — kloparati, lupetati (obučom). *Ne klompīći s tīmi šlāpami po hīži.*
- klöp*, m. 3, zool. — krpelj

klópati, nesvrš. (*is-, na-*) 30 — udarati, lupati. *Ne klóplji z vráti.* — *sklópati* — učiniti na brzinu, provizorno izgraditi. *Sklóпали si bumu kákvu hžicu.* — *klõpiti*, svrš. 2 a — udariti. *Klõpil te bûm po çûba àk ne buš muçála.*

klopõçak, m. 7 a — muçak, pokvareno jaje

kljõnkati, nesvrš. (*za-*) — buçkati, klokotati. *Kàt se píje is flàše, ûnda vóda ili víno vû nji kljõnka.*

kljûç, m. 6 a — 1. kljuç, 2. mladi trs, sadnica vinove loze. *Móje je trše stàro, sàmo pèt kljuçêf ìmam.* 3. çupaç, štap s kukom za çupanje sijena ili slame iz stoga; *skljûçiti*, svrš. 30 b — saviti se, pognuti se. *Skljûçila se od bóla.*

kljûka, ž. 2 a — kuka

kmíca, ž., 6 a — tama, mrak; *kmiçiti se*, nesvrš. (*s- se, za-*) 9 — mraçiti se. *Najèmpun se skmiçilo. Kmiçi se.* — *kmìçan*, pridj. 3 d — mraçan, taman

knjâpavf, pridj. — bogaljast, sakat

kobàça, ž. 2 a — uleknuti dio stropa nad starinskom peçi za pronalaze-nje ðima

kobilica, ž. 2 c — 1. kobilica, 2. vrsta dvokrake i tronoge klupe za drvo-djelske radove, 3. zool. skakavac

koblàti, nesvrš. 13 — skakati, jahati jedan po drugomu. *Kónji se kob-làju. iskoblàti se* — s mukom se izvuçi. *Kòme sàm se iskòblal iz unéga tñnja.*

kobàçiti se, nesvrš. 13 — prebacivati se preko glave, valjati se. *Ðíca se kobàçaju po trávi. prekobàçnàti se*, svrš. 11 b — prebaciti se preko glave. *Prekobàçni se àk mðreš. prekobàçivati se*, nesvrš. 21 c — prebacivati se preko glave. *Ne prekobàçuj se, bú te gláva bolíla.*

kõcen, m. — koçanj, struk u kupusa, *kocènje*, sr. zbir. *Salátu su pojìli, a mèni su kocènje ostàvili.*

koçnják, m. 6 b — kutnjak (zub)

kõçac, m. 8 — mali kotac (svinjac ili kokošinjac)

kõði, pridj. arh. — kozji, *kõði cìcki*, m. mn. bot. — kukrika, *kõðak*, m. bot. — kozjak, odlika luka

kofânac, m. — sanduk, *kofânçac*, m. — sanduçiç

kõfçiti, nesvrš. (*ot-, po-, pri-, za-*) 2 a — kopçati. *Otkõfçi si rûbaçu oko vràta. Prikõfçili su jõš dvà vagóne. Lãçe ti nisu zakõfçane. -káfçati*, nesvrš. (*ot-, pri-, s-, za-*) 29 -kopçavati. *Otkáfçaj gûmbe. Tã se bljú-za skáfça do vràta. kõfçica*, ž. 2 c — obrubljena rupica na odjeçi za kopçanje pucetom

kõkot, m. — 1. pijetao, 2. obaraç, *kokotíçak*, m. — 1. pjetliç, 2. bot. kukurijek

kolàç, m. 6 b — 1. kolaç, 2. okrugli kruh. *Spèçi kolàç krûha.*

koláriti, nesvrš. 30 b — baviti se kolarstvom

kolèno, sr. 3 b — koljeno, *dokolènka*, ž. — cipela ili çarapa do koljena, *nàkolençe*, sr. — dijete koje na svadbi sjedi mladoj na koljenima

kóleš, m. 8, *kolešika*, m. 2 a — koljaç, razbijajç

- koliti*, nesvrš. (*na-*) 11 a — kolčiti, stavljati pritke (uz grah, grašak i sl.) *Môramu pāžulj nakoliti. nákol*, m. jd. zbir. 7 b — pritke za biljke penjačice, *Nōsim nákol na grēde. nākolni pažulj*, m. bot. — odlike graha kojima treba nakol
- kôlnica*, ž. — otvoreni dio sjenika (za kola)
- kolník*, m. 6 b — glavni čep na buretu
- kolosik*, m. 1 c — šuma u kojoj se siječe kolje
- kôme*, pril. — jedva
- kômen*, m. — donji dio starinske zidane peći
- komôra*, ž. — soba u zgradi izvan glavne obiteljske kuće, *komôrica*, ž. dem.
- komorât*, m. 6 b — drug
- kômsati se*, nesvrš. (*po- se*) — gložiti se, koškati se. *Svinje se kômsaju f kôcu.*
- komûška*, ž. — mahuna. *Jili bumu pāžulj na komûške.*
- kômut*, m. — ham
- kônta*, ž. — prodaja stalnoj mušteriji. *Nōsimu mliko na kôntu. kontāš*, m., 6 b — koji kupuje ili prodaje »na kontu«
- kôp*, ž. — doba kopanja. *Rodila se je bāš o trsvēni kôpi. kopānja*, ž. 2 a — dio koca, korito iz kojeg jedu svinje
- kopêrta*, ž. — tanki pokrivač za krevet industrijske izrade
- kopîti*, nesvrš. (*is-, po-*) 9 — štrojiti, *zakopîti* — nestručno, loše ustrojiti. *Zākopil mi je nājlipšega prašička. — kopljār*, m. 6 b — štrojitelj
- kopitlâti se*, nesvrš. (*is-*) 13 — izvlačiti se. *Počēla se kopitlâti iz ógnja f kî je opāla. — skopitlâti se — dogoditi se. Něk se kēj skopitlâ dótile, gđi sām ūnda?*
- kopîtac*, m. — vrsta obuće od pređe ili vune s kožnatim potplatom *Kopîci dōbro dōjdu zîmi za po hîži.*
- korāba*, ž. 4 a, bot. — podzemna keleraba
- korālda*, ž. — jedna kuglica, zrno u ogrlici; *korālde*, mn. — ogrlica, đerdan. *Kúpil ji je lîpe korālde.*
- kôrda*, ž. — barutna vrpca za paljenje mina, štapin
- kôren*, m. bot. — 1. korijen, 2. mrkva; *korēnje*, sr. zbir. — 1. korijenje, 2. mrkve (zbir.); *korenjāča*, ž. 2 a, bot. — vrsta gljive
- korjavica*, ž. 2 a — kurje oko
- korostúnjiti se*, nesvrš. 30 b — hrustiti se, kostriješiti se. *Nē znam zákej se tî tāk korostúnjîš.*
- kôrpa*, ž. — slamna košara bez ručke, *kôrpica*, ž. dem.
- koručnina*, ž. 4 a — vrsta platna. *Koručnina je tŕdo i jáko plátno, kupovnō, kāk is prējice.*
- kôsa*, ž. 2 a — pletenica, kečka. *Sat se málo kōse nōsiju.*
- kôsati*, nesvrš. (*s-*) — sjeckati. *Kôsam mēso. Skôsala sām pûram zemljāka.*
- kostûra*, ž. 2 a — džepni nožić, *kostûrica*, ž. 2 c, dem.
- kôštati se*, nesvrš. — koškati se, tući se. *Prāšiči se kôštaju.*
- koštirati*, nesvrš. — držati koga na hrani

koštriva, ž. 2 a — drač, gruba trava
košulja, ž. — potkošulja
košák, m. 6 b — vrsta oraha
kotáčec, m. — 1. kotačić, 2. odlika jabuke. *Kotáčeci su nam nájbolje jabuke za čez zimu.*
kotaríše, sr. 3 b — mjesto, prostor, dio zemljišta zasađen jednom kulturom. *Nášli smu v lózi kotaríše drāgoljuba.*
kozlāti, nesvrš. (*is- se*) 13 — bljuvati. *Préjil se pak kozlá.*
kózlac, m. 8. — posudica načinjena od kore (najčešće jasenove)
krágelj, m. 7 a — ovratnik, *kraglícak*, m. 7 a, dem.
krájcati se, nesvrš. — križati se, mimoići se. *Kádi se ti cūgi krájcaju?*
krákoriti, nesvrš. (*na- se, za-*) — rakoliti se. *Kōkoši krákore.*
krāmp, m. 2 a — trnokop, fig. nepokretan, težak čovjek. *Kěj će ti tāj stāri krāmp?* — *krāmpica*, ž. 2 c — vrsta trnokopa s jednim, širim krakom
krāmpelj, m. 7 a — čaporak, pandža. *Krámplje ima i māčka i kōkoš.*
krāp, m., zool. — šaran
kravāti, nesvrš. (*na- se*) 13 pejor. — lijeno ležati. *Do vėlikega sūnca kravāš na pōstelji. Kěj se nīsī nakrával?*
křč, m. 3. — grč
křcel, m. 8, — dvorogi ili trorogi željezni klin koji spaja jaram i rudo
krđēcati, nesvrš. (*na- se*) — teško raditi (motikom, trnokopom). *Cīli dān krđēčam na nīvi.*
krēljut, m. — krilo; *kreljuce*, sr. 5 c — krilašce
krēpa, ž. 2 a — teško umorno ili bolesno biće (čovjek, životinja). *Kěj će ti tā krepa od pišeta.* — *krēpati*, svrš. — crknuti, *krepētina*, ž. crkotina; *krēpnat*, pridj. 10 a — crknut
krēvljavf, pridj. — iskrivljen, kriv, savijen. *Lāfko ti je zājti na krēvljavo dīvo.*
krhāti, nesvrš. (*o-, s-*) 11 c — kršiti, lomiti; *nakrhāti se*, fig. — najesti se. *Nakřhal sām se zělja i pāzulja.* — *krhnāti*, svrš. 11 b fig. — udariti. *Āk te křhnem, nē bu ti više žgancēf trība.* — *iskrhnāti*, *otkrhnāti* — izbiti, odlomiti. *Mālo se flāše otkrhālo. Zūba mi se iskřhnal komadičak.*
krīgelj, m., *krīglin*, m. — stakleni vrč
krísiti se, nesvrš. 31 a — krijesiti se; *Sāmo ti se oči krīsiju. iskrísiti se* izbaciti se. *Nīkakvi su mu se mihūri iskrīsīli po kōži.*
kriviti se, nesvrš. 9 — biti krivo, žao. *Krivī mi se dāti tūlik nōvēc. Krīvilo bi se i tēbi.*
krížeca, sr. mn. anat. — križa, krsta. *Prebāda me v krížeci.*
krļjāk, m. 6 b — šešir; *krļjačićak*, m. — šeširić
krmānj, m. 6 b — kormilo, *krmānjiti*, nesvrš. 30 b — kormilariti
krōp, m. 3 — vrela voda. *S krōpum se je pořūrīl.*
krōsna, sr., mn. — tkalački stan, *krōsnica*, sr., mn., dem.
krōša, ž. 2 a — drobilica (za kamen)

krpūša, ž. 2 a, zool. — krpelj
křša, ž., iron. — kršno čeljade. *Kěj bi tí mēne túkəl? Práva křša!*
křšenik, m. — kršćanin, čovjek. *Ne dāju křšeniku žíviti.*
křt, m. — zool. — krtica, *krtarôvina*, ž. — krtičnjak
křtiti se, nesvrš. — kršiti se, pucati i otpadati. *Zít se křti.*
krûbla, ž. — okrugla zemljana posuda s ručkom i uskim grlom (za vo-
 du), *krûblica*, dem. *Doněsi mi krûblicu z vodûm.*
kûca, ž. 2 a, dječ. penis
kûč, ž. — željezna šipka na jarmu (kojom se vol zaglavljuje u jaram)
kûčkati se, nesvrš. — svinjkati se, igrati se tjeranja svinje (drvene kvрге)
 u kotao (jamicu)
kûda, *kud'*, vezn. — kao da. *Hòdiš kûda ti se nēce.*
kûfər, m. — 1. kovčeg, 2. bakar; *kûfren* — bakren
kûha, ž. 2 a — sve što je za kuhanje; *slátka kûha* = mrkva, krumpir,
 neukiseljeni kupus i sl., *kisēla kûha* — kiselo zelje, *kisela repa*; *ku-*
hilo, sr. — kuhanje. *Děni čābriću pot kāpčinu da bu vodē za svīnj-*
sko kuhilo.
kûk, m. — kućina
kukovāča, ž. 2 a, zool. — kukavica; *kukovāčnik*, m., bot. — plućnjak
kûme, m., dječ. — kum, čovjek, striko
kûmpovati, nesvrš. — šurovati, ortačiti se s kim. *Kěj vi dvôje kûmpu-*
jete?
kûnten pridj. 10 a — sit, namiren, zadovoljan čime. *Sěga sām već*
kûnten: i děla, i jīla, i pīla. zakuntetīrati, svrš. — zasititi
kûpčati, nesvrš. (s-) — plastiti. *Jěsì skûpčal otāvu?*
kûpica, ž. 2 c — čaša; *kûpīčica*, 2 d — čašica
kupīčá, ž. 2 a — kupovina. *Zatřla me bu tá kupīča.*
ku(m)pīšenac, m. — kupina (plod)
kûreš, m. 8 — klin koji spaja gredelj pluga s rudom kolica
kûriti, nesvrš. (*na-*, *po-*, *pot-*, *s-*, *za-*) 30 b — ložiti, paliti. *Kûrimu kād*
je zīma. Skûrīli smu sā dřva. dokûriti, fig. — dotrčati, dojuriti.
Dokûril je domôf čim su ga pûstīli. potkurjēvati, nesvrš. 21 c —
 potpaljivati. *S trīšem potkurjūjem pēć.*
kûrnik, m. arh. — kokošinjac
kûrtav', pridj. — kus, bezrep, podrezan
kûsast, pridj. — kus, bezrep, podrezan. *potkusati*, svrš. — skratiti, pod-
 rezati. *Kīklju sī je potkûsala.*
kûšati, svrš. (*po-*) — kušati (samo hranu ili piće), *iskušēvati*, nesvrš.
 21 c — iskušavati. *Ne iskušūj me.*
kûšnati, svrš. 2 c — poljubiti. *Kûšnal me je. kuševàti*, nesvrš. (*is-*, *na-* se)
 14 — ljubiti, cjelivati. *Mlādi se kušūju. Sū ju je iskušēval.*
kûzla, ž. — kuja (uglavnom u pogrđama), *kûzlica* — kujica
kûža bāba, ž. 2 a, zool. — smrdljivi martin
kvartīr, m. 6 b — stan. *Prěšəl je ôdomī na kvartīr.*
kvôknati, svrš. 2 c, pejor. — čućnuti, sjesti. *Niš ne pāziš, sīgdi kvôkneš.*
kvřčiti se (s-) — grčiti se, svijati se. *Přsti mi se kvřčīju. Sā je skvřčen.*

- labátoroc*, m. 7 a — čovjek koji preša djecu (izmišljeno za plašenje djece)
- lăčica*, ž. 2 c — čarapa
- lădica*, ž. 2 c — dio pokućstva: komoda s jednim pretincem i većim prostorom za rublje i posteljinu (suvremenija izrada): *lădlin*, m. — pretinac
- lăfati*, nesvrš. (*na- se, pre-*) pejor. — trčati naokolo, skitati se *Kût lăfaš po cili dăn?*
- lăfra*, ž. — maska; *nalăfrati se*, svrš., pejor. — nalickati se, namazati se
- lăfok*, pridj. 3 d — lagan, lak; *lăfkôta*, ž. — lakoća
- lăhati se*, nesvrš. 30 a — ljuljati se, zibati se, gubiti ravnotežu. *Lăjt se lăše âk nî pđtprt.* 30 a — *lăhnati*, svrš. (*pre-, z- se*) 30 c — ljuljnuti se. *prelăhnati* — prevagnuti, izgubiti ravnotežu. *Ne nagîblji se čez ôkno da ne prelăhneš vân.*
- lăjfir*, m. 6 b — trčakaranje skitnja; *lăjfiriti*, nesvrš. (*iz-, od-, pre-*) 30 a — trčkarati, skitati se. *Ūn nîma mîra dđma, stălno lăjfirmi ôkolo.*
- lăjhăriti se*, nesvrš. 30 a — dokono šetati, besposličariti. *Kût se lăjhăriš?*
- lăjno*, sr. — balega; *lăjniti*, nesvrš. (*iz- se*) — balegati. *Krăva jednăk lăjni, nîkej nî v rédu ž nîjum.*
- lăjšiti*, nesvrš. (*do-, iz-, pre-, z-*) — tjerati, goniti. *Kăm lăjšiš tû živat? Zlăjši pûre iz orîha.*
- lăjt*, m. 2 a — bure; *lăjtíc* m., 7 b — osrednje bure; *lăjtícăk*, m., 7 a — burence
- lămati*, nesvrš. (*iz-, na-, po-, z-*) 30 a — lomiti, brati kukuruz. *Ščêr smu lămali, a jutri bumu brăli.* — *lamâtva*, ž. — berba kukuruza. *O lamâtvi ôbično već îmamu i mđšta.*
- lănčenica*, ž. — lanac kojim se kočje kola
- landrăti*, nesvrš. (*do-, od-, pre-*) 13 b — skitati se, tumarati. *Tăj čovîk cîlu bđgu nđc nîkut landră.*
- lantăti*, nesvrš. (*do-, na-, od-, pre-*) 13 — hodati, tumarati, skitati se. *Sămo lantăš ôkolo. I tăk səm ti jă nalăntal nă njega. Nîkam je odlăntal i săt nê znămu ză njega.*
- lăpa*, ž. 2 a — kosa, *lăpica*, ž. 2 c — kosica; *črnolăpast*, pridj. — crnokos; *belolăpka*, ž. — plavokosa, plavojka. *Ūna belolăpka ti se dopăda, kěj nê?*
- lăpati*, nesvrš. (*po-*) — grabiti, pohlepno uzimati; *lăpiti*, svrš. (*za-*) 2 a — zgrabiti, naglo uzeti. *Krăva je zalăpîla năjveći klăs f kukurûzi.*
- lăpsati*, nesvrš. (*po-*) — pohlepno jesti tekuću hranu (najčešće o životinjama). *Svînje su polăpsale sê kěj su imăle f kopănji.*
- lapûhnati*, svrš. 30 c — opuhnuti, odalămiti. *Lapûhnal te bûm da bu sê zvđnilo.*
- lasíkati*, nesvrš. (*do-, pre-*) 30 a — strelovito juriti. *Vîš zăjca kăk lasîče čes sinokôšu.*
- lăsăc*, m. 7 a — 1. mala vlas, 2. opružica, pero. *Lăsăc mi je pûknal od vûre.*

- laškāti*, nesvrš. 13 — tjerati koga u laž. *Ne laškaj me, znām kěj sām rēkal.*
- lavrāti*, nesvrš. (po- z-) 13 — 1. brbljati koješta. *Ne lávraj sákej pred dicúm.* 2. hodati mrseći i gazeći što (travu). *Sā mi je šenica polav-rána. Gdô je tūt lávral?*
- lāzar*, m. — bogalj
- lāzno*, pril. u izrazima: *imam lāzno* — imam vremena, *nīmam lāzno* — nemam vremena; *jūtri bu mi laznije* — sutra ću imati više vremena; *vlazniti se*, svrš. 12 a — naći vremena. *Vlāzni se pak dójdi k mēni.*
- lēčka*, ž. — stara klimava krletka, loše izrađen predmet; upotrebljava se najčešće pogrдно, prezrivo: *Tô ni nīš, lēčka jēdna.* — *lēčkast*, pridj. — klimav, labav, loš
- lēcār*, m. pejor. — koji govori *le*. *Jūgofčani nam veliju lēcari.*
- lēdarica*, ž. bot. — odlika jabuke
- ledvenīca*, ž. 2 a — ledena prostorija. *Óvdi je zīma kāk v ledvenīci.*
- legetāti*, nesvrš. (na- se, z-) 11 c — drhtati, tresti se. *Sā legēce od zimē. Sāmo je zlegētal kād me je vīdil.*
- lėhnati*, svrš. (pre-) 30 c — prestati davati što (mlijeko, jaja — samo za životinje). *Krāva mi je lėhnala.* (tj. ne daje više mlijeko); *prelehēvati* nesvrš. 21 c — prestajati davati. *Krāva mi prelehūje.*
- lēj*, uzv. pril. — gle, ipak. *Lēj ga, kūd glediš? Ūn je lēj dōbil nōfce.*
- lemōna*, ž. — limun
- lės*, m. — odlika loze. *Imam sāmo fini lės.*
- lěto*, sr. 2 a — godina, ljeto, *lēce*, dem.
- lėtrika*, ž. 2 c — električka, *lėtričār*, m. — električār
- levōrver*, m. — revolver, *levorverīčāk*, m., dem.
- lėvrdati*, nesvrš. (raz-) — micati, okretati, rasklimavati. *Ovāj se ščāf lėvrda. Vrāta su stāra i razlėvrdana.*
- līb^h*, m. 2 a — hljeb (okrugli oblik kruha, upravo: veliki hljeb), *līboc*, m. — osrednji hljeb. *Špėkla je trī līpce krūha.* — *līpčoc*, m. — hljepčić; *libāča*, ž. 2 a — velika pogača
- līče*, sr., zbir. — obijeljene vrbove mladice za pletenje košara
- līga*, ž. 2 a, dječ. — patka, *līgica*, ž. 2 c — patkica
- līncati*, nesvrš. (na- se) — jecati, cmizdriti
- lingáriti se*, nesvrš. 30 b — ljenčariti. *Ne lingári tū, ōdi dēlat. linóba*, ž. 4 a — lijenost, lijenčina
- līsa*, ž. — šara, bjelina. *Krāva kā ima līsu na čėlu zóve se ōbično līsa.* — *līsast*, pridj. — koji ima bijelu šaru. *Nāš cūčāk je līsast.*
- līskva*, ž. 4 b, bot. — ljeska; *līskōvina*, ž. — ljeskovina, *līješce*; *līšnjik*, m. — lješnjak, *podlīskōfka*, ž. — odlika (crvene) gljive
- līśāk*, m. 6 b — lisac
- līśati*, nesvrš. (pre-) 31 c — imati proljev (za stoku). *Júnac mi līśi. Nē znam ot čėsa je prelīśal.*
- lītafka*, ž. — iskra
- lōga*, ž. — pasmina. *Imam svīnje dobrē lōge.*
- lōjše mēso*, sr., *lojšina* ž. 4 a — krto meso, krtina

lójtra, ž. — ljestve; *lojtrāča*, ž. 2 a, pejor. — visoka i mršava žena
lóm, m., 6 a — sjena, zasjenak. *Slive su bile v lómu pak nísu mögle
dozrítì.*

lomotàti, nesvrš. (*na- se*) 11 c — glasno i brzopleto govoriti. *Kěj lomō-
ćeš, múči!*

lopätica, ž. 2 c — 1. lopatica, 2. anat. plečka

lötiti se, svrš. — latiti se. *Āk se děla ne lötíš, slābo buš prěšal.*

lóza, ž. 6 c — šuma; *lozīca*, ž. 2 a — šumica; *polozní*, pridj. — šumski;
poloznják, m. 6 b — šumski čovjek. *Sāmo po lózi hōdi kěj poloz-
nják.*

luckì, pridj. — tuđi. *Nédi na luckō.*

lūcənj, m. — ručka košare; *lucnjāča*, ž. 2 a — posebna vrsta košare s
ručkom poput luka. *Doněsla je pūnu lucnjāču pāžulja.*

lučénka, ž. — krpa za brisanje, prljava krpa

lúčiti, nesvrš. (*od-*) 30 b — odjeljivati, odvikavati tele od sisanja. *Jěsi
odlúčil tēle?*

lúčəc, m. 7 a — gudalo

lūgovina, ž. — trava iz luga. (Lug — danas samo toponim)

lūpiti, nesvrš. (*iz-, na-, o-, od-*) 30 b — guliti, bijeliti, komušati. *Lūpimu
krumpīr, jābuke, kukurūzu, orīhe, lišnjike, kōru od drvěca i síkej
drūgo. Izlúpìli smu sū kukurūzu. lupáč*, m. 6 b — komušać; *lupātva*,
ž. — komušanje, *olūpək*, m. — lupina

lškatì se, nesvrš. (*za- se*) — 1. ljeskati se, sijevati. *Lška se, kiše bū.*
2. laskati se, ulagivati se. *Sāmo se tì njěmu lškaj, buš vídila kěj
ti bu napravìl. — lšsnati (za- se) — sijevnuti, bljesnuti. Zalšsnalo
se nat hīzum.*

lžgati, nesvrš. (*po-*) — lizati. *Kāča lžgza z jezīkum. Māčka je mlīko
polžgala.*

lj

ljūstik, m. — vrsta kartaške igre

ljūt, pridj. 5 a — ljut (ali samo za luk, papriku, češnjak i sl., ne upo-
trebljava se u prenesenu značenju)

m

mācast, pridj. — pun maška, sitnih dlačica. *Plátno je mācasto.*

macōla, ž. — željezni bat za razbijanje kamenja; *māca*, ž. hipok.

mačkāra, ž. 2 a — maškara, *mačkarīja*, ž. — obilazak sela pod maskom
o Pokladama

máčək, m. 7 a — 1. mačak, 2. kuka za čupanje sijena iz plasta

madārəc, m. 7 a, bot. — odlika grožđa. *Madārəc je slātko grōde, ima
debělu lupīnu i zěleno je kąg derėktor.*

- mágla*, (arh. *mǫgla*), ž. 6 b — magla; *izmǫglica*, ž. — laka, prozirna, obično ljetna maglica; *mǫgliti se*, nesvrš. (*o-*, *za-* *se*) 12 a magliti se, osjećati vrtoglavicu, gubiti svijest. *Mǫgli mi se v glávi. Sǎmo mi se najǫmput zamǫglilo i više nǛ znam. Bǫgdǎr omǫglil prvo nek domǫf dǫjde.*
- mǎh*, m. bot. — mahovina; *mašina*, ž. 2 a — sitnija mahovina, dlačice; *mǎšǎc*, m. 7 a — sasvim sitna mahovina, fíne dlačice
- mǎh*, m. — mah; *mǎhati*, nesvrš. 30 a — mahati; *mǎhnati*, svrš. 30 c — mahnuti; *izmǎhnati*, *odmǎhnati*, svrš. — izmaknuti, odmaknuti. *Dǫbro smu izmǎhnali, nǛ budu nas više dotǫkli. izmahǎvati, odmahǎvati*, nesvrš. 21 c — izmicati, odmicati. *Izmahǔju nam, mǫramu se požúriri.*
- majǎti*, nesvrš. (*o-*, *po-*, *raz-*, *z-*) 13 — klimati, nǐhati, mahati. *Niš ne odgovǎra, sǎmo majǎ z glavǔm. Nemǫj majǎti rǔšku.*
- mǎjcun*, pridj., dem. — malešan, sícušan
- mǎjer*, m. — gospodsko imanje, majur
- mǎjna*, ž. 4 a — rudnik. *Trí lǛta sǎm vǔglen kǫpal v mǎjni.*
- mǎlati*, nesvrš. (*iz-*, *na-*, *o-*, *po-*, *pre-*) — lićiti; *mǎlar* — lićilac, *malaríja*, ž. — lićilaštvo, lićenje
- mǎlegovǎ*, pridj. — koji pripada malome. *Tǫ je mǎlegova rǔbaćica. mǎlin*, pridj. — koji pripada maloju. *ZǛmi i mǎlinu kimǫnicu. malićǎk, malićǎc*, pril., dem. — malćice. *DǛj mi samo malićǎk tǛga vrtǎnja.*
- mǎm*, pril. — odmah. *Mǎm dǫjdi domǫf.*
- mandǎla*, ž. 2 a, bot. — kajsija
- mantrǎti se*, nesvrš. (*za-* *se*) 13 — mućiti se. *KǛj se tǔ mantrǎš, otǎj spǎt. Zamantrǎlo mi se. — mǎntren*, pridj. 10 a — umoran, izmućen. *ǔnak mǎntren nǐ nǐ vidil da je díte pot kǫli.*
- mǎntǫlj*, m. — ogrtać
- mǎr*, pril. — bar, bolje; *Mǎr tǐ me ne špǫtaj. Mǎr bi si išla spǎt.*
- marǛla*, ž. (ćešće: *ambrǛla*) — kišobran
- mǎret* (i *moret*), pril. — možda. *Idem, mǎret me nǛ bu tǔkǎl.*
- marǫdǎ*, nepromj. — bolestan. *Marǫt sǎm. — marǫdirati*, nesvrš. (*na-* *se*) — bolovati, pejor. zabušavati
- mǎrše*, sr. 2 b — pseto. *Nǐmam ni mǎćeta ni mǎršeta.*
- martínǎk*, m. 7 a, zool. — vrsta omanjeg, smeđeg guštera
- mǎslo*, sr. — maslo; *maslokǔs*, m. 1 c — gurman, sladokusac; *maslǛnka*, ž., bot. — odlika kruške
- mǎša*, ž. 2 a — misa; *mǎšni*, pridj. — misni; *mǎšar*, m. — ćovjek koji je bio na misi. *Poglé dǎ li već idu ćestum mǎšari. — mǎšnik*, m. — misnik; *novomǎšnik*, m. — mladomisnik; *mǎševǎti*, nesvrš. 14 — misiti, služití misu; *mǎdmašnica*, ž., bot. — odlika kruške
- mǎšlin*, m., *mǎšǫlj*, m. — kravata, ukrasna vrpca
- matǫfsati*, nesvrš. (*na-* *se*, *po-*) — slasno, lakomo jesti. *GlǛ kǎk díca mǛso matǫfsaju. SǛ budu pomatǫfsali.*
- matǔlj*, m. 6 b — leptir
- matvǔzǎ*, m. 6 b — vrsta parangala, konopac s nizom udica, struk
- mǛbǫlj*, m. 7 a (rjeđe: *nǛbǫlj*) — moderni namještaj

měfək, pridj. 3 d — mek, mekan; *mefkolüp*, m. (i: *mehkolüp*) 1 c — nedozrelo jaje; *mefčina*, ž. 4 a — mekoča; *mefkūša*, ž. 2 a, bot. — odlika jabuke; *mefčāti*, nesvrš. (o-, z-) 13 — mekšati. *Oškōruše tri-ba điti v slāmu mēfčat. I rūske se zmeščāju v slāmi.*

mēja, ž. 5 a — međa, *mejāš*, m. 6 b — međaš, susjed

mentovāti se, svrš. 14 — lišiti se, riješiti se. *Ne mōrem se nīkak tē srbe-šice mentovāti.*

mērati se, nesvrš. — vrsti se, besposleno se muvati. *Đica, ne mērajte se vūz me.*

mērka, ž. — nit u boji za vezenje (svilena, vunena, pamučna). *Přve smu mērku kupovāle za šlinganje.* — *mērkatī*, nesvrš. (za-), arh. — pamtitī, sjećati se. *Mērkam ja kāt ti se māti vdāvāla.*

mesnica, ž. 2 a — 1. mesnica, 2. govedo određeno za klanje

mēstoriti se, nesvrš. — tražiti mjesto, premještati se s noge na nogu.

Krāva se mēstori, sigūrno bu nōčās lēgla.

mēštōr, m. — majstor, obrtnik; *meštrīja*, ž. — majstorstvo, obrt

metāti, nesvrš. (iz-, na-, od-, po-, pre-, raz-, z-, za-) 11 c — metati, stavljati. *dometāti* — dodati, dopuniti. *Vriča mu nī pūna, domēci mu jōš kākvu kilu.* — *izmetāti* — izbaciti, istovariti. *Izmetāli smu drva is čūna.* — *nametāti* — natovariti, staviti. *Nametāli su pūna kōla drf.* *Namēci drf na ōgōnj.* — *odmetāti* — oduzeti. *Vōz je prevēlik, odmēci mālo sēna.* — *pometāti* — staviti jedno po jedno. *Zēmī tē kūglice i pomēci je po bōru.* — *premetāti* — prebaciti, pretražiti. *Sū pōstelj mi je premētal.* — *razmetāti* — razbaciti, rasporediti. *Kěj gōd napravim, ūn mi razmēce. Razmētal je jābuke i orihe po nājži.* — *zmetāti* — staviti zajedno. *Sē je zmētano na jēn kūp.* — *zametāti* — zasuti, zakopati. *Zametāli smu se slāmum.* — iter. -*mī-tati* (do-, iz-, na-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, z-, za-) imaju uglavnom značenje koje i svršeni s istim prefiksima ali s promjenom aspekta: *izmītati* 30 a = izbacivati, istovarivati, iskrcavati, *namītati* = natovarivati, stavljati na nešto itd. *Namīčemu gnōj na kōla. Zamīčem betěžno dite s plāftami i poplōni. Zamīčemu i svinjam nāpoj kad mēčemu vū njegu mekīne.*

mētica, ž. bol. — metvica

midēnka, ž. — pribadača s krupnijom glavicom

midīti, nesvrš., (iz-) 30 b — svlačiti koru s mlade stabljike (kao košuljicu). *Mīdi se jēsen, vrba, zimolēza i kōdi rōk.* — *mīdōn*, pridj.

9 a — koji se može *midīti*. *Kōstōnj je već mīdōn.*

mīgetāti, nesvrš. (z-) 11 c — treptati. *Lāmpa mīgēce, gāsnała bu.*

miholjšāk, m. 6 b, arh. — rujan

mihūnja, ž. 2 a — mješimica, lupina. *Mihūnje ima čerīšnja, brīskva, slīva, jājce, ōrih.*

mīkatī, nesvrš. (iz-, o-, od-, po-, pre-, pri-, raz-) 2 b — 1. micati, 2. grebenati. *Mīčemu lān i konōplju na grēben. pomīkatī se* — povlačiti se, biti nepotrebno negdje. *Kěj se tāj nōš tū pomīče?*

mīksatī, nesvrš. (o-, raz-) — gibati, micati, rasklimavati, *Tā ti dāšica dōbro ne držī, mīksa se. Išōl bu i tāj čāvōl vān, sāmō ga mālo razmīksaj.*

- milo*, pril. — 1. *milo*, 2. *sjetno*. *Tak su milo popivali da su mi se sūze išle. miljāriti se*, nesvrš. 30 b — *umiljavati se. Miljāriš se oko mēne kej māčka.* — *omiljevati se*, nesvrš. 21 c — *militi se*, imati želju za čim. *Omiljāju mi se štrūkli.*
- mīriti*, nesvrš. (*iz-, na-, se, od-, po-, pre-, za-*) 2 a — *mjeriti, -mīrjati*: nesvrš. 29 — *namirjati se* — *izazivati koga. Ne namīrjaj se tī nā me, slābo buš prēšəl. primīrjati (primirjevati, 21 c)* — *namjera-vati. Primīrjam hīžu dēlati. zmīrjati* — *smjerati, nakanjivati se. Živad zmīrja na sit. zamīrjati* — *zamjeravati; zāmīr*, ž. 4 — *zamjerba. Prez zāmīri, kī ste vī? mirīna*, ž. 4 a — *množina, preko-mjerno mnoštvo. Bila ji je mirīna bōža.*
- mītrlin*, m. — *matica*, vijak kojim se pričvršćuje kotač na osovinu
- mītən*, pridj. 9 a — *osjetljiv, izbirljiv, nesusretljiv*
- mīzga*, ž. 4 b — *mezga*
- mīzivo*, sr. — *mliječni kolač (pečen s mladim mlijekom)*
- mīžljati*, nesvrš. 13 — *sipiti, rositi, Kīšica mīžljā.*
- mlād'*, pridj. 6 a — *mlad, mlādīc*, m. 6 b — *mladić, mlādić*, m. — *mladenac, mladoženja, mlādina*, ž. 4 a — *mladež, mlāj*, m. — *mlađ, mladi mjesec; mlādegov'*, pridj. — *koji pripada mladomu, mlādin*, pridj. — *koji pripada mladoj; mlādómna krāva* — *krava tek što se oteli; mlādīti se*, nesvrš. (*po- se*) 9 — *pomlađivati se. Zrāk se mlādī kāt se na kīšu sprāvlja, kāt su zvīzde gūste, prēguste, kāt se čīsto i dālko vīdi.*
- mličnik (mničnik)*, m. — *zemljani lonac za mlijeko, mličək (mničək)*, m. 7 a — *neka biljka, divlja salata*
- mīiti (mniiti)*, nesvrš. (*iz-, na-, sō-*) 6 — *mljeti. Jēsi sāmīlīl hřš? Čēkaj dok ne smēljem. namīljati se*, nesvrš. 3 a — *dobivati na obujmu mljevenjem. Šenīca se bōlje namīlja od hřži. omīljati* — *ljuštiti žito u mlinu. Odnēsəl je jāčmen v mēlin omīljat za kāšu. mēlin*, m. — *mlin, melīnac*, m. 7 a — *mlinac (za kavu), mēlja*, ž. — *brašno, mēljaj*, m., *meljāva*, ž. — *mljevenje. Čēš mi dvī vrīće otpeljāti za mēljaj?*⁸⁰
- močīti*, nesvrš. (*iz-, na-, od-, pre-, pri-, raz-, z-, za-*) 11 a — *močiti Nēdi na kīšu da se ne zmōčiš! -mākati*, nesvrš., (*iz-, na-, pri-, raz-, za-*), 2 b. *Namāčemu lān i konōplju. Sē lipo rāste kat kīšica primāče. Dōkle se bu tā čābrica zamākala f Kūpi? mōča*, ž. — 1. *kišno vrijeme. Nāj-prvo nas je sūša, a pōtle mōča zatřla.* 2. *podvodno tlo. Kēj bu rāslo vū ni mōči? močovīt*, pridj. — *kišovit, vlažan, močvaran*

⁸⁰ Mislim da sam opravdano uvrstio imenicu *mēlja* pod natuknicu *mīiti*, premda se ona najčešće navodi kao tuđica njemačkoga podrijetla. Vidi npr. Bratoljub Klaić, *Veliki rječnik stranih riječi*, Zora, Zagreb, 1966. ili Josip Hamm, *Prilog poznavanju leksičkog blaga u govorima Vērja (Podravina)*, Filologija, br. 7, Zagreb, 1973. *Mēlja* se uklapa u tvorbeni sustav našega jezika i mogla je biti izvedena od našega korijena kao i *mēljem, mēljaj, meljāva, mēljen, mēljin (melen, melin)* na način kako su nastajale i mnoge druge imenice toga tipa (korijen + ja): *grāja, grīža, hōja (kasnohōja), nōša, mōča, obūca, prēja, sinokōša, stāje, tūča, vōža (privoža)* i dr. Ako je njemački jezik i utjecao, bio je to više poticaj za stvaranje slične vlastite riječi po vlastitim jezičnim zakonima nego preuzimanje tuđe riječi.

mōdani (mōdeni), m. mn. (pored: *mōjzək*, m.) — mozak
mōrt, m. 3 — žbuka, *mortěnka*, ž. — drveni sanduk za miješanje žbuke
mōrva, ž. 6 b, bot. — dud, *morvica*, ž. 2 a, dem.
motāti, nesvrš. (*iz- se, na-, o-, od-, pre-, raz-, z-, za-*) 13 — 1. motati, zavijati. *Zamótaj to f pakēt.* 2. užurbano raditi. *Kěj motáš, níkam ti se ne žuri!* *motāti*, fig. — zbunjivati. *Ne mótaj me. premotāti* — 1. premotati, 2. bezglavo otići. *Kām je premotála? -mātati*, nesvrš. (*na-, o-, od-, pre-, raz-, za-*) 2 b — -motavati. *Namâcem kónæc na vretěno. Omätal si je nôgu z níkakvím rúpцем. Ne zamâca mēso v novine. zamātati*, fig. — obmanjivati. *Ne zamâci me. mōta*, ž. — smušena, brzopleta osoba. *Mōta jědna mōtasta, kěj motáš! zmōtan*, pridj. — smušen, *zmōtanæc*, m. — smušenjak, *zmōtanka*, ž. — smušena žena
mózol, m. 8 — veliki prišt
mrahúnæc, m. 7 a — mrav, *mrahúnæc*, m. dem., *mrahuniše*, sr. — mravinjak
mrāmor, m. — 1. mramor, 2. srh. *Sāmo su me mrāmori přěšli kât sām ga spětila.*
mrāviti, nesvrš. 31 a — vrvjeti. *Sě mrāvī od ljudi po cěsti. Po glávi kåg-da mi kěj mrāvī.*
mrāziti, nesvrš. (*o-, za-*) 2 a — ocrnjivati. *Jědni te fájiju, a drūgi te mrāziju. zamrāziti se* — zamrziti se. *Ně znam zákej su se zamrāzili. sūm-raštvo*, sr. — mržnja, neprijateljstvo. *Gřdo je živiti f sūmraštvu.*
mřd', m. — spolni odnos, samo u uzrećici: *Bōlje mřt nek smřt*
mřehoriti se, nesvrš. (*na- se*) — mreškati se (o oblacima), polako se nabločivati. *Mřehori se, ōpet bu pādalo.*
mrdgāti, nesvrš. 13 — mrmljati, negodovati
mřkəl, pridj. — mračan, *mřklína*, ž. 4 a — mrak, *zmřkalo*, sr. — sumrak. *Dójdi o zmřkalu. zmřknati se*, svrš. — smrknuti se, smračiti se, *zmřkāvati se*, nesvrš. — mračiti se. *Věc se zmřkūje.*
mrljězgati, nesvrš. (*po-*) — nevoljko i sporo jesti. *Jī kāk se spāda, ne mrljězgaj.*
mrnjáfcati, nesvrš. (*na- se*) 30 a — mijaukati. *Māčke mrnjáfču.*
mřskobnjāča, ž. 2 a — mrska i odurna žena
mřša, ž. — mřšavo stvorenje
mřzəl, pridj. 3 d — hladan, *mřzliti*, nesvrš. (*iz- se*) 12 a — hladiti, zepsti. *Mřzli me od tēja kāmena. zmřzlica*, ž. — osoba osjetljiva na hladnoću. *Tī si vēlika zmřzlica.*
mučāti, nesvrš. (*na- se, po-, pri-, za-*) 12 c — šutjeti. *Sāmo muči, nīš ne divāni. Mōra se nīkej i primučāti. Něj bi zamučála da ju rīžeš. podmučéc*, pril. — krišom, kriomice. *Podmučéc je přěšla na Kūpu mūknnati*, svrš. (*pri-, za-*) 30 c — umuknuti, *Mūkni već jěmput.* 2. klonuti. *Sā život mi je mūknal, mūkæc*, m. 7 a — nijemac, *mūkica*, ž. njemica
mučvārīti se, nesvrš. (*pre- se*) 30 b — mučiti se, baktati se, *Nī mi lāfko, ali se níkak mučvārīm.*
mudīti se, nesvrš. (*za-*) 9 — biti kasno, žuriti se. *Imaš jōš lāzno, níkam ti se ne mudī. zamudīti* — svrš. — propustiti. *Ně buš nīš zāmudil ak pri nas ostāneš.*

- mũfta*, pril. — mukte, badava
mũhić, m., bot. — vrsta trave. *F trsu ima ćũda mũhića.*
mũla, ž. 2 a — glupaća, *mũlac*, m. 7 a — glupan, *mũlast*, — glup. Ne *bũdi mũlasta.*
mulir, m. 6 b — sukalo za sukanje debljeg konca (od dviju niti)
mũnati, svrš. 30 c — munuti, udariti, *mũnjen*, pridj. — ćaknut, udaren mokrom krpom, *mũnjenac*, m. — budalaš
mũndati, *mũndisati*, nesvrš. (*na- se*) — gundati, negodovati glasno Ne *mũndisaj tũ, nek otaj. premũndati, premũndisati* — bijesno otići, odjuriti gundajući. *Niš ni rekla, sãmo je premũndisala nikam.*
mũnkerić, m. — francuski ključ
mũtan, m. 9 b — budalaš, glupak, *mutanãst*, pridj. — priglup, budalast, *Kěj si tũ napravil ti, mũtan mutanãsti?*
mũtiti, nesvrš. (*raz-, z-, za-*) 30 b — 1. mutiti, miješati (jaja), 2. vabiti, mamiti. Ne *mũti mi sãna na zãbavu. Domũtil je mãčka na Kũpu i ftõpil ga. primucẽvati*, nesvrš. 21 c — primamljivati, vabiti. *Mõju živat primucũje k sěbi.*
mũzike, ž. mn. — usna harmonika
mũž¹, m. — muž, seljak, *mužãća*, ž. 2 a, pejor. — seljakinja, *zãmuž¹*, *zãmuža*, pril. u izrazima: *ĩti zãmuš* — udavati se, *prẽti zãmuš* — udati se
mũžalj, m. — povež od slame
mãckãti, nesvrš. (*iz-, na-, po-, za-*) 13 — mrljati, prljati, mazati. *Z jãgodami si si kiklicu zamãckãla.*
mãdenjãk (*modenjãk*), m. 6 b — drveni klin. *Mãdenjãki su đrveni klini za drvẽnu hĩžu.*
mãđiti, nesvrš. (*na-, po-, raz-, z-*) 11 b — mođditi, muljati, greštati. *Mãđimu grõde. Namãdil sãm pět hẽkti. mãdnãti*, svrš. 11 b — ugaziti, skočiti, upasti. *Mãdnal je v blãto. mãđac*, m. 8 — muljalo, greštaljka
mãknãti, svrš. (*iz-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, s-, za-*) 11 b — maknuti, *osmãknãti se* — oskliznuti se, *posmãknãti se* — poskliznuti se. *Pãzi da se ne osmãkneš. Posmãknal se na põledici. smãknãti* — 1. pasti. *Smãknal je v nikakovu grãbu. 2. pobjeći, nestati. Kãm mi je smãknala tã krãva? zmãknãti* — slomiti (nogu). *Nõgu sãm si zmãknal. zmãknjen*, pridj. — ćaknut, *zmãknjen c*, m. — neuravnotežen ćovjek
mãncãti, nesvrš. (*iz-, na-, po-, raz-, z-*) 13 — trti, trljati. Ne *mãncaj si õka, bũ te jõš jãće srbĩlo. izmãncãti* — trenjem uzljuštiti. *Izmãncal sãm šãku šenice. zmãncãti* — sãrti, fig. slasno pojesti. *Zmãncal je sě kěj sãm mu dãla.*
mãrgovãti (*morgovãti*), nesvrš. (*na- se*) 14 — gundati, negodovati. *Õtãc mãrgũje kěj se sãn ženi.*

n

nãboj, m. 7 b — bolesno ogojenje uzrokovano ubodom
naćucãti se, svrš 13, eufem. — opiti se. *Si se naćucãkal, si?!*

nâdijati se, nesvrš. — nadati se. *Nis mu se nâdijal.*
nâdo, sr. — čelik
nâdra, sr. mn. — njedra
nadrpûriti se, svrš. 2 a — naježiti se, fig. ozlovoljiti se. objesiti nos.
Niš mu se ne smî rěci, odmâ se nâdrpûri.
nagalân, pril. — galantno, otmjeno. *Uvik se držiš nagalân.*
nâgljuš, pril. — navlaš, hotimice. *Nâgljuš me je vûdril.*
nahrmæk, pril. — naglo, na brzinu, brzopleto. *Tê se stvâri ne dělaju nahrmæk.*
nákla, pril. — dolje, na tlo (kamo?) *Skóci nâkla. nakli* — dolje, na tlu (gdje?) *Nakli sëm.* (kuda?) *Ne rasipûj žgânce po nakli. naklô* — dolje (gdje?) *Vrića z debêlkum ti je vëc naklô.*
nâkovalo, sr. — nakovanj
nakûknati se, svrš. 2 c — nagnuti se, pridrijemati. *Po obëdu se mûlo nakûkne nat stólum i tò mu je dôst.*
nalëčiti, nesvrš. 2 a — stavljati što na neprikladno mjesto odakle može pasti, *nalëčiti se* — penjati se kamo (na drvo, zid i sl.) odakle se može lako pasti. *Ne nalëci se nâ tu pečînu, bûš ópal.*
nâliv^f, m. 7 b — posuda kojom se voda zahvaća
namægnâti, svrš. 11 b — namignuti, *namægëvati*, nesvrš. 21 c — namigivati
napârîti, svrš. 2 a — napakostiti, naškoditi. *Sëbi buš napârîl âk nëceš jîsti, a ne meni. naparjëvati*, nesvrš. 21 c — pakostiti, škoditi, prkositi
napînturâti, svrš. 13, pejor. — obojiti, naličiti
nâplácæn, pridj. 7 b — isplativ, rodan. *Talijânska šenića je naplacnića od naše.*
napöglav^f, pril. — naročito, posebice
nâpojâlîše, sr. — pojilište
naposmûk, pril. — smucanjem, klizanjem. *Naposmûk smu bâlvan dopeljâlî.*
nâpøk, pril. — naopako
narâpiti, svrš. 2 a — navaliti, zaskočiti. *Cúcæk je narâpil nâ me.*
narûnati, svrš. 2 c — nahrupiti, nagnuti, navaliti. *Sî su narûnati na vrâta.*
nasâjati, nesvrš. 29 — nasadivati, usađivati (držak u alatljiku), (prema svrš. *nasaditi*, 9), *nâsadiše*, sr. — držak
nâsrdalje, sr. — ponutrica (srce, pluća, jetra itd.)
nâstinj, m. 7 b — drva složena uza zid peći da se suše
nâstor, m. 7 b — pakost, zloba. *Iz nâstora mi je grâju zrûsil. nâstoræn*, pridj. 8 b — pakostan, zloban, *nâstornica*, ž. — pakosnica, zlobnica
nâtis, m. 7 b — gnojna ozljeda na tabanu ili peti prouzročena pritiskom o kamen ili bilo što tvrdo
natkâljeti, nesvrš. 3 a — koriti, prekoravati, fig. gristi. *Mûž me natkâlja këj sëm ciganjîci stâre pñnje dâla.*
natâše, pril. — natašte, *otâšâti se*, svrš. 13 — pojesti što natašte, *otâsâjæc*, m. 7 a — predzajutrak, prvi jutarnji obrok, prvi zalogaj

navidogläsiti, svrš. 2 a — nagovijestiti, natuknuti. *Zákej si jim navidogläsil da buš išal kúmu?*

nävret, pril. — doskora, ubrzo. *Nävret iza tēga sām i ja izdšal.*

navürjati, nesvrš. 29 — pobolijevati, pokazivati prve znakove bolesti.

Ótác nīkej navürja, nē znam kēj mu je.

nazivälo, sr. 3 b — naziv

nebäre, uzv. — nebore. *Nebäre, tö ti je tāk bilo.*

nebère li — da ne. *Ne bère li ün gróða přěšal brát.* Vidi u sintaksi *Upitnu rečenicu.*

něk — 1. neka, 2. pril. maloprije, maločas, netom. *Jōš něk je tū bil i věč ga nī. Do něk smu bili sküpa.*

němer, vezn. — a kamoli. *Ni mäteri nš ne dá, němer bi tēbi.*

nesklavörän, pridj. — neskladan, nespretan

nětres, m. bot. — čuvarkuća

nevīsta (na jugozapad. rubu pož. var.: *nevēsta*), ž. 2 a — nevjesta: jetrva zaovi i zaova jetrvi, tako se oslovljavaju i druge srodnice po ženidbenoj vezi ako nisu strine, ujne, tetke, a muškarcu je to bratova i šurjakova žena, *nēfka*, ž. hipok. — nevjestica. *Nēfko drāga, kēj da ti dām?*

něvrenāc, m. — duh nekrštena djeteta

něvril, pridj. 9 a neuredan. *Ima něvrīlu žēnu.*

ničálnice (*načálnice*), ž. mn. — ničanice, dio tkalačkog stana, mreža voštanih niti

nōfət, m. — nokat, *zānoftica*, ž. — zanoktica, ozeblina nokata

nōr, pridj. 3 a — lud, *norīca*, ž. 2 a — glupača, luđakinja, *norīja*, ž. — ludost *nórāc*, m. 7 a — glupan, luđak, *norīti*, nesvrš. (*iz-, po-, z-*) 12 b — ludjeti, ludovati. *Kēj noriš? Za znorīti mi je ot tūlikega dēla. norčevāti se*, nesvrš. 14 — ludovati (u igri), šaliti se

nōša, ž. — 1. nošenje, 2. nošnja, 3. predmet nošenja (i mjera) *Imam za dvī nōše jābuk.*

nōzdriti se, nesvrš. — srditi se, svađati se. *Nāši se sūsedi stālno nīkej nōzdriju.*

nozdrva, ž. 4 c — nozdrva (samo u životinja)

nūk, m. — unuk, *nūka*, ž. 2 a — unuka, *nūčāc*, m. — unučić, *nūčica*, ž. — unučica, *prēnuk*, m. — praunuk, *prēnuka*, ž. — praunuka. *Imam dvā prēnuke i jēnu prēnuku.*

nūkati, nesvrš. — 1. nutkati. *Ne nūkaj ga kad nī gládān.* 2. mucati, govoriti oklijevajući, tako i *iznukēvati*, nesvrš. 21 c — *Diváni lipo, ne nūkaj (ne iznukūj).*

něčve (*něčke*), ž. mn. — korito za miješanje kruha, u požunskoj varijanti na desnoj obali Kupe (bez Požuna): korito za pranje rublja

nj

njergetāti, nesvrš. (*na- se, za-*) 11 c — meketati, blejati, *Jānjci i kōze njerģěću.*

ob^b, prijedl. — o. *Dójdí ob dvì vùra. Óp tím se ne dâ živìti.*

obádǎlj, m. 7 a — tar od kudeljé

öbal, ž. — strmina. *Né di nâ tu öbal, osmǎknał se búš i vödu ópal. obaljevati se*, 21 c, nesvrš. — íci niz strminu, zapadati. *Súnce se već obaljùje.*

obárnica, ž. — voda u kojoj su se okuhivale krvavice, juha od raspuknutih krvavica

obítati, nesvrš. 2 b — obećavati. *Ne obíci kěj ne möreš napraviti.*

objěti, *objěmem*, svrš. 24 — zagrliti; *objěmati*, nesvrš. 2 b — grliti. *Kěj ga túliko objěmlješ?*

oblíka, ž., *oblíkǎlo*, sr. 3 b — odjeća, odjevni predmet

oblǎstíti, svrš. — obmanuti. *Ně daj se oblǎstíti úni prevarántici prevaránki.*

öbrov^í, m. 9 a — kraći obronak, strma padina između dva zaravanka.

Na obrövu je čüda jágot létus.

obřše, sr. — zemljište nad vinogradom. *Na obřšu sǎm čeríšnju zǎsadil.*

obuvǎlo, sr. 3 b — obuća, *Nímam níkakvega obuvǎla.*

očínati se, svrš. 2 c — odmoriti se; *očívati se*, nesvrš. 29 — odmarati se, sinon.: *počínati*, *počívati*, *počívǎlo*, sr. — počinak *Idmu na počívǎlo.*

öčin, pridj. — očev, *öčinstvo*, sr. — očevina

ödne — *dödne*, pril. — katkad, povremeno. *Ödne — dödne döjde k měni.*

odúđati se, nesvrš. 29 — nećkati se, oklijevati. *Niš se ne odúđaj kät ti gdö kěj núdi.*

odulǎti, svrš. 13 — oprostiti. *Díca máteri čüda zlá narědiju, äli jim úna sě odulǎ.*

odvüríti, svrš. 2 a — napustiti, prezreti, prestati voljeti. *Tíca odvüri svéje mláde äk ji se čóvik dotǎkne.* — *odvürjati*, nesvrš. 29 — napuštati, prezirati, prestajati voljeti

ofájati, v. hoditi

ofúkhati, svrš. 30 c — ukrasti. *Ofúknał si tí tǎ nǐgdí.* — *ofúkhati se* — iskrasti se. *Tí se lípo ofúkni da te nǐgdo ne vídi.*

ógǎnj, m., 7 a — vatra, *ognjše*, sr. 2 a — ognjište

öhlíp, m. 7 b — zapah, mirisni udar. — *öhlípnati*, 30 c — zapahnuti, udariti mirisom ili smradom. *Öhlípnalo me je iz lájta.*

okolür, m. 6 b — ploha rasprostrta sijena na sušenju. *Zděni sěno iz okolúra f kùpce.*

ököruš, m. — crkveni kor

ökráčǎk, m. 7 a, *ökrak*, m. — sušeni svinjski gnjat

oméla, ž. 4 a — motka s krpenjačom na vrhu za pometanje krušne peći

opára (*öpara*), ž. — vrela voda u kojoj se pari zaklana perad

öpasaj, m. — mjera za pređu (koliko se opaše na vitao)

öplíndrati, svrš. — opljačkati

opsihñati, svrš. 30 c — opržiti, opaliti (plamenom). *Nédi blizum k ógnju da te ne opsihne.*
opúžljav^f, pridj. — sluzav
óri(h), m. 9 a — orah, *orišək*, m. 7 a — oraščić, mladi orah. *orihñäča*, ž. 2 a — orahnjača (kolač). *oriñovina*, ž. — orahovina
orópati, svrš. — okrhati, oguliti, oljuštiti (žbuku, lak i sl.) *Lädica ti je sä orópana.*
oroslän, m. 6 b — nešto bijesno. Riječ dolazi samo u poredbama: *Täk si käk oroslän nä me narünal.* Izgubilo se značenje: *lav.*
örudalje, sr. — oruđe. *Ün je mëštər pak ñma säkakovga örudalja.*
orutlāti se, svrš. 13 — dobro se umotati »velikim rupcem«, vunenim šalom. *Täk se orutlälä dä ji ni nõsa ni vüditü.*
osebõjək, m. — osebunjak, prćija
osmükəl, pridj. 3 d — sklizak. *Kämen je bül osmükəl päk säm se posmõkñal i ópal.*
ósnic, m. 7 b — bičalo. *Vüdiri ga z osñicem.*
östrigovati, nesvrš. — s brigom i nestrpljenjem čekati. *Cülu nõc östrigujem nä njega.*
ostřva, ž. 4 b — rašljasto stablo, okresano i uređeno za sušenje djeteline
ósəl, m. 7 a — magarac; *oslīca*, ž. 2 a — magarica
ošklõbək, m. — ogrizina, fig. kržljivo čeljade. *Mëni ste sämo ošklõpke ostävili.*
oškoruš, m. bot. — oskoruša
öšvica, ž. — opšivena rupica za puce, zupučak, opšiven rub na rukavu
otájati, v. hoditi
otkõljhati, svrš. — odgojiti, uzgojiti, izliječiti. *Ipak se otkõljhalo üno grñntavo prasēce.*
ötočnja, ž. — pretakanje vina
ótok, m. 9 a — 1. otok, 2. oteklina, 3. čisto, neprešano vino, samotok
otšklëčiti, svrš. 2 a — odškrinuti, *prišklëčiti* — pritvoriti, *Ókno se otšklëčilo.* *Vrâta su prišklëčena.*
ótužən, pridj. 8 b — gorak, loša okusa. *Pokvârila säm želüdac i sät mi je ótužno po zubü.*
oznäniti, svrš. 2 a — oglasiti, objaviti. *Käd je žüpnik oznänil mãšu?*
oznanjévati, nesvrš. 21 c — oglašivati
ózov^f, m. 7 b — oglas

p

pačüti, nesvrš. 13 — dirati. *Ne páčaj tð.* — se = upletati se. *Ne pačäm se jā vü to.*
páčnogⁿ, m. 8 — pašanac. *Pačnógi su kñ zëmu dvü séstre.*
páčək, m. 7 a — papak. *Páčke ñmaju svñje i blägo.*
pájco, m. 7 b, hipokor. — prasac, *päjčək*, m. hipokor. — prase

- pajdaš*, m. 6 b — drug, prijatelj, *pajdašica*, ž. 2 a — drugarica, prijateljica, *pajdašija*, ž. — druženje, prijateljavanje, *pajdašiti se*, nesvrš. 30 b — družiti se, prijateljovati. *Ne pajdaši se ti ž njim.*
- pajerice*, ž. mn. — usna harmonika s oznakom Bayern
- pajpa*, ž. — betonska cijev, protočni kanal pod cestom
- pajšati*, nesvrš. (o-) — pržiti, na plamenu peći
- pajši*, v. pəs
- pajšiti se*, nesvrš. 2 a (po- se) — žuriti se. *Děj mi tō brzo, pajši mi se. Popajši se malo.*
- pakəlj*, m. — paklo, paketić; *pakličək*, m. 7 a — dem. *Za pakəlj duhána bi ju prödal.*
- palēnta*, ž. — žganci zamašćeni za vrijeme kuhanja
- pandiljək*, m. — ponedjeljak
- pənt*, m., 2 a — 1. baglama, 2. poprečna, slabija greda na krovištu (između dviju »rožnica«)
- pəntlik*, m. — ukrasna vrpca, *pəntličəc*, m. dem.
- pəрати*, nesvrš. (po-), običnije: *parjēvatī*, 21 c — crkavati. *Popārala nam je živat. Živína nam parjūje. pərnati*, svrš. 2 c — crknuti. *Kōkoš nam je pərnala.*
- paridájzlin*, m. — bot. — rajčica
- pəriilo*, sr. — pranje lužnicom; *pərilnica*, ž. — drveni badanj za parilo
- pərma*, ž. — odjeljak u sjeniku: prostor između dviju krovnih greda. *Sāmo dvī pərme sēna səm nagāzil.*
- pās*, m. — 1. pojas, 2. struk. *F pásu je tánka. bōži pásəc*, m. — duga
- pasāti*, svrš. 13 — proći, minuti. *Pasālo je pēt vūr. Tō je bilo pasānega čēdna.*
- pāsma*, ž. 2 b — mjera: širina platna kod tkanja. *Pāsma ima pēt prāvnof ili četrdesēt njeti.*
- pāsti*, nesvrš. (is-, na-, po-, pri-, ras- se, za-) 27 b — pasti *Jēste napāsi?* *Sət se blāgo raspāslo kād bi trība domōf iti. zapāsti* — pustiti krave da pasu po tuđem (zbog nemara). *Pāzi da ne zapāseš kádi. pastirīca*, ž., 2 a — 1. pastirica, 2. zool. vrsta ptice, *pāšinəc*, m. *išpašinəc*, m. — pašnjak, *pōpaša*, ž. — zemljište na udaru stoci koja blizu pase. *Tā nam je njetva jāko na pōpaši.*
- patīka*, ž. — apoteka, *pətīkar*, m. — apotekar, *pətīkarica*, ž. — apotekarica
- pətlin*, m. — mlin za fino brašno, *patljāti*, nesvrš. (na-, s-) 13 — mljeti fino brašno. *Nōsim šenčū patljat.*
- pəžulj*, m. — grah, *pažuljčək*, m., dem., *pažuljārka*, ž. — košara za grah, *pažuljēvina*, ž. — izljuštene mahune
- pəžvar*, m. — derište. *Nigdār mīra ot ti pəžvarof.*
- pēča*, ž. 2 a — veći ubrus, *pēčica*, ž. 2 c — 1. manji ubrus, 2. anat. dio vrata u goveda
- pēcək*, m. 7 a — obad. *Krāve se štřču zbog pečkōf. pečkínəc*, m. 7 a, dem.

pěci, nesvrš. (*f, do-, is- se, na-, o-, po-, pre-, pris-, s-, za-*) 15 — peći. *Jānjetina se jāko fpěče. Āk se ispěčeš, jā ti nē bum kríf. Spěci si jājce. Bās se libāca lipo zapěkla.* -**pīkati**, nesvrš. 2 b: *ispīkati* — cvrjeti, čvariti, topiti slaninu. *Špěk ispīčemu, opīkati*, nesvrš. prema opeći, *pripīkati* — pripicati, *raspīkati se* — peći se, pržiti se. *Kěj se raspīčeš ná tim sūncu. zapīkati*, nesvrš. prema zapeći. *Lipo se krūh zapīče.* — **pešnjak**, m. 6 b — pećnjak, *pešnjačičok*, m., dem., **pešnjača**, ž. 2 a — sušionica za šljive, *popěčok*, m. — drveni ožeg. *Popěčok ti bu zgóril, pečīna*, ž. 2 a — stijena, hrid. *Pri nas su sāme pečīne i grīči.*

pěda, ž. 2 a — plaća. *Kad dobīm pědu, kúpil ti bum rīnčice.*

pěgla, ž. **pěglīn**, m. — glačalo

pělda, ž. — blijeda osoba. *Pělda velimu uněmu kī je blīt kěj mītvac.*

pělsiti, nesvrš. 2 a (*is-, na-*) — tući, hariti. *Napělsil te bum s koprivum.*

peljāti, nesvrš. 13 (*do-, is-, na-, ot-, po-, pre-, pri-, za-*) — voziti, voditi. *Kěj tō peljās? Kām si čūn otpěljal? Prepěljal me prik. Nē buš ti mēne na grīh napěljal.* -**pelivati** (-**peljivati**), nesvrš. tvorenice od prefiguriranih glagola. *Pōčel je ispeljivati nīkaku pripovist. Čes Kūpu se prepeljūjemu. Ne zapeljūj mi kónje na dvoriše.* — **napeliváč**, m., 6 b — dio tkalačkog stana

peljuskāti, nesvrš. 13 dem. — peruckati

pěnguliti se, nesvrš. (*za-*), pejor. — *Kěj se pěnguliš pó ti lōjtra! Kām si se zapěngulil?*

pentāti, nesvrš. (*za-*) 13 — nejasno govoriti zbog govorne mane; **pentásati**, nesvrš. 29 — isto ali pejorativnije. *Kēga vrāga pentásas? — pěntav^f*, pridj. — koji nejasno govori

pěnza, ž. — težina, uteg; **pěnzati**, nesvrš. (*po-*) — vagati, mjeriti težinu. *Popěnzaj óve dvī kōkoši kā je tēža.*

pěro, sr. 4 a — 1. pero, 2 . list. *Děj mi orīhovo pěro. Pěrje već opāda iz drvěca, perūše*, sr., zbir. — komušina. *Přve su ljūdi na perūšu i slāmi spāli. pěrast*, pridj. — s bjelinom ili šarom poput lista. *Pró-daj mi tū pěrastu krāvu.*

-**peiti**, svrš. 9: **napeiti** — naići, naletjeti. *Āk napeitš nā njega, povī mu. pripēiti se* — dogoditi se. *Kěj ti se pripētilo?*

petljāti, nesvrš. (*is-, na-*) 13 — prositi, prosjačiti, **pětljar**, m. — prosjak, **petljariča**, ž. 2 a — prosjakinja, **petljarija**, ž. — prosjaštvo, prosjačenje. *Za nīš nīsi, a ni za petljariju.*

pīčon, pridj. 3 d — hranjiv, zasitan. *Rībe su pīčno jīlo.*

pīhati, nesvrš. 30 a — puhati, samo u pogrđi: *Pīši me v rīt. pīhnati*, svrš. 30 c — puhnuti. *Pīhni me vūho.*

pīkati, nesvrš. (*pīkam i pīčem*) — bosti, **pīknati**, svrš. (*na- se, pre-, za-*) 2 c — ubosti. *Napīknał se na kólac. popīknati se* — spotaći se. *Ne tēci břzo da se ne popīkneš. pīknja*, ž. 2 b — točka, **pīknjica**, ž. 2 c — točkica, **pīčac**, m. 7 a — žitna bolest od koje klas ostane pun crnih pjega, **pīkūča**, ž. 2 a — pirgava kokoš, **pjegava prasica**, **seripīka**, ž. 2 a — dosadna, plačljiva osoba, **zločko**, **pīkast**, pridj. — **pjegav**, **pirgav**

-pikati, v. peći

pila, ž. 4 a — turpija, pilica, ž. 2 a — turpijica

piljun, m., piljuna, ž. — kumče. Imam dvâ krsne piljune i jêdnu piljunu.

pimnica, ž. 2 a — podrum, pimničica, ž. 2 c — manja prostorija u podrumu

pipa, ž. 2 a — 1. slavina, 2. kokoš, dječ., pîpica, ž. 2 c, dem.

pir, m. — ženidbeno veselje kod mladenke (svadba je samo kod mladoženje), pirnik, m. 6 b — mladenkin uzvanik (svat je mladoženjin uzvanik)

pirjüca, ž. 2 a, bot. — pirika

pisati, nesvrš. (do-, is-, ispot-, na-, o-, ot-, po-, pre-, pri-, ras- se, za-) 30 a — pisati, pisan, pridj. — šaren. Kúpil je nikakvu písanu rubaču. pisanika, ž. 2 a, bot. — odlika jabuke, pisálak, m. 7 a — pisaljka za pisanice (držak s limenim ljevčičem za vosak), zápis, m. 7 b — zaruke, vjerski obred zaručivanja

piska, ž. — zviždaljka, svirala, piskati, nesvrš. (na- se, za-) — zviždati, pijukati. Piskam na písku. Püre piskaju.

pistôn, m. 6 b — dio kubure, revolvera ili puške na koji udara obarač

pišvarika, ž. 2 a — bučkuriš, slabo vino

piše, sr. — pile, pišenci, m. mn. — pilići, Zâklala bum dvôje glâf pišenâc. pišenka, ž. — mlada kokoš koja još ne nese. pišêce, sr. — pilence, pišetina, ž., 2 a — piletina, pišeci, pridj. — pileći. Kâdi je pišêce zöbanje?

pitôn, m. 6 b — beton, pítônirati, nesvrš. (is-, s-) — betonirati

plâc, m. 2 b — prostor, mjesto, trg. V môji ti hiži ni plâca.

platinica, ž. 2 a — dio kotača

plâvati, nesvrš. (do-, is-, na-, ot-, pre-, za-) — plivati, plavućê, sr. — na-plavina. Po Kûpi je dôšlo çüda plavućâ.

plavić, m. 6 b — patoka, loša rakija

plêba, ž. — plavilo, plêbati, nesvrš. (po-) — plaviti (rublje)

plêca, sr., mn. — leđa, oplêćak, m. — dio stare ženske košulje

plêh, m. 3 — lim, plêšak, m. 7 a — komadić lima, potkovica za cipele.

Pribi mi plêške na postólce, plêhnat, pridj. — limen

plêsti, nesvrš. (do-, is-, ispre-, na-, o-, pre-, ras-, s-, za-) 16 — plesti. Plêtem plôt. Sê se je ispreplêlo. zaplêsti se — spotaći se. Záplel se i ópal, -plîtati, nesvrš., (ispre-, o-, ras-, s-, za-) 2 c. Ne rasplicí si kôse. oplîtati, 2 b fig. — slasno jesti. Viš ga kâk oplíce štrûkle. zaplîtati — smetati. Ne zaplicí me dok kûham, splêten, prid. 9 b — smeten, zbunjen, opletênka, ž. — boca opletena likom, vûpletki, m., mn. — pletenice na poseban način spletene u klupko. Vûpletke su nosile sâmo vdáte žêne.

plešina, ž. 2 a — soj, pasmina. Çüra je od dobrê plešine.

-plihnati, svrš., (is-, o-, po-, s-) 30 a — plahnuti. Sâmo isplihni kûpice. — plihêvati (-plihâvati), nesvrš. (is-, po-) 21 c. Ne isplihûj to.

plîš, m. — plješina, golo zemljište, čela, plîšiv^f, pridj. 9 a — čelav, plîšivac, m. — čelavac

plîtav^f, pridj. 9 a — plitak, plîtvar, m. 6 b — pličina

plivica, ž. 2 c, anat. — trepavica
plòh, m. 3 — drvena ploha za pokrivanje u badnju, *plòšək*, m., 8, dem.
plútva, ž. 4 a, anat. — plodva, posteljica. *Plútva je vù čim se prášíci legú.*
pljóhati, nesvrš. 30 a — pljuskati, udarati ploštimize. *Ne pljóši z vèslum po vódi.*
pljún, m. — pljuvačka
pobìruh, m. — izabran, posebno vrijedan čovjek. *Kà íše pobirúha, dobi posmetúha.*
pòd, m. 3 — 1. pod, 2. strop. *pòdnica*, ž. — daska od poda
podmòruš, pril. — nužno. *Podmòruš mòram síjat.*
podotáviti se, svrš. — ponovo porasti nakon kosidbe. *Sinokòša se lípo podotávila.*
pohanjáti, svrš. 13 — urediti, svršiti posao. *Dòšla bum k tèbi čim òvo máló pohanjáam.*
pohèbriti, svrš. — uništiti, upropastiti, izgubiti. *Pohèbril si si kostüricu.*
pojàta, ž. 2 a — loša kuća
pòk, vezn. — pošto, otkako. *Ni glása nì òd njega pòk je prèšəl.*
pòkle, češće: *pòtle*, pril. — poslije
pòkrov, m. 7 b — pokrovac, *pokriváci cìgəl*, m. — crijep
pól, pril. — pol, pola, *íspol*, pril. — napola, napolice. *Sè je dàla íspol obdelívati.* *pòla*, ž. 2 a — polovica. *Rùbača íma dvì pòle: pèrvu i drúgu pòlu.* *pòldan*, m. — podne, *pretpòldan* — dopodne, *popòldan*, im. i pril. *Dójdi popòldan.* *Cìli popòldan səm bìl dòma.* *pòldanji*, pridj. — podnevni, *pòldanjica*, ž. — podnevna misa, *pòlnočka*, ž. — ponočka, *pólic*, m. 9 a — vrč od pola litre
polágati, nesvrš. (*is-*, *na-*) 30 a — polagati, hraniti stoku. *Gdò poláže svínjam? Ispolágal je sù křmu.* *položiti*, svrš. 9 — položiti, dati stoci hranu. *Išla bum kad blágu položím.* *pòlagaj*, m. obrok (o stoci). *Imam jòš za dvâ pòlagaje sèna.* *polòžək*, m. — jaje (najčešće samo ljuska) koje se polaže u gnijezdo da bi kokoši nesle na istom mjestu
políti, nesvrš. (*s-*) 9 — nadorijevati. *Dàska vus pèc je pòčela políti.* *Ne mèći tò blízum špòreta da ne spolí.*
poljánec, m. 7 a, bot. — vrsta metvice ljubičastih cvjetova
pometàča, ž. 2 a — metlica od puranova krila za brašno
pominjáak, m. 6 b — pomijara
pomiváljka, ž. — krpa za pranje posuđa
pómna, ž. 4 b, *pomnica*, ž. 2 a — tiganj, dublja vrsta tavice
pomorànča, ž. bot. — naranča
pomrlje, sr. 5 c — zanemareno, zahireno dijete
pomrñèkati se, svrš. — porječkati se
pomənjàti se, svrš. 13 — prevariti se u računu. *Pomənjàla səm se, jòš ti òdinar mòram dàti.*
ponevèriti, svrš. — pronevjeriti, *ponevèriti se* — pokvariti se, izopačiti se. *Sà svít se već ponevèril.*
poníkva, ž. 2 b — ponikva
pòp, m. — ljepilo; *pòpati*, nesvrš. (*pri-*, *s-*, *za-*) — lijepiti

popăsti, *popădem*, svrš. — uhvatiti, uloviti. *Pópal sãm zëbu. Në zna se níkakvega dëla popăsti.*
pòsebb^h, pril. — posebno, zasebno. *Vrġla sãm ĵilo pòsep ócu, pòsep sínu.*
posmetùh, m. 6 b — nevrijedan čovjek
pòsnašnica, ž. — djeveruša
pospânka, ž. — spavaćica
postâta, ž. — širina koju u vinogradu zauzme vrsta kopača. *Istirâli su dvî postâte.*
postólka, ž. zool. — vrsta sokola
postólac, m. 7 a — polucipela
pošemêriti, svrš. — pobrkati, pokvariti. *Pošemêrili su ĵim se račúni.*
pòt, m. 3 — znoj, *pòtân*, pridj. 3 d — znojan, *potiti se*, nesvrš. (s- se) 9 — znojiti se
potmùliti se, svrš. 2 a — pokunjiti se. *Nikej ti ní prâf kât si se tâk potmùlil.*
potpodâanka, ž. zool. — prepelica
potrkâlo, sr. 3 b, pejor. — kurir, koji obavlja za koga sitne poslove. *Nëću já biti tvóje potrkâlo.* (Inače u ozaljskom govoru nema glagola trčati, trknuti i njihovih izvedenica.)
povîdati, svrš. 2 b — reći, kazati. *Kěj mi dâš âk ti kěj lipéga povijem? Níkemu tò ne povî. — dopovîdati — dokazati, objasniti* *Ûn si tò ne dâ dopovîdati. — nedopovîdan*, pridj. — neposlušan, kome je teško što objasniti, koji se ne da uvjeriti. — *otpovîdati* — otkazati, *Në buš mogel na svâdbu, otpovî tí to. — prepovîdati* — prokazati. *Gdô te je prepovîdal?*
povîsmo, sr. 2 a — fino očešljano laneno vlakno spremno za pređu. *Kât se miče, na grêbenu ostâne kûdelja, a v rúka povîsmo, dũgo i fíno lákno za bôlje plátno. povîsmen*, pridj. — od povjesna. *Povîsmena plâfta je finija od kûdeljne.*
povîznati, svrš. 2 c — poklopiti, staviti pod posudu. *Kôkoš kâ pòčne kvôcati povîznemu pod bôđanj.*
povîtica, ž. 2 c — vrsta kolača, gibanica
povratâti, svrš. 13 — oblijati (samo o suzama). *Se sũze su me povratâle od smíha.*
povrislo, sr. 5 a — povež kojim se vezuje žitni snop
pòzebb^h, ž. — smrzavica. *Pòk je bila úna pòzebb, s tím orihum ní dóbno.*
pózoj, m. 9 a — zmaj
požirâki, m, mn. — ždrijelo, grkljan. *Požirâki me boliju.*
pòžunac, m. — zemljani vrč od 1,5 l, *pòžunska flâša* — zelena boca od 1,5 l
prâh, m. — 1. prašina, 2. barut, *prâšiti*, nesvrš. (is-, na-, o-, za-) 31 b i 30 b — prašiti. *otprâšiti*, fig. — odjuriti, pobjeći. *Otpršâli su kât su nas vídili. sprâšiti*, fig. — sasuti, *Sprâšil mu je dvî kũgle f tŕbuk. zapršâti*, — fig. — žurno se uputiti. *I tâk ti já zapršâsim píšice f Krâšíce. — prâšiti*, nesvrš. (o-), 2 a — drugi put okopavati vinograd. *Prâši se f sŕpnju mîsecu.*

prašičkati se, nesvrš. — igrati se tjeranja praseta u kotac, v. *kučkati se*
prašati, nesvrš. (*na- se*) 31 c — derati se, kričati. *Kěj prašiš kãgda te*
gdô kôlje.

prašina, ž. 2 a — kolinje

prãti, nesvrš. (*is-, na- se, o-, po-, pre-*), 18 — prati, *peralíse*, sr. — mjes-
to na rijeci gdje se pere rublje, *perílo*, sr. — pranje, rublje. *Imam*
čũda períla. prãtež!, ž. — rublje za pranje (i oprano)

prãviti, nesvrš. 2 a — pripovijedati. *Kěj ti kũma prãvi? Sú ti kěj prãvili*
o píru? U značenju činiti upotrebljavaju se samo prefigurani gla-
goli: *naprãviti, prenaprãviti, preprãviti. Naprãvil je zífku. Tõ môraš*
prenaprãviti, óvak ni dóbro. oprãviti — odjenuti, *razoprãviti* —
razodjenuti, *oprãva*, ž. — oprava, odjeća, *oprãvilo*, sr. — odjevni
predmet, odjeća, *rasprãviti* — razuditi, rasjeći i očistiti zaklanu
svinju, *sprãviti* — spremiti. *Sprãvi tõ v ormãr. posprãviti* — po-
spremiti, *sprãvøk*, m — pohrana. *Děni to f sprãvøk.* nesvrš.: *oprãv-*
ljati 29 — odijevati, *rasprãvljati* — razuđivati, *posprãvljati* — po-
spremati. *Uvík já môram za tẽbum posprãvljati. sprãvljãca*, ž. 2 a
igla za pletenje kose

prãvøn, m. — pramen. *Dvanãjst njiti je prãvøn.*

prãcati se, nesvrš. eufem. — spolno općiti

prãčiti se, nesvrš. (*na- se*) — praviti se važan. *Kěj se prãčiš? naprãčiti se* —
izazovno se postaviti. *Kěj si se tũ na gãnøk naprãčila? naprãčiti nos* —
dići nos, uvrijediti se. *Sãmo sãm ji besídu røkøl i vøk je nõs na-*
prãčila.

prãkãti, nesvrš. (*po-, ras-, s-*) 13 — loše raditi, obavljati nevažan posao.
Pũsti tõ dẽlo, sãmo prãkãš. Sẽ si sprãkal. poprãkãti — pokvariti,
uništiti, uludo potrošiti. *Poprãkãla mi je plãtno. rasprãkãti* — olako
potrošiti. *Nõfce buš břzo raspřkal. prãkaríja*, ž. — sitnica, malo-
vrijedna stvar. *Sãmo je nĩkãkve prãkaríje donẽsøl domõf.*

prãdãljka, ž., peyor. — zviždãljka, svirala

prãčkati se, nesvrš. (*po- se*) — rječkati se

predrãmiti se, svrš. 2 a (pored: *razdrãmiti se*) — prenuti se od sna

pregrša, ž. — pregršt

prehãmiti se, svrš. 2 a — osupnuti se, sustegnuti se. *Zãdnji čas se je*
prehãmil, pak ni nĩš røkøl.

prẽja, ž. 2 a — pređa, *prẽjica*, ž. 2 c — predica

prekopítnati se, svrš. 30 c — prebaciti se preko glave, prevaliti se

prelandíratí, nesvrš. — odskitati se, otići

prẽlo, sr. — predivo predenje

prẽluka, ž. — otvor u živíci, prijelaz

premandúriti se, svrš. 2 a — preodjenuti se, promijeniti odjeću

premogúc, pridj. 7 — imućan. *Nis tãk premogúc dã bi sína škõlal. pre-*
mogúćnost, ž. 4 — mogućnost; *premožẽnje*, sr. — imetak

prenavídati se, nesvrš. 29 — prenavljati se, prenemagati se, pretvarati
se, afektirati. *Lípo divãni, kěj se prenavídaš!*

prẽpast, ž. — propast, ponor. *Opãl je v jẽnu prẽpast i ni mõgøl vãn.*

prestrõjbatí, svrš. (*is-*) — proćistiti. *Popí si tẽha, bã te isprestrõjbal.*

prešteran, pridj. — gizdav, ohol. *Kěj je tō prešterna cūra!*

prešėkan, pridj., pejor. — gizdav, ohol

pretrıpati se, nesvrš. 2 b — skitati se. *Niš ne dēla, sām se pretrıplje okolo.*

prėtržica, m. — preprodavač. *Tō je jėn prėtržica.*

prez', prijedl. — bez

prėhak, pridj. 3 d — prhak. *Tē su rúške prėške.*

prgamōna, ž. bot. — odlika kruške

prėhafka, ž. — žiška, sićušna žeravica. *Ógənj je zagınal, nı vıše nı prėhafke.*

prhāti, nesvrš. (*is-*, *ras-*) 11 c — udarati nogom. *Ne prši me iz mojē hıže.*

Bım te isprhal. Sū je žerāvıcu raspřhala. — *prhnāti*, svrš. (*is-*, *ot-*, *po-*, *ras-*) 11 b — udariti nogom, baciti. *Nėdi krāvı blızum da te ne*

prhne. Sət kāt səm stāra, sət me je otrprhnal öt sebe. — *poprhėvati*

(*poprhāvati*, *poprhıvati*) nesvrš. — gurkati nogom, potiskivati. *Kı*

je slāp, sı ga poprhūju. — *rasprhėvati* (*-āvati*, *-ıvati*) — razbacivati,

rasipati, *raspršivati*. *Ne rasprhūj pažuljėvine.*

pribrljėvati, nesvrš. (*za-*) 21 c — uskakati u riječ

prıdən, pridj. 9 a — valjan, dobar, vrijedan. *Žėna mu je prıdna.*

prıfōgati si, svrš. — priuštiti si. *Škřt je, niš sı ne prıfōga.*

prıhul(j)ıti se, svrš. 2 a — povinuti se, pogrbiti se. *Tāj čōvık hōdi jāko*

prihuljeno.

prijėti, svrš. 24 — primiti, prihvatiti, uzeti. *Prıjel je dıte v rúke. Būdi*

jım dōbər āk te k sėbi prımiju. — *prıjımati*, nesvrš., 2 b — pri-

mati, prihvaćati, uzimati. *Mūž dodāje, a žėna prıjımlje.*

prık, pril. — preko *Idem prık. nāprık* — odoka, na akord. *Nāprık smu*

se pōgodıli zāt pōsəl. — *napoprık*, *poprık* (*pōprık*) — poprijeko,

prećcem. *Zamıril səm mu se pāk me napoprık gledı. Prėdite na-*

poprık, bržıje bute dōšli. — *vūprık* — izravno, vulgarno. *Vūprık*

me je prėklel. prıkānja, ž. 2 a — kraj na drugoj obali. *Būš se žė-*

nił is prıkānje? — *prıkānjısica*, ž. — prećanka, *prıkānjəc*, m. —

prećanin

prikėćıti, svrš., 2 a — prikvaćiti, pritisnuti. *Kāt səm ga prikėćıl, ũnda*

je prıznal.

prılizən, pridj. 8 b — koji se ulaguje, umiljat

prımūlıti, svrš. 2 a — odobriti, pristati, popustiti. *Tı mōraš nıkej pri-*

mūlıti āk óėš da se nagodımu.

prıor, m. — prvo oranje, *prıorıti*, nesvrš. — prvi put orati. *Kādi je*

cılına tu se nājprve prıorı.

prırankı, m. mn. — povrće konzervirano preko zime za proljetno sade-

nje: repa, kupus, mrkva i sl. Prırankı su za sıme.

prıstrešək, m. — trijem, predvorje starinskih kuća

prıstrhnāti, svrš. 11 b — pristati, složiti se s kim. *Jā səm k ócu prı-*

střhnal.

prıšvarək, m. — nadimak

prıš, m. 6 a — prišt, *prıšājıv'*, pridj. 10 a — prištav, *ısprıšıti se*, svrš.

31 a — osuti se prištavima. *Sā su mu se plėća ısprıšıla.*

-*príti*, svrš. 25: *otpríti* — otvoriti, *potpríti*, *ispotpríti* — zatvoriti iznutra, *zapríti* — zatvoriti. *Kāk si ōtprl, tāk i zāpri*. -*pīrati*, 3 a, nesvrš: *otpīrati* — otvarati, *potpīrati* — zatvarati iznutra, *zapīrati* — zatvarati. *Ne zapīrji vrāt. Sī su se pozapīrali*.

prītūrčiti, svrš. — prisiliti, primorati. *Pritūrčila ga bum spāt*.

prīžen, pril. — u izrazima: *prēšal je na prīžen, išal bu na prīžen, ide na prīžen* i sl. — priženio se, priženit će se itd.

přlj, m. 3 — lijevča

prôcanja, ž. — krušna košara

proč, pril. — odavde, dalje. *Bīži proč! Prēšal je proč ōd mene*.

profīn, m. 6 b — parfem

prókšen, pridj. 10 a — izbirljiv, razmažen, obijestan, *prokšīja*, ž. — razmaženost, obijest; *prokšīti se*, nesvrš. 9 (*ras-, s- se*). *Ne prókši se, jī lipo. Rāsprokšīli su tō práse pak něće kej gōt jīsti*.

prōtvon, m. (i *prótvon*, 9 b) — limena tepsija za pečenje kruha; *protvonīčak*, m., dem.

přt, m. — zavežljaj, brema, voz (što se přti), *přtič*, 9 b — osrednji voz, *přtičok*, m. 7 a — manji voz; *přtiti*, nesvrš. (*do-, na-, ot-, pre-, ras-, za-*) — 1. praviti přtinu. *Sī raspřtil snīk pred hīžum?*, 2. teško i mnogo nositi. *Přti brīme džf. Sāčesa je iz Mērike dopřtil. otpřtiti se* — uputiti se; *zapřtiti se* — zavući se, popeti se. *Zapřtil se nikam na senīk*.

přten, pridj. — konopljan, lanen. *Nōsi sāmo přtene rŭbače*.

přve, *přvo*, pril. — prije, naprvo — naprijed. *Pđj nāpřvo. odnāpřvo* — sprijeda, od sprijeda, *odnāpri*. *Odnāpřvo, pret sīmi svāti ide fēndrija i jūška. F cīrkvi stōj odnāpri, bōlje buš vīdila mladomāšnika*. — *přveskinja*, ž. — mlada krava, koja se prvi put telila; *přvič*, m. 6 b — prvo zvono za misu. *Ob devēti zvonŭ přvič, ob desēti drugōč, a ob jednājstŭ skŭp i za pŕstup*.

přzder, m. 9 b — pozder, tar od lana ili konoplje

pŭčka, ž. — kukuruzna kokica, raspuklo pŕeno kukuruzno zrno

pŭčvina, ž. — pukotina, raspuklina

pŭčiti, nesvrš. (*na-*) 2 a — huckati. *Napŭčil je cúčka nā me*.

pŭčnati, svrš. 2 c — kapnuti, uliti samo malo tekućine. *Pŭčni mi vīč mālō mlīka f kāvū*.

pŭjati, nesvrš. 29 — spolno općiti (uglavnom za gmazove). *Kāče se pŭjaju*.

pŭhavina, ž. — puhanje, vjetar. *Bīlo je dōsta pŭhavine tāj dān*.

pŭkati, nesvrš. (*is-, na-, po-, pre-*) 30 a — vaditi, čupati. *Pŭčemu lān, řipu, korābu, korēnje, cīkvu, nākol, kōlje, sākej. Ispŭkal je pār rŭkoveti sēna is stōga i s tīm potpālil kīče. ispŭknati*, svrš. 30 c — izvući, iščupati. *Ispŭkni si tŭ sīvu lās iz lāpe. prepukēvati* (prepu-kivati) 21 c — čupanjem rijediti (usjeve, povrće). *Prepukŭjem salātu, pŕegŭsta mi je*.

pŭkljavf, pridj. — grbav, *pŭkljavōc*, m. — grbavac, *pŭkljafka*, ž. — grbavica; *pŭkleša*, m. pejor. — grbavac; *pukljāk*, m. 6 b, pejor. — grbavac, *opŭkljaviti*, svrš. — ogrbaviti

pūntati se, nesvrš. (s-) — buniti se. *Odjēmpūt se spūntal i cūru ostāvīl.*
pūšica, ž. 2 c, bot. — pušina
pušīlūla, m. 2 a — strastven pušač
pūrica, ž. 2 c — 1. purica, 2. pjega na licu, *puričāst*, pridj. 2 d — pjegav.
Līce jī je puričāsto kak pūrje jājce.
putāča, ž. 2 a — anat. — volja (u živadi). *Vīš kākvu īma putāču tā*
pūra, dōbro se nazōbala.
pūtār, m. — maslac
pūza, ž. 4 a — dio kola
pūzati, nesvrš. (do-, is-, ot-, pre-, za-) — 1. puzati, 2. penjati se na drvo.
Dēčki pūzaju na jālvu pāk su jim lāče sē od smolē. Zapūzal bi ūn
i na nājviši rāst. Prepūzal je do pōl stūpa, ūnda se osmōknał i opal.
pūznati, nesvrš. 2 c (s-) — opadati (o kosi). *Počēla ti je lāpa*
pūznati.
pōčkāti, nesvrš. (na-, po-, s-) 13 — sjeckati, rezuckati. *Ne pōckaj krūh,*
odriži si cilu šnjītu. otpōcnāti, svrš. 3 b — odrezati, odsjeći koma-
dić, mrvicu čega. Sāmo sām si mālo otpōcnał kobasē.
pōčka, ž., *pōčkotina*, ž. — bobica grožđa bez ljuske
pōhāti, nesvrš. (is-, na- se) 11 c — udarati nogom. *Tā se krāva pōše, nēdi*
jī blizum. — pōhnāti, svrš. (is-, ot-) 12 b — udariti nogom. *Kōnj*
ga je pōhnał. Ispōhni mu lōptu iz rūk. — prepōhāti — probiti.
Dānce se na čābrici prepōhnało.
pōs, m. — pas, samo u prenesenom značenju: zla osoba. *Tō je jēn pōs.*
Od tēga pōsa nē buš nīš dōbil. pājśī, pridj. — pasji, *pājśāča*, ž. 2 a,
zool. — vrsta muhe, *pājśāk*, m. 6 b — divlji pas, *pājśīna*, ž. 4 a —
nešto pseće. *Se smrdī po pājśīni. pīso*, m. (-ota), dječ. hipok. — pas
pōsīkati, nesvrš. 30 a — psikati, biti ljut. *Gusāk pōsīče na dīte, cē ga*
kljūnati.
pōsāk, m. 8 — pupak u životinje, srce u luka
pōzdīti, nesvrš. (is- se, za-) 12 a — bazdjeti, smrdjeti. *Srām te bīlo, kēj*
pōzdiš! Sē ste zapōzdīli. prepōzdīti, iron. — nadvladati, pobijediti,
prevariti. *Jēsu vas prepōzdīli, jēsu! raspōzdīti se*, pejor. — razlju-
titi se. *Raspōzdi se za sāku malēnkost.*

ŕ

rābar, m., arh. — razbojnik, lopov, *rabarīja*, ž. — razbojništvo, lopov-
ština.
rāca, ž. 2 a zool. — patka, *racāk*, 6 b, *rācman*, m. — patak, *rācica*, ž.
2 c — patkica, *racetīna*, ž. 2 a — pačetina, *rācl(j)i*, pridj. — pačji
rāfīja, ž. — liko. *Rāfiju kupūjem za izvežīvanje tŗša.*
rāfnik, m. — dimnjak
rājmati, nesvrš. (za-) — pamtiti, sjećati se. *Ne rājman ja tēga. Būš tī*
mēne zarājmal!

- râjtati*, nesvrš. (*po-, raz-, spo-*) — 1. rešetati, 2. misliti, opazati. *Niš ne porâjta. Nis sporâjtal kad je dôšal.* — *zarâjtati* — pejor. spiskati, potrošiti — *Zarâjtal je sê kêj je zaslúžil.* — *râjtica*, ž. — vrsta rešeta
- râjzati*, nesvrš., (*na- se, pre-*) pejor. — skitati se. *Sâmo da ji je râjzati, a dêlala nê bi. Nê znam kâm je ôpet prerâjzala.*
- râjža*, ž., bot. — riža
- ramnâti*, nesvrš., (*iz-, na-, ob-, po-, z-, za-*) 13 — 1. ravnati, 2. nabirati, plisirati (domaće ženske bijele suknje), *ramnačica*, ž. 2 a — žena koja »ramna«. *Jâ sâm bila dôbra ramnačica, is trî fâr su mi rûbače nosile ramnat.*
- rândlik*, m. — plitki lonac, šerpa, *rândličac*, m. dem.
- rascânjgati*, svrš. — poderati, uništiti odjeću. *Za mîsac dân je nôve nofçate lâce rascânjgal.*
- rasflinkati*, svrš. — potrošiti. *Ne môraš sê rasflinkati v ôsmi danî. Sê je rasflinkala.*
- raspinjâč*, m. 6 b — dio tkalačkog stana, sprava koja satkano platno drži napetim
- râsporâk*, m. prerez rastriz (na hlačama, suknjama)
- raspôštati se*, svrš. — rasiјati se, rasuti se. *Sâ dîca su mi se po svîtu raspôštala.*
- râstava*, ž. — krstina (žita, kukuruza), *râstaviti*, nesvrš. (*z-*) — stavljati snopove u krstine. *Sê smu zrâstavili.*
- rastîlo*, sr. — rastenje. *Nâjgorja je dôba kâsno prôlice: sê je jôš na rastîlu, ničesa zrelêga ni.*
- rastovînac*, m. 7 a, bot. — neka zeljasta šumska biljka. *Krâve su se rastovînca napâsle.* — *rašê*, sr. — hrašće, hrastik
- râšâk*, m. — motovilo. *Na râšâk se štrînje namâcu.*
- râtati se*, nesvrš. (*na- se*) — gajiti se, ploditi se. *Dâ bi vam se râtale kôkice, pûrice, krâvice i gûdice!* (iz božićne čestitke) *râtaj*, m. — orač. *Dânâs imamu râtaja.*
- râtâlј*, m. — kolac kojim se na vozu učvršćuju drva, burad i sl. *ratljâti*, nesvrš. (*od-, za-*) 13 — pričvrstiti tovar »ratljem« *Tâk je zaratlјano da sât ne môrem odratlјati.*
- razbûriti se*, svrš. 2 a — uzrujati se. *Sâ razbûrjen se vînal.*
- râzum*, pril. — razom, do razine. *Dâla mi je râzum pûn lônac mêlje.*
- rêbrnje*, ž., mn. — postranične daske na kolima (za rasuti teret)
- rêcipis*, m. — recept
- rêcâlј*, m. 7 a — poprečna ručka na dršku kose
- rêd'*, m. — red, čistoća. *Dêni tô k rêdu. rêdi*, prijed. — nasuprot. *Na-prâvil bum hîžu tôčno rêdi stârega grâda. rêditi*, nesvrš. (*iz-, po-, pri-, v-, za-*), 30 b — rediti, uređivati. *Hîžu si je izrêdîl. Porêdi sê po kuhînji. Čêkej dok se vrêdim. Kad nîvju zarêdim, ûnda idem na pâšu. narêditi*, svrš. — učiniti. *Kêj si narêdîl? Niš ni narêjeno.* — *rejêvati*, nesvrš. (*iz-, po-, v-, za*) 21 c — ređivati: *Ôvo si izrejêujem za kuhînju. Bâš je pôstelј porejêvala. Vrejêval se za k mâši. náre-*

- dən*, pridj. 8 b — prikladan, zgodan, nevelik. *Zěmi si naredniju košaricu da lākše doněseš. ėporedən*, pridj. — povelik, pogolem. *Ima ėporednu trbušinu. vrědən*, pridj. — uredan. *Imaš vrědnu žěnu. regulāti (regolāti)*, nesvrš. (*iz-, na- se*) 13 — kopati i krčiti zemljište za novi vinograd
- reketâš*, m. 6 b — ribaljka, vrsta ribeža (za hren, limun i sl.)
- remēnəc*, m. — žniranac
- rēmjin*, m. — okvir
- remōnika*, ž. — harmonika, *remōničica*, ž. — harmoničica
- rengljāti*, nesvrš. 13 — promuklo govoriti, *rengljāsati*, nesvrš. 29, pejor. — promuklo govoriti. *Rengljāsa pak niš ne rāzmim. rēngļavī*, pridj. — promukao
- rēp*, m. 6 a — rep, *repícək*, *répəc*, 7 a, *répək*, 8, m. — repic, *repūča*, ž. 2 a — repatica, *pōdrepica*, m. — podrepaš, *zrēpiti se*, svrš. 2 a, pejor. — udružiti se, sprijateljiti se. *Pōk se ž nīm zrēpila, tō je sēsīm drūga cūra.*
- rēšt*, m. 3 — zatvor, *reštānəc*, m. — zatvorenik, *reštānka*, ž. — zatvorenica
- ribēzlin*, m., bot. — ribiz
- ribīc*, m. — 1. ribič, 2. zool. vodomar
- rīgəlĵ*, m. — zasun, kračun, *odrigljāti*, svrš. 13 — otkračunati, *zarigljāti* — zakračunati. *Zarigļaj dōbro kad pōjdeš spāt.*
- riktārīti se*, nesvrš. 30 b — igrati se »suca«: pogađati tko je udario
- riktati*, nesvrš. (*na-, po-, pri-, v-, z-*) — rediti, uređivati, *Kām se riktaš? Narīktaj vūru. Porīktala je pōstelĵ. Dōbro si se vrīktal. Ni māti te nē bu poznāla kad te jā vrīktam.*
- ringljōz'*, m. 6 b, bot. — odlika šljive (crvena, okrugla, krupna)
- rīnka*, ž. — kolut, *rīnčica*, ž. — kolutić, naušnica. *Rīnčice ji je kúpil za fěrmu.*
- rīparka*, ž., zool. — vrsta ptice
- rīt*, ž. — stražnjica. *Dōbil buš po rīti. rītница.*, ž. — debelo meso na stražnjici, *zārītək*, m. — stražnji dio (čameca), *rītni*, pridj. — stražnjicni, *nārīt*, pril. — natraške, *vrītkati se*, nesvrš. — vreckati se, *rītati se, vrītnati*, svrš. 2 c — udariti, rītnuti. *Pāzi da te krāva ne vrītne.*
- rivāti*, nesvrš. (*do-, iz-, na-, od-, raz-, z-, za-*) 13 — rivati, gurati. *Dorivaj mi unāj kāmēn. Sē je ėt sebe razrīval. Zarīval se v zādrugu i sēt dōbro slūži. rīnati*, svrš. 2 c (*iz-, na-, od-, po-, raz-, z-, za-*) — rinuti. *Porīni ga vōdu. Sē smu zrīnali f senīk. -rivāvati, (na- se, od-, po-, raz-, za-), iter. 21 c. Ne odrivūj me ėd sebe! Dica, kēj se porivūjete? Pōčel je sē ėt sebe razrivāvati i pohitāvati. — porivālək*, m. — gurač, naprava kojom se što istiskuje iz cijevi
- rīzati*, nesvrš. (*iz-, na-, ob-, od-, po-, pre-, raz-, v-, z-, za-*) 2 b — rezati, pilati. *Rīžemu dřva. Zrīzali smu trōja kōla dřf. — rīzlo*, sr. 5 a — sječivo, svako orude kojim se reže. *Imaš kākvo rīzlo pīr sebi? — rīznīk*, m. 6 b — obrezana lozova mladica
- rōde*, sr. zbir. — lozne mladice, *rodīka*, ž. 2 a — lozna mladica

rođiti, nesvrš. 12 a — *tuliti*, *derati se*. *Krāva je glādna pak rōdi*.
rōglje, ž., mn. 6 b — *rogulje*, *vile*, *rogliše*, sr. 3 b — *držak od vila*, *nā-rogļaj*, m. — *naviljak*. *Hīti nārogļaj štrāje pot krāve*.
rogūša, ž. 2 a, zool. — *žiška koja napada žitno zrno*
rōkofšica, ž., bot. — *odlika kruške*
rōksati, nesvrš. — *bljuvati* (samo za mačke i pse)
rōl, m. 4, *rōlica*, ž. — *pećnica*. *Kěj je v rōlu? Dēni křuh v rōlicu*.
rōna, ž., bot. — *cikla*
ropotāti, nesvrš. (za-) 11 a *ropotānjiti*, nesvrš. (za-) 30 b — *tutnjiti*, *lupati*. *Kěj tō ropōće? Zākej ropotānjš po hīži?*
rōštati, nesvrš. (za-) — *zveketati*, *lupkarati*, *šuskati*. *Čūlo se kāgda gdō na nāži rōšta z orīhi*. — *roštarija*, ž. — *svaštarija*, *ropotarija*, *odbačene stvari*
rōzgra, ž. 6 b — *vriježe od bundeve ili krastavca*, fig. *loza*, *pasmina*, *rozgvāca*, ž. 2 a — *dem*.
rōža, ž. — *ruža*, *cvijet*, *rōžica*, ž., dem., *gātroža*, ž. — *vrtna ruža*
rožićak, m. 7 a, bot. — *rogač*
rožnica, ž. 2 a — *krovnna greda koja nosi crijep*
rūbiti, nesvrš. 30 a (*ob-*, *od-*, *po-*, *pri-*, *za-*) — *rubiti*, *rezati*, *obrubljivati*. *Odrūbi mi jēdnu šibu*. *Zarūbila sēm ti rūbēc*. *rūb^h*, m. — 1. *rub*, 2. *stolnjak*, *rūbača*, ž. 2 a — 1. *muška košulja*, 2. *vrsta domaće ženske suknje*, *rūbačica*, ž. 2 d, dem.
rūčati, nesvrš. (*na-*, *se*, *za-*) 31 b — *tuliti*, *zavijati* (od boli). *Cūcək ruči*. *Zarūčal je kěj vōl*.
rūditi, nesvrš. (*iz-*, *na-*, *o-*) — *kruniti* (*kukuruz*, *mahunarke*) *Rūdimu debēlku*. *Narūdil mi je pūnu zdēlu grāha*.
rūhar, m., *rūharica*, ž. — *pratilac*, *pratilja mladenkina ruha uoči svadbe*
rūka, ž. 5 — 1. *ruka*, 2. *dio željezničkog semafora*, *nāručni*, pridj. — *ručni*. *Trība mi nāručna košārica*. *narukāča*, ž., 2 a — *ručna košarica*, *porūka*, ž. — *vjenčanje*, *porūčati*, nesvrš. 31 c — *vjenčati*, *porūčiti se*, svrš. 9 — *vjenčati se*. *V nedīlju se budu pōručili*. *poručni*, pridj. — *vjenčani*, *poručnina*, ž. 4 a — *vjenčano ruho*
rūknati, svrš. 2 c — *nasrnuti*, *gurnuti*. *Sī smu slōžno rūknali i trām je bīl na kōli*.
rumpitāti, nesvrš. 30 a — *štropotati*, *bučiti*
rūndati, nesvrš. (*iz-*, *ispri-*, *pre-*, *raz-*, *z-*, *za-*) — *rovati*. *Svinje rūndaju po slivāru*. *Nīgdo mi je sē po lādici razrūndal*.
rūpiti, nesvrš. (za-) 31 b — *grmjeti*, *tutnjiti*. *Kādi to rūpī*. *Jāko je zarūpilo*.
rūstati, nesvrš. (*po-*, *z-*) 29 — *hruskati*, *krekati*. *Rūstal je zubmī od jāda*. *Zrūstaj mī tē lišnjike*. *rusļāti*, nesvrš. (*po-*, *z-*) 13 — *grickati*, *krekati*. *Vīš kāk si jēverica orīške rusļā*. *rustika*, ž. 2 a, bot. — *odlika trešnje*
rūsak, m. — *naprtnjača*
rūška, ž., bot. — *kruška*, *rūškica*, ž. dem.
rūzati, nesvrš. — *gromko prditi*, *rūznati*, svrš. 2 c — *gromko prdnuti*
ružina, ž. 4 a — *golemo mnoštvo*. *Ružina svīta je bīla na kōlodvoru*.

- sä, zamj. — sav. *Sä krüh su pojili. Sä je izmüčena. Sè je naprāvno. sägdì, sïgdì, pril.* — svagdje, *säkuđ^t, sïkuđ^t* — svukuda, *säkam, sïkam* — svakamo, *pösìm* — svuda, *säsìm* — sasvim. *Säsìm ga säsìci. sèbirad^t*, m. — onaj tko sve želi, nezajazljivac
- sabät*, m. 6 b — hrabrost, smionost. *Nimaš ti sabäta k mènì dôjti.*
- säd*, m., *sadê* (arh. *sadjê*), sr. — voće. *Imamu sakojäkega säda. Lëtus bu sadê dobro òbrodilo.*
- sájati se*, v. hoditi
- säjder*, m. — voćni mošt. *Säjder přేశamu od jābuk ili rūšək.*
- säje*, ž., mn. 2 a — čađa, *säjav^f*, pridj. — čađav, *nasäjaviti se*, svrš. — načaditi se, *zasäjaviti* — začaditi. *Nè znaš kúriti, sè si zasäjavil.*
- Säjsko*, sr. — kraj jugozapadno od brda Vodenice (Jugovac, Breznik), pogrđan naziv zbog česte upotrebe uzrečice *sè (saj)*, *Säjec*, m. — čovjek iz Sajskoga, *Sājka*, ž. — žena iz Sajskoga
- säk*, m. ribarska mreža na motki, *sáčəc*, m., dem.
- salüpi*, m., mn. 1 c — zalisci, *salupäca*, ž. 2 a — koja ima jake *salupe*, najčešće kokoš s mnogo perja oko ušiju, *salupäk*, m. 6 b — koji ima jake *salupe*, najčešće pijetao s mnogo perja oko ušiju
- sâm*, pridj. 5 a — sam, *samica*, ž. 2 a — rozgalica, pjesma koja se solo pjeva, *samína*, ž. 4 a — osama. *Hiža mu je na samíni. samonik*, m. — samonikla biljka, *samovük*, m. — samoživac, sebičnjak, *samovükast*, pridj. — samoživ, sebičan, *posamìčno*, pril. — pojedinačno. *Tò nè bu išlo posamìčno.*
- sâni*, ž., mn. 2 a — saone, *sančice*, ž., mn. 2 a — saonice, *sanína*, ž., 2 a snijeg pogodan za vožnju saonama. *Sè zimê je bila dobra sanína.*
- sê*, *séga*, zamj. — samo u izričajima: *sè zimê* — prošle zime, *séga lèta* — prošloga ljeta, *sè jèseni*, *séga pròlića*.
- sembäti se*, nesvrš. (*do- se*) 13 — masovno íci, íci u mnoštvu. *Püre se sembāju na njuvu. Čüda ji se dosembälo.*
- senétiti se*, svrš. (*pre- se*) 30 b — presenetiti se. *Sämo se senétil käd je tò čül.*
- séno*, *sejèno*, pril. — svejedno, ipak. *Séno ti dôjdi k nàm.*
- sfifoliti se*, svrš. — smotati se, skljkovati se. *Täk ju je žböknał da se sämo sfifolila f trāvu.*
- síce*, sr. — cjediljka, *síčəce*, sr. — cjediljčica. *Na síce precíjāmu mlíko.*
- síci*, nesvrš. (*ispre-, na-, op-, ot-, po-, pot-, pre-, pri-, ra-, sə-, za-*) 15 — sjeći, *-síkati*, 29 *ispresíkati*, svrš. — ispresjeći. *Zājci su mi sù hřš ispresíkali i zmotāli. opsíkati*, nesvrš. — opsjecati, *prisíkati* — prisjecati *zasíkati* — zasjecati, *sikljätì*, nesvrš. 13 — sjeckati. *pócik*, m. 9 a — temeljna greda u drvenjari, podsjek. *Hiža je na póciki.*
- sīga*, ž. 2 a — promuklost, *sīgav^f*, pridj. — promukao, *osīgaviti*, svrš. — promuknuti. *Od česa si osīgavil? sigāsati*, nesvrš. 29 pejor. — promuklo govoriti, *sigäca*, ž., 2 a, pejor. promukla žena. *Kèj sigāsātü, sigäca sīgava!*

sigurāti, (arh. *securāti*) nesvrš. 13 — sokoliti, hrabriti. *Nemōj ga sigurāti da se po slīva pēnguli.*
sīla, ž. 2a — sila, potreba, nužda. *Jé ti novác sīla? sīlno*, pridj. — potrebno. nužno. *Sīlno mi je, nigdār mi silnīje nī bilo.*
šim, *šimukej*, pril. — ovamo
sípiti, nesvrš. (za-) 31 a — gušiti, štipati u grlu. *Sipī me od paprike.*
sipúnjiti, nesvrš., 30 a — astmatično disati, soptati, *zasipúnjiti se*, svrš. — usoptati se, zaduhati se
sirnjäča, ž. 2 a — košara za sušenje sira
širobat, ž. bot. — pavitina. *Od širobati smu niháljku napravīli.*
síd', m. 6 a — 1. sjedenje. *Nī mi do sīda.* 2. kokošinjac. *Kōkoši su na sīdu.* — *šidičān*, pridj. — zavičajan
sirōjsīna, ž. — siromaštvo. *Prī nji je vēlika sirōjsīna.*
sitīna, ž. 4 a, bot. — šaš
šitān, pridj. 3 d — preosjetljiv, nervozan, svadljiv. *Kēj si dánās tāk šitān?*
sivf, pridj. 6 — 1. siv, sijed, *sivonja*, m. pejor. — sjedoglavac, *siviti*, nesvrš. (o-, po-) 31 a — sivjeti, sijediti. *Rāno sām posīvil od vēliki brīk.*
skānčati se, nesvrš. 29 — *skanjivati se*. *Ōte, kēj se skānčate!*
skīčiti, svrš. 2 a — silom skinuti, strgnuti. *Rúbac ji je skīčil iz glavē.*
sklānji, m., mn. 6 a — naprava za prevoženje buradi na kolima (dvije u sredīmi izbočene oblice spojene prečkom na svakom kraju).
sklepenīti, svrš. 12 b — ostati bez daha, umrijeti. *Tāk ju je kāšalj prijel da je tīla sklepenīti.*
sklēpesiti, svrš. — skuckati, skupiti. *Ūna sirōta si bu jēdva sklēpesīla za pūt, a jā ji mōram kúpiti nīkej opravīla.*
sklitāriti se, nesvrš. 30 b — skitati se. *Kūt se sklitāriš.*
sklōpi, ž. mn. — duboka i tījesna dolina među brdima. *Kāt smu dōšli vū ne sklōpi, mīslīli smu da nē bumu nigdār izdšli.*
skmřcati, *skomřcati*, nesvrš. — jecati, plačljivo uzdisati, *skmřknati*, *zaskmřknati*, svrš. — zaskvičati, zajecati
skōbiti se, svrš. 2 a — sukobiti se, dogoditi se. *Sē se je skōbīlo v jēnim dānu.*
skolēpiti se, svrš. 2 a — naglo ustati iza sna
skōlāk, m. — drvena ploha za pokrivanje kiselog kupusa ili repe u badnju
skomīne, ž. 2a — utrnulost zuba. *Od jābuk dobīm skomīne.*
skončāti se, svrš. 13 — ubiti se, počiniti samoubojstvo
skrādñji, pridj. — posljednji. *Nē bum ti oprostīla do skrādñjega čāsa.*
skrivālāk, m. 7 a — nedruštven čovjek, koji izbjegava ljude
skrivuncē, pril. — kriomice, krišom
skrnčāti, nesvrš. (za-) 13 — ječati, cviljeti od bola (samo za životinje). *Ne jī, sāmō skrnči.*
skřsnati, svrš. — nestati. *Kām je skřsnal tāj čóvik?*
skruľncati, nesvrš. — kruliti, roktati. *Svīnje skruľncaju.*

sküba, ž. 2 a — avet kojom se djeca plaše da ne idu u vinograd. *Bü te sküba äg buš säm išöl f tře.*
sküha, ž. 2 a — koliko treba za jedan obrok. *Posüdi mi skühu želja.*
skükati, nesvrš. — kukati, stenjati. *Kräva mi nikej sküka.*
sküpnik, m. — priženja, domazet
skuporit, m. 1 c — škrtac, *skuporitka*, ž. — škrtica žena
sküpsti 27 b — (o-, po-) — čupati, čerupati. *Käk me tö strízeš da me skübe.*
sküta, ž. 2 a — sirutka
skuznoväti, nesvrš. 14 — biti u brizi. *Skuznüjem këj cu za oprävu ditetu.*
skvřknati se, svrš. — stvrdnuti se. *Tíše mi se skvřknalo.*
slägök, *släfök*, 3 d — jeftin. *Jä bi tö i släze kúpila.*
slaköper, m., zool. — svračak
slanina, ž. 2 a — svinja za klanje; suho meso. *Sránil säm dví slanine. Iznajüli smu se slanine ové zimé.*
slavícök, m. 7 a, zool. — slavuj
slifskati, nesvrš. (na- se) — plakati, jaukati, cviljeti. *Naslifkal se buš ti döc ti räna zacili.*
slipiti, nesvrš. (o-, za-) 9 — 1. slijepiti, obmanjivati. *Kěj ga slipiš, istinu mu poví. Ide za njim kägda ju je zäslipil.* 2. usuditi se. *Kěj te je slipilo iti ná tu slivu?* (Kako si se usudio ići na tu šljivu?)
slivär, m. 6 b — voćnjak, šljivik. *Imam f sliväru i slif, i rüšök, i jäbuk.*
sloboditi, nesvrš. (o-) 10 a — hrabriti, bodriti
sloböjsina, ž. — sloboda, slobostina
slükati, nesvrš. (do, od-) pejor. — hodati, skitati se. *Käm slükaš? slük-nati*, svrš. 2 c — ući, upasti. *Päzi da ne slükneš f kákvu jämu.*
smícati (*smícam* i *smičem*), nesvrš. (o-, po-) 29 ili 30 a — brisati. *Smičem lónäc. Osmíci këj si zamäzal. smícati se* — sklizati se. *Osmiče mi se po trávi. Ne smícaj se v növi läča vuz zíd.*
smógor, m. 7 b, bot. — bor, *smogorícök*, m. — boric
smök, m. 6 a — ono što daje hrani naročit ukus: vrhnje, hren, luk, umak
smřdati, nesvrš. (do-, pre-) pejor. — hodati, lunjati. *Küt smřdaš cílu nöc? Nē znam käm je presmřdal.*
smřkast, pridj. — slabunjav, boležljiv
smüdrati se, nesvrš. (po- se, od- se) — klizati se, vozati se sjedećke. *Ne smüdraj se tü, büš rit zašpränjil.*
smükavöc, m., bot. — vrsta zeljaste biljke, divlji hren
smüknati, svrš. 30 a — pobjeći, pasti. *Věc je nükam smüknal. Päzi da f Küpu ne smükneš! osmüknati*, iron. — ukrasti
snága, ž. 4 a — 1. snaga, 2. čistoća, arh.; *nesnága*, ž., 4 a — nečistoća, životinja koja stvara nečistoću. *Säkakve se nesnagē tü zäkotilo. — snázän*, pridj. 9 a — 1. snažan, 2. čist. *Prí nji je jáko snázno. snážiti*, nesvrš. (na-, o-, po-) 30 b — čistiti. *Snážim kótäc. Nasnážil säm hrumpíra. Osnáží čizmice.*
snéti, 24, svrš. — skinuti. *Sněmi kobásu iz näžje. — snimati*, nesvrš. 2 b — skidati. *Nemöj tö snimati is kól. Snimljem rübäc iz glavé.*

sníčúr, m. 6 b — kržljavac. *Kěj se tēja sníčúra bojíš?*
snóc, pril. — sinoć; *snóčkanji*, pridj. — sinoćni. *Zarâjmal buš ti svóju snóčkanju besídu.* — *prěsnoć* — *preksinoć*
sögati, nesvrš. (*za- se*) — dahtati. *Vóli jáko sögaju. Sâmo je sôgal od vrúčka.*
sômić, m. — dio tavana gdje se suši meso
spâčka, ž. — nezgoda, zapreka, spletkâ. *Znâla sâm já da bu úna kakvu göt spâčku narêdila.*
spâlo, sr. — spavanje. *Nâšli su ga na spâlu.* — *nespâlo*, sr. — nespavanje. *Mâglî mi se od nespâla. pospânka*, ž. — 1. pospana žena, 2. spavaćica
spěron, pridj. 3 d — vješt, sposoban, spretan. *Tò je spěrna cûra.*
spétiti, svrš. 30 a — zapaziti, primijetiti. *Áko mi žěnu spetiš med národum, zazóvi ju.* — *spećěvati se*, nesvrš. 21 c — ustručavati se. *Ne spećúj se kât ti kěj ponújaju, vam zěmi.*
-spîti, svrš. 20 (*do-, na-, pri-, vu-, za-*) — *-spjeti*. *Kâm sâm dôspil i prispil. Ák ti kěj naspíje od tēja, sâma si buš kríva. Kâm mi je zâspil taj srp?* (Kamo mi se zametnuo taj srp?)
splôh, pril. — sasvim, potpuno. *Ne omíljamu šenîcu, splôh ju mëljemu.*
spodôba, ž. — slika, prilika, lik, izgled. *Ún je na óčevu spodôbu. spodôbân*, pridj. — sličan, sposoban. *Ni ti niš spodôbna. Sâmo ún je spodôbân to naprâviti.* — *prispodoba*, ž. — poredba, *prispodôbiti*, svrš. — usporediti, *prispodobljěvati*, 21 c — uspoređivati. *Ne prispodobljáj me z unûm fûjkum.*
spôlum, pril. — sasvim, dokraja. *Spôlum ispî vîno.*
spômînak, m. — govor, razgovor. *Bilo je vèlikega spôminka oko tēja.*
spônja, ž. — sigurnica, spona
sporigâvati se, nesvrš. 21 c — podrignivati. *Sporigûje mî se od vâgorkof.*
sporîgnati se, svrš. 2 c — podrignuti se
spôrak, m. — strmina, uzbrdica
sprúglo, sr. 5 a — pruglo
srâga, ž. 2 a — kaplja. *Ni srâgu vodê mi ni dâla.* — *srâžica*, ž., 2 c — kapljica
srâmân, pridj. 3 d — sramežljiv, *nesrâmân* — nesramežljiv
srbešica, ž. 2 a — svrab, svrbež
srčîka, ž. 2 a, bot. — odlika jabuke
srhúriti, nesvrš. (*na- se*) 30 b — drhtati na zimi, zepsti. *Hôdi f îžu, ne srhúri na snîgu.*
sridi, prijedl. — usred, *srididancê*, pril. — oko podneva; *sridânja*, ž. 2 a — sredina, središte; *osrîdâk*, m. — otok (u rijeci), šumarak okružen njivama ili livadama
sřšen, m., zool. — stršljen
stâje, ž., mn. 2 a — građevinske skele
stânje, sr. — kuća s gospodarskim zgradama
stânjen, pridj. — zgrušan; *stânjeno mlîko*, sr. — kiselo mlijeko
stâpi, ž. mn. 2 a — svinjska kralješnica

stār, pridj. 2 a — star, *prīstar*, pridj. — postariji. *Zēl je prīstaru cūru.*
 — *stāregovʹ*, pridj. — koji pripada staromu, *starīkovʹ*, pridj. — starolik, star. *Tō je starīkovo dr̄vo.* — *starōžlivʹ*, pridj. — starolik. *Ūn nī stār, sāmō je starōžlivʹ.* — *ostārnatī*, svrš. 21 d — ostarjeti; *starēšiti se*, nesvrš. 2 a — ljutiti se
stāvica, ž. — zglob
stāviti, nesvrš. 2 a — kolčiti vinograd. *Mūški su prēšli f t̄še stāvit.* — svrš. — zaustaviti. *Jūnēc mi je vūšāl i kōme sēm ga stāvil.*
stēkāl, pridj. 3 a — divlji, bijesan; *osteklīti*, svrš. 12 b — podivljati, pobjesniti. *Cūcāk mi je ostēklil.* — *stekljāk*, m. 6 b — divljak, divlji vrganj, *steklica*, ž. 2 a — divljakinja, goropadnica
stēlja, ž. hot. — bujad, *stelnīk*, m. 6 b — bujadara
stēna, ž. 5 — zid, stijena u građevini
stōlnica, ž. — prečamac u stolu
stožina, ž. 2 a — stožer, drvo oko kojeg se slaže stog
strāh, m. — strah, *nēstrah*, m. — neposlušno, zločesto dijete, *nestrāšōn*, pridj. — neposlušan, zločest, *zāstrah*, m. — onaj tko tjera u strah, terorizira. *Nē buš tī mōj zāstrah.* *strahopāzda*, m. — strašljivac, kukavica
strānjski, pridj. — tuđi
strgāti, nesvrš. (na-, o-, po-, sə-) 11 c — strugati. *Stržēm rīpu. Si ost̄rgal obūću?*
strīc, m. 6 a — 1. stric, 2. bot. *stričāk*, *stričāk*, m. 6 b — bratić, stričević
strīha, ž. 2 a, *strīšina*, ž. — kapnica, kišnica
strīlica, ž. 2 a — stup na trijemu koji drži krovnu gredu
strīžafka, ž. zool. — uholaza
strnōbīti se, svrš. 12 b — umiriti se, strpjeti se. *Rēci mu da se nēk strnōbī dok plācu dobīm.*
strōžāk, m. — 1. trošak, 2. vino oslabljeno vodom
strōžāk, m. — slamnjača. *Na strōžāku je blazīna.*
stūnja, pril. — bez muke, mukte. *Kī bi tili stūnja žīviti, tī se mēnī ne dopādaju.*
stūpiti se, nesvrš. 30 b — razumjeti, shvaćati. *Jā se vū to ne stūpim.*
sūh, pridj. 6 a — suh, mršav, *suhārlivʹ*, pridj. — mršav, *suhōta*, ž. 4 a, *suhōće*, sr. — suša, stara drvena zgrada, *suhālāk*, m. — suharak
sūk, m. — grana, samo u izričajima poput: *Nīmam ni sūka d̄ř.*
sūknati se, svrš. 30 c — lecnuti se, osupnuti se
sūnčēnica, ž. — 1. sunčanica, 2. sunčokret (bot.)
sūploće, sr. — put među plotovima
supričīti, svrš. 31 a — spriječiti, zapriječiti, *supričīti se* — ispriječiti se, suprotstaviti se, *supričēvati se*, nesvrš. 21 c — suprotstavljati se. *Ne supričūj mi se.* — *sūprička*, ž. — zapreka, neugodnost
sūprt, pridj. — strm
sūrīti, nesvrš. 31 a — kunjati. *Māčka nīš ne jī, sām surī pri pečī.*
surlāti, nesvrš. (na- se, po-) 13 — gutati velike zalogaje, žderati
sušina, ž. 4 a — suhad, suho granje

sūvati, nesvrš. — udarati, bosti, gurati (rukom, motkom, kolcem, bilo čim dugim). *Ne sūvaj me.* — *sūnati*, svrš. 2 c — sunuti, *posūnati* — naglo progutati. *Róda samo posūne žābu.*

svāk, m. — svak: mužev brat, ženin brat, zaovin muž, ženine sestre muž *svīdār*, m. — svrdlo, *svīdričāk*, m., 7 a — svrdlašce

svijāč, m., 6 b — lozina mladica koja se privija od pritke do pritke

svītiti, nesvrš. (*po-*, *pri-*, *za-*) 31 a — svijetliti. *Čīlu nōc mi lāmpa svītī.* *pōsvīt*, m. — svjetlo, svjetiljka. *Nīmām nīkakevga pōsvīta.* — *svīč-kati*, nesvrš. (*za-* se) — svjetlucati. *Kēj se tō svīčka?* — *svīčāk*, m. 7 a — iskra, svjetlac. *Čūsnał te bum dā buš sē svīčke vīdila.*

svōra, ž. — srčanica (dio kola)

svrkāti, *svrkēvati*, *svrknāti*, v. *frkāti*

sāhnāti, nesvrš. (*po-*, *pre-*) 11 b — sahnuti. *Jābuka je posāhnala.* *osāh-nāti se* — osušiti se. *V lēti se zēmlja bŕzo osāhne.* — *presāhivati*, nesvrš. — presušivati. *Zdēnēc presāhūje, kēj bumu āk sāsīm pre-sāhne?*

sānjem, m. 7 a — sajam. *Bīli smu na sānjmu.* *sānjmeni*, pridj. — sajam-ski. *Pētāk je f Kārlofcu sānjmeni dān.*

š

šāšni-bāšni, indecl. — koještarija, ispraznost. *Sē je tō kēj pripovīdās šāšni-bāšni.*

šatrāti, nesvrš. (*na-*) 13 — pipati, tražiti u mraku. *Ne šatraj po stólu, būš kēj zŕušīl.* *Kōme sām svīcu našātral pó ti kmīci.*

šavrāti, nesvrš. 13 — nespretno hodati, *zašavrāti se* — splesti se. *Zašāv-ral se po kmīci za stólēc.*

ščēr, *ščēra*, pril. — jučer, *prēščer* — prekjučer, *prikprēščer* — nakjuče

šēf, m. — 1. šef, 2. bot. tikvica nalik na bocu s dugim grlom, služi za izvlačenje vina iz bureta

šēfrka, ž. 2 c — zaimača

šēga, ž. 2 a — šala, lakrdija. *Kākvu tō šēgu z mēnum tirāte?*

šēkūtār, m. — crkvenjak; *šekutāriti*, nesvrš. 30 b — pretraživati, prekopavati po stvarima. *Ne šekutāri po lādici.*

šēnk, m. — dar. *Tō ti je za šēnk.* — *šēnkati*, svrš. — darovati, pokloniti

šepāk, m. 6 b — hrom čovjek, *šepāsati*, nesvrš. (*do-*, *od-*) 29 — šepati, hramati

šēperiti, nesvrš. (*na-*), pejor. — točiti. *Dā sām mu našēperīla dupljāk vīna, nē bi me olajāval po sēlu.*

šepurkāti, nesvrš. 13 — pljuskati, kupati; iron. plivati. *Znā Zlāta kēj šepurkāti?*

šeražzlin, m. — metalni žarač

šetōflīn, m. — novčarka

šēveriti, nesvrš. (*za-*) — zanositi se u hodu. *Pīl je ün dok šēveri cēstum.*

šībīčāti, nesvrš. (*po-*) 13 — zabijati šibe na zid ili strop radi žbukanja. *Jā ti tō pošībīčām za vūru.*

šif, m. arh. — parobrod
šikati se, nesvrš. — odgovarati, svidati se. *Měni se tō ne šika. Bū ti se šikalo kad nē buš drūgo imāla.*
šiljt, m. — obod na kapi
šintar, m. — živoder
šiprôn, m. 6 b — pljusak. *Nē bu tō vĕlika kiša, sāmo šiprôn.*
širôčka, ž. — sjekira sa širokim sječivom
šišak, m. 7 a — šija
šivāča, ž. 2 a — šivaća igla
škāf, m. 2 b — vjedro, oveća drvena posuda za tekućinu, *škāfoc*, m., *škafićok*, m. 7 a — dem.
škālja, ž. 2 a — udubina u kamenu
škánjoc, m. 7 a, zool. — kobac, jastreb
škarić, m. 8 (*škaric*, m., 6 b) — dio kola: drvene škare na prednjem dijelu
škârje, ž. — škare
škârpa, ž. — drveni podzid kraj puta, suhozidina
škĕljka, ž. — drvena kvaka za vrata ili prozor
škĕpiriča, ž. 2 a — vižlasta djevojčica
šklĕbati, nesvrš. — klimati. *Zubālo mi šklĕba.*
šklĕcati, nesvrš. škljocati, klecati. *Ne šklĕcaj škârjami. Kolĕna mi šklĕcaju.*
šklĕnæk, m. 7 a — ledenica. *Šklĕnki visiju iz króva.*
šklíčok, m. 7 a — peteljka. *Čerĕšnja ĩma dūže šklíčke nek slĕva.*
škōda, ž. 2 a — šteta, *škōditi*, nesvrš. (*na- po-*) 2 a — škoditi, štetiti, *poškōdan*, pridj. — koji čini štetu. *Jōš nĕs vĕdila tāk poškōdnĕga ditĕta.* — *poškōdnica*, ž. — žena koja čini štetu. *poškōdnjāk*, m. 6 b — štetočina
škōljka, ž. — 1. školjka, 2. komadić, kocka (šećera), *škōljčica*, ž. dem. *Dā mi je vĕć škōljčica cūkora.*
škōpa, ž. — ražena slama za krov, *škōpnik*, m. (*škōpnik*) — snop ražene slame
škópoc, m. 7 a — uštrojen janjac
škrāpati, nesvrš. (*po-*) — prokapljivati, prskati. *Kiša pomālo škrāpa. Sāmo je mālo pōt poškrāpala.*
škrĕbav^f, pridj. — krezub
škrĕc, m. — ugao rupca ili stolnjaka
škrnĕcālĭ, m. — papirna vrećica, *škrnĕclíčok*, m., dem.
škrōbotĕka, ž. 2 a, bot. — odlika jabuke
škrópoc, m. 7 a — lagan i kratkotrajan pljusak
škrpel, m., 8 — vrsta pločastog i krhkog kamena, *škrpĕlnat*, pridj. 10 a — pun škrpela
škŭlja, ž. 2 a — rupa, *škŭljica*, ž. 2 c — rupica, *škŭljčĕst*, pridj. — rupičast, *poškŭljiti*, svrš. 30 b — poviriti, *priškŭljiti* — priviriti, *iškŭljĕvati*, nesvrš. 21 c — izvirivati. *Sāmo iškŭljāj, nĕš nē buš vĕdila.*
škŭndrav^f, pridj. — kovrčav
škŭr, pridj. — tamnosmeđ; *škŭrĭna*, ž. 4 a — sumrak, mrak. *Po škŭrĭni se slābo vĕdi.*

škvāra, ž. 2 a — kolobar masti na juhi. *Žüpa je bila tāk másna dā je sē
 bilo sāmo jēdna škvāra.*
 škvārīati, nesvrš. (po-) 13 oštećivati, upropaštavati., škartirati. *Ne škvār-
 taj tāj papīr z nōžem.*
 škvōræc, m. 7 a, zool. — čvorak
 šlāf, m. — gumena ili plastična cijev za polijevanje ili izvlačenje vina
 iz bureta
 šlēs, m. — klin, vrsta čavla
 šlingatī, nesvrš. (na-) — vesti
 šlōgati, nesvrš. — gatati, šlōgarīca, ž. — gatara
 šlōprok, m., arh. — klaonica
 šlōjsar, m. — bravar
 šljūtati, nesvrš. (od-, pre-) — tumarati. *Prešljūtal je nīkam.*
 šmřcati, nesvrš. (na- se) — 1. uvlačiti bale u nos, 2. jecati, 3. skidati
 sjeme (sa sirka). *Jēsī ošmřcal sīræk?*
 šmrdéknati, svrš. 30 c pejor. — baciti svom snagom. *Šmrdékni máčku
 čez gānæk.*
 šmřkālĵ, m. — bala, sluz iz nosa, šmřkeša, m., šmřkūr, m. 6 b — balavac,
 šmřkātī, nesvrš. 11 c — uvlačiti bale u nos, šmřknātī, svrš. 11 b —
 uvući bale u nos, fig. baciti. *Šmřkni tō cúce vān.*
 šnōfati, nesvrš. (na-, o-, po-, pri-) — njušiti. *Pošnōfaj to. šnōfæk, m.
 7 a, mrvica. Dēj mī šnōfæk lūka.*
 šnřta, ž. 2 a — kriška, odrezak. *Dēj mu šnřtu krūha.* — šnřtica, ž. 2 c,
 dem. — kriščica
 šōlja, ž. — vrsta starinske limene posude, šōljica, ž., dem.
 šōnati se, nesvrš. — kloniti se, čuvati se. *Šōnaj se tī pičā.*
 šōštar, m. — postolar, šoštarīja, ž. — postolarstvo, šoštarīti, nesvrš.
 30 b — baviti se postolarstvom
 špāga, m. 4 a — konopac, špažīca, ž. 2 a — konopčić
 špājsæn, pridj. 9 a — šaljiv, čudan. *Nikej špājsno mī se sēnjalo.*
 špāncīr, m. 6 b pejor. — šetnja, špāncīrati se, nesvrš. (na- se) — šetati.
Stē se našpāncīrale, frajle?
 špārati, nesvrš. (pri-, za-) — štedjeti, špāræn, pridj. 9 a — štedljiv, špā-
 ravæc, m. štedna kasica
 špātæn, pridj. — osjetljiv. *Tō je špātno dēlo.*
 špēgālĵ, m., špēglīn, m. — zrcalo
 špēh, m., 3. — slanina, špēhnat, pridj. 10 a — bogat slaninom. *Tō je
 špehnāta prasīca.*
 špēndīkovati se, nesvrš. — nadigravati se riječima. *Kēj se špēndīkujete,
 rājšī pāzite na dēlo.*
 špīca, ž. 2 a — šiljak, vršak, 2. žbica, 3. lijevča (sa zaoštrenim vrškom),
 4. čipka; špīčast, pridj. — šiljast, oštar, špīčāk, m. 6 b — bat sa
 šiljkom na jednom kraju
 špijāti, nesvrš. 13 — zirkati, uhoditi. *Ne špijaj, nīš ne buš vīdil.*
 špīljatī, nesvrš. — izigravati, praviti se. *Ūna špīlja gospū.*
 špīravæc, m. — krovna greda, v. rožnica
 špītæl, pridj. 9 a — šiljast, uzak. *Ūna je špītlēga obrāza.*

- šporákmati, svrš. 30 c — pejor. — ubosti. Šporáknal ga je s kühinjskim nóžem.
- šporet, m. — štednjak, šporetícak, m. dem.
- špôt, m. 3 — sram, poruga. *Néću tò od špóta dělati.* — špôtati, nesvrš. (na- se, po-, za-) — grdití. *Ne špôtaj níkega.* — špôtati se, nesvrš. — rugati se. *Ne špôtaj se níkemu.* — ošpotítí, svrš. 9 — 1. posramiti, 2. ošetítí, učíniti ružnim. *Vüčen mesâr ne smí ošpotítí méso síkúć ga.* — špôtanci, m., mn. iron. — grdnja. *Špôtance sãm děbil.* — špótljiv^l, pridj. 10 a — ironičan, podrugljiv
- šprájcati, nesvrš. (pot-) — podupírati. *Potšprájcaj zít.*
- špránja, ž. 2 a — trešćica. *Nímam ni špránje dřf.* — našpránjiti se, zašpránjiti se, svrš. 2 a — nabiti se na trešćicu. *Pázi da se ne našpránjíš dok hōdiš pó ti děska.*
- špríca, ž. 2 a — prskaljka, sprava za nadijevanje kobasica, šprícati, nesvrš. (o-, po-) — prskati, šprícinati, svrš. 2 d — prsnuti, štrcnuti *Sámo je šprícнала křv.*
- špríh, m. — sačma, špríhati, nesvrš. (po-, za-) 30 a — prskati. *Ne špríši me z vodúm, fig. došpríhati* — dojuriti. *Břzo sí došpríhal. prešpríhati* — odjuriti
- špúراتi se, nesvrš. — sramiti se, stídjeti se. *Sámo zěmi, níš se ne špúraj. šrěk,* pril. — nakrivo, nakoso. *Tō ti šrěk stojí.*
- štacún, m. 6 b — dućan, štacunâr, m. 6 b — prodavač, vlasník dućana, štacunârka, ž. 2 a — prodavačica, vlasnica dućana
- štágolj, m., 7 a — starínski sjeník
- štála, ž. 2 a — staja, štálica, ž. 2 c — stajica štálski, pridj. — stajski (štálski gnōj), štálni, pridj. — stajski (štálna vráta)
- štalómbati, nesvrš. (na- se) pejor. — lupati, zvoniti, zveketati. *Ne štalómbaj z lōnci.*
- štalūčiti, nesvrš. 2 a — lupati, zveketati
- štánjga, ž. željezna poluga, drvena prečka, štánjzica, ž. dem.
- štátati, nesvrš. — gajiti, čuvati. *Štátam síme za dřügo lěto. Štátamu dóbru lōgu svínj.*
- štělj, m. 3 — dio kola. *Svóra dřží přvi i zádni štělj.*
- štěmpolj, m. — žig, štěmplírati, svrš. (po-) — žigosati
- štěnta, ž. 4 a — danguba, besposlica, štěntäti (na- se, za-) 13 — dangubiti, besposličiti, oduzimati komu vrijeme. *Kěj štěntáš, dělaj. Ne štěntaj me dok šivam.*
- štěrna, ž. — cisterna
- štíclín, m. — okrnjak, vrsta posude za vodu, štíclínak, m. 7 a, štíclínícak, m. dem.
- štígoljc, m., zool. — češljugar, štíglícak, m. 7 a, dem.
- štíhati, nesvrš. (pre-, sě-) — kopati lopatom. štíhāča, ž. 2 a — lopata za kopanje. *Děj mi štíhāču da sěštíham vřt.*
- štíka, ž., 2 a — umetak, nadoštíkati, svrš. — produžiti umetkom, zaštíkati — staviti umetak. *Zaštíkal sãm mōtiku. štíkati,* nesvrš. — vestí
- štilo, sr. 3 b — držak

štimāti, nesvrš. (pre-) 13 — 1. cijeniti, poštovati, 2. misliti, smatrati.
 Kěj štimáš da já tò nĕ znam? Tò je preštimân čóvik.
 štinga, ž. — stuba. mn. — ljestve, štinžica, ž. — stepenica prečka na
 ljestvama
 štis, uzv. — nalijevo (volovima)
 štok, m. 3 — okvir (za prozor ili vrata)
 štörnati, svrš. 2 c, pejor. — umrijeti, crknuti. Nĕk štórne, ní mì zà njega.
 štráf, m. — crta, pruga
 štrāja, ž. 2 a — stelja, štrājiti, nesvrš. 2 a (na-, po-) — prostirati stelju
 (lišće, slamu, bujad) u staji ili svinjcu. Jĕsi poštrājil krāvam?
 štráfati, nesvrš. — okrznuti
 štrājsa, ž., arh. — ulica
 štrānjga, ž. — uže, povodac, štrānjžica, ž., dem.
 štrbáljok, m. 7 a — osakaćeno drvo, stabljuka bez granja i lišća. Gūse
 nice su tāk poĵile zĕlje da su sāmo štrbáljki ostāli.
 štrbĕnkati, nesvrš. (na- se) — plandovati, ne pasti (o stoci). Ti se kŭp-
 lješ, a krāve ti štrbĕnkaju.
 štrĕčok, m. 7 a — batrljak, komad pruta. Hital je štrĕčke na rŭšku, ali ní
 jednĕ ní zrŭšil. štrĕkínoc, m. 7 a, dem.
 štrĕkati, nesvrš. — kuckati, bockati. Kĕj ti štrĕcka v rĭti da nĕmaš mĭra?
 štrĕka, ž. 2 a — željeznička pruga, štrĕkar, m. — pružni radnik
 štrfĭčok, m. 7 a — odlika kruške
 štrgljāti, nesvrš. (o-, po-) 13 — grickati. Miši štrgljāju na nājzi.
 štrĭc, pril. — usporedo, jedan uz drugoga. Pĕt ji je išlo štrĭc po pŭtu.
 štrifŭga, ž. 2 a — raščupanka, nepočesljanka
 štrĭkati, nesvrš. (na-, sĕ-) — plesti. Sĕštrĭkaj mi mājicu.
 štrĭnja, ž. 2 a — rukovet, svitak pređe, štrĭnjica, ž. 2 c, dem.
 štrkāti, nesvrš. (do-, na- se, od-, pre-) 11 c — 1. koturati, valjati. Grŭda
 snĭga se štrĕče. 2. povr. trĕcati, bježati. Krāve se štrĕču. štrknāti se,
 svrš. (do-, od-, po-, pre-) 11 b — otkoturati, dati se u trk. Dĭte je
 poštrknālo bŭču ĕez ōbrov. Tĕle mi se štrknālo iz štāle.
 štrlĭti, nesvrš. 12 a — stršiti. Lāpa ti štrlĭ.
 štrĕcati, nesvrš. (na- se, po-) — škljocati, sjeckati škarama. Ne štrĕcaj
 jednāk škārjami, štrĕcnati, svrš. 2 d — škljocnuti, odrezati škarama
 štrĕf, m. 3 — kazna. Tò ti je za štrĕf.
 štrĕknati, svrš. 2 c — ubosti. Ćĕlā me je štrĕknala.
 štrŭca, ž. 2 a — kupovni kruh dugoljasta oblika. Štrŭce bi ĵli.
 štrŭk, m. — česno, glavica luka
 štrŭkati, nesvrš. (na- se) — koriti, predbacivati. Ne štrŭkaj me za sākū
 malĕnkost. štrŭknati, svrš. 2 d — prekoriti, predbaciti.
 štrŭkolj, m. — štrukalj, mn. narodno jelo od tijesta i sira. Rādi ĵimu
 štrŭklje kŭd ĵi jĕ.
 štru(m)pātlin, m. — elastični držač čarapa
 štŭcati, nesvrš. (po-, pri-) — obrezivati. Prištŭcaj si bŭrke.
 štŭčiti, nesvrš. (na- se, po-) 2 a — kucati, udarati. Nigdo štŭĭi na ōkno.
 štŭkati, nesvrš. (do-, nado-) — produljivati dodavanjem novog dijela.
 Nadoštŭkaj mi fĕrtun, prekrātak je.

štukáriti, štukljáriti, nesvrš. (*po-*) 30 a — obavljati različite, sitne poslove. *Cíli dán štukárim po híži.*
štůknati, svrš. 2 c — potjerati volove da pođu natraške. *Štůkni málo vóle.*
štůmfá, ž. arh. — čarapa, *štůmfica*, ž. — čarapica
štundíratí, nesvrš. (*za- se*) — razmišljati, umovati. *Kěj sí se zaštundíral?*
štůnt, pril. — samo u frazi: *ní štůnt* = ne može se. *Ní štůnt za glédati.*
šůdər, m. — kamen tucanac, *šůdràti*, nesvrš., (*po-*) 13 — posipati tucancem. *Cěstu su pošůdràli.*
šůlj, uzv. — uzvik protiv opasne životinje, najčešće ptice grabljivice. *Mògəl bi škánjəc doletíti, šůlj mu būdi!*
šůmast, pridj. — lud, *šumák*, m. 6 b — luđak, *šumăca*, ž. 2 a — luđakinja
šůndràti, nesvrš. (*po-, sə-*) 13 — ubijati. *Pošůndral se.*
šůpiti, svrš. 2 a — ćušnuti. *Zákej sí ga šůpil?*
šůpəl, pridj. 8 a — šupalj, *šuplití sí glăvu* — razbijati glavu
šůst, m. — cijep, kalem
šůšmat, pridj. 10 a — lisnat. *Děj mi jėnu šušmătu kítu.* *šušmăr*, m. 6 b — lisnato granje
šůta, ž. 2 a — sjenica, kolibica od granja, *šůtica*, ž. 2 c, dem.
švapłàti, nesvrš. 13 — nerazgovijetno govoriti
švč, m. — znoj, *švčati se (na- se, o- se, sə- se)* — znojiti se
švindràti se, nesvrš. (*za- se*) 13 — imati vrtoglavicu, onesvješćivati se. *Švindră mi se. Zašvindrălo mi se.*
švôrgati, nesvrš. (*po- se, za- se*), pejor. — mokriti. *Ŏpet sí se f pösteljji pošvôrgal.*

š

šáp, m. 6 a — kolac, motka, štap, *šápíćək*, m. 7 a, dem. (putni štap je *batína*, ž. 2 a, štapić je *prutićək*, m. 7 a)
šetina, ž. 2 a — čekinja. *Božė šetine nĳma f kócu.*
šic, uzv. — uzvik za tjeranje mačke
šickati, nesvrš. — brizgati, prskati. *Vimėna su krăvam tăk pųna da mlĳko sămo šicka iz cĳckof.* *šicnati*, svrš. 2 c — štrcnuti. *Šicnala mi je kăp mlĳka na kolėno.*
šĳpati, nesvrš. (*na- se*) 30 a — štipati. Ne *šĳpli* me. *šĳpnati*, svrš. 30 c (*od-, pri-*) — uštinuti. *Šĳpalo me nĳkej.* *Păzi da se ne prišĳpneš s klĳši.* *Ošĳpni mi mălo krųha.* *vúšp*, m. 7 b — uštap
šđc, m. — ljubavnik, *šđca*, ž. 2 a — ljubavnica
šůcati se, nesvrš. (*za- se*) — štucati se, *šůcnati se*, svrš. (*za- se*) — štucnuti se
šůnəc, m. — zavijutak na saonicama, prednji dio čamca. *Čųn mi je trųl na šůncu.*
šůpica, ž. 2 c — kvržica, sitna izraslina na koži

šəgnāti, svrš. (*pri-*) 12 b — prignječiti, priklješčiti, uštinuti. *Kāmen me je šəgnal kād səm ga tīl odīgnati. Pāzi kag držīš trām da te ne prisəgne.*

t

tablāti, nesvrš. (*za-*) 13 — taškati, varati. *Nemōj me tablāti, jā sē znām. tackāti*, nesvrš. (*za-*) 13 — tapkati, gaziti. *Dīca, ne tackājte pō tim blātu.*

tadbīna, ž. 2 a — krađa

tājka, ž. — vrsta poruba

tākati, nesvrš. (*do-, o-, pre-, za-*) — valjati, kotrljati. *Jābuke se tāču po brīgu. Kām ste otākali unāj kāmen?*

tāki, pril. — odmah, brzo, uskoro. *Tāki dōjdem.*

talīngati se, nesvrš., pejor. — voziti se, zibati se. *Ne talīngaj se vū ti zīfki.*

tālĵ, m. 6 a — dio. *Tī tū nīmaš tālĵa.*

tambóləc, m. 7 a — tobolac, vodir, *tambolésati*, nesvrš. 30 a — njihati, ljuljati, klatiti. *Ne tambolési z nogāmi pot stólum.*

tānəc, m. — ples, *tāncati*, nesvrš. (*is- se, na- se, op-, s-, za-*) — plesati. *Sī se istāncala na svādĵi? optāncati* — obigrati. *Optāncala bu úna sē fiškále za svōj dīl. stāncati* — izgaziti. *Krāve su mi nĵivu stāncale. zatāncati* — zaplesati, fig. platiti krivnju. *Zatāncal buš tī sē tō kat tī ótəc dōjde. potancāvati, potanckivati*, nesvrš. 21 c — poskakivati. *Kad hōdi, se potanckūje od gizdavīje. tancār*, m. 6 b — plesač, *tancarīca*, ž. 2 a — plesačica

tānzut, m. bot. — kičica

tapūn, m. 6 b — vrsta čepa na buretu, *tapunícək*, m., dem.

tarānjkatī se, nesvrš. (*na- se*), pejor. — vozikati se, zibati se. *Ne dá mi se tāk dālko tarānjkatī. Ne tarānjkajte se v zīfki, dīca!*

tažvāti, nesvrš. (*s-*) 13 — žvakati. *Tažvāju úni kī jĵdū kūda nīmaju zubī. Krāva mi je rūbaču stažvāla.*

tebāliti, nesvrš. (*is- se, ras- se*) 2 a — plaziti (jezik), valjati, isticati. *Kěj tāj jėzik tebālīš? rastebāliti se* — izvaliti se. *Zššəl je na mōj káuč, rastebālil se pak čīta. rastebalĵevati se*, nesvrš. — nepristojno se valjati, *istebalĵevati se* — izvaljivati se. *Ne istebalĵuj se čez ókno da ne opádeš.*

tėci, nesvrš. (*do-, f- se, is-, na-, o-, op-, po-, pre-, pri-, ras- se, s-, za-*) 15 — 1. teći, 2. trčati. *Kām tēcėš? Potėci za strīnum. Nė buš me pretėkəl. ftėci se* — požuriti se. *Ftėci se ū pĵve nek ūn. optėci* — obići, nagovoriti. *Optėkla je úna tēbe. zatėci* — 1. zateći, 2. zamijeniti, obaviti tuđi posao. *Nĵdo me nē bu zatėkəl ak sām sē ne napravīm. — tĵkati*, nesvrš. 2 c — tjecati (*do-, is-, na-, o-, pre-, pri-, s- se za-*), *Istīče ti rōk. Nōga mi je počėla natĵkati.*

tėg^e, m. — živež, žito. *Imamu dōsta tēga.*

-tègnati (f-, is-, na-, o-, po-, pre-, pri-, ras-, s-, za-) 30 c — *-tegnuti*.
ftègnati — dospjeti (vremenski). *Nis ftègnala ni hìže pomèsti!*
-tèžiti 2 a — *-težati*. *Počeli su istèžiti mrežu iz vodè. Ne natèžite*
se. Ne rastèži nõge.

tèh, m. — čaj

telébat, nesvrš. 30 a — *udarati*. *Ne teléblji z vráti.* — *rastelébat*, fig.
— *razglasiti*. *Niš mu ne rëci, ün bi sè po sèlu rastelébal.*

telišnica, ž. — drvena prečka u jarmu

tènda, ž. — prečka (najčešće u ogradi bez prostaca, odnosno letava),
Püre sidiju na tèndi pri pútu. — *tèndica*, ž., dem.

tentati, nesvrš. (na-) 13 — *napastovati*, *nagovarati*. *Ne tëntaj ga nà to.*
Ki me je vråg natëntal nà to dèlo!

tènja, ž. 4 a — *sjena*; *tenjati*, nesvrš. (za-) 13 — *dremuckati*. *Nis ni mi-*
nòtu zatènjaj i vèc su me pèbudili.

tèpka, ž. bot. — *odlika kruške*

tèpsti, nesvrš. (do- se, is-, na-, o-, po-, pre- se, ras-, s-, za-) 15 — *udarati*,
mesti. *Tèpem mlíko. Tèpe mi se po glávi.* fig. *skitati se. Kút se*
tèpeš? istèpsti — *izbiti*. *Istèpi mu nõš iz rúk! otèpsti* — *otresti*,
odstraniti. *Otèpi si bláto iz láč. natèpsti* — *nalagati*. *Znám já gdò*
ti je tò natèpæl. potèpsti — *izgubiti*, *pokvariti*. *Tò je jèdna potepèna*
cúra. rastèpsti — *rastresti*, *rasuti*. *Rastèpli su se na sè stráni. Ras-*
tepù sè kèj imaju. stèpsti — *stresti*, *napraviti maslac, zatèpsti* —
zablatiti. *Dòšæl je domòf sà zatèpen.* — *tepäca*, ž. 2 a — *posuda*
za metenje maslaca, tepäca, ž. — *žena sklona skitnji, laži i sl. tèpæc*,
m. 7 a — *malovrijedan, lažljiv čovjek, otèpæk*, m. *omlatina, ru-*
kovet omlácene žitarice. potepènka, ž. — *žena sklona skitnji, po-*
tepènæc, m. — *skitnica, stèpka*, ž. — *mlačenica*; *-tìpati*, iter. 2 b:
istìpati — *istresati, otìpati* — *otresati*. *Tùliko je mùh da se kòme*
otìpljem od nji. potìpati se — *skitati se, rastìpati* — *rasipati, za-*
tìpati — *smetati*. *Ne zatìplji mäter dok kùha. otipànja*, ž. 2 a —
neugodan posao, muka. Ímal buš otipànje s tím juncem. potipälo,
sr. — skitnica

tèrešiti, nesvrš. — *teretiti, okrivljavati*. *Kèj ga tèrešite, pústite ga na*
miru!

terezína, ž. 4 a — *drezina*

termínj, m. 6 b — *rok*. *Käd je krävi termínj za léci?*

težina, ž. 4 a — 1. *težina*, 2. *slabost, mučnina*. *F cirkvi ji je dòšla*
težina.

tiflät, nesvrš. (s-, za-), 13 — *gurati, gnječiti, tiskati*. *Käm si läčice za-*
tiflälä?

tígla, ž. — *daska za glačanje narodne nošnje, tíglati*, nesvrš. (po-) —
glačati (tiglom). *Mäti si tígla rübaču na stólu.*

tìme, sr., *tìmenica*, ž. — *tjeme*

tìrjati, nesvrš. — *potraživati dug, opominjati da se vrati dug*. *Tìrja me*
za úni stò đinari kèj mi je posúdil.

tìšljar, m. — *stolar, tišljarija*, ž. — *stolarija, tišljariti*, nesvrš. 30 b —
baviti se stolarstvom

tišnjava, ž. — tjesnoća, tjesnac, gužva. *F cîrkvi je bila vèlika tišnjava.*
tîše, sr. (pored *tîsto*) — tijesto
tišina, ž. 4 a, anat. — slabine
tôč, pril. — malo prije. *Tôč je bìl tù. tîčka*, pril. — jutros, prije podne
tôhati, nesvrš. — udarati, gruvati. *Jutrôs je nîgdî tîhalo. tîhnati*, svrš.
 2 c — udariti, grnuti. *Tîhnal me je z vèlikim sâpum.*
topolôvina, ž. — 1. topolik, topolovina, 2. bijelo živađe meso; *topoljâk*,
 m. 6 b, bot. — vrsta vrganja
toporiča, ž. 2 a, *toporiše*, sr. 3 b — držak poljodjelskog oruđa
toriča, ž. 2 a, bot. — turica
tórâc, m. 7 a, zool. — tvor
tórâk, m. 7 a — utorak
tóza, ž. 4 a — doza, kutija za cigarete
târ, vezn. — te
*trâg*⁶, m. — 1. trag, 2. vrpca, *ôtraga*, ž. — trag
traktûr, m. 6 b — lijevak, *trakturîcâk*, m., dem.
trâlje, ž., mn. 2 a — nosila. *Odnêšli su ga na trâlja. trâljav¹*, pridj. —
 nespretan, *trâljavâc*, m., *trâlješa (trâlêša)* m. — nespretnjaković
trâm, m. 6 a — greda, velika greda u stropu i podu, *tramičâk*, m., dem.
trančîrati, nesvrš. (*ras-*) — cijepati, sjeći
trandarikati, nesvrš. (*na- se, ras- se*) 30 a pejor. — pjevati, derući se
 pjevati. *Strîčeve cûre trandariču od rânega jûtra.*
trâpori, m., mn. 7 b — srsi, trnci. *Sâmo su me trâpori obðšli kâd sâm ga*
spêtila nâ ni višîni.
třba, ž. — ljuta osoba, *třbav¹*, pridj. — trpak. *Trnûle su třbave. třbiti se*,
 nesvrš. (*na- se, po- se*) — mrgoditi se. *Kêj se třbiš? Čîm me vîdi,*
odmâ se natřbi.
třbu(h), m. 9 a — trbuh; *třbušina*, ž. 2 a — 1. trbušina, augm., 2. trbuš-
 na slanina. *Ot sêga špêha ostâla nam je jîš sâmo třbušina.*
třd¹, pridj. 3 a — tvrd, *třditi*, nesvrš. (*o-, po-, pri-, za-*) 11 a — začep-
 ljivati. *Zatřdi flâšu. -třdnati*, svrš. (*o-, s-*) — tvrdnuti; *třdâk*, m. 7 a
 — čep. *Kêj nîmaš třka da ti je krûbla otřjena? třdân*, pridj., 9 a
 čvrst, siguran, pouzdan. *Za třdno mi se obêcâl ôrat. zatřjevati*, nes-
 vrš. 21 c — začepljivati
třëfiti, svrš. (*na-, po-, s- se*) 2 a — pogoditi. *Trëfil sâm na ôbet. Jêsi,*
bâš si potřëfil. strëfiti se — susresti se. *Gdî ste se strëfili? natřë-*
fiti — naići, naletjeti. *Zemî cimênta âko natřëfiš kâdi.*
třepâti, nesvrš. (*po-, za-*) 11 c — pljoštimize udarati, pljeskati. *Ne třejp-*
lji me po râmenu! Ste grôp zatřepâli? třejpnâti, svrš. 11 b — třejp-
 nuti, pljesnuti. *Sâmo ga třejpni po glâvi, mâm se bu zrûšil.*
třgati, nesvrš. (*is-, na-, o-, op-, po-, pre-, ras-, s-*) — 1. tregati, kidati, lo-
 miti, derati. *Dîca třgaju rôže. Natřgal je kîca. Potřgal je hâlju.* 2.
 brati grožđe. *Idmu třgat f třše. istřgnati*, svrš. — istrgnuti, iščupati.
Istřgnal ji je košâricu iz rûk. otřgnati — otrgnuti, otkinuti, odlo-
 miti. *Otřgni si jâbuku. Gûmp ti je na rûbači otřgnjen. tregâtva*, ž.
 — berba grožđa. *O tregâtvi bu vêselo.*

trhrtrāti, nesvrš. (s-) 13 — trunuti, raspadati se (o tkaninama i koži).
Zákej ti tō plátno trhrtrá v ormáru? Rùbača mi je strhrtrála od póta.

tríbati, nesvrš. — trebati, potrebovati, u bezličnim rečenicama: triba + pomoćni gl. *Triba je iti domóf. Triba je bilo dóbro dèlati. Triba bu gnój voziti. Triba bi søli kúpiti. Ni triba iti. Nè bu triba nõve obùce. Ni bilo triba rùšiti hìže. potribôca*, ž. — potreba, *potriban*, pridj. 9 a — koji što treba. *Nis potribna ni jila ni pila.*

tríbiti, nesvrš. (is-, o-) 30 b — trijebiti, čistiti. *Kráva se tríbi. Jèsi pázulj otríbila? otríbək*, m. — sluz koja izlazi iz krave kada se čisti

trìngət, m. džeparac

tríska, ž. 4 a — trijeska, *tríše*, sr. — triješće; *tríska*, ž. — pljuska, čuška, *trískati*, nesvrš. (is-) — pljuskati, čuškati, *Istrískal te bum àk nè buš slùšal. tríšnati*, svrš. 2 c — pljusnuti, čušnuti, pasti naglo, s treskom. *Pàzi da ne tríšneš iz nájže.*

tríti, nesvrš. (is-, na-, o-, po-, s-, za-) 26 — trti, lomiti, trljati. *Tère se lán na trlíci. Nátrl mi je nõgu z rakíjum. Potřla buš rúku. Zatřli su me. -třrati*, nesvrš. (is-, na-, o-, za-) 3 a — Rána se mōra stálno istřrati. *Ne zatřrajte nas. otiráč*, m. 6 b — ručnik, *trěnci*, m. 7 a — tarana, jelo od brašna

Trjáki, m., mn. 6 b — Duhovi (blagdan), *trjáčki*, pridj. — duhovski

třkati, nesvrš. (na- se, po-) — kucati, udarati. *Gdō tō třka na vráta. Potřkaj na ókno. třknati*, svrš. — kucnuti, udariti *Třknal søm se vus kámen. potřknati se* — spotaknuti se, *střknati se* — sudariti se. *Střknali su se àlti na cèsti.*

trljòskati, nesvrš. (na- se), — pucati, gruvati, *trljòsnati*, svrš. 2 c — grunuti. *Kěj je tō trljòsnalo?*

trópati, nesvrš. 30 a — udarati (vratima). *Ne tróplji z vráti. tröpiti*, svrš., (za-) 2 a — udariti, lupnuti (vratima) zatvoriti. *Větər je zatröpil vráta da se sã hìža strèsla.*

trópək, m. 8 — tropine od masla

trpíka, ž. 2 a — trpnja, samo u ironičnoj frazi: *Jili bumu trpíke i grdogléce.* (Ništa nećemo jesti.)

třše, sr. — vinograd, *třšøce*, sr., dem.

třta, ž. — sukana šiba (vrbova, ljeskova i sl.). *Bríme si povèži s třtum.*

trúc, m. 3 — prkos. *Nèće jisti is trúca. trúcati se*, nesvrš. — prkositi, biti uvrijeđen. *Ne trúcaj se, jř. trúclivř*, pridj., 10 a — prkošljiv, uvredljiv

truga, ž. 2 a — 1. mrtvački lijes, 2. sanduk na zapežnim kolima (za rasuti teret)

trüha, ž. 2 a — trun. *Nìkakva mi je trüha v óko opála.*

trühlen, pridj. 10 a — truo, gnjio

trüko (-ota), m. dječ. — janje

trúpati se, nesvrš. (za- se), 30 a — ići, putovati. *Zákej da se zbög mene trúpleš cè v Zágreb?*

trüpi-lüpi, m., indecl. — ništavac, nevrijeđan čovjek. *Ti si jèn trüpi-lüpi.*

trúsiti, nesvrš. (*is-, na-, po-, ras-*) 30 b — tresti, rastresati, prosipati.
Melja se trúsi iz vríče. Jęste rastrúsili gnój po gręda? fig. *natrúsiti se* — natruniti se, fig. napiti se. *Dóbro si se nįgdi natrúsil!* trűšən, pridj. — natrunjen

trušlika, ž. 2 a, *trušlikovina*, ž., bot. — vrsta bjelogoričnog drveta

túći, nesvrš. (*do-, is-, na-, o-, op-, po-, pre-, s-, za-*) 27 b — tući, biti (Glagol biti — izuzev nekāh prefigiranih — ne upotrebljava se u ovom značenju.) *optúći* — okresati, *stúći* — razbiti. *Stúkla je kúpicu.* — *istúcati*, nesvrš. 29 — govoriti zamuckujući, ljutito govoriti. *Cili dān istúca kągda gríha želí. natúcati* — motikom razbijati grude na njivi nakon drljanja

tučkāti, nesvrš. (*o-, za-*) 13 — nagovarati, tjerati (hípokor. *Kām me tučkās?* *Kóme sām ga otučkāla na pāšu. zatučkāti*, svrš. — umiriti, uspavati. *Jęsi zatučkāla dite?*

tühica, ž. 2 c — perina za pokrivanje

túka, ž. 2 a, dječ. *pura*, *túkica*, ž., 2 c — purica, *túkac*, m. 7 a — puran

túkati, nesvrš. — nagoviještati, davati na znanje izdaleka. *Zlāta nįkej túka da jį mųž nį zdrāv.*

túknati, svrš. 2 c — zadesiti, pogoditi. *Smįješ se kęj mōram vōjsku, a ne mįšliš da bu i tēbe tō břzo túknalo.*

tűmben, pridj. — koji je od finog platna, *tűmbenína*, ž. 4 a — vrsta finog platna. *Nosįli smu tűmbene rűbače.*

tűmf, m. 2 b — vlaga *Sā hiža smrdį po tűmfu.*

tűmpəlį, m. — potplat, *tűmplįti*, nesvrš. (*po-*), 13 — stavljati potplate

tűrati, nesvrš. (*do-, o-*) — tegliti, teško nositi. *Stríc tűra vėliki bālvan. Kęj si tį tō dotűral?*

turjė, sr., zbir. — tar, trine

turkāti, nesvrš. (*o-*) 13 — gurkati, nagovarati. *Mįrko me turkā da įdem v Nėmačku.*

turobįti se, nesvrš. 10 — žalovati, nositi crninu. *Za kįm se tį turobįš?*

tűrən, m. — toranj, *turnícak*, m. 7 a — tornjić

tűst, pridj. 6 a — mastan, slaninast. *Tűsto mėso je bōlje od lōjšega.*

tutumkomōra, ž. — mrtvačnica

tvėz, m. — umetak od čipaka

təknāti, svrš. (*do-, f-, na-, po-, za-*) 11 b — taknuti. *Ni təknāti ju ne smįš. Ftákni si tō vűho. Natəknal je pəčka na trń. tįkati*, nesvrš., (*do-, f-, na-, po-, poza-, za-*) 2 b — ticati. *Tō se tēbe ne bi mōralo tįkati. Kęj tō natįčeš na nōgu? Sė tē kólce mōrate dopōldan pozatįkati vus pűt. nātįčėk*, m. — natikača. *Donęsi mi nātįčke.*

u

unį, *unėga*, poim, zamj., m., eufem. — vrag; *unįgovati se*, nesvrš. (*na-se*) — 1. kurvati se (eufem.), 2. šaliti se, zafrkavati se

untrāt, pril. — onda. *Untrāt mu je bįlo pět lét.*

- vádlja*, ž., 6 b — oklada, *vadljati se*, nesvrš. 13 — kladiti se
vādən, pridj. — vičan, navikao. *Ni vādən tāk tēško dēlati.*
vagīr, m. 6 b — ozib (na kolima)
vāhtar, m. — željeznički stražar, *vahtarica*, ž. 2 a — žena željezničkog
 stražara, *vahtarnica*, ž. — željeznička stražarska kuća
-vājati, v. voditi
vājslīn, m., bot. — neko drvo. *Iz vājslīna se dēlaju lūle i cigāršpici.*
vākəl, m. (i *vākəlǰ*) otkos. *Do frūštika smu odrīzali svāki pēt vāklof.*
vākəlница, ž. — dugačak i nizak kup trave, sijena
vāle (vālje), pril. — odmah. *Vāle dōjdi.*
vāler, m. — valjak za tijesto, *valerîćək*, m., dem.
valovūti, nesvrš. 14 — darovati. *Jā ti tō valūjem.*
vāltora, ž. — vrata koja se otvaraju odozdo prema gore, tavanska vrata
vām, m., indecl. — ime. *F kī vām ūn tēbe zōve?*
vām, vezn. — nego. *Nē buš vmřla, vām se buš mūčila. vām āko —*
osim ako. Nē bum znāl vam āko mi ti povīješ.
vāmp, m. 2 a — trbuh (životinjski), trbušina (pejor.), *vāmpav^f*, pridj. —
 trbušast, debeo (pejor, o ljudima), *vampāča*, ž. 2 a pejor. — debela
 žena, *vampāk*, m. 6 b, pejor. — debeo muškarac
vānjkuš, m. — jastuk, *vanjkušîćək* m. — jastučić, *vānjkušnica*, — jastuč-
 nica
vār, m. — doba, čas. *V nājgori vār ga je zrūšilo.*
vdirkīvati se, nesvrš. — natjecati se, utrkivati se. *Vdirkīvali smu se kī*
će bōlje popīvati.
vēgav^f, pridj. — kriv, iskrivljen. *Tō je vēgavo drvo.*
vekšīrati se, nesvrš. — izdizati se nad koga. *Nīmaš se zákej vekšīrati*
nad mēnum.
vēl, pridj. — uveo
vēpica, ž. 2 c — noćna leptirica
vēštək, m. — radionica
vētərnica, ž. — vjetrokaz
vezālo, sr. 4 a — sredstvo za vezanje. *Imaš kākvo vezālo?*
vėznati, nesvrš. 30 c — zaglaviti, ukliještiti se. *Vėznal səm z nogūm*
med brvānje.
vīčiti se, nesvrš. (na- se) 30 b — tjerati se (za svinje). *Vīči se prasīca.*
vīč, pril. — samo. *Děj mi vīč mālo mēsa.*
vidalo, sr. — vidjelo. *Dōjdi domōf za vīdala.*
vīklen, pridj., 10 a — naviknut. *Ti nīsi vīklen kosīti.*
vīm, pril. — ipak. *Rėkli ste da ga nē bu, a vīm je dōšəl.*
vīnta, ž. — kočnica, *vīntati*, nesvrš. (pri-, za-) — kočiti

- višalo*, sr. 3 b — vješalica
višica, ž. 2 c — nerazvijena glavica zelja, kupusa
višnjovat, pridj. 2 d — ružičast
višati, nesvrš. (*iz-*) 3l c — hlapiti, gubiti okus i miris. *Zelje bŕzo iz-
viši ak nŕ v bŕdnju.*
- vŕtal*, m. — vitao, motovilo, *vŕtlŕnka*, ž. — ručica koja se usađuje u križ vitla da bude držač niti, *vŕtlŕnčica*, ž., dem., *vŕtlŕti*, nesvrš. (*za-*) 13 — vrtjeti, motati, okretati. *Ne vŕtlaj ga dŕ mu se ne zamŕgli.*
vjavŕti se, svrš. 9 — javiti se. *Nŕ mi se vjavŕil.*
vjŕti, svrš. 24 — stegnuti, *vjŕmati se*, nesvrš. 2 b — stezati se. *Ŗprano platno se vjŕmlje.*
- vlići*, nesvrš., (*do-, iz-, na-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, z-, za-*) 27 b — vući. *Vlići šim. Sŕ su razolikli. oblići (pre-)*, svrš. — obući, *slŕći (pre-)* — svući, *oblŕka*, ž. — odjeća, *oblŕkŕlo*, sr. 3 b — odjevni predmet, odjeća, *preoblŕka*, ž. — presvlačenje. *Nŕmam nŕš suhŕga za preoblŕku. vlŕčiti*, nesvrš. (*za-*) 30 b — drljati, branati, *oblŕčiti* — oblačiti, *slŕčiti*, nesvrš. — svlačiti, *slačŕka*, ž. 2 a, bot. — neka biljka poput slaka. *Slačŕka je ũno kŕj se s kosŭm ne dŕ pobŕti. vlŕka*, ž. 4 a — drljanje, brananje *Nŕmam ŕ čŕm platŕti ni vlŕku ni orŕnje.*
- vodŕti*, nesvrš. (*po- se*) 1l a — voditi; uglavnom samo u primjerima gdje bi moglo doći do nejasnoća zbog dvoznačnosti glagola *peljŕti* (*voditi* — *vozŕti*): *Vŕdim dŕte k dŕктору. S prefiksom samo: povodŕti se. Ne mŕraš se baš za najbedŕstŕjimi dečŕki povodŕti. vŕjka*, ž. — vođica, uzda. Nema svršenih oblika, ali su vrlo česti nesvršeni oblici s alterniranim korijenskim slogom: *dovŕjati* 29 — dovoditi, *izvŕjati* — izvoditi, *navŕjati* — navoditi, zavoditi. *Ne navŕjaj me na grŕh. povŕjati se* — povoditi se, *sprevŕjati* — sprovoditi, pratiti, *razvŕjati* — razvoditi.
- vŕgan*, m. 10 b — vagan; *vogŕnŕc*, m. — mjera za uzimanje ujma, ušura; ujam, ušur
- vŕjsati se*, nesvrš., *pejor.* — vozati se. *Dŕca, kŕj se vŕjsate pŕ ti pŕstelji?*
vŕjsŕk, m. — vosak, *vŕjsŕti*, nesvrš. (*na-*) — voštiti, *vojsŕnka*, ž. — sprava za voštenje (daščica s naslagom voska na jednom bridu)
vŕjsŕk, m. 8 — drvena poluga, motka. *Z vojsŕkum bumu lŕkŕe tŕj lŕj spŕstili is kŕl.*
- vŕlta*, ž. — zvonjenje za mrtvacem. *Dŕci zvonŕ dvŕ vŕlte, a vŕlikim trŕ. Vŕlte zvonŕju, nŕgdo je mŕl.*
- voljŕti*, nesvrš. (*po-*) 13 — koristiti. *Mŕž jŕ nŕš ne voljŕ iz Mŕrike.*
vŕljgati, nesvrš. — ugađati, raditi kome po volji. *Vŕljga svekrvi na ŕ mŕle nŕčŕne ŕ nŕš ne pomŕže.*
- vŕrdati*, nesvrš. (*z-*) — gužvati. *Dŕca, ne vŕrdajte plŕhtu na pŕstelji.*
vozŕti, nesvrš., (*iz-, na-, od-, po-, pri-, raz-, z-, za-*) 1l a — voziti. *Izvŕzil je sŕ gnŕj na nŕvu. Mŕram zemljŕ na obŕŕe navozŕti. Zvŕzil je se bŕče domŕf. povozŕti* — pogaziti vozilom. *Čŭk te bu povŕzil. za-*

voziti — potrošiti mnogo novaca za vožnju. *Sě kěj zaslůži zavōzi.* Nema svrš. oblika s korištenom vez-. Vrlo su česti iterativni oblici: *dovážati, izvážati, navážati, odvážati, prevážati, privážati, razvážati, zavážati* 29. *Na tãčka izvážaju zemlju iz pimnice. Prevážali su se cili čedon z mojím čūnum. Zavážaju grãbu s pískum i šūdrum. pódvos, m., 7 b — prijevoz Sãmo za pódvos sãm plãtila hiljadu dinari. privoza, ž. — vožnja, prijevoz. Kãd se hiža dëla, tũ je čũda privože. vōza, ž. — vožnja. Dōsta mi je već tē vōže sãki bōzi dãn. vōza, ž. — manja bačva. Vōži držím ũno nikej bōljega vĩna. vōžica, ž. — bačvica*

vráčiti, nesvrš. (iz-) 30 b — liječiti. *Dōftor ju vrãci već trĩ lëta, ali ju nĩ izvrãčil. vrãstvo. sr. — lijek*

vrčica, ž. 2 a — konopac, uzica. *Svéži vrčũ z vrčĩcum.*

vřci, svrš. 5 — metnuti, staviti. *Vřzi tō v tōrbu. vřci se — uvrći se. Vů kęga si se vřgøl? dovřci — dodati, primetnuti. Jã dãm hiljadãrku, a tĩ dovřzi jōš jëdnu. izvřci — pobaciti. Krãva je izvřgla. navřci, nadovřci — dodati, pridometnuti. Jã na plãcu na kilu navĩk nado-vřžem jōš kãkvu jãbučicu. odvřci — oduzeti. Prëveč je, odvřzi mãlo. odvřci se — odbiti se, otuđiti se. Odvřgøl se òdomi. povřci — pobaciti, prevřci se — snaći se. Nã ti sũ plãcu, a jã se bum vëč nikak prevřgla ovãj mĩsøc. privřci — dometnuti, dodati. Bũ ti prãf ak pri-vřžem nã to mëso óvu kōst? razvřci — razmetnuti, razbiti. Snãha jim je družĩnu razvřgla. zavřci — zametnuti. Kãm mi se zãvřgla tã šivããa?*

vřčak, m. — vrtić, pövrtnica, ž., bot. — rotkva

vrě, pril. — već. *Bũm vrě dōšla.*

vrëda, pril. — odmah (samo u dijelu požunske varijante: Fratrovac)

vrijëvati, nesvrš. 21 c — povređivati, boljeti. *Nikej me vrijũje v križøci.*

vrimeniti se, nesvrš. (iz- se) 12 b — poboljšavati se (vrijeme). *Vrimeni se. Åk se izvrimeni, išli bumu kōsit.*

-vrĩti, -vrem, svrš. 25: *izvrĩti* — izvinuti. *Rũku mi buš izvrl. navrĩti* — navaliti. *Sũze su mi tĩle navrĩti na òci. Navřla je jãta tic, odvřiti* — otkočiti. *Odvřĩ kola. zavrĩti* — zakočiti *Sĩ zãvřl kōla? svřiti* — svinuti. *Jëtinka te svřla!* nesvrš.: *-vřrati*, 3 a: *izvřrati* — 1. izvirati, 2. izvijati, *navřrati* — navirati, navaljivati, *odvřrati* — opuštati kočnicu, *svřrati* — svijati, kriviti, *zavřrati* — kočiti

vřlić, m. — vrlo čeljade, *vřlićev!*, pridj. — vrijedan. *Ō tĩ si vřlićej.*

vrnũti, svrš. (iz-, na-, od-, po-, pre-, pri-, za-) 11 b — vrnuti, vratiti. *Vřni se domōv. Vřnal mi je dũk, Kōla su se izvřnãla. Zãkej si se povřnãla? obrnãti* — okrenuti. *Sãmo se obrñal i prëšøl. zavrñãti* — 1. zavrnuti, 2. prekinuti u riječi, sũtkati. *Sě bi jim rekøl da ga nis zavřnãla.* Nema glagola vratiti, ali postoje deverbativi: *vratĩlo*, sr. 3 b — dio tkalačkog stana, *ovratn(j)ik*, m. 6 b — dio njive koji služi kao okretište kod oranja i vrlo česti nesvršeni oblici: *vraćati*, 3 a (iz-, na-, od-

otpo-, po-, pre-, za-), *izvrćati se* — vladati se nenormalno, afektirati, *obraćati* — okretati. *Buš obraćal jânjca na ráznju? prevrćati* — prevrtati, okretati. *Sěno prevrća na sinokôši. zavrćati* — prekidati u riječi, uštkivati, ne davati za pravo. *Múči, kěj me zavrćaš. privračkivati, (-ěvati) ūter. 21 a* — pritjerivati, odvrćati. *Niš ne mõrem na pāši dělati, blāgo trība stálno privračkivati da ne prěde v kvār. vrácěk, m., 7 a* — vraćanje, samo u poslovi: *Posudícěk vrácka gledí.*

vřsast, pridj. — nedobar, pomalo zločest. *Vřsasta je kráva kâ se rāda bode.*

vřtati, nesvrš. (iz-, na-, pre-) — bušiti. *Vřtamu škulju. Prevřtal sām lětvu. vřtiti, nesvrš. 12 a (za-)* — vrtjeti, *vřtoliti se, 12 b* — vrtjeti se. *Vřtolí mi se v glávi. Kěj si si tō zavřtolila v glávi? Zavřtolilo mi se na ringšpilju. vřtânj, m. 6 b* — kolač sa slojevima kukuruznog i pšeničnog tijesta, *vřtílj, m. 6 b* — klin za opljen

vřúcěk, m. 7 a — vručina. *Kād vřdre vřúcki, těško se dīha.*

vřútěk, m. 7 a — val. *Pot centralúm su věliki vřútki.*

vřúd', m., vřudícěk, m. 7 a, anat. — svinjski but. *Od sē slaněne óstal nam je vřudícěk.*

vřúčiti, nesvrš. (iz-, od-, pod-) 9 — učiti, *nařčiti* — naučiti. *Čěkej dok se nařčím. priřčiti* — priučiti. *Ni se priřčil na našu ránu. navřčati 29* — naučavati, *privřčati* — priučavati, privikavati. *Na zlō nķkega ni trība dūgo privřčati.*

vřdřiti, svrš. 11 a — udariti. *Bū ti krivo ak me vřdřiš. Nema nesvrš. lūka (udarati), nego se upotrebljava tūci. vřdřikov', pridj., hum.* — kojim se udara, samo u izričaju *vřdřikovo drvo. Kákvo je tō drvo? Vřdřikovo.*

vřđvud', m. 7 b, zool. — vudak, pupavac

vřřěk, pridj. 3 d — vlažan. *Pěrje mi je vānjkušu vřřeko.*

vřřěl, m. 1 d — ugao; *vřřlār, m. 6 b* — nepozvani svat, *vřřlāriti, nesvrš. 30 b* — nepozvan ići u svatove. *Kāt smu bili mlādi, rādi smu vřřlārili. vřřlārīja, ž.* — skitnja po svadbama bez poziva. *Ōpet būmo išli vřřlārīju.*

vřřorěk, m. bot. — krastavac. *Jāko mi je dōbra salāta od vřřorěkof.*

vřřkliněk, m. — oštar, trokutast okrajak njive. *Nā nim vřřklinku bum sírka pošjal.*

vřřlīše, sr. 3 b — ulište, košnica

vřřpletěk, m. — pletenica savijena u klupko. *Vřřpletke su nosīle snāhe i starije žēne.*

vřřprošnjik, m. — prosac. *Māra je snōc imāla vřřprošnjike.*

vřřtěl, pridj. 6 b — šupalj. *Imam vřřtle žēpe. prevřtłiti, svrš. 31 b* — prošupljiti. *Prevřtłili su mi se žēpi.*

vřřzěl, m. — uzao, čvor, *vřřzlāti, nesvrš. (od-, raz-, z-, za-)* 13 — praviti uzao, *odvřřzlāti, razvřřzlāti* — razriješiti uzao, *zvřřzlāti, zavřřzlāti* — svezati na uzao, zamrsiti. *Zākej tāk zavřřzlāno divāniš? Nika živīna nam je bila v lānu, sā je zvřřzlān.*

Vúzəm, m. 7 a — Uskrs, *vuzmêni*, pridj. — uskrsni, *vuzmênka*, ž. — uskrsni krijes, *vuzmovàti*, nesvrš. 14 — uskrsovati, slaviti Uskrs. *Prve smu trí dâne vuzmovàli: vuzmênu nedilju, vuzmêni pandiljək i tórək.*

Z

zabasàti, svrš. 13 — zalutati. *Zabásal je v lózi.*

zábiti, svrš. (po-) 30 b — zaboraviti. *Sè səm zâbila. Ne pozâbi to. Češće: zaboràviti*, 2 a. *zabětliv*, pridj. 10 a — zaboravljiv, *zâbečki*, pril. — zaboravivši, ne misleći. *Zâbečki je ključ odnêšal sòbum.*

zabròfsati, svrš. — umrljati lice. *Díte se zabròfsa dok jì. Sà si zabròfsan. zabròfsanəc*, m. — musavac, *zabròfsanka*, ž. — musavka

zàdobit, ž. — pravo. *Kej gòt rěčem, žěna mi ne dâ zàdobiti.*

zahènduriti, svrš., pejor. — baciti. *Kàm si kâpu zahènduril?*

zazlìkof, pril. — za izliku. *Zazlìkof je rěkəl da je po sikiru dđšəl.*

zâjəc, m. — zec, *zajčica*, ž. — zečica, *zâjčəc*, m. 1. zečić, 2. odlika jagode, *zajčətina*, ž., 2 a — zečetina

zâk, vezn. — jer. *Nè buš išəl nìkam, zâk nì vríme za potipànju.*

zâklenja, ž. — pod dio postelje: prednja ili stražnja daska s nogama

zakrpèliti se, svrš. — uvući se

zalìknati se, svrš. 30 b — zagrenuti se. *Pâzi da se ne zalìkneš z vînum.*

zamačafüriti, svrš. 2 a — zataškati, zatajiti, zabašuriti. *Til je tò zamačafüriti, ali nì mđgəl.*

zanìknati, svrš., 2 c — zanijekati, zatajiti. *Tili su da tò zanìknemu.*

zanáčati, nesvrš. 29 — zadržavati noću. *Něcu te zanáčati. Ne zanáčaj se. zaobâkla*, pril. — obilno. *Jisti je bîlo zaobâkla.*

zaošvînkati, svrš. — naglo okrenuti, obići zavoj

zapèlesiti se, svrš. — uvući se, uvaliti se. *Zapèlesila se f tvòrnicu.*

zapilèvati (zapiljèvati), nesvrš. 21 c — dosađivati molbom, navaljivati. *Ne zapiljúj me, nìš nè buš dđbil.*

zarázati, svrš. — uništiti, upropastiti. *Kríčal je nad mēnum kâgda će me zarázati.*

zarípiti se, svrš. 30 b — zarumenjeti se, *zaripl(j)èvati se*, nesvrš. 21 c — početi se rumenjeti. *Čerišnje se već zarípljúju.*

zaskútiti, svrš. 30 b — zamrijeti, ostati bez daha. *Střpi se, nè buš zaskútil od glâda.*

zašavràti se, svrš. 13 — spotaći se. *Zašávral se za stóləc i ópal.*

zatrhùliti, svrš. 2 a — zataškati, prikriti. *Věc budu úni tð zatrhùlili.*

zatüsan, pridj. — priglup, luckast, *zatüsanəc*, m. — glupak, *zatüsanika*, ž. — glupača

zaznamenovàti, svrš. 14 — obilježiti, označiti

zbantižàti, svrš. 13 — izgubiti. *Ak zbantižâš lõptu, jâ ti je više nè bum kupoval.*

zbarviriti, svrš. 30 b — izgubiti. *Zbarvirili ste mi ðlofku.*
zbrivati, nesvrš. 29 — smjerati, kaniti. *Püre zbrivaju na kótac.*
zdênči, pridj. — bunarski, koji je iz zdenca. *Imate zdênče vodé? — studen, hladan. Od Lovrênča sãka vóda zdênãa.*
zdrãviti se, nesvrš. 2 a — rukovati se. *Prí nas se ljûdi zdrãviju sãmo kãt se ðugo ne vídiju.*
zdrêžba, ž. — dječja svada i tučnjava, **zdrêžbati se**, nesvrš. svadati se i tući. *Díca se níkej zdrêžbaju.*
zêlje, sr. bot. — kupus; **zêljøce**, sr., hipok.
zemlják, m. 6 b — 1. zemljak, 2. stolisnik (bot.)
zgãga, ž. — žgaravica
zglãvãk, m. — zglob
zgrũčiti se, svrš. 2 a — zgrbiti se. *Ópal je iz rûške i sã se je zgrũčil.*
zihati, nesvrš. 30 a — zijevati. *Stãlno zíšeš. zíhnati*, svrš. 30 c. — zijevnuti; također: **živati**, **živũckati**, nesvrš. *Tíçice v gnjízdu živũckaju. zimĩti se*, nesvrš. (*na- se*) 9 — biti na studeni. *Kêj se zimĩš tú vãni? Nãzimil se buš i prelãdil. zimno*, pril. — hladno. *Dãnøs je fãnj zimno. zimogrĩžav^f*, pridj. — zimljiv, **zimolêza**, ž., 2 a, bot. — kalina
zlêdãn, pridj. 3 d — kod koga se lako pojavljuju a teško cijele ozljede. *Zlednêga je mêsa pak mu ràna ne zaciljûje.*
zløk, prijedl. — osim. *Sì su dôšli zløk njê.*
zmïs, ž. — smjesa (pšenice i kukuruza obično); **zmïsãn**, pridj. 3 d izmiješan, od žitne smjese. *Peçêmu zmïsãn krũh.*
zmũndati, svrš. — prevariti. *Né daj se zmũndati.*
znìknati, svrš. 2 c — iščeznuti. *Najêmpuť je znìknał.*
znôžlje, sr. podnožje, donji dio postelje
zøkna, ž. 2 b — kratka ženska čarapa
zôr, m. — tlak, udarac zraka. *Nì ga bõmba vubila, nek unãj zôr.*
zõrt, m. — strah. *Imãš zõrta pred mênum.*
zrĩnsica, ž., bot. — odlika kukuruza
zrõk, m. — uzrok, razlog, povod
zũb^p, m. — zub, **zũbi**, m. mn. — usta, **zũbãk**, m. — zubíć, **zũbãc**, m., 7 a — zubac u grabljama, **zũpci**, m., mn. — grablje, **zũpçíse** sr. 3 b — držak za grablje, **zũbããa**, ž. 2 a, bot. — odlika kukuruza, **zũbica**, ž. 2 c bot. — maslaãak, **ritkozũba**, ž., bot. — odlika kukuruza
zũbãnka, ž., bot. — odlika kruške
zũbãlj, m. — izlokano mjesto u rijeci, udubina u rječnom koritu
zũkati, nesvrš. (*na- se*) — teškim korakom hodati, nespretno, mučno íći. *Nígdo zũka po pũtu. zũknati*, svrš. 2 c — nogom upasti u rupu, pasti. *Zũknał sãm v jãmu.*
zũlfa, ž. pejor. — prezira vrijedna žena. *Zũlfa je kã ðõ sebe ne drži.*
zvêr, pridj. — unezvjeren, plah
zvĩdãst, pridj. — zvrkast
zvìknati se, svrš. 2 c — svidjeti se. *Ditêtu se síkej zvìkne.*

*zviri*na, ž., 4 a — zvijer, zvjerad
zviriti, 3l a, nesvrš. — zvjerati. *Šim glê, kãm zviriš?* — *zvirłati*, nesvrš.
13 b — zvjerati, zavirivati u svaki kut
zólva, m. 4 b — zaova

ž

žága, ž. — pila, *žázica*, ž., dem., *žágati*, nesvrš. (*na-*, *pre-*) (*žágam i žázem*) — piliti, rezati. *Ši nažágal dõsta drř?* Čêkej dok õvo *pre-žágam*.

žakljac, m., *žaklica*, ž., *žakličak*, m. arh. — vrećica

žbãnja, ž. 2 a — zemljani ćup, *žbãnjica*, ž. 2 c, dem.

žbõkati, nesvrš. (*i-*) — udarati šakom, *žbõknati*, svrš. 2 c — udariti šakom. *Žbõkni ga*.

ždrõkati, nesvrš. (*po-*) — gutati. *Gřlo me bolí pak teško ždrõkam. ždrõknati*, svrš. (*po-*) 2 d — progutati, gucnuti. *Ždrõkni si mǎlo rakije. ždrõkljaj*, m. — gutljaj

žêja, ž. — žeda, *žêjati*, nesvrš. — žedati

želíze, sr., zbir — željezo, *želízaca*, sr. — željeza, željezna klopka

žgãti, nesvrš. (*na-*, *pri-*, *sã-*, *vu-*) 7 b — žgati, paliti. *Žgáli smu vápno. Sũnce je sđžgalo sũ otãvu. Vúžgi lâmpu. -žigati*, nesvrš. (*na-*, *pri-vu-*) 2 b — -paljivati. *Kêj tãk dũgo nažižeš lâmpu? Bãš je prižigal cigãr.* — *žgãnac*, m. 7 a — žganac, *žgančãr*, m. 6 b — lonac u kojem se kuhaju žganci, *žgančêfka*, ž. — juha koja se ocijedi od žganaca. *I žgančêfka je dõbra kãt se dõbro začinji.*

žgvõrac, m. 7 a — ožiljak od uboda buhe (ose, pčele, komarca i sl.), podbr. varijanta: *vugõrac*, m. 7 a. *Bũhe su mi dite ispikale pãk je sê pũno žgvõrcef.*

žito, sr., bot. — proso, *žitak*, m. 7 a — žito, živež

živãriti, nesvrš. 30 b — životariti, *živica*, ž., 2 a — 1. živica, 2. grmlje. *Tõ ni lõza, tõ je sãma živica. živičnjãk*, m. 6 b — kosir za sječú grmlja, *život*, m. 8 — 1. život, 2. tijelo. *Sã život me bolí.*

žlãk, m. — kap

žlãjfa, ž. — vrsta kočnice za kola

žlêhãn, pridj. — slab, slabašan, loš. *Lêtus nam je žlêhna šenica.*

žlêmpati, nesvrš. (*na-* *se*, *po-*), pejor. — piti, lokati. *Víno do Božića požlêmpaju.*

žlendrãti, nesvrš. 13 — brbljati. *Cũre, ne žlendrãjte.*

žlêpiti, svrš. 2 a — baciti. *Ak te žlêpim, razdrĩsnał se buš kêj grjila rũškva.*

žlĩba, ž. 2 a — jaruga. *Prevrnãli su se s kõli v nikakvu žlĩbu.*

žlĩmati, nesvrš. (*i-*) — skidati sluz, čistiti crijeva

žljũndra, ž. — tetiva u mesu, žila, *žljũndravf*, pridj. — pun tetiva, žila

žmãh, m. — ukus, tek, *žmãhãn*, pridj. 3 d — ukusan, tečan

žmāti, nesvrš., (pri-, za-) 24 — žmirkati, *prižmāti*, svrš. — pregledati kroz prste. *Za sāt ti bum to prižmal. prižmívati*, nesvrš. 29 — žmirkati, žmigetāti, nesvrš., (za-) 11 a — žmirkati, svjetlomrcati. *Svíca žmigēce, gāsna bu.*

žmūkljar, m. — škrtac, *žmūkljarka*, ž. — škrtka žena

žnāriti, nesvrš. 31 a — svrbjeti, bockati pod kožom. *Nikej me žnarī po nōga.*

žnōra, ž. — ūzica, vezica. *žnōrati*, nesvrš. (za-) — vezicama stegnuti. *Zažnōraj si tē čīzmice.*

žōldati, nesvrš. (na- se), pejor. — svirati. *Stē se nažōldali na svādbi?*

žrt, ž. — duga drvena oblica za vezivanje sijena na vozu

žučkāti, nesvrš. (na- se, po-) 13 — škakljati. *Ne žúčkaj me.*

žūfək, pridj. 3 d — gorak, *žūknati*, nesvrš. (sə- se) 2 c — gorčiti *Vūgorki su se səžūknali.*

žūga, ž. 2 a, dječ. — guska, *žūgica*, ž. 2 c — guščica

žūliti, nesvrš. (sə-) 31 b — gužvati, trljati. *Ne žūli si rūbače. Zákej si lāče tak jāko səžūlil. Ožūlil səm si kōžu na lāktu.*

žūlja, ž. 2 a — škrtac

žūljevína, ž., bot. — trava u vinogradu. *Žūljevína je kēj po tršū kosí.*

žuljnják, m. 6 b — žumance

žūpa, ž. 2 a — juha, *žūpast*, pridj. — jušnat

žutánjək, m. 7 a — žumance

žvėnk, m. — klatno u zvonu

žvėplo, sr. — sumpor, *žveplirati*, nesvrš. — sumporiti

žəknāti se, svrš. 11 b — presaviti se. *Āk ti se kōnj žəkne kad zajāščš, ūnda znāš da nī dōbər. žəkėvati se*, nesvrš. 21 c — presavijati se, lomiti se u leđima. *Kat se krāva žəkūje, trība ju pod bika gnāti.*

O DIJALEKATSKOJ PRIPADNOSTI OZALJSKOGA GOVORA

Iznesena fonetska, fonološka, akcentološka, morfološka, sintaktička, leksička i tekstovna građa dopušta da se na kraju raspravi i pitanje kontroverznih dijalekatskih međa na ovom području, tj. problem dijalekatske pripadnosti ozaljskoga govora. Najprije treba upozoriti na stanovitu nespretnost usvojenih naziva za naša glavna narječja. Nazivlje utemeljeno na upitno-odnosnim zamjenicama dovodi gdjekad i veoma istaknuta lingvističkog znanstvenika na povlačenje dubioznih granica.⁸¹ Za *ča*, *kaj* i *što* vrijedi ono što Ramovš kaže i za druge izoglose: »... ne smemo misliti, da imaju dialekti ostro določene meje; ne, govor se od vasi do vasi tiho, neopaženo menjava, a v neki izvestni razdalji ima že svojo novo obliko«.⁸² S iščeznućem određenog lika upitne zamjenice ne iščezavaju odmah na istom mjestu i sve izoglose koje su ga dotle pratile: neke su već prije nestale, neke se gube s njim, a neke prodiru još duboko na tlo gdje živi drugi lik iste zamjenice.

U svjetlu iznesenih postavaka sustav današnjega ozaljskog govora treba vidjeti u odnosu na njegovo dijalekatsko susjedstvo. Tu su najprije dva kajkavska susjeda: vivodinski govor goranskog dijalekta na sjeverozapadu i prigrorski govori Zorkovca, Trga i Krašića na istoku i sjeveroistoku. Posredno (preko Vivodine i Kamanja) u određenoj je mjeri ozaljski govor povezan i s govorima Bele krajine u Sloveniji (Božakovo, Metlika). Dva su čakavsko-kajkavska susjeda: na sjeveru Prekrižje, na jugu Ribnik. Najbliža su sela gdje se još čuje *ča*, Kalje na sjeveru (Žumberak) i Vukova Gorica na zapadu. Samo posredno može se govoriti i o štokavskom susjedstvu, tj. o govorima Srba u Kordunu, jer poneka izoglosa preko Mahićna, Hrnetića, Gornjeg Mekušja može povezivati ozaljski govor s govorom Trebinje i Popović-Brda.⁸³

Kao sustav sustava ozaljski se govor ne može sasvim poistovjetiti ni s jednim od navedenih svojih susjeda. Od prigrorskih ga temeljito odvaja refleks jata i neke veoma zapažljive i česte glasovne zamjene, a od Vivodine vokalizam i izgovor afrikata. Od ribničkoga i netretičkoga odvaja ga akcenatski sustav (dvoakcenatski prema troakcenatskom), kao i od prekriškoga (oksitoneza, prednaglasna dužina). S druge strane ozaljski je govor nizom izogloša čvrsto povezan s tim svojim susjedima, tako da idući od Požuna preko Boševca, Novaka, Dvorišća, Kamanja, Reštova, Žakanja u Ribnik ni stručnjak ne može odmah zapaziti kad je prešao među ozaljsko-kamanjskoga i kamanjsko-ribničkoga govora.

⁸¹ Tako je, na primjer, teško prihvatiti Skokov zahtjev da se govori Oštrca, Jurkova Sela i Kostanjevca smatraju čakavskima, dok govor Dola i Pribića, koji jedva da ima više kajkavskih obilježja, a svakako je bliži žumberačkim čakavcima nego krašičkim kajkavcima, naziva pravim kajkavcima. Vidi *Nove priloge* P. Skoka u HDZ 1, str. 217 (Opće primjedbe) i uspoređi s podacima o pribičkom govoru u mojem izvještaju *O rezultatu dijalektoloških istraživanja u okolici Karlovca*, Ljetopis 62.

⁸² F. Ramovš, *Karta slovenskih narečij*, str. 11.

⁸³ Vidi moj izvještaj naveden u bilješci 81.

Tako je i s razgraničavanjem prema vivodinskom govoru na putu: Sopot, Vrhovac, Zaluka, Ferenci, Gorniki, Obrh i dalje prema prekriškom: Vrhovac — Škaljevica — Lović — Jezerine itd., prema krašićkom: Podbrežje — Mirkopolje — Brezarić itd., prema netretičkom: Podgraj, Gorščaki, Škotovica, Veliki Erjavec — Hrašće — Vrbanska Draga — Piščetke itd., prema govorima bliže karlovačke okolice: Podgraj, Lukšići — Soldatići — Slapno — Mali Erjavec — Levkuše — Gornje Pokuplje — Mahično — Donje Pokuplje — Hrnetić itd.

Jezični sustavi ozaljskoga i njemu susjednih govora imaju mnogo više zajedničkih nego različitih strukturnih elemenata. Ima i takvih zajedničkih crta koje upućuju na stanovito jedinstvo daleko većeg područja povezujući govore u kojima se govori i *ča*, i *kaj*, i *što*. Evo najprije tih zajedničkih osobina koje čvrsto vežu ozaljski govor sa spomenutim susjedima:

1. $o > u$ (*un*, *kulik*)
2. $v, b > a$ (*a*)
3. $d' > j$ (*d*)
4. $zgj > d$ (*ž*)
5. $\check{c}r = \check{c}r$
6. *l* na kraju sloga = *l*
7. protetičko *v*
8. neprovođenje sibilizacije
9. stezanje zamjenica *ki*, *ma*, *tva*, *sva*
10. kvaliteta i kvantiteta silaznih akcenata
11. ostaci praslavenske proklize
12. mjesto enklitike, mogućnost da enklitika postane tonička riječ (*sam*, *ću*)
13. gotovo potpuna morfologija (izuzevši u prvom redu oblik infinitiva i nepostojanje supina te dubletiranje futura u ribničkom i prekriškom govoru, zatim genitivne i dativne nastavke u Prekrižju *-oga*, *-omu*, *-oj*, nasuprot ozaljskomu *-ega*, *-emu*, *-i*)
14. gotovo potpuna sintaksa (osim upotrebe futura i neupotrebe supina u malo prije navedenim govorima).

Po golemoj većini tih crta ozaljski se govor može smatrati jednako čakavskim i kajkavskim. Doduše, odraz staroga jora i jera ozaljski govor više povezuje s izrazitijim kajkavskim govorima prigorskog dijalekta te Vivodine, a posredno preko Vivodine i Bele krajine, ali ne treba zanemariti pretpostavku da je s tim refleksom ista situacija bila i u određenoj razvojnoj fazi sjeveroistočne čakavštine (kao ni očite tendencije ozaljskoga govora da se po toj crti potpuno izjednači s čakavcima navedenoga područja).

Svim tim govorima, s izuzetkom vivodinskoga na koji su u većoj mjeri utjecali slovenski govori, zajedničke su i promjene $o, l > u$ te

$t' > \acute{c}$. Obično se te crte smatraju štokavsko-čakavskima, dakle nekajkavskim, ali nakon poznate Junkovićeve rasprave o podrijetlu kajkavskoga dijalekta i to se može dovoditi u pitanje.

Bez svojih kajkavskih susjeda (Vivodina, Krašić) ozaljski govor, naravno — preko karlovačkog i ogulinskog područja, čini cjelinu sa sjeveroistočnom čakavštinom po ikavsko-ekavskom refleksu jata. Bez obzira na činjenicu da ima i kajkavaca i štokavaca koji su ikavski ekavci (dio Gospića napr.), ovo je izrazito čakavska osobina, a po frekvenciji riječi i geografskom kontinuitetu može biti dosta relevantna i za utvrđivanje podrijetla ozaljskoga govora.

Od svojih se jugozapadnih susjeda ozaljski govor odvaja po dvjema tipično kajkavskim crtama: $v\check{b} > v$, vu (nasuprot trostrukom odrazu: va , u , v u Netretiću i Ribniku) i češćoj upotrebi posvojnih zamjenica uz glagole $z\acute{e}mi$, si , $pl\acute{a}\check{c}e\ se$), što ga čvršće povezuje s govorima u Vivodini i Krašiću.

Od svih svojih susjeda, osim sjeveroistočnih kajkavaca, ozaljski se govor razlikuje po promjeni $skj > \acute{s}$. Iako ga ta crta spaja s kajkavskim prigorskim govorima Krašića, Trga i Draganića, smatram taj palatalni spirant čakavskim obilježjem ozaljskoga govora, i to iz ovih razloga: 1. U štokavskim govorima Korduna \acute{s} je rezultat jotovanja $\acute{s}eme > sjeme$). 2. Od kajkavskih govora fonem \acute{s} imaju oni koji graniče s čakavskim ili su nastali na čakavskoj osnovici. 3. U ozaljskom govoru (kao i u spomenutima prigorskim) \acute{s} je posljedak asimilacije: $s\acute{e} > \acute{s}\acute{e}$ i gubljenja eksplozivnog elementa između dva ista tjesnačna palatala $\acute{s}\acute{c} > \acute{s}\acute{t}\acute{s} > \acute{s}\acute{s} > \acute{s}$. To je autohtona pojava ovoga područja (Pribić, Krašić, Ozalj, Hrašće, Mahićno) koja nije ostvariva u govorima samo s jednom, i to tvrdom afrikatom (\check{c} ili \acute{c}). Kako je izgovor afrikata \check{c} i \acute{c} crta koja govore ovoga područja povezuje s čakavsko-kajkavskim govorima i preko njih s ličkom čakavštinom, a ne s kajkavštinom Vivodine ili Samobora, to je ova osobina prije čakavska nego kajkavska.

Po jednoj akcenatskoj izoglosi ozaljski se govor dijeli na govorne varijante, od kojih su dvije, požunska i podbreška: s metatonijom u ž. r. jd. radnog glagolskog pridjeva, bliže kajkavskom, a jedna, podgrajska, bliža čakavskom narječju. Kako je naglasak u jezičnom razvoju najotporniji element, treba i akcenatskom sustavu pokloniti najveću pažnju kada se raspravlja o dijalekatskoj pripadnosti i podrijetlu jednoga govora.⁸⁴

Prema Ivšićevoj karti ozaljski se govor nalazi na samom rubu kajkavskoga dijalekta i sudeći po oznakama pripadao bi I tipu tzv. konzervativnih govora tipa *posēkel* — *posēkli*.⁸⁵ Građa koju sam ovdje izložio, međutim, bjelodano pokazuje da se ozaljski govor ne može svrstati ni u jednu od 8 varijacija tipa *posēkel* — *posēkli*, ali ni u čakavsko-

⁸⁴ »Tu se postavlja i jedno načelno pitanje: koje se jezične osobine najdulje čuvaju kad dođe do isprepletanja različitih govornih sustava? Činjenice pokazuju da je to akcenat.« Zvonimir Junković, *Jeziik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta*, Rad JAZU 363, Zagreb, 1972.

⁸⁵ S. Ivšić, n. d.

-kajkavsku grupu tipa *posikal* — *posikli*. Kako je Ivšić i sam upozorio da u njegovu pregledu kajkavskih akcenatskih tipova »još nisu obuhvaćene sve varijacije«, možemo prema njegovim kriterijima zaključiti da ozaljski govor (s nekim govorima u svom susjedstvu: Trg, Zorkovac, Mahićno, Hrašće, Kamanje) čini posebnu akcenatsku grupu, koja ima elemenata njegove I i II grupe, ali i svojih specifičnosti kojih nema nijedna varijacija svih četiriju njegovih grupa (kanovački akcent). Ilustriram to primjerima koje je i Ivšić upotrijebio:

žéna, lípa, letí, sùša, víno

mlâtim, mēso, tâncati, mlâtiti (podbr. var. *mlatîti*), *lopâta, jâgoda, jâgode, jâgodum*

posikâl — posikli

Mi ne sîjamu šenîce; pŕvo smu ju sîjali. Krûh iz bêle mēlje (mēle) nî za težâka kî tēško dēla: órje i kosî. Mî se rânîmu (hrânîmu) kâk smu se ránîli (hrânîli podbr. ranîli): žgancî (žgânci), zêljem (zêlem), z rîpum; mēsa mâlo jîmu.

Te specifičnosti svakako su posljedica dodira čakavske i kajkavske akcentuacije na ovom području.

Kanovački mi se akcent ne čini pogodnim kriterijem za dijalekatsko razgraničavanje, ali se s obzirom na situaciju u okolnim govorima može utvrditi ovo: To je na ozaljskom tlu autohtona i relativno recentna pojava koja se mogla pojaviti najprije ondje gdje je već postojao dugouzlazni akcent (*rûkâ > rûka*). Ta je pojava karakteristična za sjeverne susjede (Vivodina, Prekrižje, Krašić), a nije za zapadne i južne (Ribnik, Netretić). Očito je da kanovački akcent povezuje ozaljski govor s njegovom kajkavskom granom, a ne s južnom čakavskom u kojoj je dvoakcenatski sustav, pa nema dugouzlaznog naglasaka (*rûkâ > rûka*). Istina, i u selima koja pripadaju tom dvoakcenatskom području sve se češće susreće kanovački naglasak, ali zasad još izvan sustava, pod utjecajem troakcenatskih susjeda (Kamanja, Ozlja, Mahićna, Graca, Kobilica, Kamenskoga) i naročito standardnoga jezika.

Sudeći prema svemu tom akcenatski sustav ozaljskoga govora pokazuje obostrane, čakavske i kajkavske utjecaje, iako su možda kajkavski pretežitiji, naročito u podbreškoj varijanti.

O dodirima i miješanju dvaju narječja na ozaljskom tlu svjedoče i neke dvostrukosti i hibridi:

Pored kajkavskih nastavačnih morfema *-eju, -iju* (*ideju, kosiju*) supostoje i čakavski, odnosno štokavski *-u, -e* (*idu, kosê*). Za požunsku je varijantu teško utvrditi koji od njih prevladavaju, dok bi se u podgrajskoj mala prednost mogla dati kraćima, a u podbreškoj dužima.

Tako je i s imperativnim likovima za 3. l.: uz *nâj ide* ravnopravno se govori i *nêk ide*.

Evo još nekoliko takvih dvostrukosti: *lji, lje — li, le* (*glîbli, glîble — glîblji, glîblje*), akcenatske: *kâkof — kâkof, njégof — njëgof, ne*

smim — *ně smim*, *něćeš* — *něćeš*, *përšin* — *përšin*, *bólji* — *bólji*, *věci* i *věci* (pored arhaičnijeg *věkši*) *čūda* — *čūda* i dr.

Za naš problem posebno su interesantne jezične slitine poput ove:

Uzročni veznik *zak* nastao je očito kontaminacijom (*zač* + *zakej* = *zak*), a ne gubljenjem završnih glasova. U neposrednom ozaljskom susjedstvu (netrećičko-ribnički govori) supostoje *zač* i *zakej* (*zakaj*), dok u čistim kajkavskim govorima nije poznato *zak* uz *zakej* (*zakaj*).

Čestoća deminutivnih nastavaka *-ac* i *-ak* tipičnija je za kajkavske nego čakavske govore, a brojnost deminutivnih nastavaka i upotrebnost čestoća deminutiva u ozaljskom je govoru nesumnjivo kajkavska crta. Međutim, sudbina sufiksa *-ić* odražena u čestoј reduplikaciji deminutivnih tvorbenih morfema (*-ić* + *ak* = *-ićak*: *komadićak*) govori o kajkavsko-čakavskom križanju. Za čakavsko područje tipičniji *-ić* udružilo se s kajkavskim *-ak* kad je na ovom području prevladao kajkavski utjecaj. Takvu smjenu čakavskog »jezičnog osjećaja« kajkavskim pokazuje također gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških vlastitih imena u ozaljskoј antroponimiji.⁸⁶

Vokativni oblik na *-e* (*Mare*, *Jive*) također je jedan primjer supostojanja čakavskog lika uz kajkavski jer je relikat čakavskih imena koja i u nominativu završavaju na *-e*.

U leksiku ima veoma mnogo riječi koje povezuju ozaljski govor sa svim susjednima i upućuju na kajkavsko-čakavsko gospodarsko, upravno i kulturno zajedništvo, ali golem broj leksičkih germanizama i mađarizama (prema kojima je postotak talijanizama prilično malen) daje ozaljskom rječniku kajkavski pečat. Tipični čakavski leksemi, koji se nalaze i u kajkavskim govorima Vivodine, Trga i Krašića (*draga*, *dražica*, *kadi*, *lazno*, *loza*, *pok*, *škulja*, *škuri*, *vale* i dr.) nisu dovoljno brojni da bi ugrozili kajkavski karakter ozaljskog vokabulara, ali upućuju na razmišljanje o podrijetlu, tj. o nekadašnjem prostiranju čakavštine.⁸⁷

Uzevši u obzir sve izneseno, mogu ustvrditi da je današnji ozaljski govor pretežno kajkavski, ali i to da ima toliko nekajkavskih, tj. čakavskih obilježja da se ne može uvrstiti u čiste kajkavske govore, od kojih odudara i odsutnošću nekih tipičnih kajkavskih značajaka (fonološki, a ne genetski uzroci zatvorenosti samoglasnika *e*, nečuvanje kajkavskoga akuta, nepostojanje oznake *-ę*- u imperativu).

Po svojoj jačoj, kajkavskoj komponenti ozaljski se govor organski nadovezuje na prigorske govore Rožićeva tipa pa to daje valjane razloge Brozoviću da ga na dijalekatskoј karti prikaže kao dio kajkavskoga prigorskog dijalekta. Ipak, niz značajnih jezičnih činjenica dovodi ozbiljno u pitanje jedinstvenost ozaljskog i prigorskog govornog područja:

⁸⁶ Vidi: S. Težak, *Gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških imena u ozaljskoј antroponimiji*, Onomastica jugoslavica, 5, Zagreb, 1975.

⁸⁷ Ilustrativni rječnik senjskoga govora u navedenom Moguševu djelu pruža dosta primjera za vokabularnu srodnost ozaljskog govora i s udaljenijima čakavskim govorima: *flok*, *gladuš*, *grintav*, *kljuka*, *komaj* (*kome*), *labrnja*, *lače* (*lačice* = čarape), *lazno*, *orbat* (*horbati*), *sak*, *strošak*, *šaja* (*saja* = čađa), *škur*, *štentat(i)*, *šterna*, *šundrat(i)*, *tapun*, *tigla*, *triska* (pljuska), *valje*, *vinta* i dr.

$\ddot{o} > \ddot{e}$, $h > v$, $j, \ddot{e} > e$.⁸⁸ Osim toga ozaljski se govor organski nadovezuje i na kajkavsko-čakavske govore karlovačke okolice, i to ne samo po svojoj slabijoj, čakavskoj komponenti nego i po nizu drugih komponenta po kojima je prigorski dijalekt veoma blizak karlovačkima čakavsko-kajkavskim govorima. Zato ima jednako valjanih razloga da se ozaljski govor na dijalekatskoj karti prikaže kao područje posebnoga čakavsko-kajkavskog dijalekta koji se proteže od Žumberka (Kostanjevac, Pribić) preko Karlovca u neprekinutom slijedu do jugozapadne ogulinske okolice (Desmerice, Zagorje, Salopeki). U tom dijalektu ozaljski bi govor bio sjeveroistočna periferija s najjačim kajkavskim obilježjem, a spomenuta ogulinska sela jugozapadna periferija s najjačim čakavskim, ali i znatnim štokavskim obilježjem. Usporedba toga današnjeg čakavsko-kajkavskog dijalekta (karlovačko-ogulinskoga) s jezikom ozaljskoga književnog kruga (Fran Krsto Frankopan, Petar Zrinski, Katarina Zrinska), s jezikom listina sa zrinško-frankopanskih posjeda u ovim krajevima i s govorima gradišćanskih Hrvata u Frakanavi, Novoj Gorici, Panjgrtu, Vorištanu i drugdje⁸⁹ upućuje nesumnjivo na zajedničku jezičnu osnovicu — pa bi to moglo govoriti i u prilog tezi o čakavskom podrijetlu ozaljskoga govora, ali smatram da je za utvrđivanje podrijetla potrebna posebna rasprava u kojoj bi trebalo rekonstruirati ne samo dijakronijske jezične sustave ozaljskoga govora nego i sustave drugih govora relevantnih za utvrđivanje kajkavsko-čakavskih dodira u prošlosti. Na osnovi građe u ovom radu može se pretpostavljati da su na ozaljskom području nekoć bili brojniji čakavski elementi koji su se protezali i dalje na sjeveroistok, ali nije moguće zaključiti da li je čakavsko-kajkavska granica tekla Kupom ili još sjevernije, možda čak Savom, kako hoće Strohal. Budući da se — koliko se može zaključiti iz povijesnih vrela — živalj ovoga kraja masovno nije doseljavao (izuzevši pojedina sela koja nisu mogla svoj govor nametnuti starosjediocima, nego su se asimilirala zadržavši tek poneke svoje vlastitosti), treba prihvatiti tvrdnju o zajedništvu ozaljskoga govora s onim područjima gdje se stari jat reflektirao prema pravilima Jakubinskoga, poluglasovi se vokalizirali akavski, *tj* dao *ć*, *stj* — *šć* a *zgj* — *đ*. Na dijalekatskim kartama trebalo bi ozaljski govor prikazivati kao čakavsko-kajkavski,⁹⁰ jer ukoliko bi se

⁸⁸ Vidi: Vatroslav Rožić, *Kajkavački dijalekat u Prigorju*, Rad JAZU 115, 116, 118, 1893—4.

⁸⁹ Vidi: Ivan Brabec, *Govori podunavskih Hrvata u Austriji*, HDZb 2, Zagreb, 1966, zatim tekstove u zbirkama gradišćanskih narodnih pjesama: Fran Kurelac, *Jačke ili narodne pjesme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po župah šoprunskoj, mošonskoj i željeznoj na Ugrih*, Zagreb, 1871; Martin Meršić—Vinko Žganec, *Jačkar, hrvatske narodne jačke iz Gradišća*, Čakovec, 1964.

⁹⁰ Po prevlasti kajkavskih crta mogao bi se ozaljski govor nazvati kajkavsko-čakavskim. Ako pak prihvatimo tvrdnju Božidara Finke da je kajkavsko-čakavskom govoru u osnovi kajkavsko narječje, a čakavsko-kajkavskomu čakavsko (*Čakavsko narječje*, »Čakavska rič«, br. 1, Split, 1971), problem se donekle komplicira. Treba utvrditi da li je tom govoru osnovica čakavska ili kajkavska u genetskom smislu. Uzimajući u obzir Brozovićeve *Kartu predmigracionog rasporeda hrvatskosrpskih narječja* (*Standardni jezik*, str. 154, Zagreb, 1970), mogli bismo opet ozaljski govor nazvati

i prihvatilo njegovo pripajanje kajkavskom prigorskom dijalektu, postavilo bi se novo pitanje: Gdje su jugozapadne granice tog dijalekta? Pripada li mu samo opisano ozaljsko područje ili i kamanjski, hrašćanski i mahićanski govor koji se još više udaljuju od prigorske kajkavštine, ali se vrlo malo razlikuju od ozaljskoga govora kao i, s druge strane, od netretičkoga odnosno ribničkoga? A da bi takva granica sa sličnim argumentima mogla podijeliti i ozaljski govor, očito je iz priloženih karata. Tu je vidljivo da je područje ozaljskoga govora, slikovito, rečeno, teritorij unakrižnih mostova. S jedne strane tu su izoglose koje povezuju čakavsko-kajkavski sjever i jug (Prekrižje — Netretić), a s druge strane izoglose koje spajaju kajkavski istok i zapad (Krašić — Vivodina). I to pokazuje da se u dijalekatskom razgraničavanju mora voditi računa o postojanju dviju komponenata u ozaljskom govoru. To tim više što razvojne tendencije ozaljskoga govora, zbog utjecaja standardnog jezika ali i karlovačkih čakavsko-kajkavskih susjeda, s kojima je narod ozaljskoga kraja i gospodarski i administrativno u tješnjem dodiru pokazuju udaljšavanje ozaljskog idioma od kajkavskih i njegovo veće priblijšavanje čakavsko-kajkavskim govorima.⁹¹

kajkavsko-čakavskim. Međutim, čakavski ostaci u tom govoru kao i u govorima koji se na nj nadovezuju i protežu sve do čiste čakavštine na jugozapadu čine vjerojatnijom tezu da je ovaj govor nekoć bio čakavski i da se u toku svog razvoja uslijed jakih adstratskih i superstratskih utjecaja pokajkavio. U prilog tomu govori i većina arhivske građe. Ako prihvatimo tu tezu, ozaljski bi govor valjalo nazivati čakavsko-kajkavskim unatoč njegovoj današnjoj jačoj kajkavskoj obilježenosti.

⁹¹ O ozaljskom govoru i njemu bliskim idiomima, kao i o pitanjima koja mogu biti relevantna za njegovu dijalekatsku identifikaciju usporedi sljedeću literaturu:

Ivan Brabec, *Izvještaj o istraživanju govora o Pokuplju*, Ljetopis JAZU 65/1961; *Mješoviti govori na sjevernoj periferiji hrvatskosrpskog jezika*, Ljetopis JAZU 73/1969; *Govori podunavskih Hrvata u Austriji*, HDZb 2, Zagreb, 1966; *Sjeveroistočni akavci*, Ljetopis JAZU 71/1966.

Dalibor Brozović, *O strukturalnim i genetskim kriterijima u klasifikaciji hrvatskosrpskih dijalekata*, Zbornik za filologiju i lingvistiku III, Novi Sad, 1960; *Standardni jezik*, (*O početku hrvatskoga jezičnog standarda*), Matica hrvatska, Zagreb, 1970.

Božidar Finka, *Naputak za ispitivanje i obrađivanje čakavskih govora*, HDZb 3, Zagreb, 1973.

Božidar Finka — Antun Šojat, *Karlovački govor*, HDZb 3, Zagreb 1973.

Božidar Finka — Slavko Pavešić, *Rad na proučavanju čakavskoga govora u Brinju i okolici*, Rasprave Instituta za jezik JAZU, knjiga 1, Zagreb, 1968.

Božidar Finka — Vida Barac, *O prikupskim govorima oko Vukove Gorice*, Ljetopis JAZU, 71, Zagreb, 1966.

Josip Hamm — Mate Hraste — Petar Guberina, *Govor otoka Suska*, HDZb 1 Zagreb, 1956.

Mate Hraste, *Govori jugozapadne Istre*, HDZb 2, Zagreb, 1966; *O kanovačkom akcentu u Hrvatskoj*, Filologija 1, 1957; *Prinosi poznavanju hrvatskosrpskog jezika J. Križanića*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju 5, Zagreb, 1963; *Refleks nazala q u buzetском kraju*, Ivšičev zbornik, Zagreb, 1963.

Stjepan Ivšić, *Jeziik Hrvata kajkavaca*, Ljetopis JAZU 1934—5. *Nacrt za istraživanje hrvatskih i srpskih narječja*, Kovčević za hrvatska i srpska narječja, JAZU, 1914.

Vesna Jakić-Cestarić, *Refleks jata na sjevernodalmatinskim otocima*, Radovi Instituta JAZU u Zadru 6—7, Zagreb, 1960.

L. Jakubinskij, *Die Vertretung des urslavischen ě im Čakavischen*, ZslPh I, 1925.

-
- Zvonimir Junković, *Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta*, Rad JAZU 363/1972.
- Karl H. Meyer, *Untersuchungen zur Čakavština der Insel Krk (Veglia)*, Leipzig, 1928.
- Ivan Milčetić, *Je li stativsko narječje kajkavsko*, »Nastavni vjesnik« II, Zagreb, 1894.
- Milan Moguš, *Današnji senjski govor*, Senjski zbornik II, Senj, 1966; *O jedinstvu čakavske akcentuacije*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, sv. 12, Zagreb, 1971; *Za novu akcentatsku klasifikaciju u dijalektologiji*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, sv. 10, Novi Sad, 1967; *Gubljenje poluglasa kao uzrok nekim posljedicama u hrvatsko-srpskom konsonantizmu*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, sv. 9, Zagreb, 1967.
- Milko Popović, *Žumberački dijalekt*, Zagreb, 1938.
- Fran Ramovš, *Belokrajinski dialekti*, *Historična gramatika slovenskega jezika*, VII, *Dialekti*, Ljubljana, 1935; *Karta slovenskih narečij*, Ljubljana, 1935.
- Milan Rešetar, *Die Čakaština und deren einstige und jetzige Grenzen*, AslPh, Berlin, 1899.
- Vatroslav Rožić, *Kajkavački dijalekat u Prigorju*, Rad JAZU 115, 116, 118/1893—4.
- Petar Skok, *Mundartliches aus Žumberak (Sichelburg)*, AslPh, Berlin, 1912; *Novi prilozi proučavanju govora žumberačkih čakavaca*, Hdzb 1, 1956.
- Rudolf Strohal, *Jezične osebine u kotaru karlovačkom*, Rad JAZU 146, 148/1901—2; *Današnje oštarijsko narječje*, Rad JAZU 180, 1910; *Osebine današnjega stativskoga narječja*, Izvješće Velike realne gimn. u Rakovcu za god. 1887—1891.
- Antun Šojat, *Govor u Samoboru i njegovoj okolici*, Rasprave Instituta za jezik 2, Zagreb, 1973; *O samoborskom govoru i o jugozapadnom kajkavskom dijalektu*, Kajkavski zbornik, Zlatar, 1974; *Kajkavski ikavci kraj Sutle*, Rasprave Instituta za jezik knj. 2, Zagreb, 1973.
- Stjepko Težak, *O rezultatu dijalektoloških istraživanja u okolici Karlovca*, Ljetopis JAZU 62/1957; *Izvještaj o istraživanju govora između Korane i Mrežnice*, Ljetopis 63/1959; *Kajkavci na razmeđu*, »Kaj« 6, Zagreb, 1970; *Kajkavsko-čakavsko razmeđe*, Kajkavski zbornik, Zlatar, 1974; *Gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških imena u ozaljskoj antroponimiji*, Onomastica jugoslavica 5, Zagreb, 1975; *Govori na području općine Ozalj*, »Kaj« 9—11, Zagreb, 1976.